

დასაწყისი

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა,
ზეგარდმო არსნი სულითა ყვნა ზეცით მონაბერითა,
ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალავი ფერითა,
და მისგან არს ყოვლი ხელმწიფე სახითა მის მიერითა.

2

ჰე ღმერთო ერთო, შენ შექქმენ სახე ყოვლისა ტანისა,
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა,
მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდიმდე გასატანისა,
და ცოდვათა შემსუბუქება, მუნ თანა წასატანისა.

3

ვის შვენის, — ლომსა, — ხმარება შუბისა, ფარ -შიმშერისა,
— მეფისა მზის თამარისა, ღაწვ-ბალახშ, თმა -გიშერისა, —
მას, არა ვიცი, შევჰკადრო შესხმა ხოტბისა, შერისა?
და მისთა მჭვრეტელთა ყანდისა მირთმა ხამს, მართ მიშერისა.

4

თამარს ვაქებდეთ მეფესა სისხლისა ცრემლ -დათხეული,
ვთქვენი ქებანი ვისნი მე არ -ავად გამორჩეული.
მელნად ვიხმარე გიშრის ტბა და კალმად მე ნა რხეული,
და ვინცა ისმინოს, დაესვას ლახვარი გულსა ხეული.

5

მიბრძანეს მათად საქებრად თქმა ლექსებისა ტკბილისა,
ქება წარბთა და წამწამთა, თმათა და ბაგე-კბილისა,
ბროლ-ბალახშისა თლილისა, მის მიჯრით მიწყობილისა.
და გასტეხს ქვასაცა მაგარსა გვრდემლი ტყვიისა ლბილისა.

6

აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და ხელოვანება, —
ძალი მომეც და შეწვენა შენგნით მაქვს, მივსცე გონება;
მით შევეწივნეთ ტარიელს, ტურფადცა უნდა ხსენება,
და მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება.

7

მო, დავსხდეთ, ტარიელისთვის ცრემლი გვდის შეუშრობელი;
მისებრი მართ დაბადებით ვინმცა ყოფილა შობილი!

დავჯე, რუსთველმან გავლექსე, მისთვის გულ-ლახვარ-სობილი,
და აქამდის ამბად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წყობილი.

8

მე, რუსთველი, ხელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი:
ვის მორჩილობს ჯარი სპათა, მისთვის ვხელობ, მისთვის მკვდარი;
დავუძღურდი, მიჯნურთათვის კვლა წამალი არსით არი,
და ანუ მომცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი.

9

ესე ამბავი სპარსული, ქართულად ნათარგმანები,
ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები,
ვპოვე და ლექსად გარდავთქვი, საქმე ვქმენ საჭოჭმანები,
და ჩემმან ხელ-მქმნელმან დამმართოს ლაღმან და ლამაზმა ნები.

10

თვალთა მისგან უნათლოთა, ენატრამცა ახლად ჩენა;
აჰა, გული გამიჯნურდა, მიხვდომია ველთა რბენა!
მიაჯეთ ვინ, ხორცთა დაწვა კმარის, მისცეს სულთა ლხენა.
და სამთა ფერთა საქებელთა ლამის ლექსთა უნდა ვლენა.

11

რაცა ვის რა ბედმან მისცეს, დასჯერდეს და მას უბნობდეს:
მუშა მიწყვივ მუშაკობდეს, მეომარი გულოვნობდეს;
კვლა მიჯნურსა მიჯნურობა უყვარდეს და გამოსცნობდეს,
და არცა ვისგან დაიწყუნოს, არცა სხვასა უწყუნობდეს.

12

შაირობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი დარგი,
საღმრთო, საღმრთოდ გასაგონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი,
კვლა აქაცა ეამების, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი;
და გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამაღ კარგი.

13

ვითა ცხენსა შარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა,
მობურთალსა — მოედანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა,
მართ აგრევე მელექსესა — ლექსთა გრძელთა თქმა და ხევა,
და რა მისჭირდეს საუბარი და დაუწყოს ლექსმან ლევა...

14

მაშინდა ნახეთ მელექსე და მისი მოშაირობა,
რა ვედარ მიხვდეს ქართულსა, დაუწყოს ლექსმან ძვირობა,
არ შეამოკლოს ქართული, არა ქმნას სიტყვა-მცირობა,
და ხელ — მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გმირობა.

15

მოშაირე არა ჰქვიან, თუ სადმე თქვას ერთი, ორი;
თავი ყოლა ნუ ჰგონია მელექსეთა კარგთა სწორი;
განაღა თქვას ერთი, ორი, უმსგავსო და შორი-შორი,
და მაგრა იტყვის: “ჩემი სჯობსო”, უცილობლობს ვითა ჯორი.

16

მეორე ლექსი ცოტაი, ნაწილი მოშაირეთა,
არ ძალ-უც სრულ -ქმნა სიტყვათა, გულისა გასაგმირეთა,
ვამსგავსე მშვილდი ბედითი ყმაწვილთა მონადირეთა:
და დიდსა ვერ მოჰკლვენ, ხელად აქვს ხოცა ნადირთა მცირეთა.

17

მესამე ლექსი კარგი არს სანადიმოდ, სამღერელად,
სააშიკოდ, სალალობოდ, ამხანაგთა სათრეველად;
ჩვენ მათიცა გვეამების, რაცა ოდენ თქვან ნათელად.
და მოშაირე არა ჰქვიან, ვერას იტყვის ვინცა გრძელად.

18

ხამს, მელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცუდად არ აბრკობდეს,
ერთი უჩნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვისმე აშიკობდეს,
ყოვლსა მისთვის ხელოვნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს, —
და მისგან კიდე ნურა უნდა, — მისთვის ენა - მუსიკობდეს.

19

ჩემი აწ ცანით ყოველმან, მას ვაქებ, ვინცა მიქია;
ესე მიჩს დიდად სახელად, არ თავი გამიქიქია!
იგია ჩემი სიცოცხლე, უწყალო ვითა ჯიქია;
და მისი სახელი შეფარვით ქვემორე მითქვამს, მიქია.

20

ვთქვა მიჯნურობა პირველი და ტომი გვართა ზენათა,
ძნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაგები ენათა;
იგია საქმე საზეო, მომცემი აღმაფრენათა;

და ვინცა ეცდების, თმოზამცა ჰქონდა მრავალთა წყენათა.

21

მას ერთსა მიჯნურობასა ჰკვიანნი ვერ მიხვდებიან,
ენა დაშვრების, მსმენლისა ყურნიცა დავალდებიან;
ვთქვენე ხელობანი ქვენანი, რომელნი ხორცთა ხვდებიან;
და მართ მასვე ჰზაძავენ, თუ ოდეს არ სიძვენ, შორით ბნდებიან.

22

მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა.
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ-მიხვდომისა წყენითა;
ზოგთა აქვს საღმრთო სიახლე, დაშვრების აღმაფრენითა,
და კვლა ზოგთა ქვე უც ბუნება კეკლუცთა ზედა ფრფენითა.

23

მიჯნურსა თვალად სიტურფე მართებს, მართ ვითა მზეობა,
სიბრძნე, სიუხვე, სიმდიდრე, სიყმე და მოცალეობა.
ენა, გონება, დათმობა, მძლეთა მებრძოლთა მძლეობა.
და ვისცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთ ზნეობა.

24

მიჯნურობა არის ტურფა, საცოდნელად ძნელი გვარი;
მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასადარი:
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უზის დიდი ზღვარი,
და ნუვიან გარევთ ერთმანერთსა! გესმის ჩემი ნაუბარი?

25

ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუში,
რა მოშორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში,
გული ერთსა დააჯეროს, კუმტი მიხვდეს, თუნდა ქუში;
და მძულს უგულო სიყვარული, ხვევნა, კოცნა, მტლაში-მტლუში.

26

ამა საქმესა მიჯნური ნუ უხმობს მიჯნურობასა:
დღეს ერთი უნდეს, ხვალე სხვა, სთმობდეს გაყრისა თმოზასა;
ესე მღერასა ბედითსა ჰგავს, ვაჟთა ყმაწვილობასა.
და კარგი მიჯნური იგია, ვინ იქმს სოფლისა თმოზასა.

27

არს პირველი მიჯნურობა არ-დაჩენა ჭირთა, მალვა,
თავის-წინა იგონებდეს, ნიადაგმცა ჰქონდა ხალვა,
შორით ბნედა, შორით კვდომა, შორით დაგვა, შორით ალვა,
და დათმოს წყრომა მეფეთაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

28

ხამს, თავისსა ხვაშიადასა არვისთანა ამჟღავნებდეს,
არ ბედიტად “ჰაის” ზმიდეს, მოყვარესა აყივნებდეს,
არსით აჩნდეს მიჯნურობა, არასადა იფერებდეს,
და მისთვის ჭირი ლხინად უჩნდეს, მისთვის ცეცხლსა მოიღებდეს.

29

მას უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარე გაამჩივნოს?
ამის მეტი რამცა ირგო: მას ავნოს და თვითცა ივნოს.
რათამელა ასახელოს, რა სიტყვითა მოაყივნოს?
და რა ჰგავა, თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ატკივნოს!

30

მიკვირს, კაცი რად იფერებს საყვარლისა სიყვარულსა:
ვინცა უყვარს, რად აყივნებს მისთვის მკვდარი, მისთვის წყლულსა?!
თუ არ უყვარს, რად არა სძულს? რად აყივნებს, რაცა სძულსა?!
და ავსა კაცსა ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა, გულსა.

31

თუ მოყვარე მოყვრისათვის ტირს, ტირილსა ემართლების;
სიარული, მარტოობა შვენის, გაჭრად დაეთვლების;
იგონებდეს, მისგან კიდე ნურაოდეს მოეცლების,
და არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცსა ეახლების.

ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა

იყო არაბეთს როსტევან, მეფე ღმრთისაგან სვიანი,
მაღალი, უხვი, მდაბალი, ლაშქარ-მრავალი, ყმიანი.
მოსამართლე და მოწყალე, მორჭმული, განგებიანი,
და თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი წყლიანი.

33

სხვა ძე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მარტოდ ასული,
სოფლისა მნათი მნათობი, მზისაცა დასთა დასული;
მან მისთა მჭვრეტთა წაუღის გული, გონება და სული,

და ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბევრად ასული.

34

მისი სახელი — თინათინ, არს ესე საცოდნარია!
რა გაიზარდა, გაივსო, მზე მისგან საწუნარია.
მეფემან უხმნა ვაზირნი, თვით ზის ლალი და წყნარია,
და გვერდსა დაისხნა, დაუწყო მათ ამო საუბნარია.

35

უბრძანა: “გკითხავ საქმესა, ერთგან სასაუბნაროსა:
რა ვარდმან მისი ყვავილი გაახმოს, დაამქნაროსა,
იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბადნაროსა;
და მზე ჩაგვისვენდა, ბნელსა ვსვჭვრეტთ ღამესა უთენაროსა

36

“მე გარდასრულვარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო ძნელია,
დღეს არა, ხვალე მოგკვდები, სოფელი ასრე მქმნელია;
რალა იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია?!
და ჩემი ძე დავსვათ ხელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელია”.

37

ვაზირთა ჰკადრეს: “მეფეო, რად ჰბრძანეთ თქვენი ბერობა?
ვარდი თუ გახმეს, ეგრეცა გვმართებს მისივე ჯერობა:
მისივე მეტობს ყვავილთა სული და ტურფა ფერობა.
და მთვარესა მცხრალსა ვარსკვლავმან ვითამცა ჰკადრა მტერობა?!

38

“მაგას ნუ ჰბრძანებთ, მეფეო, ჯერთ ვარდი არ დაგჭნობია,
თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჯობია;
ხმდა განაღამცა საქმნელად, რაცა თქვენ გულსა გლმობია:
და სჯობს და მას მიეც მეფობა, ვისგან მზე შენაფლობია.

39

“თუცა ქალია, ხელმწიფედ მართ ღმრთისა დანაბადია;
არ გათნევთ, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვითქვამს კვლა დია;
შუქთა მისთაებრ საქმეცა მისი მზეებრ განაცხადია.
და ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდა ხვადია”.

40

ავთანდილ იყო სპასპეტი, მე ამირ-სპასალარისა,
საროსა მჯობი ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა,
ჯერთ უწვერული, სადარო ბროლ-მინა საცნობარისა;
და მას თინათინის გონება ჰკლვიდის წამწამთა ჯარისა.

41

გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდა დამალულად;
რა მოშორდის, ვერ -მჭვრეტელმან ვარდი შექმნის ფერ-ნაკლულად;
ნახის, ცეცხლი გაუახლდის, წყლული გახდის უფრო წყლულად.
და საბრალოა, სიყვარული კაცსა შეიქმს გულ-მოკლულად!

42

რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისისა ქალისა,
ავთანდილს მიხვდა სიამე, ვსება სჭირს მის სოქალისა;
თქვა: “ზედა-ზედა მომხვდების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა,
და ნუთუ მით ვპოვო წამალი მე ჩემის ფერ-გამქრქალისა!”

43

არაბეთს გასცა ბრძანება დიდმან არაბთა მფლობელმან:
“თინათინ ჩემი ხელმწიფედ დავსვი მე, მისმან მშობელმან;
მან განანათლნეს ყოველნი, ვით მზემან მანათობელმან.
და მოდი და ნახეთ ყოველმან შემსხმელმან, შემამკობელმან!”

44

მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი გამრავლდა ხასისა:
ავთანდილ პირ-მზე, სპასპეტი ლაშქრისა ბევრ-ათასისა,
ვაზირი სოგრატი, მოახლე მეფისა დასთა დასისა;
და მათ რომე დადგეს საჯდომი, თქვეს: “უთქმელია ფასისა!”

45

და თინათინ მიჰყავს მამასა პირითა მით ნათელითა,
დასვა და თავსა გვირგვინი დასდგა თავისა ხელითა,
მისცა სკიპტრა და შემოსა მეფეთა სამოსელითა.
და ქალი მზეებრ სჭვრეტს ყოველთა ცნობითა ბრძნად მხედველითა.

46

უკუდგეს და თაყვანის-სცეს მეფემან და მისთა სპათა,
დალოცეს და მეფედ დასვეს, ქება უთხრეს სხვაგნით სხვათა,
ბუკსა ჰკრეს და წინწილანი დაატკობდეს მათთა ხმათა.
და ქალი ტირს და ცრემლსა აფრქვევს, ხრის ყორნისა ბოლო-ფრთათა.

47

მამისა ტახტსა საჯდომად თავი არ ეღირსებოდა,
ამად ტირს, ბალი ვარდისა ცრემლითა აივსებოდა;
მეფე სწვრთის: ”მამა ყოველი ძისაგან ითავსებოდა,
და ამისად ქმნამდის დამწველი ცეცხლი არ დამევესებოდა”.

48

უბრძანა: “ნუ სტირ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი:
დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ ხმობილი,
აქათგან ესე სამეფო შენია მართ მონდობილი.
და ხარმცა ბრძანად მქმნელი საქმისა, იყავ წყნარი და ცნობილი!

49

“ვარდთა და ნეხვთა ვინათგან მზე სწორად მოეფინების,
დიდთა და წვრილთა წყალობა შენმცა ნუ მოგეწყინების!
უხვი ახსნილსა დააბამს, იგი თვით ებნის, ვინ ების.
და უხვად გასცემდი, ზღვათაცა შესდის და გაედინების.

50

“მეფეთა შიგან სიუხვე, ვით ედემს ალვა, რგულია:
უხვსა მორჩილობს ყოველი, იგიცა, ვინ ორგულია;
სმა-ჭამა — დიდად შესარგი, დება რა სავარგულია?!
და რასაცა გასცემ, შენია; რაც არა, დაკარგულია!”

51

ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა,
ყურსა უპყრობდა, ისმენდა,წვრთასა არ მოიწყინებდა;
მეფე ხმასა და მღერასა იქმს, მეტად მოილხინებდა;
და თინათინ მზესა სწუნობდა, მაგრა მზე თინათინებდა.

52

მოიხმო მისი გამზრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი,
უბრძანა: “ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი,
მომართვი ჩემი ყველაი, ჩემი ნაუფლისწულევი”.
და მოართვეს, გასცა უზომო, უანგარიშო, ულევი.

53

მას დღე გასცემს ყველაკასა სივაჟისა მოგებულსა,

რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დიდებულსა.
მერმე ბრძანა: “ვიქმ საქმესა, მამისაგან სწავლებულსა,
და ჩემსა ნუვინ ნუ დამალავს საქურჭლესა დადებულსა”.

54

უბრძანა: “წადით, გახსენით, რაცა სად საქურჭლენია!
ამილახორო, მოასხი რემა, ჯოგი და ცხენია!”
მოიღეს, გასცა უზომო, სიუხვე არ მოსწყენია.
და ლარსა ჰხვეტდიან ლაშქარნი, მართ ვითა მეკობრენია.

55

ალაფობდეს საქურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალსა,
მას ტაიქსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალსა;
რომე ჰგვანდა სიუხვეთა ბუქსა, ზეცით ნაბუქალსა;
და არ დაარჩენს ცალიერსა არ ყმასა და არცა ქალსა.

56

დღე ერთ გარდახდა. პურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა,
ნადიმად მსხდომთა ლაშქართა მუნ დიდი შემოყრილობა.
მეფემან თავი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა.
და “ნეტარ, რა უმძიმს, რა სჭირსო?”- შექმნეს ამისი ცილობა.

57

თავსა ზის პირ-მზე ავთანდილ, მჭვრეტაგან მოსანდომია,
სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია;
ვაზირი ბერი სოგრატი თვით მასთანავე მჯდომია.
და თქვეს, თუ: “რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკრთომია?”.

58

თქვეს, თუ: “ მეფე ცუდსა რასმე გონებასა ჩავარდნილა,
თვარა აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქმნილა”.
ავთანდილ თქვა: “სოგრატ, ვჰკითხოთ, გვითხრას, რადმცა შეგვეცილა?
და ვჰკადროთ რამე სალალობო, რასათვისმცა გაგვაწილა?”

59

ადგეს სოგრატ და ავთანდილ ტანითა მით კენარითა,
თვითო აივსეს ჭიქები, მივლენ ქვევითა წყნარითა,
წინა მიუსხდეს მუხლ-მოყრით, პირითა მოცინარითა.
და ვაზირი ლაღობს ენითა, წყლიანად მოუბნარითა:

60

“დაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ გიცინის პირიო.
მართალ ხარ: წახდა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირიო,
ყველასა გასცემს ასული თქვენი საბოძვარ-ხშირიო;
და ყოლამცა მეფედ ნუ დასვი! თავსა რად უგდე ჭირიო?”

61

რა მეფემან მოისმინა, გაცინებით შემოხედნა,
გაუკვირდა: ვით მკადრაო, ან სიტყვანი ვით გაბედნა?!
“კარგა ჰქმენო, — დაუმაძლა, ბრძანებანი უიმედნა, —
და ჩემი ზრახვა სიძუნწისა, ტყუის, ვინცა დაიყბედნა!

62

“ეგე არ მიმძიმს, ვაზირო, ესეა, რომე მწყენია:
სიბერე მახლავს, დავლიენ სიყმაწვილისა დღენია,
კაცი არ არის, სითგანცა საბრძენებელი ჩვენია,
და რომე მას ჩემგან ესწავლნეს სამამაცონი ზნენია.

63

“ერთაი მიზის ასული, ნაზარდი სათუთობითა;
ღმერთმან არ მომცა ყმა-შვილი, — ვარ საწუთროსა თმობითა, —
ანუ მცა მგვანდა მშვილდოსნად, ანუ კვლა ბურთაობითა;
და ცოტასა შემწევს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარდობითა”.

64

ყმა მეფისა ბრძანებასა ლალი წყნარად მოისმენდა,
თავ-მოღრეკით გაიღიმნა, გაცინება დაუშვენდა,
თეთრთა კბილთათ გამომაკრთალსა შუქსა ველად მოაფენდა.
და მეფე ჰკითხავს: “რას იცინი, ანუ ჩემგან რას შეგრცხვენდა?”

65

კვლა უბრძანა: “თავსა ჩემსა, რას იცინი, რად დამგმეო?”
ყმამან ჰკადრა: “მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო,
რაცა გკადრო, არ გეწყინოს, არ გარისხდე, არ გასწყრეო,
და არ გამხადო კადნიერად, არ ამიკლო ამაზეო”.

66

უბრძანა: “რადმცა ვიწყინე თქმა შენგან საწყინარისა!”
ფიცა მზე თინათინისა, მის მზისა მოწყუნარისა.

ავთანდილ იტყვის: “დავიწყო კადრება საუბნარისა:
და ნუ მოჰკვებ მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტყვისა წყნარისა.

67

“მიწაცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მშვილდოსანია;
ნამღევი დავდვით, მოვასხნეთ მოწმად თქვენნივე ყმანია;
მოაპარეხედ ვინ მგავსო? — ცუდნილა უკუთქმანია.
და გარდამწყვედელი მისიცა ბურთი და მოედანია!”

68

— “მე არ შეგარჩენ შენ ჩემსა მაგისა დაცილებასა.
ბრძანე, ვისროლოთ, ნუ იქმო შედრეკილობა-კლებასა,
კარგთა ყმათასა ვიქმოდეთ მოწმად ჩვენთანა ხლებასა,
და მერმე გამოჩნდეს მოედანს, ვისძი უთხრობდენ ქებასა!”

69

ავთანდილცა დამორჩილდა, საუბარი გარდასწყვიდეს,
იცინოდეს, ყმაწვილობდეს, საყვარლად და კარგად ზმიდეს,
ნამღევიცა გააჩინეს, ამა პირსა დაასკვნიდეს:
და “ვინცა იყოს უარესი, თავ-შიშველი სამ დღე ვლიდეს!”

70

მონადირეთა უბრძანა: “მინდორნი მოიარენით,
დასცევით ჯოგი ნადირთა, თავნი ამისთვის არენით”.
ლაშქარნი სამზოდ აწვივნეს: “მოდით და მოიჯარენით”.
და გაყარეს სმა და ნადიმი. მუნ ამოდ გავიხარენით.

როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა

დილასა ადრე მოვიდა იგი ნაზარდი სოსანი,
მოწეულითა მოსილი, პირად ბროლ-ბალახმოსანი,
პირ-ოქრო რიდე ეხვია, შვენოდა ქარქაშოსანი,
და მეფესა გასლვად აწვევდა, მოდგა თეთრ-ტაიჭოსანი.

72

შეეკაზმა მეფე, შეჯდა, ნადირობას გამოვიდეს;
მგრგვლივ მინდორსა მოსდგომოდეს, ალყად გარე შემოჰკრვიდეს;
ზეიმი და ზარი იყო, სპანი ველთა დაჰფარვიდეს,
და ნამღევისა მათისათვის ისროდეს და ერთგან სრვიდეს.

73

უბრძანა: “მონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა ვლიდითა,
მშვილდსა ფიცხელსა მოგვცემდით, ისარსა მოგვართმიდითა,
ნაკრავსა შეადარებდით, ნასროლსა დასთვალვიდითა!”
და დაიწყო მოსვლა ნადირმან ყოვლთა მინდორთა კიდითა.

74

და მოვიდა ჯოგი ნადირთა ანგარიშ–მიუწვდომელი:
ირემი, თხა და კანჯარი, ქურციკი მაღლად მხლტომელი.
მას პატრონ–ყმანი გაუხდეს, ჭვრეტადმცა სჯობდა რომელი!
და აჰა მშვილდი და ისარი და მკლავი დაუშრომელი!

75

ცხენთა მათთა ნატერფალნი მზესა შუქთა წაუხმიდეს.
მიხოცდეს და მიისროდეს, მინდორს სისხლთა მიასხმიდეს,
რა ისარი დაელივის, მონანი–ყე მიაართმიდეს.
და მხეცნი, მათგან დაკოდილნი, წაღმა ბიჯსა ვერ წასდგმიდეს.

76

იგი ველი გაირბინეს, ჯოგი წინა შემოისხეს,
დახოცეს და ამოწყვიდეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს,
ველნი წითლად შეეღებნეს, ნადირთაგან სისხლი ისხეს.
და ავთანდილის შემხედველთა: “ჰგავსო ალვას, ედემის ხეს”.

77

იგი მინდორი დალიეს, მართ მათგან განარბენია,
მინდორსა იქით წყალი დის და წყლისა პირსა ტყენია.
ნადირნი ტყესა შეესწრნეს, სადა ვერა რბის ცხენია.
და იგი მაშვრალნი ორნივე მოსწყდეს, რაზომცა მხნენია.

78

ერთმანერთსა თუ: “მე გჯობო”, სიცილით ეუბნებოდეს,
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, იქით და აქათ დგებოდეს.
მერმე მოვიდეს მონანი, რომელნი უკან ჰყვებოდეს,
და უბრძანა: “თქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არა გვთნებოდეს”.

79

მონათა ჰკადრეს: “მართალსა გკადრებთ და ნუ გემცთარებით;
მეფეო, ყოლა ვერ ვიტყვით შენსა მაგისად დარებით,

აწეცა დაგვხოც, ვერა ჰგავ, — ვერად ვერ მოგეხმარებით, —
და ვისგან ნაკრავნი გვინახვან მხეცნი ვერ წალმა წარებით.

80

“ორთავე ერთგან მოკლული ყველაი ასჯერ ოცია,
მაგრა ავთანდილს ოცითა უფროსი დაუხოცია:
არ დასცთომია ერთიცა, რაც ოდენ შეუტყოცია,
და თქვენი მრავალი მიწითა დასვრილი გაგვიხოცია”.

81

მეფესა ესე ამბავი უჩს, ვითა მღერა ნარდისა,
უხარის ეგრე სიკეთე მისისა განაზარდისა,
აქვს მიჯნურობა ამისი, ვითა ბულბულსა ვარდისა,
და სიცილით ლაღობს, მიეცა გულით ამოსვლა დარდისა.

82

იგი ორნივე საგრილად გარდახდეს ძირსა ხეთასა.
ლაშქართა შექმნეს მოდენა, მოდგეს უფროსნი ბზეთასა.
ახლოს უთქს მონა თორმეტი, უმხნესი სხვათა მხნეთასა.
და თამაშობდეს და უჭვრეტდეს წყალსა და პირსა ტყეთასა.

ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისტყაოსნისა

ნახეს, უცხო მოყმე ვინმე ჯდა მტირალი წყლისა პირსა,
შავი ცხენი სადავითა ჰყვა ლომსა და ვითა გმირსა,
ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.
ცრემლსა ვარდი დაეთრთვილა, გულსა მდულრად ანატირსა.

84

მას ტანსა კაბა ემოსა, გარე-თმა ვეფხის ტყავისა,
ვეფხის ტყავისა ქუდივე იყო სარქმელი თავისა,
ხელთა ნაჭედი მათრახი ჰქონდა უსხოსი მკლავისა;
და ნახეს და ნახვა მოუნდა უცხოსა სანახავისა.

85

წავიდა მონა საუბრად მის ყმისა გულ-მდულარისად,
თავ-ჩამოგდებით მტირლისად, არ ჰვრეტით მოლიზღარისად, —
მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა, ჰგია გიშრისა ღარი სად,—
და ახლოს მივიდა, მოსცალდა სიტყვისა თქმად აღარისად.

86

ვერა ჰკადრა საუბარი, მონა მეტად შეუზარდა,
დიდხან უჭვრეტს გაკვირვებით, თუცა გული უმაგარდა;
მოახსენა: “გიბრძანებსო”, ახლოს მიდგა, დაუწყნარდა.
და იგი ტირს და არა ესმის მისგან, გაუუმეცარდა.

87

მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არცა ნაუბარი,
მათ ლაშქართა ზახილისა იყო ერთობ უგრძნობარი,
უცხოდ რასმე ამოსკვნიდა გული ცეცხლთა ნადებარი,
და ცრემლსა სისხლი ერეოდა, გასდის, ვითა ნაგუბარი.

88

სხვაგან ქნის მისი გონება, მისმან თავისა წონამან!
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკადრა მონამან.
არცა დააგდო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან,
და არცა გახლიჩა ბაგეთათ თავი ვარდისა კონამან.

89

რა პასუხი არა გასცა, მონა გარე შემობრუნდა,
როსტანს ჰკადრა: “შემიტყვია, იმას თქვენი არა უნდა;
თვალნი მზეებრ გამირეტდეს, გული მეტად შემიდრწუნდა,
და ვერ ვასმინე საუბარი, მით დავყოვნე ხანი მუნ, და - “

90

მეფე გაჰკვირდა, გა-ცა-წყრა, გული უც მისთვის მწყრომარე;
გაგზავნა მონა თორმეტი მისი წინაშე მდგომარე,
უბრძანა: “ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,
და მიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე”.

91

მონანი მიდგეს, მივიდეს, გახდა აბჯრისა ჩხარია;
მაშინლა შეკრთა იგი ყმა, ტირს, მეტად გულ-მდულარია,
თვალნი მოარნა ყოველგნით, ნახა ლაშქართა ჯარია,
და ერთხელ ესე თქვა: “ვა მეო”, სხვად არას მოუბარია.

92

თვალთა ხელი უკუივლო, ცხელნი ცრემლნი მოიწურნა,
ხრმალ-კაპარჭი მოიმაგრა, მკლავნი გაიმამაცურნა,

ცხენსა შეჯდა, — მორნათამცა საუბარნი რად იყურნა! —
და სხვასა მხარსა გაემართა, მათი ჭირი არ განკურნა.

93

მონათა ხელი გამართეს მის ყმისა შესაპყრობელად.
მან, გლახ, იგინი, დახადნა მტერთაცა საწყალობელად:
ჰკრა ერთმანერთსა, დახოცნა თავსა ხელ-აუპყრობელად,
და ზოგსა გადაჰკურის მათრახი ქვე მკრდამდის გასაპობელად.

94

მეფე გაწყრა, გაგულისდა, ლაშქარნიცა შეუზახნა;
მან მდევართა მიწევნამდის არ უჭვრიტნა, არცა ნახნა,
რაზომნიცა მიეწივნეს, ყოვლნი მკვდართა დაასახნა,
და კაცი კაცსა შემოსტყორცნა, როსტან ამაღ ივაგლახნა.

95

შესხდეს მეფე და ავთანდილ მის ყმისა მისაწვევლად.
იგი ლალი და უკადრი მივა ტანისა მრხეველად,
ტაიჭი მიუქს მერანსა, მიეფინების მზე ველად,
და შეიგნა მისვლა მეფისა მისად უკანა მდეველად.

96

რა ცნა, მეფე მოვიდაო, ჰკრა მათრახი მისსა ცხენსა.
მასვე წამსა დაიკარგა, არ უნახავს თვალსა ჩვენსა,
ჰგვანდა ქვესკნელს ჩაპრომილსა ანუ ზეცად ანაფრენსა;
და ეძებდეს და ვერ ჰპოვებდეს კვალსა მისგან წანარბენსა.

97

კვალი ძებნეს და უკვირდა ვერ-პოვნა ნაკვალევისა,
აგრე კვალ-წმიდად წარხდომა კაცისა, ვითა დევისა;
ლაშქარნი მკვდართა სტიროდეს, სწრაფა აქვს წყლულთა ხვევისა.
და მეფემან ბრძანა: “ვნახეო მიზეზი ლხინთა ლევისა”.

98

ბრძანა: “ღმერთსა მოეწყინა აქამდისი ჩემი შვება,
ამად მიყო სიამისა სიმწართა დანავლლება,
სიკვდილამდის დამაწყლულა, ვერვის ძალ-უც განკურნება.
და მასვე მადლი! ესე იყო წადილი და მისი ნება”.

99

ესე თქვა და შემობრუნდა, დაღრეჯილი წამოვიდა,
არცაღა ჰკრა ასპარეზსა, ვამი ვამსა მოურთვიდა;
ყველაკაი მოიშალა, სადაცა ვინ მხეცთა სრვიდა;
და ზოგთა თქვეს, თუ: “მართალია”, ზოგი, ღმერთო, უზრახვიდა.

100

მეფე საწოლს შემოვიდა სევდიანი, დაღრეჯილი;
მისგან კიდე არვინ შეჰყვა, ავთანდილ უჩნს ვითა შვილი.
ყველაკაი გაიყარა, ჯალაბი ჩანს არ-დაჯრილი.
და გაბედითდა სიხარული, ჩაღანა და ჩანგი ტკბილი.

101

თინათინს ესმა მამისა ეგეთი დაღრეჯილობა,
ადგა და კარსა მივიდა, ჰქონდა მზისაცა ცილობა,
მოლარე უხმო, უბრძანა: “ძილია, თუ უძილობა?”
და მან მოახსენა: “დაღრეჯით ზის, სჭირსო ფერ-შეცვლილობა.

102

“ერთიღა ახლავს ავთანდილ, წინაშე უზის სკამითა;
უცხო ყმა ვინმე უნახავს, ასრე დაღრეჯით ამით-ა”.
თინათინ ბრძანა: “აწ წავალ, შესვლა არ ჩემგან ჟამით-ა,
და მიკითხოს, ჰკადრე: იყო-თქო აქა ერთითა წამითა”.

103

ხანი გამოხდა, იკითხა: “ნეტარ, რასა იქმს ქალიო,
ჩემი ლხინი და ჯავარი, ჩემი სოფლისა წყალიო?”
მოლარე კადრებს: “მოვიდა აწყალა ფერ-ნამკრთალიო,
და დაღრეჯით გცნა და მიბრუნდა წინაშე მომავალიო”.

104

უბრძანა, თუ: “წადი, უხმე! უძისობა ვით გავსძლეო?
მოახსენე: «რად დაჰბრუნდი შენ, მამისა სიცოცხლეო?
მოდო, ჰმუნვა გამიქარვე, გულსა წყლულსა მეწამლეო,
და გითხრა ჩემი სამიზეზო, მე თუ ლხინთა რად დავლეო»”.

105

თინათინ ადგა, მივიდა, მიჰყვა მამისა ნებასა,
უგავს პირისა სინათლე მთვარისა მოვანებასა.
მამამან გვერდსა დაისვა, აკოცებს ნება-ნებასა,

და უბრძანა: “მახლავ რად არა, რად მელი მოყვანებასა?”

106

ქალმან ჰკადრა: “ხელმწიფეო, დაღრეჯილსა ვინცა გცნობდეს,
ვინმცა გნახა კადნიერად, რაზომ გინდა ამაყობდეს!
თქვენნი აგრე დაღრეჯანი მნათობთაცა დაამხოზდეს!
და კაცმან საქმე მოიგვაროს, ვეჭვ, ჭმუნვასა ესე სჯობდეს”.

107

უბრძანა: “შვილო, რაზომცა მჭირს საქმე სავაგლახია,
შენი ჭვრეტა და სიახლე ლხინადვე დამისახია,
მომქარვებელი სევდისა, მართ ვითა მუფარახია.
და ვეჭვ, რა სცნა, შენცა მამართლო, ჩემი სულთქმა და ახია.

108

“უცხოსა და საკვირველსა ყმასა რასმე გარდვეკიდე,
მისმან შუქმან განანათლა სამყარო და ხმელთა კიდე.
რა უმძიმდა, არ ვიცოდი, ან ტიროდა ვისთვის კიდე;
და ჩემად ნახვად არ მოვიდა, გავგულისდი, წავეკიდე.

109

“მე რა მნახა, ცხენსა შეჯდა, თვალთა ცრემლნი მოიხოცნა.
შესაპყრობლად შევუზახენ, სპანი სრულად დამიხოცნა,
ვითა ეშმა დამეკარგა, არ კაცურად გარდამკოცნა,
და ჯერთცა ესე არა ვიცი, ცხადი იყო, თუ მეოცნა.

110

“აწ ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ვნახე და რული!
მან დამიხოცა ლაშქარი, ადინა სისხლი ღვარული.
კაცთა ხორცისად ვით ითქმის ისრე თვალთაგან ფარული?!
და უცილოდ ღმერთსა მოვსძულდი აქამდის მე მხიარული.

111

“ტკბილნი მისნი წყალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს,
დამავიწყდეს, რაცა დღენი მხიარულსა წამეარნეს.
ყოვლმან პირმან ვაგლახ მიყოს, ველარავინ მიხეტარნეს,
და სადამდისცა დღენი მესხნენ, ველარამან გამახარნეს!”

112

ქალმან ჰკადრა: “მოგახსენებ მე სიტყვასა დანაყბედსა:
ჰე მეფეო! რად ემდურვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა?
რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის ტკბილად მხედსა?
და ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა შემოქმედსა?”

113

“მე ამას ვარჩევ: მეფე ხარ, მეფეთა ზედა მფლობელი,
შორს არის თქვენი საზღვარი, ბრძანება-მიუთხრობელი.
გაგზავნე კაცი, ყოველგნით მისთა ამბავთა მცნობელი,
და ადრე სცნობ, არის იგი ყმა შობილი, თუ უშობელი”.

114

მოასხნეს კაცნი, გაგზავნნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა,
უბრძანეს: “წადით, პატიჟთა თავიმცა რად დარიდეთა?
მონახეთ, ძებნეთ იგი ყმა, სხვად ნურად მოიცლიდეთა,
მისწერეთ წიგნი, სადაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხვიდეთა”.

115

კაცნი წავიდეს, იარეს მართ ერთი წელიწადია,
მონახეს, ძებნეს იგი ყმა, იკითხეს კვლა და კვლა დია,
ვერცა თუ ნახეს ნახული ღმრთისაგან დანაზადია,
და ცუდად მაშვრალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ზადია.

116

მონათა ჰკადრეს: “მეფეო, ჩვენ ხმელნი მოვიარენით,
მაგრამ ვერ ვპოვეთ იგი ყმა, მით ვერა გავიხარენით,
მისსა მნახავსა სულ-დგმულსა კაცსა ვერ შევეყარენით,
და ჩვენ ვერა გარგეთ, საქმენი სხვანი რამ მოიგვარენით”.

117

მეფე ბრძანებს: “მართალ იყო ასული და ჩემი ძეო,
ვნახე რამე ეშმაკისა სიცუდე და სიბილწეო,
ჩემად მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი ზეცით ზეო.
და გამიშვია შეჭირვება, არა მგამა ყოლა მეო”.

118

ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა ადიდა.
მგოსანი და მუშაითი უხმეს, პოვეს რაცა სადა.
დია გასცა საბოძვარი, ყველა დარბაზს შემოხადა.
და მისი მსგავსი სიუხვითა ღმერთმან სხვამცა რა დაზადა!

თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის საძებრად

ავთანდილ ჯდა მარტო საწოლს, ეცვა ოდენ მართ პერანგი,
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი.
შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ზანგი;
და მოახსენა: “გიბრძანებსო ტანი ალვა, პირი მანგი”.

120

ავთანდილს მიჰხვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა,
ადგა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოვლისა ჭრელისა;
უხარის შეყრა ვარდისა, არ ერთგან შეუყრელისა.
და ამაოა ჭვრეტა ტურფისა, სიახლე საყვარელისა!

121

ავთანდილ ლალი, უკადრი, მივა, არვისგან რცხვენოდა,
მას ნახავს, ვისთა ვამთაგან ცრემლი მრავალ-ჯერ სდენოდა.
იგი უებრო ქუშად ჯდა, ელვისა მსგავსად შვენოდა,
და მთვარესა მისთა შუქთაგან უკუნი გარდაჰფენოდა.

122

გამრცვლისა ტანსა ემოსნეს ყარყუმნი უსაპირონი,
ებურნეს მოშლით რიდენი, ფასისა თქმად საჭირონი;
შვენოდეს შავნი წამწამნი, გულისა გასაგმირონი,
და მას თეთრსა ყელსა ეხვივნეს გრძლად თმანი არ-უხშირონი.

123

დაღრეჯით იყო მჯდომარე მოწეულითა რიდიტა;
ავთანდილს უთხრა დაჯდომა წყნარად, ცნობითა მშვიდითა.
მონამან სელნი დაუდგნა, დაჯდა კრძალვით და რიდიტა;
და პირის-პირ პირსა უჭვრეტდა, სავსე ლხინითა დიდიტა.

124

ქალმა უბრძანა: “ზარი მლევს მე ამისისა თხრობისა;
მწადდა არა თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა;
მაგრა იცია მიზეზი შენისა აქა ხმობისა,
და რად ვზი ქუშად და დაღრეჯით ასრე მიხდილი ცნობისა?”

125

ყმამან ჰკადრა: “საზაროსა ჩემგან თქმადა ვით იქმნების?
მზესა მთვარე შეეყაროს, დაილევის, და-ცა-ქნების;
აზრად არად აღარა მცალს, თავი ჩემი მეგონების,
და თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების”.

126

ქალმან უთხრა საუბარი კეკლუც-სიტყვად, არ დუხჭირად;
იტყვის: “თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჭირად,
მიკვირს, მოგხვდა წამის ყოფით საქმე შენგან საეჭვი რად,
და მაგრა გითხრა პირველ ხვალმე, სენი მე მჭირს რაცა ჭირად.

127

“გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს მინდორს მხეცი დაგეხოცა,
ყმა გენახა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეხოცა,
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე დამამხოცა,
და შენ გენუკევ მონახვასა, კიდით კიდე მოლახო ცა.

128

„აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას ვერ გეტყვია,
მაგრა შორით სიყვარული შენგან ჩემი შემიტყვია,
ვიცი, რომე გაუწყვედლად თვალთათ ცრემლი გისეტყვია,
და შეუპყრიხარ სიყვარულსა, გული შენი დაუტყვია.

129

“ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს ამაღ ორად:
პირველ ყმა ხარ, ხორციელი არვინა გვყავს შენად სწორად,
მერმე ჩემი მიჯნური ხარ, დასტურია, არ ნაჭორად;
და წადი, იგი მოყმე ძებნე, ახლოს იყოს თუნდა შორად.

130

“შენგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო გაამყარე,
რომე დამხსნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ასაპყარე.
გულსა გარე საიმედო ია მორგე, ვარდი ყარე,
და მერმე მოდი, ლომო, მზესა შეგეყრები, შემეყარე.

131

“სამსა ძებნე წელიწადსა იგი შენი სამეზარი;
ჰპოო, მოდი გამარჯვებით, მხიარულად მოუზარი;
ვერა ჰპოებ, დავიჯერებ, იყო თურე უჩინარი,
და კოკობი და უფურჭვნელი ვარდი დაგხვდე დაუმჭნარი.

132

“ფიცით გითხრობ: შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი,
მზეცა მომხვდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი,
სრულად მოვსწყდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანთქმარი,
და შენი მკლვიდეს სიყვარული, გულსა დანა ასაქმარი”.

133

მოახსენა ყმაძან: “მზეო, ვინ გიშერი აწამწამე,
სხვა პასუხი რამცა გკადრე, ანუ რამცა შევიწამე,
მე სიკვდილსა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე,
და ვითა მონა, სამსახურად განაღამცა წავე, წა-, მე!”

134

კვლაცა ჰკადრა: “აჰა, მზეო, რათგან ღმერთმან მზედ დაგბადა,
მით გმორჩილობს ზეციერი მნათობია რაცა სადა;
მე რომ თქვენგან მოვისმინე წყალობანი, მედიადა,
და ვარდი ჩემი არ დაჭნების, შუქი შენი იეფად-ა”.

135

კვლა შეჰფიცეს ერთმანერთსა, დააპირეს ესე პირი;
გასაღდეს და გაამრავლეს საუბარი სიტყვა-ხშირი,
გაადვილდა, აქანამდის გარდებდა რაცა ჭირი,
და თეთრთა კბილთათ გამოჰკრთების თეთრი ელვა ვითა ჭვირი.

136

ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასად აგეს;
ბროლ-ბალახში შეხვეული და გიშერი ასადაგეს;
ყმა ეტყვის თუ: “შენთა მჭვრეტთა თავი ხელი ა, სად აგეს!
და ცეცხლთა, შენგან მოდებულთა, გული ჩემი ასადაგეს”.

137

ყმა წავიდა, სიშორესა თუცა მისსა ვერ გასძლებდა;
უკუღმავე იხედვიდა, თვალთა რეტად აყოლებდა.
ბროლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს, ტანსა მჭევრსა ათრთოლებდა,
და გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა ავალებდა.

138

თქვა: “მზეო, ვარდსა სიშორე შენი დამაჩნდეს ეს ადრე,

ბროლი და ლალი გასრულვარ ქარვისა უყვითლესად-რე;
მაშინ რალა ვქმნა, ვერ-ჭვრეტა რა მომხვდეს კვლა უგრძესად-რე!
და ხამს მოყვრისათვის სიკვდილი, ესე მე დამიც წესად-რე”.

139

საწოლს დაწვა, ტირს, მტირალსა ცრემლი ძნელად ეხოცების,
ვითა ვერხვი ქარისაგან ირხევის და იკეცების;
რა მილულნის, სიახლევე საყვარლისა ეოცების,
და შეკრთის, დიდნი დაიზახის, მით პატიჟი ეოცების.

140

მოშორება საყვარლისა მას შეჰქმნოდა მისად ღაზოდ,
ცრემლსა, ვითა მარგალიტსა სწვიმს ვარდისა დასანაზოდ;
რა გათენდა, შეეკაზმა მისთა მჭვრეტთა სალამაზოდ,
და ცხენსა შეჯდა, გაემართა, დარბაზს მივა სადარბაზოდ.

141

დარბაზს ეჯიბი შეგზავნა, მართ მისგან შენარონია,
შესთვალა: “გკადრებ, მეფეო, მე ესე გამიგონია:
ყოველი პირი მიწისა თქვენ ხრმლითა დაგიმონია,
და აწ თუ სჯობს, ესე ამბავი ცნან რაცა გარემონია”.

142

“მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაპირო,
თინათინის ხელმწიფობა მტერთა თქვენთა გულსა ვჰგმირო,
მორჩილ-ქმნილი გავახარო, ურჩი ყოვლი ავატირო,
და ძღვენნი გკადრნე ზედა-ზედა, არ სალამი დავაძვირო”.

143

მეფესა ეთქვა ამისი დიადი მადრიელობა,
ებრძანა: “ლომო, არა გჭირს შენ ომთა გარდუხდელობა,
აწ მაგა შენსა თათბირსა ჰგავსო შენივე ქველობა,
და წა, მაგრა მომხვდეს, რალა ვქმნა, თუ სიშორისა გრძელობა!”

144

ყმა შევიდა, თაყვანი სცა, მადლი რამე მოახსენა:
“ხელმწიფეო, მიკვირს, ქება რად იკადრეთ ჩემი თქვენა,
აწ ნუთუმცა კვლა ნახვითა ღმერთმან ბნელი გამითენა,
და პირი თქვენი მხიარული მხიარულსა კვლა მიჩვენა”.

145

მეფე ყელსა მოეკიდა, გარდაკოცნა ვითა შვილი,
სხვა მათებრი არ ყოფილა არ გამზრდელი, არ გაზრდილი;
ყმა ადგა და წამოვიდა, მას დღე მათი ჩანს გაყრილი;
და როსტან მისთვის აატირა გონიერი გული, ლბილი.

146

გამოემართა ავთანდილ, მოყმე მხნე, ლაღად მავალი,
ოც დღე იარა, ღამეცა დღეზედა წართო მრავალი.
იგია ლხინი სოფლისა, იგია ნივთი და ვალი,
და არ მისცილდება თინათინ მისი მას, ვისგან სწვაავ ალი.

147

რა მოვიდა, სიხარული შიგან გახდა სამეფოსა;
მოეგებნეს დიდებულნი, ძღვენსა სძღვნიდეს იეფოსა;
იგი პირ-მზე არ მოსცდების სიარულსა სასწრაფოსა,
და მიჰხვდეს მყოფნი მას წინაშე სიხარულსა სადაფოსა.

148

ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროდ სანაპიროსა,
გარე კლდე იყო, გიამბობ, ზღუდესა უქვიტკიროსა,
ყმამან მუნ დაყო სამი დღე ამოსა სანადიროსა,
გაზრდილი მისი შერმადინ დაისვა სავაზიროსა.

149

უბრძანა: “აჰა, შერმადინ, ამად მე შენგან მრცხვენიან,
ჩემნი საქმენი ყოველნი გცოდნიან გაგივლენიან,
მაგრა არ იცი, აქამდის რანიცა ცრემლნი მდენიან!
და მე ვისგან მქონდეს პატიჟნი, აწ მასვე მოულხენიან.

150

“მე მოუკლავარ თინათინის სურვილსა და სიყვარულსა;
ცრემლი ცხელი ასოვლებდის ნარგისთაგან ვარდსა ზრულსა;
ვერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა,
და აწ მიბრძანა საიმედო, ამად მხედავ მხიარულსა”.

151

“მიბრძანა: "მიცან ამბავი მის ყმისა დაკარგულისა,
მოხვიდე, სრულ-ვემნა მაშინლა შენი წადილი გულისა,

ქმარი არ მინდა უშენოდ, მომხვდეს ხისაცა რგულისა»,
და მომცა წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა.

152

“პირველ ყმა ვარ, წასვლა მინდა პატრონისა სამსახურად —
ხამს მეფეთა ერთგულობა, ყოფა გვმართებს ყმასა ყმურად; —
მერმე ცეცხლი დაუვსია, აღარა მწვავს გულსა მურად,
და ხამს, თუ კაცი არ შეუდრკეს ჭირს, მიუხდეს მამაცურად.

153

“ვართ უმოყვრესნი მე და შენ ყოველთა პატრონ-ყმათასა,
ამისთვის გნუკევ სმენასა შენ ამა ჩემთა ხმათასა;
ჩემ წილ დაგაგდებ პატრონად, თავადად ჩემთა სპათასა,
და ამა საქმესა ვერა ვიქმ მე განდობასა სხვათასა.

154

“ლაშქართა და დიდებულთა ალაშქრებდი, ჰპატრონობდი;
დარბაზს კაცსა გაგჰზავნიდი და ამბავსა მათსა სცნობდი;
წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვნობდი,
და აქა სადმე არ-ყოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!

155

“ლაშქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დაასახე,
აქათ სამ წელ მომიცადე, ხვაშიადი შემინახე,
მე ნუთუმცა შემოვბრუნდი, ალვა ჩემი არ დაქნა ხე,
და არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე, მიტირე და მივაგლახე.

156

“მაშინდა ჰკადრე მეფესა არ საქმე სასურვალთა,
აცნობე ჩემი სიკვდილი — იყავ მართ ვითა მთრვალთა;—
მიხვდა-თქო საქმე, რომელი ყოველთათვის გარდუვალთა,
და გლახაკთა მიეც საჭურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და რვალთა.

157

“მაშინ უფრო მომეხმარე ამისგანცა უფრო მხნედ-რე,
ნუთუ ადრე დამივიწყო? მახსენებდე ზედა-ზედ-რე!
მეტად კარგად დამიურვე, სული ჩემი შეივედრე,
და ზრდანი ჩემნი მოიგონენ, გული შენი მოიმდედრე”.

158

რა მონამან მოისმინა, გაუკვირდა, შეეზარა,
თვალთათ, ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოყარა;
მოახსენა: “უშენომან გულმან რამცა გაიხარა!
ვიცი, რომე არ დასდგები, მაგას გიშლი ამაღ არა.

159

“ჩემად ნაცვლად დაგაგდებო,” — ესე სიტყვა ვით მიბრძანე?
რაგვარა ვქმნა პატრონობა? რამც გიფერე, რამც გიგვანე?
შენ მარტოსა გიგონებდე, მემცა მიწა ვიაკვანე!
და სჯობს ორნივე გავიპარნეთ, წამოგყვები, წამიტანე”.

160

ყმამან უთხრა: “მომისმინე, მართლად გითხრობ, არა ჭრელად:
რა მიჯნური ველთა რბოდეს, მარტო უნდა გასაჭრელად;
მარგალიტი არვის მიხვდეს უსასყიდლოდ, უვაჭრელად,
და კაცი ცრუ და მოღალატე ხამს ლახვრითა დასაჭრელად.

161

“ვისმცა ვუთხარ ხვაშიადი, შენგან კიდე არვინ ვარგა,
უშენოსა პატრონობა ვის მივანდო, ვინ იქმს კარგა?
სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ახლოს ვერ იბარგა,
და კვლა ნუთუმცა შემოვიქეც, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა.

162

“განგებაა, სწორად მოჰკლავს, ერთი იყოს, თუნდა ასი;
მარტოობა ვერას მიზამს, მცავს თუ ცისა ძალთა დასი;
აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მაშინ გმართებს გლოვა, ფლასი,
და წიგნსა მოგცემ, გმორჩილობდეს, ვინცა იყოს ჩემი ხასი”.

წიგნი ავთანდილისა თავის ყმათა თანა

დაწერა თუ: “ჩემნო ყმანო, გამზრდელნო და ზოგნო ზრდილნო,
ერთგულნო და მისანდონო, ამას ზედა გამოცდილნო,
თქვენ ჩემისა საწადილსა მიდგომილნო, ვითა ჩრდილნო,
და წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო, ერთგან შემოყრილნო!

164

“მიწაცა თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა,
თვით ვიქმ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა;

ცოტასა ხანსა ვარჩივე გაჭრა სმასა და მღერასა,
და პურად და საჭმლად მივენდე ჩემსა მშვილდსა და ცერასა.

165

“საქმე რამე მიც თავისა ზე სადმე გარდსახვეწელი,
დავყო მარტოდ და ღარიბად ესე წლეული მე წელი,
გემუდარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი,
და მე დამახვედროთ სამეფო მტერთაგან დაულეწელი.

166

“მე შერმადინ დამიგდია, ჩემად კერძად პატრონობდეს,
სიკვდილსა და სიცოცხლესა სადამდისცა ჩემსა სცნობდეს,
ყოვლთა მზეებრ მოგეფინოს, ვარდს არ ზრვიდეს, არ აჭნობდეს,
და შემცოდესა ყველაკასა, ვითა ცვილსა, დაადნობდეს.

167

“თქვენცა იცით, გამიზრდია, ვითა ძმა და ვითა შვილი;
ამას ასრე მორჩილობდით, არს ვითამც ავთანდილი;
ბუკსა იკრას, აქმნევინეთ ყოვლი საქმე, ჩემგან ქმნილი;
და მე თუ დრომდის არ მოვიდე, გლოვა გმართებს, არ სიცილი”.

168

ესე წიგნი გაასრულა წყლიანმან და სიტყვა-ნაზმა;
წელთა ოქრო შემოირტყა, საღარიბოდ მოეკაზმა,
ბრძანა: “მინდორს შევჯდებიო”, ლაშქარიცა დაერაზმა;
მასვე წამსა წამოვიდა, შინა ხანი არა დაზმა.

169

ბრძანა: “წადით ყველაკაი, აქა მომხრედ არვინ მინა”.
მონებიცა მოიშორვა, თავი გაითავისწინა,
მარტო გარე შემობრუნდა, შამბი შიგან გაირბინა,
და მიწყვი მისად საგონებლად მისი მკვლელი თინათინ-ა.

170

იგი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაეკიდა.
ვინმცა ნახა სულიერმან, ანუ ვინმცა წაეკიდა?
ვის მახვილი ვერას ავნებს, მისი მკლავი გაეკიდა,
და მისგან ტვირთი კაემნისა ტვირთად ვარგად აეკიდა.

171

რა ლაშქართა ინადირეს და პატრონი მოითვალეს,
იგი პირ-მზე ველარ პოვეს, პირი მათი იფერმკთალეს;
მათსა დიდსა სიხარულსა სამძიმარი ანაცვალეს,
და ყოვლგან რბოდეს საძებარად, ვინცა იყო უცხენმალეს.

172

“ღმერთი, ლომო, შენად ნაცვლად სხვასა ვისცა დანერგვიდეს!”
დარბოდეს და სხვაგნით სხვათა მოამბეთა მოასხმიდეს;
ველარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,
და მისნი სპანი გულ-მოკლულნი ცრემლსა ცხელსა გარდმოჰყრიდეს.

173

შერმადინ ერთგან შეყარნა ხასნი და დიდებულები,
უჩვენა იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები;
რა მოისმინეს, ყველაი დარჩა გულ-დანაწყლულები,
და თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები.

174

ყოვლთა ჰკადრეს: “თუცა ყოფა ჩვენ უმისოდ გვეარმისცა,
უშენოსა საჯდომი და ტახტი მისი ვისმცა მისცა?
განაღამცა გმორჩილობდით, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!”
და იგი მონა აპატრონეს, ყველაკამან თავყანი-სცა.

ავთანდილისაგან მის ყმისა ძებნად წასლვა

ამ საქმესა მემოწმების დიონოსი ბრძენი, ეზროს:
საბრალოა, ოდეს ვარდი დაეთრთვილოს, და-ცა-ეზროს;
ვის ბალახში არა ჰგვანდეს და ლერწამი ტანად ეზროს,
და იგი სადმე გაღარიბდეს, სამყოფთაგან იაზეზროს.

176

ავთანდილ იგი მინდორი ოთხ-ახმით გარდაიარა,
დააგდო ზღვარი არაბთა, სხვათ ზღვართა არე იარა,
მაგრა მის მზისა გაყრამან სიცოცხლე გაუზიარა;
და თქვა: “თუ მე მასმცა ვეახელ, აწ ცხელსა ცრემლსა ვღვრი არა”.

177

ახალმან ფიფქმან დათოვა, ვარდი დათრთვილა, დანასა;
მოუნდის გულსა დაცემა, ზოგჯერ მიჰმართის დანასა;

თქვის: “ჭირი ჩემი სოფელმან ოთხმოცდაათი ანასა,
და მოგშორდი ლხინსა ყველასა, ჩანგსა, ბარბითსა და ნასა!”

178

ვარდი მის მზისა გაყრილი უფრო და უფრო ჭნებოდა,
გულსა უთხრის თუ: “დათმეო”, ამაღ არ დია ბნდებოდა.
უცხო უცხოთა ადგილთა სამებრად იარებოდა.
და მგზავრთა ჰკითხვიდის ამბავთა, მათ თანა-ემოყვრებოდა.

179

მუნ ეძებს, ცრემლი მტირალსა სდის ზღვათა შესართავისად.
უჩნდის ქვეყანა ტახტად და მკლავი სადებლად თავისად.
თქვის: “საყვარელო, მოგშორდი გული შენ დაგრჩა, ვთქვა ვისად?
და შენთვის სიკვდილი მეყოფის ლხინად ჩემისა თავისად”.

180

ყოვლი პირი ქვეყანისა მოვლო, სრულად მოიარა,
ასრე რომე ცასა ქვეშე არ დაურჩა, არ იარა;
მაგრა იგი მის ამბისა მსმენელსაცა ვერ მიმხვდარა,
და ამას შიგან წელიწადი სამი სამ თვედ მიიყარა.

181

მიხვდა რასმე ქვეყანასა უგემურსა, მეტად მქისსა,
თვე ერთ კაცსა ვერა ნახავს, ვერას შვილსა ადამისსა;
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა,
და დღე და ღამე იგონებდა საყვარელსა მასვე მისსა.

182

მას მიხვდა წევრი სადგურად მაღლისა მთისა დიდისა,
გამოჩნდა მუნით მინდორი, სავალი დღისა შვიდისა;
მის მთისა ძირსა წყალი დის, არად სანდომი ხიდისა,
და ორგნითვე ტყესა შეეკრა ნაპირი წყლისა კიდისა.

183

ზედ წაადგა, შეექცევის, დროთა, დღეთა ანგარიშობს;
თვენი ესხნეს ორანილა, ამაღ სულთქვამს, ამაღ იშობს;
“ვა თუ საქმე გამიმჟღავნდეს! — კვლა ამისთვის გულ-მოშიშობს, —
და “ავსა კარგად ვერვინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერვინ იშობს”.

184

საგონებელი შეექმნა, დადგა საქმისა მრჩეველად.

თქვა: “თუ დავბრუნდე, ეზომი ხანი რად დავყავ მე ველად?
ჩემსა რა ვჰკადრო მნათობსა, ვიყავ რად დღეთა მღეველად,
და მისი ვერა ვცნა ჭორადცა, ვარ ვისთა გზათა მკვლეველად?”

185

“თუ არ დავბრუნდე, სამებრად დავყვნი სხვანიცა ხანანი,
რომელსა ვეძებ, ვერა ვცნნი ამბავნი მე მისთანანი,
დრო გარდაუწყდეს შერმადინს, მიხვდენ ღაწვისა ბანანი,
და მივიდეს, ჰკადრნეს მეფესა საქმენი დასაგვანანი!”

186

“უამბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან დავედრებული;
მათ შექმნან გლოვა-ტირილი, ქმნან საქმე გამწარებული;
მერმე მივიდე ცოცოხალი მე, სხვაგან სადმე რებული!”
და ამას იგონებს ტირილით გონება-შეიწრებული.

187

იტყვის: “ღმერთო, სამართალნი შენნი ჩემთვის რად ამრუდენ,
მე ეზომნი სიარულნი კიდე რად, გლახ, გამიცუდენ,
გულით ჩემით სიხარულნი აჰფხვრენ, ჭირნი დააბუდენ?
და დღეთა ჩემთა ცრემლნი ჩემნი ვერაოდეს დავიყუდენ”.

188

კვლაცა იტყვის: “დათმოზა სჯობს”, და თავსავე ეუბნების:
“დღეთა მეტად ნუ მოჰკვდები, გული ჩემი ნუ დადნების,
უღმრთოდ ვერას ვერ მოვაწევ, ცრემლი ცუდად მედინების,
და განგებასა ვერვინ შესცვლის, არ-საქმნელი არ იქმნების”.

189

“ყოვლნი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან,
მაგრა საქმე მის კაცისა ვერა სადა შემოიგნიან;
უღონოდ მართალ იყვნეს, რომელთაცა ქაჯად თქვიან,
და აწ ტირილი არას მარგებს, ცუდად ცრემლნი რასა მდიან!”

190

მთით ჩამოვიდა ავთანდილ, გავლო წყალი და ტყენია;
მინდორს აცორვებს ტაიჭსა, შეჟღერენით მონაწყენია:
გასცუდებოდეს მკლავნი და მისნი სიამაყენია,

და ბროლისა ველსა სტურფობდეს გიშრისა მუნ საყენია.

191

მოზრუნება დააპირა, სულთქვნა, მერმე ივაგლახა,
მას მინდორსა დაემართა, გზა თვალითა გამოსახა;
თვესა ერთსა სულიერი კაცი არსად არ ენახა,
და მხეცნი იყვნეს საშინელნი, მაგრა არა შეუზახა.

192

თუცა მხეც-ქმნილი ავთანდილ გულ-ამოსკვნით და კვნესით-ა,
ეგრეცა ჭამა მოუნდის ადამის ტომთა წესითა,
ისრითა მოკლის ნადირი, როსტომის მკლავ-უგრძესითა,
და შამბისა პირსა გარდახდა, ცეცხლი დააგზო კვნესითა.

193

ცხენსა მისცა საძოვარი, ვირე მწვადი შეიწოდეს;
ექვსნი რამე ცხენოსანნი, ნახა, მისკენ მოვიდოდეს;
თქვა თუ: “ჰგვანან მეკობრეთა, თვარა კარგი რამც იცოდეს!
და აქა კაცი ხორციელი კვლა ყოფილა არაოდეს.

194

ხელთა ჰქონდა მშვილდ-ისარი, მათკენ მივა მხიარული.
ორთა კაცთა წვეროსანთა ყმა მოჰყვანდა უწვერული;
თავსა იყო დაკოდელი, შეეზნიდა სისხლსა გული;
და ტიროდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ედგა მას, გლახ, სული.

195

უყივლა თუ: “ძმანო, ვინ ხართ? მეკობრეთა დაგამსგავსენ!”
მათ მიუგეს: “დაგვიწყნარდი, გვიშველე რა, ცეცხლნი ავსენ;
ვერა გვარგო, მოგვიმატენ, ჭირნი ჭირთა მოგვისავსენ,
და სატირელნი მოგვიტირენ, დაწვნი შენცა დაიმხავსენ”.

196

ავთანდილ მიდგა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მდულარეთა;
მათ უთხრეს მათი ამბავი ტირილით მოუბარეთა:
“ჩვენ ვართო ძმანი სამნივე, მით ვიდენთ ცრემლთა მწარეთა,
და ღია გვაქვს ციხე-ქალაქი ხატაეთს არე-მარეთა.

197

“კარგი გვესმა სანადირო, ნადირობას წამოვედით;
გვეყვეს ლაშქარნი უთვალავნი, წყლისა პირსა გარდავხედით;
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,
და ვხოცეთ მხეცი უზომოსა მინდორით და მთით და ქედით.

198

“ჩვენ სამთა ძმათა ჩვენთანა მესროლნი დავაწბილენით;
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დავეცილენით;
«მე უკეთ მოვკვლავ, მე გჯობო», სიტყვანი ვავაქილენით;
და ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ ვითაკილენით.

199

“დღეს ავეყარენით ლაშქარნი, სავსენი ირმის ტყავითა,
ვთქვით: «გავაჩინოთ მართალი, ვინ სჯობთ თავისა მკლავითა,
თავსა ვეხალნეთ მარტონი, დავდგეთ მართ ოდენ თავითა,
და თვით დანახულსა მოვკვლვიდეთ, ნუ ვესრვით დამნახავითა».

200

“ჩვენ ვიახლენით სამთავე სამნივე მეაბჯრენია,
ლაშქართა წასვლა ვუბრძანეთ, მით არას მოაზრენია;
მოვინადირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია,
და დავხოცეთ მხეცი, მფრინველი, რაცა ზე გარდაგვფრენია.

201

“ანაზდად მოყმე გამოჩნდა კუმტი, პირ-გამქუშავია;
ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, — მერანი რამე შავია,—
თავსა და ტანსა ემოსა გარე-თმა ვეფხის ტყავია,
და ჯერთ მისი მსგავსი შვენება კაცთაგან უნახავია.

202

“ვუჭვრიტეთ, მისთა ელვათა შუქნი ძლივ გავიცადენით;
ვთქვით თუ: «მზეაო ქვეყნად, ნუ ვეუბნებით ცად ენით!»
მისი მოგვინდა შეპყრობა, ვკკადრეთ და შევეცადენით,
და ასრე სულთქმით და ვაებით მით ვართ, ცრემლისაცა დენით.

203

“მე უხუცესმან უმცროსთა კაცი დავსთხოვე ქენებით;
ჩემმან შემდეგმან ტაიჭი მისი მით აქო ხსენებით;
ამან მართ ოდენ მორევნა გვითხრა, ვუალეთ ჩვენ ნებით,
და მივმართეთ, იგი აგრევე წყნარად მივა და შვენებით.

204

“ბროლმან, ლალსა გარეულმან, ვარდნი თხელნი ანატიფნა;
იგი ტკბილნი გონებანი ჩვენთვის მეტად გაამყიფნა;
არ აგვიხვნა, არცა დაგვსხნა, ყოლა არად ამოგვკრიფნა,
და მისნი მკვახედ მოუბარნი მათრახითა შეგვამწიფნა!

205

“უმცროსსა ძმასა მივეცით, უფროსსა დავეზიდენით;
ხელი მოჰკიდა, «დადეგო!» ესეცა ჰკადრა კიდ ენით;
მან ხრმალსა ხელი არ მიჰყო, ჩვენ ამაღ დავერიდენით,
და თავსა გარდაჰკრა მათრახი, ვნახეთ სისხლისა კი დენით.

206

“მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჰფრიწა,
ვითა მკვდარი უსულო ქმნა, ვითა მიწა დაამიწა,
მისი რასმე მკადრებელი მოამდაბლა, მოამიწა,
და თვალთა წინა წაგვივიდა ლალი, კუმტი, ამაყი, წა-!

207

“აღარ დაბრუნდა, წავიდა წყნარად და აუჩქარებლად;
აგერა მივა, ნახეო, იგი მზეებრ და მთვარებლად”;
შორს უჩვენებდეს ავთანდილს მტირალნი გაუხარებლად,
და ოდენ ჩნდა შავი ტაიჭი მისი მის მზისა მარებლად.

208

აჰა, მიჰხვდა ავთანდილსა ღაწვთა ცრემლით არ-დათოვნა,
რათგან ცუდად არ წაუხდა მას ეზომი გარეთ ყოვნა;
კაცსა მიჰხვდეს საწადელი, რას ეძებდეს, მისი პოვნა,
და მაშინ მისგან აღარა ხამს გარდასრულთა ჭირთა ხსოვნა.

209

უთხრა თუ:”ძმანო, ვარ ვინმე ღარიბი უადგილოსა,
მე იმა ყმისა საქებრად მოვჰშორდი საგაზრდილოსა,
აწ თქვენგან მივხვდი საქმესა ყოლა არ-საადვილოსა,
და ღმერთიმცა ნურას ნულარ იქმს თქვენსა დასადრეჯილოსა!

210

“ვითა მე მივხვდი წადილსა, ჩემის გულისა ნებასა,

აგრემცა ღმერთი ნურას იქმს ძმისა თქვენისა ვნებასა!”
უჩვენა მისი სადგომი: “მიდითო ნება-ნებასა,
და ჩრდილსა გარდასვით, მაშვრალი მიეცით მოსვენებასა”.

211

ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაქუსლა დეზითა,
ვითა გავაზი გაფრინდა, არ გაშვებული ხეზითა,
ან მთვარე, მზისა შემყრელი, მზე სინათლითა ზეზითა;
და დაივსო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მიზეზითა.

212

და მიეწურა, იგონებდა, ახლოს შეყრა ვითა აგოს:
საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს!
ხამს, თუ კაცმან გონიერმან ძნელი საქმე გამოაგოს,
და არ-სიწყნარე გონებისა მოიძულოს, მოიძაგოს.

213

“რათგან ისი არის სადმე უცნობოდ და ისრე რეტად,
რომე კაცსა არ მიუშვებს საუბრად და მისად ჭვრეტად,
მივეწევი, შევიყრებით ერთმანერთის ცემა-ჟლეტად,
და ანუ მომკლავს, ანუ მომკლავს,” დაიძალვის მეტის-მეტად.

214

ავთანდილ იტყვის: “ ეზომნი ჭირნიმცა რად ვაცუდენი,
რაცალა არის, არა არის, თუმცა არ ედგნეს ბუდენი;
სადაცა მივა, მივიდეს, რამცა მოვლიდეს ზღუდენი,
და მუნალა ვძებნენ ღონენი ჩემნი არ-დასამრუდენი”.

215

წინა-უკანა იარნეს ორნი დღენი და ღამენი,
დღისით და ღამით მაშვრალნი, არ საჭამადთა მჭამენი;
არსადა ხანი არ დაჰყვეს, ერთნი თვალისა წამენი,
და მათ თვალთა ცრემლნი სდიოდეს, მინდორთა მოსალამენი.

216

დღისით ვლეს და საღამო-ჟამ გამოუჩნდეს დიდნი კლდენი,
კლდეთა შიგან ქვაბნი იყვნეს, ძირსა წყალი ჩანადენი,
წყლისა პირსა, არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რასდენი,
და ხე დიდრონი, თვალ-უწდომი, მალლა კლდემდის ანაყრდენი.

217

მან ყმამან ქვაბსა მიჰმართა, გავლნა წყალნი და კლდენია;
ავთანდილ ცხენსა გარდახდა, მონახნა დიდნი ხენია,
მას ზედა ჭვრეტად გავიდა, ძირსა დააბა ცხენია,
და მუნით უჭვრეტდა; იგი ყმა მივა ცრემლ-მინადენია.

218

რა ტყენი გავლნა მან ყმამან, მოსილმან ვეფხის ტყავითა,
ქვაბისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა შავითა,
ატირდა მალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა,
და იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, ყელსა მოეჭდო მკლავითა.

219

ყმამან უთხრა: “დაო ასმათ, ხიდნი ზღვასა ჩაგვიცვივდეს;
ველარ მივხვდით ჟამიერად ჩვენ ვისიცა ცეცხლნი გვწვიდეს”;
ესე თქვა და მკერდსა ხელნი იკრნა, ცრემლნი გარდმოსწვიმდეს,
და ქალი შებნდა, მოეხვია, ერთმანერთსა სისხლი სწმიდეს.

220

იგი ტევრი გაეხშირა დანაგლეჯსა მათსა თმასა;
ერთმანერთსა ეხვეოდეს: ყმა ქალსა და ქალი ყმასა,
იზახდიან, მოსთქმიდიან, მოსცემდიან კლდენი ხმასა,
და ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით მათსა ეგრე ქცევა-ზმასა.

221

სული დაილო მან ქალმან, დათმო გულისა წყლულობა,
ქვაბს შეიყვანა ტაიჭი, მოჰხადა აკაზმულობა,
მას ყმასა შეჰხსნა, შეილო აბჯრისა წელ-მორტყმულობა;
და შინა შევიდეს, მას დღესა გარდახდა გამოსრულობა.

222

ავთანდილს უკვირს: “ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?!”
გათენდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითვე ფერთა;
შავსა აუდვა ლაგამი, სწმენდდა რიდისა წვერითა,
და შეკაზმა, მოაქვს აბჯარი წყნარად, არ რამე ჩხერთა.

223

მის მოყმისა წესი იყო, მეტსა თურე არას ეჯდა.
ქალი ტირს და მკერდსა იცემს, თმისა ტევრსა გაიგლეჯდა;

ერთმანერთსა მოეხვივნეს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა,
და ასმათ, აგრე დაღრეჯილი, კვლა უფრორე დაიღრეჯდა.

224

ავთანდილ ახლოს კვლა ნახა სახე მისივე კაცისა,
ულვამ-აშლილი, წვერ-გამო, “ნუთუ მზეაო”, თქვა, “ცისა?”
ეყნოსა სული ალვისა, ქართაგან მონატაცისა,
და ასრე უჩს მოკლვა ლომისა, მართ ვითა ლომსა — ვაცისა.

225

მასვე გზასა წამოვიდა, რომე გუმინ შეეარა,
შამბი გავლო, გაეშორა, თავი მინდორს გააგარა;
ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით, მალვით ხესა მოეფარა,
და თქვა თუ: “ღმერთმან ესე საქმე მეტად კარგად მომიგვარა.

226

“აწ ამას ჩემთვის ღმრთისაგან სხვა საქმე რა ვამჯობინო?
ქალი შევიპყრა, მის ყმისა ამბავი ვაამბობინო,
ჩემიცა ვუთხრა ყველაი, მართალი გავაბრჭობინო,
და მას ყმასა ხრმალი არა ვჰკრა, არც მისი დავისობინო”.

ამბავი ავთანდილისა, ასმათს რომ ეუბნების ქვაბშიგან

ჩამოვიდა, ცხენი ახსნა, მისგან ხესა გამობმული,
ზედა შეჯდა, გაემართა, ქვაბი დახვდა კარ-განხმული;
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მდუღარე, ცრემლ-დასხმული,
და ეგონა თუ: დაბრუნდაო პირი ვარდი, ბროლ-ბაკმული.

228

ვერ იცნა, — სახე არ ჰგვანდა მისი მის ყმისა სახესა; —
ფიცხლა გაიქცა, მიჰმართა ზახილით კლდესა და ხესა;
ყმა გარდაიჭრა, დააბა, ვითა კაკაბი მახესა,
და ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა ზახილსა მუნ ერთ-სახესა.

229

მას ყმასა თავი არ მისცა, ჰვრეტადცა ებილწებოდა,
ვითა კაკაბი არწივსა ქვეშე, მიდამო ძრწებოდა,
ტარიელს ვისმე უზახდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა,
და ავთანდილ მუხლთა უყრიდა, თითითა ეხვეწებოდა.

230

ეტყოდა: “სულე! რამც გიყავ? კაცი ვარ, ადამიანი;
უფერო-ქმნილნი მინახვან ვარდნი და ისი იანი;
მისი რამ მითხარ, ვინ არის ტან-სარო, პირ-ბაკმიანი?
და სხვად არას გიზამ, ნუ გეშის, ნუ ჰყივი აგრე ხმიანი”.

231

ქალი ეტყოდა ტირილით, სარჩელი უგავს ბრჭობასა:
“თუ არ შმაგი ხარ, დამეხსენ; შმაგი ხარ, მოდი ცნობასა;
აწ მეტად ძნელსა საქმესა მნუკევ ადვილად თხრობასა;
და ცუდად ნუ სცთები, ნუ ელი მაგა ამბისა მზობასა”.

232

კვლა ეტყვის: “ყმაო, რა გინდა, ანუ მენუკევ მე რასა?
მაგა საქმისა ვერა იქმს ვერცა კალამი წერასა;
შენ ერთხელ იტყვი: «მითხარო», მე ასჯერ გითხრობ «ვერასა»;
და ვითა სიცილი ტირილსა, ვაგლახი მიჯობს მღერასა”.

233

“ქალო, არ იცი სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან;
ოდითგან ვემებ ამბავთა, ესე არვისგან მსმენიან;
შენ მიპოვნიხარ; სიტყვანი ჩემნი რაზომცა გწყენიან,
და ვერ დაგეხსნები, მიაძბე, ჩემგან ნულარა გრცხვენიან”.

234

ქალმან უთხრა: “რას შეგესწარ, მე ვინ ვარ და ანუ შენო?
მზე არ მახლავს, შეგეტყვების, თრთვილო, ასრე მით მაწყენო;
გრძელი სიტყვა საწყინოა, ასრე მოკლედ მოგახსენო:
და ვერასათვის ვერ გიამბობ, რაცა გინდა, იგი ქმენო!”

235

კვლაცა ჰკითხა ზენარობით, მიუყარნა მუხლნი წინა,
მაგრა ვერა ვერ დაჰყარა, მუდარობა მოეწყინა;
პირსა ზედა გაგულისდა, თვალთა სისხლი მოედინა,
და ადგა, თმითა წამოზიდნა, ყელსა დანა დააბრჯინა.

236

ეგრე უთხრა: “მე ეზომი ჯავრი ვითა შეგარჩინო?

რაგვარა თუ ამატირო, ცრემლი ცუდად დამადინო!
გიჯობს, მითხრა; ამის მეტი მართ აღარა არ გაწყინო,
და თვარა ღმერთმან მტერი ჩემი მოკლას, ვითა მოგაკვდინო!”

237

ქალმან უთხრა: “ეგე ღონე მოიგონე მატად ავი:
თუ არ მომკლავ, არ მოვკვდები, მრთელი ვარ და მოუკლავი;
რად რა გითხრა, სადამდისცა ვიყო ჭირთა უნახავი?
და კვლა თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ მედგას ზედა თავი”.

238

კვლა ეტყვის: “ყმაო, რად მპოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო?
ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევიწო!
მე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკლვევიწო,
და ვითა უსტარი ბედითი, ადვილად დაგახევიწო.

239

“ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად, პატიჟად ნურად გგონია,
მით რომე დამხსნი ტირილსა, შემშრების ცრემლთა ფონია;
ჩალად მიჩნს ყოვლი სოფელი, მისთვისვე შემიწონია.
და ვერ გიცნობ; ვინ ხარ, ვის გითხრნე სიტყვანი მისანდონია?”

240

ყმამან თქვა თუ: “არ ეგების აწ ამისი ასრე თქმევა,
სხვასა რასმე მოგონება, სჯობს საქმისა გამორჩევა”.
გაუშვა და ცალკე დაჯდა, ტირს, დაიწყო ცრემლთა ფრქვევა;
და ქალსა უთხრა: “გაგარისხე, აწ არ ვიცი, ვით დავრჩე, ვა!”

241

ქალი დაუჯდა კუშტ-გვარად, ქუშობს, ჯერთ არ დამტკბარია;
ავთანდილ ქვე ზის ტირილად, აღარას მოუბარია;
ვარდისა ბაღსა მოგუბდა ცრემლისა საგუბარია.
და კვლა იქით ქალი ატირდა, მისთვის გულ-ნალმობარია.

242

ყმა მტირალი შეებრაღა, ამად ცხელნი ცრემლნი ღვარნა,
მაგრა უჯდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა;
ყმამან ცნა თუ: “გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დააწყნარნა”.
და ცრემლ-დენილი შეეხვეწა, ადგა, მუხლნი მიუყარნა.

243

უთხრა: “ვიცი, აღარ ვარგხარ, შენ აწ ჩემად დასადობლად;
გაგარისხე, დაგრჩომივარ ღარიბად და ამად ობლად;
აწ ეგრეცა თავი ჩემი დამიც შენთვის დასანდობლად,
და ამად რომე შეცოდება შვიდ-გზის თქმულა შესანდობლად.

244

“თავი ჩემი სამსახურად თუცა ავად მოგაწონე,
მიჯნურისა შებრალება ხამს, ესეცა გაიგონე;
სხვაგნით ყოვლგნით უღონო ვარ, არვინ არის ჩემი ღონე;
და სულთა მოგცემ გულისათვის, სხვა მეტიმცა რა გაქონე!”

245

რა ქალსა მიჰხვდა ყმისაგან მიჯნურობისა სმინება,
გულ-ამოხვინჩვით დაიწყო ას-კეცად ცრემლთა დინება;
კვლა გაამალლა ზახილით ტირილი, არ გაცინება.
და ავთანდილს ღმერთმან წადილი მისცა, გულისა ღბინება.

246

იტყვის თუ: “ამა სიტყვითა მას ფერი შეეცვალების,
ვისთვისმე ხელი უცილოდ მას ცრემლი ემალმალების”.
კვლა უთხრა: “დაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალების,
და ესეცა იცი, სიკვდილსა თვით ეძებს, არ ეკრძალების.

247

“ვარ მიჯნური, ხელი ვინმე, გაუძლებლად სულთა დგმისად;
ჩემმან მზემან გამომგზავნა სამებარად იმა ყმისად;
ღრუბელიცა ვერ მიხვდების, მე მისრულვარ სადა, მი-, სად;
და გული თქვენი მიპოვნია, მისი შენდა, შენი მისად

248

“მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოვხატე,
მისთვის ხელმან, გამოჭრილმან, ღბინი ჩემი ვაალქატე;
ორისაგან ერთი მიყავ: ტყვე-მქმენ, ანუ მათხატე,
და ან მაცოცხლე, ანუ მომკალ, ჭირი ჭირსა მომიმატე”.

249

ქალმან უთხრა ყმასა სიტყვა პირველისა უამესი:
“ეგე სიტყვა მოიგონე დია რამე უკეთესი;

წედან საქმე მტერობისა გულსა ჩემსა შთამოსთესი,
და აწ მოყვარე გიპოვნევარ, დისაგანცა უფრო დესი.

250

“მაშა რათგან მიჯუნურობა შენად ღონედ მოიგონე,
არ ეგების, ამას იქით თუმცა თავი არ გამოწე;
არ შენ მოგეც თავი ჩემი, დაგაბნიე, დაგაღონე;
და შენთვის მოვკვდე, ამისებრი მემცა საქმე რა ვაღონე!

251

“აწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილდები,
რასაცა ეძებ, მიჰხვდები, უცილოდ არ ასცილდები;
თუ არ მომისმენ, ვერ ჰპოვებ, რაზომმცა ცრემლსა მილდები,
და მოგხვდების მდურვა სოფლისა, მოჰკვდები გა-ცა-სწბილდები”.

252

ყმამან უთხრა: “ეგე საქმე ამას ჰგავსო, არა სხვასა:
ორნი კაცნი მოდიოდეს სადაურნი სადმე გზასა,
უკანამან წინა ნახა ჩავარდნილი შიგან ჭასა,
და ზედ მიადგა, ჩაჰყიოდა, ტირს, იზახის ვაგლახ-ვასა.

253

“ეგრე უთხრა: «ამხანაგო, იყავ მანდა, მომიცდიდე,
წავალ თოკთა მოსახმელად, მწადსო, თუმცა ამოგზიდე»;
მას ქვეშეთსა გაეცინნეს, გაუკვირდა მეტად კიდე,
და შემოჰყივლა: «არ გელოდე, სად გაგექცე, სად წავიდე?»

254

“აწ, დაო, შენთა ხელთა ჩემი საბელი ყელისა,
სხვად უღონოა უშენოდ ჩემგან აღპყრობა ხელისა;
რასაცა მიზამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალი ხელისა;
და თვარა ვისმც ექმნა გვარლითა შეკვრა თავისა მრთელისა!”

255

ქალმან უთხრა: “მომეწონა, ყმაო, შენი ნაუბარი.
ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოყმე, ბრძენთა საქებარი;
ხარ ვინათგან აქანამდის მაგა ჭირთა დამთმობარი,
და რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვნია საქებარი.

256

“იმა მოყმისა ამბავი არსადა არ იპოვების;
თვით თუ არ გითხრობს, არ ითქმის, არ ვისგან დაიჯერების;
მოილოდინე, მოვიდეს, რაზომცა დაგეყოვნების,
და დადუმდი, ვარდას ნუ აზრობ, ცრემლითა ნუ ითოვნების.

257

“გითხრა, თუ ცოდნა გწადიან ჩვენისა შენ სახელისა:
ტარიელ არის სახელი იმა მოყმისა ხელისა;
მე ასმათ მქვიან, რომელსა წვა მაქვს ცეცხლისა ცხელისა,
და სულთქმა სულთქმისა ბევრისა, მაშა თუ არ ერთხელისა.

258

“ამის მეტსა ვერას გითხრობ მე სიტყვასა ამისთანსა:
ისი მინდორს არონინებს ტანსა მჭევრსა, მემაჯანსა,
ვსჭამ, გლახ, მარტო ნადირისა მისგან ხორცსა მონატანსა,
და აწვე მოვა, არა ვიცი, თუ დაჰყოვნის დიდსა ხანსა.

259

“ამას გვედრებ, მოიცადო თავი სხვაგან არსად არო;
რა მოვიდეს, შევებვეწო; ნუთუ ვით რა მოვაგვარო;
ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შევაყვარო,
და თვით გაიმბოს საქმე მისი, საყვარელსა გაახარო”.

260

ქალსა ყმამან მოუსმინა, დამორჩილდა, დართო ნება.
ამას ზედა მოიხედეს, ხევით ესმა ჩხაპუნება;
მთვარე წყალსა გამოსრული ნახეს, შუქთა მოვანება,
და უკურიდნეს, აღარა ქმნეს მუნ ხანისა დაყოვნება.

261

ქალმან უთხრა: “ყმაო, ღმერთმან მოგცა, ჟამად, რაცა გინა,
მაგრა თავი უჩინო ქმენ, დამალული იყავ შინა;
იმა ყმისა მეუნებლე ხორციელი არავინ-ა;
და ნუთუ ვით რა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწყინა”.

262

ავთანდილ ქვაბსა დამალა ქალმან მალვითა მალითა.
იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, შვენოდა კაპარჭ-ხრმალითა,
ატირდეს მალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა,

და ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა ჭვრეტითა იდუმალითა.

263

ამარტის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან.
დიდხან იტირეს ყმამან და მან ქალმან შაოსანამან;
შეხსნა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეიყვანა მან,
და დადუმდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა შავმან გიშრისა დანამან.

264

ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა, ტყვე, საკნით ნააზატები.
მან ქალმან ქვეშე დაუგო ვეფხის ტყავისა ნატები;
მას ზედა დაჯდა იგი ყმა, სულთქვამს ჭირ-მონამატები,
და სისხლისა ცრემლსა გაეწნა შუა გიშრისა სატები.

265

მან ქალმან ხელ-ყო კვესითა გზება ცეცხლისა ნელისა.
ეგონა ჭამა ხორცისა შემწვრისა, შეუქნელისა;
მიუპყრა, ერთი ახლიჩა, ქმნაა საქმისა ძნელისა,
და ძალი არ ჰქონდა, დაუწყო გამოყრა უცოხნელისა.

266

ცოტად მიწვა, მიიძინა, თუცა ყოლა ვერა მეტი;
შეკრთა, დიდნი დაიზახნა, წამოიჭრა ვითა რეტი,
იზახდის და წამ-წამ იკრის გულსა ლოდი, თავსა კეტი.
და ცალ-კერძ ზის და პირსა იხოვს ქალი მისი შენაჭვრეტი.

267

“რად დაჰბრუნდი? — მოახსენა, — “მითხარ, რაცა წაგეკიდა!”
მან უბრძანა: “მონადირე მეფე ვინმე გარდმეკიდა,
ჰყვეს ლაშქარნი უთვალავნი, ბარგი მძიმედ აეკიდა,
და იგი მინდორს ნადირობდა, დაეფანჩა მარეკი, და-.

268

“სევდად მეცა კაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გავიალე:
არ მივეო ახლოს შეყრად, თავი ჩემი შევიწყალე;
მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი, ტყესა შიგან დავიმალე.
და ვთქვი: ნუთუმცა უკუმრიდა, რა გათენდეს, წავალ ხვალე”.

269

ქალსა ცრემლი გარდმოსცვივდა ას-ნაკეცი, ბევრის-ბევრად;
მოახსენა: “მხეცთა თანა იარები მარტო ტევრად,
არას კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად,
და მას მაგითა ვერა არგებ, დღეთა შენთა ცუდად ჰლევ რად?”

270

“ყოვლი პირი ქვეყანისა ერთობ სრულად მოგივლია.
ერთი კაცი შემაქცევრად შენად ვითა დაგელია?
გეახლოს და არ გაშმაგდე, თუცა ჭირი არ გაკლია;
და შენ მოჰკვდე და იგი წახდეს, ესე შენთვის რა მადლია?”

271

უბრძანა: “დაო, ეგეა მსგავსი შენისა გულისა,
მაგრა არ არის ქვეყანად წამალი ამა წყლულისა!
ვის ძალ-უც პოვნა კაცისა, თვით სოფლად არ-მოსრულისა,
და ჩემი ლხინია სიკვდილი, გაყრა ხორცთა და სულისა.

272

“ღმერთმან სხვაცა ეტლსა ჩემსა რაცა კაცი რად დაბადა,
სიახლე და საუბარი თუმცა მისი მე მეწადა!
ვინმცა გასძლნა ჭირნი ჩემნი, ანუ ვინმცა შეეცადა?
და შენგან კიდე ხორციელი, დაო, მივის არასადა”.

273

ქალმან ჰკადრა: “არ გამიწყრე, ვიშიშვი და ვიაჯ დია;
რათგან, ღმერთსა ვაზირობა შენი ჩემზედ მოუგდია,
ვერ დავძალავ უკეთესსა, რაცა საქმე გამიცდია.
და არა ვარგა უსაზომო, თავი ზომსა გარდგიხდია”.

274

ყმამან უთხრა: “რას მენუკვი, არა ვიცი, გამიცხადე.
კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ მემცა ვით დავბადე!
ღმერთსა ჩემი უბედობა უნდა, მემცა რას ვეცადე!
და განაღამცა გავნადირდი, თავი ასრე გავიხადე”.

275

ქალმან კვლა ჰკადრა: “გაგსაჯე მეტითა შეგონებითა,
მაგრა თუ კაცი მოგგვარო, მოგყვეს თავისა ნებითა,
იგი გეახლოს, ილხენდე მისითა შემეცნებითა;
და ფიცე, არ მოჰკლა, არ იყო, არ-სავნებლისა ვნებითა”.

276

ყმამან უთხრა: “თუ მიჩვენებ, ვნახავ, დიდად გავიხარებ,
სიყვარულმან მისმან, ვისთვის ხელი მინდორს თავსა ვარებ,
არას ვუზამ უგემურსა, არა ოდეს გავამწარებ;
და რაცა ჩემგან ეამების, ვაამებ და შევიყვარებ”.

შეყრა ტარიელისა და ავთანდილისა

ქალი ადგა და წავიდა მის ყმისა მოსაყვანებლად;
“არ ეწყინაო”, უამბობს, არს მისად მაგულვანებლად,
ხელი მოჰკიდა, მოჰყვანდა, ვით მთვარე მოსაყვანებლად;
და იგი რა ნახა ტარიელ, თქვა მზისა დასაგვანებლად.

278

გამოეგება ტარიელ, მართებს ორთავე მზე დარად,
ანუ ცით მთვარე, უღრუბლო შუქთა მოჰფენდეს ქვე ბარად;
რომე მათთანა ალვისა ხეცა ვარგიყო ხედ არად,
და ჰგვანდეს შვიდთავე მნათობთა, სხვადმცა რისად ვთქვა მე და რად!

279

მათ აკოცეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დარიდეს,
ვარდსა ხლეჩდეს, ბაგეთაგან კბილნი თეთრნი გამოსჰვირდეს;
ყელი ყელსა გადააჰვდეს, ერთმანერთსა აუტირდეს,
და ქარვად შექმნნეს იაგუნდნი მათნი, თუცა ლალად ღირდეს.

280

მოზრუნდეს; ყმამან ავთანდილს ხელი შეუპყრა ხელითა,
ერთგან დასხდეს და იტირეს დიდხან ცრემლითა ცხელითა;
ასმათი სულსა უღებდა, სიტყვითა საკვირველითა:
და “თავთა ნუ დახოცთ, ნუ ბნელ-იქმთ მზესა თქვენითა ბნელითა”.

281

ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილული, არ-დაზრული;
ყმასა უთხრა: “მესწრაფების, მითხარ შენი დაფარული,
ვინ ხარ, ანუ სით მოსრულხარ, სადაური, სით მოსრული?
და მე სიკვდილსა აღარ ვახსოვ, ვარ მისგანცა განწირული”.

282

ავთანდილ გასცა პასუხი, სიტყვები ლამაზებია:
“ლომო და გმირო ტარიელ, ვის თავი გინაზებია:
მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი დარბაზებია,
და მიჯნურობითა დამწვარვარ, ცეცხლი უშრეტი მგზებია.

283

“მე პატრონისა ჩემისა ასული შემყვარებია;
თვით მეფედ მათად მას ხედვენ მონები მკლავ-მაგრებია.
თუცა არ მიცნობ, გინახავ, თუ ვითა გიაზრებია,
და გახსოვსცა, ოდეს დახოცე მონები არ-საპყრებია?

284

“შენ მინდორს გნახეთ გაჭრილი, ჩვენ ზედა გარდგეკიდენით,
პატრონი ჩემი გაგიწყრა, ჩვენ ხაფად წაგეკიდენით:
გიხმეთ, არ მოხველ, ლაშქარნი უკანა გამოგკიდენით,
და შენ ველნი წითლად შეღებენ სრულად სისხლისა კი დენით.

285

“ყველაკასა მათრახითა თავი უხრმლოდ გარდაჰკვეთეთ.
მეფე შეჯდა, დაგვეკარგე, კვალი შენი ვერ მოვკვეთეთ,
ვითა ქაჯი დაგვემალე, მონებიცა დავაფეთეთ;
და ამან უფრო დაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაშეთეთ.

286

“ჭმუნვა შეექმნა, თქვენც იცით, ხელმწიფე ნებიერია.
მოგნახეს, გძებნეს ყოველგან, მათ რუკა დაუწერია,
ვერ ნახეს შენი მნახავი ვერცა ყმა, ვერცა ბერია;
და აწ გამომგზავნა, რომელსა ვერ მზე ჰგავს, ვერ ეთერია.

287

“მიბრძანა: «მიცან ამბავი მის ყმისა წარხდომილისა,
მაშინ ვარ მქმნელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა».
სამ წლამდის მითხრა დადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა.
და არ გიკვირს, გავსძელ ვერ-ჭვრეტა მისისა მე ღიმილისა?!

288

“აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახა;
თურქნი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიტყვა რამე გაემკვახა;
მათრახითა ჩამოგეგდო ერთი, მკვდართა დაგესახა;
და მათ მასწავლეს, ძმა რომელთა სულ-მობრძავი სამე გლახ, ა”.

289

ტარიელსცა აეხსენა ომი მათი მაშინდელი,
იტყვის: “მახსოვს ეგე საქმე, თუმცა არის ადრინდელი;
ერთგან გნახენ ნადირობას შენ და შენი მე გამზრდელი;
და მით ვტიროდი, მომეგონა მე, გლახ, ჩემი წარმწყმედელი.

290

“რას მაქნევდით, რა გინდოდა, ერთმანერთსა რითა ვჰგვანდით?
თქვენ მორჭმულნი სთამაშობდით, ჩვენ მტირალნი ღაწვთა ვბანდით.
რა მონანი შესაპყრობლად მომწიენით, გაჰგულვანდით,
და აწ ვეჭვ, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მკვდართა მიიტანდით.

291

“მოვიხედენ, მომეწია, რა პატრონი შენი ვნახე,
ხელმწიფობით შემებრალნეს, ამაღ ხელი არ შევახე,
თვალთა წინა გამოვექეც, მეტი არა შევუზრახე;
და ჩემი ცხენი უჩინოსა ჰგავს და სხვასამცა რას ვასახე!

292

“კაცმან ვერ ასწრას თვალისა დაფახვა, დაწამწამება,
მას გავექცევი ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება;
მათ თურქთა მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება,
და ავად შევენოდა მორევნა და ჩემი დათამამება.

293

“აწ ვაშად მოხვე, მეამა ნახვა შენისა პირისა!
ტანად სარო და პირად მზე, მამაცად მსგავსი გმირისა,
მაგრა გარჯილხარ, არა ხარ გარდაუხდელი ჭირისა.
და ძნელია პოვნა კაცისა ღმრთივ ზეცით განაწირისა”!

294

ავთანდილ უთხრა: “ვით მაქებ საქები ბრძენთა ენისა?
მაგისად ნაცვლად რამც ვიყავ ღირსი ქებისა თქვენისა!
სახე ხარ მზისა ერთისა, ზეცით მნათისა ზენისა,
და რათგან ვერ შეგცვლის პატიჟი ეგ ზომთა ცრემლთა დენისა.

295

“ამა დღემან დამავიწყა, გული ჩემი ვინ დაბინდა;

დამიგდია სამსახური, მისი, იქმნას, რაცა გინდა;
იაგუნდი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერმცა მინა მინდა,
და შენ გეახლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა!”

296

ტარიელ უთხრა: “მე შენი გული აწ მემხურვალეების;
მიკვირს, თუ ნაცვლად მაგისად შენ ჩემი რა გევალების!
მაგრა წესია, მიჯნური მიჯნურსა შეებრალეების,
და შენ საყვარელსა გაგყარო, ესე რად გენაცვალეების!”

297

“წამოსრულხარ ჩემად ძებნად, პატრონისა სამსახურად;
ღმერთმან ქმნა და გიპოვნევარ, შენცა ცდილხარ მამაცურად.
მაგრა ჩემსა რა გიამბობს, გამოჭრილვარ ასრე თუ რად!
და მე თუ ვიტყვი, დამწვავს ცეცხლი ცხელი, შემიქს ალად, მურად”.

298

ასმათ უთხრა: “ცრემლით, ლომო, მაგა ცეცხლსა რა ერგების!
მე ვითა ვთქვა წვევა თქმისა, რათგან ეგრე არ ეგების!
ვხედავ, ესე ხელი ვინმე მოყმე შენთვის წაეგების,
და ცნას მიზეზი შენთა წყლულთა, ქმნას, რა ღონე აეგების.

299

“მეხვეწებოდა, ლამოდა ჩემგან რასამე სმენასა;
ნუ უყოს ღმერთმან, გაძლება მემცა ვით მივეც ენასა!
თუ რას სცნობს, ვეჭობ ამისგან თქვენსა რასამე ლხენასა.
და არს უკეთესი, რაცალა სწადს განგებასა ზენასა”.

300

ამას დაყმუნდა ტარიელ დამწვარი, დაავლებული;
ასმათს უბრძანა: “მას აქათ შენ ხარ ჩემთანა ხლებული;
რად არა იცი, უწამლო არს ლები ესე ლებული!
და კვლა ესე ყმა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დავალეებული.

301

ყმასა უთხრა: “ვინცა კაცმან ძმა იძმოს, თუ დაცა იდოს,
ხამს თუ, მისთვის სიკვდილსა და ჭირსა თავი არ დარიდოს;
ღმერთმან ერთი რით აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწყმიდოს!
და შენ ისმენდი, მე გიამბობ, რაცა გინდა წამეკიდოს”.

302

ასმათს უთხრა: “მოდით, მოჯე, თანა წყალი მოიტანე,
დაბნედილსა მაპკურებდი, გული მითა გარდამბანე;
მკვდარი მნახო, დამიტირე, სულთქმა გაათანისთანე,
და მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაკვანე”.

303

ღილ-ჩახსნილი საამბობლად დაჯდა, მხარნი ამოყარნა;
ვითა მზე ჯდა მოღრუბლებით, დიდხან შუქნი არ ადარნა;
ვერ გაახვნა სასაუბროდ მან ბაგენი, გაამყარნა,
და მერმე სულთქვნა, დაიზახნა, ცრემლნი ცხელნი გარდმოყარნა.

304

მოსთქვამს: “ჰაი, საყვარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგული,
იმედო და სიცოცხლეო, გონებაო, სულო, გულო,
ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ედემს დანერგულო?
და ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დაგწვა, გულო, ასჯერ დადაგულო?!”

ტარიელისაგან თავის ამბის მზობა ოდეს ავთანდილს უამბო

ისმენდი, მიეც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა,
საუბართა და საქმეთა, ვითა ძლივ ვათქმევ ენასა;
იგი, ვინ ხელ-მქმნა, მოველი მისგან აროდეს ლხენასა,
და ვისგან შევუცავ სევდათა, სისხლისა ღვართა დენასა.

306

“ინდოეთს შვიდთა მეფეთა ყოვლი კაცი ხართ მცნობელი:
ექვსი სამეფო ფარსადანს ჰქონდა, თვით იყო მპყრობელი,
უხვი, მდიდარი, უკადრი, მეფეთა ზედა მფლობელი,
და ტანად ლომი და პირად მზე, ომად მძლე, რაზმთა მწყობელი.

307

“მამა-ჩემი ჯდა მეშვიდე, მეფე მებრძოლთა მზარავი,
სარიდან ერქვა სახელად, მტერთა სრვად დაუფარავი;
ვერვინ ჰკადრებდის წყენასა, ვერ ცხადი, ვერცა მპარავი;
და ნადირობდის და იშვებდის საწუთრო-გაუმწარავი.

308

“ხალვა მოსძულდა, შეექმნა გულს კაეშანთა ჯარები.
თქვა: «წამიღია მტერთაგან ძლევით ნაპირთა არები,
ყოვლგნით გამისხმან, მორჭმით ვზი, მაქვს ზეიმი და ზარები»;
და ბრძანა: «წავალ და მეფესა ფარსადანს შევეწყნარები».

309

“ფარსადანს წინა დაასკვნა გაგზავნა მოციქულისა.
შესთვალა: «შენ გაქვს მეფობა ინდოეთისა სრულისა;
აწ მე მწადს, თქვენსა წინაშე მეცა ვცნა ძალი გულისა,
და სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად ნამსახურისა».

310

“ფარსადან შექმნა ზეიმი ამა ამბისა მცნობელმან.
შესთვალა: «ღმერთსა მადლობა შევსწირე ხმელთა მფლობელმან,
რათგან ეგე ჰქმენ მეფემან, ჩემებრ ინდოეთს მპყრობელმან.
და აწ მოდი, ასრე პატივ გცე, ვითა ძმამან და მშობელმან».

311

“ერთი სამეფო, საკარგვად, უბოძა ამირბარობა.
თვით ამირბარსა ინდოეთს აქვს ამირ-სპასალარობა.
მეფედ რა დაჯდა, არა სჭირს ხელისა მიუმწვდარობა;
და სხვად პატრონია, მართ ოდენ არა აქვს კეისარობა.

312

“თვით მეფემან მამა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა.
თქვა: «ჩემებრი ამირბარი, ნამღლევი ვარ, ვისმცა ჰყავსა!»
ლაშქრობდის და ნადირობდის, აძლევდიან მტერნი ზავსა.
და მას არა ვჰგავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მგავსა.

313

“მე არა ესვა მეფესა და დედოფალსა მზისა დარსა,
ჰმუნვა ჰქონდა, ჟამი იყო, მით აეხვნეს სპანი ზარსა.
ვა, კრულია დღემცა იგი, მე მივეცი ამირბარსა!
და მეფემან თქვა: «შვილად გავზრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა».

314

“მეფემან და დედოფალმან მიმიყვანეს შვილად მათად,
საპატრონოდ მზრდიდეს სრულთა ლაშქართა და ქვეყანათად,
ბრძენთა მიმცეს სასწავლელად ხელმწიფეთა ქცევა-ქმნათად;
და მოვიწიფე, დავემსგავსე მზესა თვალად, ლომსა ნაკვთად.

315

“ასმათ, შენცა ხარ მოწამე ჩემისა ფერ-მიხდილისა,
მზესა მე ვსჯობდი შვენებით, ვით ბინდსაჟამი დილისა;
იტყოდეს ჩემნი მნახავნი: «მსგავსია ედემს ზრდილისა».
და აწ მაშინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდენ ჩრდილისა.

316

“მე ხუთისა წლისა ვიყავ, დაორსულდა დედოფალი”.
ესე რა თქვა, ყმამან სულთქვნა, ცრემლით ბრძანა: “შობა ქალი”.
დაბნედასა მიეწურა, ასმათ ასხა გულსა წყალი:
და თქვა: “მაშინვე მზესა ჰგვანდა, აწ მედების ვასგან ალი!

317

“ქება არ ითქმის ენითა, აწ ჩემგან ნაუბართა.
ფარსადან დაჯდა ხარებად ზეიმითა და ზარითა;
ყოვლგნით მოვიდეს მეფენი ნიჭითა მრავალ-გვართა.
და საჭურჭლე გასცეს; აივსნეს ლაშქარნი საბოძვართა.

318

“საშობელი გაიყარა, ზრდა დაგვიწყეს მე და ქალსა.
მართ მაშინვე ჰგვანდა იგი მზისა შუქთა ნასამალსა.
ვუყვარდით და სწორად ვუჩნდით მეფესა და დედოფალსა.
და აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგავს გული ალსა!”

319

ყმა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწურა;
ავთანდილსცა აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა მურა;
ქალმან სულად მოაქცია, მკერდსა წყალი დააპკურა;
და თქვა: “ისმენდი, მაგრა ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ-ა.

320

“მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად ხმობილი.
შვიდისა წლისა შეიქმნა ქალი წყნარი და ცნობილი,
მთვარისა მსგავსი, შვენებით მზისაგან ვერ-შეფრობილი;
და მისსა ვით გასძლებს გაყრასა გული აღმასი, წთობილი!

321

“იგი ასრე მოიწიფა, მე შემეძლო შესლვა ომსა;

მეფე ქალსა ვით ხედვიდა მეფობისა ქმნისა მწთომსა,
მამასავე ხელთა მიმცეს; რა შევიქმენ ამა ზომსა,
და ვბურთობდი და ვნადირობდი, ვით კატასა ვხოცდი ლომსა.

322

“მეფემან კოშკი ააგო, შიგან საყოფი ქალისა;
ქვად ფაზარი სხდა, კუბო დგა იაგუნდისა, ლალისა,
პირსა ბაღჩა, საბანლად სარაჯი ვარდის წყალისა;
და იგი მუნ იყვის, მედების ვისგან სახმილი ალისა!

323

“დღე და ღამე მუჯამრითა ეკმეოდის ალვა თლილი;
ზოგჯერ კოშკს ჯდის, ზოგჯერ ბაღჩას ჩამოვიდის, რა დგის ჩრდილი.
დავარ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს გათხოვილი,
და მას სიბრძნისა სასწავლელად თვით მეფემან მისცა შვილი.

324

“სრა ედგა მოფარდაგული ოქსინოთა და შარდითა;
ვერვინ ვხედევდით, შეიქმნა პირითა მინა-ვარდითა;
ასმათ და ორნი მონანი ჰყვიან, იმღერდის ნარდითა;
და მუნ იზრდებოდის ტანითა, გაბაონს განაზარდითა.

325

“თხუთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე მზრდიდა ვითა შვილსა;
დღისით ვიყვი მას წინაშე, გამიშვებდის არცა ძილსა;
ძალად ლომსა, თვალად მზესა, ტანად ვჰგვანდი ედემს ზრდილსა,
და სროლასა და ასპარეზსა აქებდიან ჩემგან ქმნილსა.

326

“მოსრნის მხეცნი და ნადირნი ისარმან ჩემმან სრეულმან,
მერმე ვიბურთი მოედანს, მინდორით შემოქცეულმან;
შევიდი, შევქმნი ნადიმი, ნიადაგ ლხინსა ჩვეულმან;
და აწ საწუთროსა გამყარა პირმან ბროლ-ბალახშეულმან!

327

“მამა მომიკვდა, მოვიდა დღე სიკვდილისა ვიშისა;
ქმნა გაუცუდდა ფარსადანს ნიშატისა და ნიშისა;
მათ გაეხარნეს, ვის ზარი დალევდის მისგან შიშისა;
ერთგულთა შექმნეს ვაება, მტერთა — ხსენება იშისა.

328

“მე წელიწდამდის ბნელსა ვჯე საწუთრო-გაცუდებული,
დღისით და ღამით ვვაებდი, ვერვისგან სულ-დაღებული;
გაყვანად ხასნი მოვიდეს, მითხრეს მეფისა მცნებული,
ებრძანა: «შვილო ტარიელ, ნუ ხარ შავითა ღებული».

329

«ჩვენ უფრო გვტკივის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა».
ასი ებოძა საჭურჭლე, ებრძანა ახდა შავისა,
ბოდება მისეულისა სრულისა საკარგავისა:
და «შენ გქონდეს ამირბარობა, ქმნა მისვე საურავისა».

330

“ავენთი, დამწვეს მამისა სახმილთა დაუშრტობელთა;
უკანის გამომიყვანეს ხასთა მათ წინა-მდგომელთა;
გამოსლვისათვის ზეიმი შექმნეს ინდოეთს მფლობელთა.
და შორს მომეგებნეს, მაკოცეს პატივით ვითა მშობელთა.

331

“მათ საჯდომთა ახლოს დამსვეს, პატივს მცემდეს ძისა დარად.
მის ხელისა საურავი მათ ორთავე მითხრეს წყნარად;
ურჩ ვექმენ და მისეულთა წესთა ქცევა მიჩნდა ზარად.
და არ მომეშვნეს, დავმორჩილდი, თაყვანი-მეც ამირბარად.

332

“ალარა ვიცი, დამვიწყდეს, თუცა დიადი წელია;
გიაბზო ჩემი ამბავი, განა რაზომცა ძნელია!
ცრუ და მუხთალი სოფელი მიწყვი ავისა მქმნელია,
მისთა ნაკვესთა წინწალი დამეცა ხანგრძლად მწველია”.

ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა, პირველ რომ გამიჯნურდა

კვლა დაიწყო თქმა ამბისა მან, რა ხანი მოიტირა:
“დღესა ერთსა მე და მეფე მოვიდოდით, გვენადირა;
მიბრძანა, თუ: «ქალი ვნახოთ», ხელი ხელსა დამიჭირა;
და მის ჟამისა მხსენებელი მე სულდგმული არ გიკვირა?

334

“მეფემან ახმა დურაჯთა მითხრა მიტანად ქალისა;
გამოვუხვენ და წავედით ჩემად სადებლად ალისა;
მაშინ დავიწყე გარდახდა მე საწუთროსა ვალისა,
და აღმასისა ხამს ლახვარი ლახვრად გულისა სალისა!

335

“ზაღჩა ვნახე უტურფესი ყოვლისავე სალხინოსა:
მფრინველთაგან ხმა ისმოდა უამესი სირინოსა;
მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წყლისა აბანოსა.
და კარსა ზედა მოჰფარვიდა ფარდაგები ოქსინოსა.

336

“ვიცოდი, სწადდა არვისგან ნახვა მის მზისა დარისა,
მე გარე ვდეგ და მეფემან შევლო ფარდაგი კარისა;
ვერას ვხედევდი, ოდენ ხმა მესმოდა საუბარისა.
და ასმათს უბრძანა გამოხმა დურაჯთა ამირბარისა.

337

“ასმათ ფარდაგსა აზიდნა, გარე ვდეგ მოფარდაგულსა;
ქალსა შევხედენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა,
მოვიდა, მივსცნე დურაჯნი, მთხოვა ცეცხლითა დაგულსა.
და ვამე, მას აქათ სახმილსა დავუწვავ ნიადაგულსა!

338

“აწ წარხდეს იგი ნათელნი, მზისაცა მოწუნარენი”,
მისი ვერ გასძლო ხსენება, დაბნდა და სულთქვნა მწარენი;
ყმა და ასმათი ტიროდეს, ხმას სცემდეს იგი არენი.
და ჰმუნვით თქვეს: “მკლავნი ცუდ ქმნილან, ვა, გმირთა მემუქარენი!”

339

ასმათმან წყალი დაასხა, ცნობად მოვიდა ტარია,
დიდხან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუპყრა დარია:
დაჯდა და მწარედ სულთ-ითქვნა, ცრემლი მიწასა გარია,
და თქვა: “ჩემგან მისი ხსენება, ვამე, რა დიდი ზარია!

340

“მიმნდონი საწუთროსანი მისთა ნივთთაგან რჩებიან;
იშვებენ, მაგრა უმუხთლოდ ბოლოდ ვერ მოურჩებიან;
ვაქებ ჰკუასა ბრძენთასა, რომელნი ეურჩებიან;
და ისმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სულნი შე-ღა-მრჩებიან.

341

“ღურაჯნი მივსცენ, გავიღე სხვა ვერა გზადა თავისა,
დავეცი, დავბნდი, წამიხდა ძალი მხართა და მკლავისა,
რა სულად მოვე, შემესმა ხმა ტირილისა და ვისა;
და გარე მომრეტყმოდეს ჯალაზნი, ვითა ჩამსხდომნი ნავისა.

342

“შიგან ვწევ დიდთა დარბაზთა ტურფითა საგებელითა,
ზედ დამტიროდეს მეფენი ცრემლითა უშრობელითა,
პირსა იხოვდეს ხელითა, ღაწვისა გამპობელითა.
და მუყრნი მოასხნეს, სენითა მთქვეს გამაბელზებელითა.

343

“მე რა მნახა თვალ-ახმული, მეფე ყელსა მომეხვია;
ცრემლით მითხრა: «შვილო, შვილო, ცოცხალ ხარ-ღა? სიტყვა თქვია!»
მე პასუხი ვერა გავეც, ვითა შმაგი, შევკრთი დია;
და კვლა დავეცი დაბნედილი, გულსა სისხლი გარდმეთხია.

344

“სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან;
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ყოველნი იკითხვიდიან;
მტერ-დაცემული ვეგონე, არ ვიცი, რას ჩმახვიდიან.
და სამ დღემდის ვიყავ უსულოდ, ცეცხლნი უშრეტნი მწვიდიან.

345

“აქიმნიცა იკვირვებდეს: «ესე სენი რაგვარია?
სამკურნალო არა სჭირს რა, სევდა რამე შემოჰყრია».
ზოგჯერ შმაგად წამოვიჭრი, სიტყვა მცთარი წამერია,
და დედოფალი, ზღვასა შეიქმს, მას რომ ცრემლი დაუღვრია».

346

“სამსა დღესა დარბაზს ვიყავ, არ ცოცხალი, არცა მკვდარი;
მერმე ცნობა მომივიდა, მივხვდი რასმე მიუმხვდარი;
ვთქვი, თუ: «ჰაი რაშიგან ვარ მე, სიცოცხლე-გარდამხდარი!».
და თმობა ვსთხოვე შემოქმედსა, ვჰკადრე სიტყვა სამუდარი.

347

“ვთქვი, თუ: «ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე,

მომეც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითმე აღმადგინე,
აქა ყოფა გამამუღავენებს, სახლსა ჩემსა მიმაწვინე!»
და მანვე ქმნა და მო-რე-ვჯობდი, გული წყლული გავარკინე.

348

“ზე წამოვჯე. მეფისასა კაცი დია მოვიდოდა.
ახარებდეს: «წამოჯდაო», დედოფალი გამორბოდა;
მეფე მორბის თავ-შიშველი, არ იცოდა, რას იქმოდა,
და იგი ღმერთსა ადიდებდა, სხვა ყველაი უჩუმოდა.

349

“იქით და აქათ მომისხდეს, მახვრიტეს სახვრეტელია;
მე მოვახსენე: «პატრონო, გული აწ უფრო მრთელია;
ცხენსა შეჯდომა მწადიან, ვნახნე წყალნი და ველია».
და ცხენი მომგვარეს, შე-ცა-ვჯე, მეფე ჩემთანა მვლელია.

350

“გამოვედით, მოვიარეთ მოედანს და წყლისა პირსა;
ჩემსა მივე, დავაბრუნვე, მეფე მომყვა სახლთა პირსა.
შინა მივე, უარ გავხე, სხვა დამერთო ჭირი ჭირსა;
ვთქვი, თუ: «მოვკვდე, ბედი ჩემი ამის მეტსა რასღა ღირს-ა!»

351

“ზაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,
გული უფრორე დამიჭრა ათიათასმან დანამან;
საწოლის მეკარე შემოდგა, მოლარე გაიყვანა მან,
და ვთქვი თუ: «რა იცის ამბავი, ნეტარ, ან იმან, ან ამან?»

352

«მონააო ასმათისი» — «რა იცისო, — ვარქვი, — ჰკითხე».
შემოვიდა, სააშიკო წიგნი მომცა, წავიკითხე;
გამიკვირდა, სხვად ვითამცა ვქმენ გულისა მწველთა სითხე?
და მისგან ექვი არა მქონდა, სევდად მაწვა გულსა მით ხე”.

353

“მე გამიკვირდა, «სით ვუყვარ, ანუ ვით მკადრებს თხრობასა?
მიუყოლობა არ ვარგა, დამწამებს უზრახობასა,
ჩემგან იმედსა გარდასწყვეტს, მერმე დამიწყებს გმობასა».
და დავწერე, რაცა პასუხად ჰმართებდა აშიკობასა.

354

“დღენი გამოხდეს, მე გული უფრორე დამწვეს კვლავ ალთა;
ველარ ვუჭვრეტდი ლაშქართა, მინდორს თამაშად მავალთა,
დარბაზს ვერ მივე; მკურნალთა დაიწყეს მოსვლა მრავალთა,
და მაშინ დავიწყე გარდახდა სოფლისა ლხინთა და ვალთა.

355

“მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა,
სხვამან ვერავინ შემატყო დება ცეცხლისა ცხელისა;
სისხლი დამწამეს; მეფემან ბრძანა გახსნევა ხელისა,
და გავიხსენ ფარვად პატიჟთა, არვისგან საეჭველისა.

356

“ხელ-გახსნილი, სევდიანი, საწოლს ვიყავ თავის წინა;
ჩემი მონა შემოვიდა, შევხედე, თუ თქვას, რა მინა.
«მონააო ასმათისი». შემოყვანა ვუთხარ შინა.
და გულსა შინა დავუზრახე: «რა მპოვაო, ანუ ვინ-ა?!»

357

“მონამან წიგნი მომართვა, მე წავიკითხე ნებასა;
წიგნსა შევატყევე, ლამოდა შეყრისა მოსწრაფებასა;
პასუხად გავეცე: «ჟამია, მართალ ხარ გაკვირვებასა;
და მოვალ, თუ მიხმოზ, მე ნუ მეჭვ მოსლვისა დაზარებასა».

358

“გულსა ვარქვი თუ: «ლახვარნი ეგე ვით დაგაღონებენ?
ამირბარი ვარ, ხელმწიფე, სრულად ინდონი მმონებებ;
აზრად შეიქმან, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ,
თუ შეიგებენ, მე მათთა არეთა არ მარონებენ».

359

“კაცი მოვიდა მეფისა: «სწადსო, ამბისა სმინება».
მოყვანა ვუთხარ; ებრძანა: «ქმნაცა სისხლისა დინება?»
მე ვკვადრე: «ხელი გავიხსენ, დამიწყო მოჯობინება,
და წინაშე მოვალ, ამისთვის კვლა უფრო მმართვეს ლხინება».

360

“დარბაზს მივე მეფე ბრძანებს: «ამის მეტსა ნუ იქ, აბა!»
ცხენსა შემსვა უკაპარჭო, წელთა არა არ შემაბა;

შეჯდა, ქორნი მოუტივნა, დურაჯები დაინაბა.
მშვილდოსანნი გასაგანნა, იტყოდიან: «შაბა, შაბა!»

361

“შინა დავსხედით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებულნი;
მომღერალნი და მუტრიბნი არ იყვნეს სულ-დაღებულნი;
მეფემან გასცნა მრავალნი თვალნი, ღარიბად ქებულნი.
და აუვსებელნი არ დარჩეს მას დღესა მათნი ხლებულნი.

362

“ვეცდებოდი, არა მცალდა სევდისაგან თავის კრძალვად;
ვიგონებდი, ცეცხლი უფრო მედებოდა გულსა ალვად;
ჩემნი სწორნი წავიტანენ, ჩემსა დავჯე, მთქვიან ალვად,
შევქმენ სმა და ნადიმობა პატიჟთა და ჭირთა მალვად.

363

“მოლარემან შინაურმან ყურსა მითხრა ნაუბარი:
ქალი ვინმე გიკითხავსო: «ინახვისა ამირბარი?»
ზეწართა მოუბურავს პირი, ბრძენთა საქებარი;”
და ვარქვი: «საწოლს წაიყვანე, ჩემგან არის ნახმობარი».

364

“ავდეგ, მსხდომნი ნადიმობად აემზადნეს ასაყრელად;
შართი ვუთხარ: «ნუ ასდგებით, მოვალ ხანსა დაუზმელად»;
გამოვე და საწოლს შევე, მონა დადგა კარის მცველად.
და გული მივეც თმობა-ქმნათა აუგისა საკრძალველად.

365

“კარსა შევდეგ, ქალი წინა მომეგება, თაყვანის-მცა;
მითხრა: «მოსვლა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, ვინცა ღირსმც-ა!»
გამიკვირდა, მიჯნურისა თაყვანება ექმნა ვისმცა?
ვთქვი: «არ იცის აშიკობა; თუმც იცოდა, წყნარად ზისმცა!»

366

“შევე, დავჯე ტახტსა ზედა, ქალი მოდგა ნოხთა პირსა;
ჩემსა ახლოს დასაჯდომლად თავი მისი არ აღირსა;
ვარქვი: «მანდა რად ზი შენ, თუ სიყვარული ჩემი გჭირსა?»
და მან პასუხი არა მითხრა, ჩემთვის ჰგვანდა სიტყვა-ძვირსა.

367

“მითხრა: «დღე ეგე სირცხვილად მედების გულსა ალობა:
გგონია, ჩემგან წინაშე მაგისტვის მომავალობა,
მაგრა აწ მიდებს იმედსა შენგან ცდისაღა მალობა.
და ამას თუ ღირს ვარ, ვერ ვიტყვი, მაკლია ღმრთისა წყალობა».

368

“ადგა, მითხრა: «თქვენს კრძალვასა ჩემგან ცნობა უბნევია;
ნუ მეჭვ, რაცა პატრონისა ბრძანებასა უთქმევია;
ეზომ დიდი შემართება გულსა მისსა უთნევია,
და ამან წიგნმან გაგაგონოს, ჩემთვის ვისცა უქნევია»”.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მოწერილი პირველი

წიგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მდაგავს ცეცხლი გულსა;
მოეწერა მზისა შუქსა: «ნუ დაიჩენ, ლომო, წყლულსა;
მე შენი ვარ, ნუ მოჰკვდები, მაგრა ბნედა ცუდი მძულსა.
და აწ ასმათი მოგახსენებს ყველაკასა ჩემგან თქმულსა».

370

«ბედითი ბნედა, სიკვდილი რა მიჯნურობა გგონია?
სჯობს, საყვარელსა უჩვენნე საქმენი საგმირონია:
ხატაეთს მყოფნი ყველანი ჩვენნი სახარაჯონია,
აწ მათნი ჯავრნი ჩვენზედა ჩვენგან არ დასათმონია!

371

«შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასაც ვიყავ მნდომია,
მაგრა აქამდის საუბრად კვლა ჟამი არ მომხდომია,
ძოდან ხელ-ქმნილსა გიჭვრეტდი კუბოსა შიგან მჯდომია,
და მანდა, ყველაი მასმია, რაცა შენ გარდაგხდომია.

372

«მართლად გითხრობ, მომისმინე ესე, რაცა მოგახსენე:
წა, შეები ხატაელთა, თავი კარგად გამაჩვენე;
გიჯობს, ცუდად ნულარა სტირ, ვარდი კვლამცა რად დასტენე,
და მზემან მეტი რაღა გიყოს, აჰა, ბნელი გაგითენე».

373

“ასმათი მეუბნებოდა უშიშრად, არ მეკრძალვოდა;

ჩემი რა გითხრა, რა ვიყავ, ლხინი რა დამეთვალვოდა;
გული მი და მო მიახდა, კრთებოდა და მელაღვოდა
და მით პირი ჩემი გაბროლდა და ღაწვი გამელაღვოდა”.

წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი

თვალთა დავიდევ უსტარი მე მისგან მონაწერია.
პასუხად ვსწერდი: «მთვარეო, შენმცა მზე ვით მოგერია?
მე ღმერთმან იგი ნუ მომცეს, რაც არა შენი ფერია!
და სიზმრად მგონია, დარჩომა ჩემი ვერ დამიჯერია!»

375

“ასმათს ვუთხარ: «მე პასუხსა ამის მეტსა ვერ მივხვდები;
ესე ჰკადრე: «რათგან მზეო, ჩემთვის ნათლად აღმოხდები,
აჰა, მკვდარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები,
და რასაცალა სამსახურსა, ვტყუი, თულა ვერიდები».

376

“ასმათ მითხრა: «მე მიბრძანა, ესე ვქმნათო, ესე სჯობდეს,
ვინცა გნახოს, ჩემგან მისსა საუბარსა ვერა სცნობდეს;
ჩემად ნახვად მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გაშიკობდეს;
და და-ცა-მვედრა: ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუსობდეს».

377

“მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა;
მისი, მზესაცა რიდება ჰქონდის ნახვისა ვისისა;
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მეისისა,
და ვისთა შუქთაგან უკუნსა ჰგვანდის სინათლე დღისისა.

378

“ასმათს მივართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;
მან მითხრა: «არა, არ მინდა, ვარ გამამღარი ამითა».
ერთი აილო ბეჭედი, მართ აწონილი დრამითა.
და «ესე კმა ნიშნად, სავსე ვარ სხვად ხელის შესაბამითა».

379

“ქალი ადგა, წამოვიდა; მე ლახვართა გულსა მრიდეს;
ლხინმან ბნელი განმინათლა; დაშრტეს, ცეცხლნი რომე მწვიდეს;
შევე დავჯე ნადიმადვე, ჩემნი სწორნი სადა სმიდეს.

და მხიარულმან საბოძვარი გავეც, ზამი გაადიდეს”.

წიგნი ტარიელისა ხატაელთა თანა და კაცის გაგზავნა

«გავგზავნე კაცი ხატაეთს და წიგნი ჩემ-მაგიერი;»
მისწერე: «მეფე ინდოთა არისმცა ღმრთულებრ ძლიერი!
მათი ერთგული გაძღების ყოველი სული მშიერი,
და ვინცა ურჩ ექმნას, იქმნების თავისა არ-მადლიერი

381

ჩვენო ძმანო და პატრონო, თქვენგან არ გავიმწარებით;
ესე რა ნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით.
თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ მოვალთ, ზედა არ მოგეპარებით.
და სჯობს, რომე გვნახნეთ, თავისა სისხლთა ნუ ეზიარებით».

382

«კაცნი გავგზავნენ, მე გულსა უფრო მომეცა ლხინები,
დარბაზს ვიშვებდი, დამევსო ცეცხლი წვად მოუთმინები;
მაშინ სოფელმან საწუთრო მიუხვის, რაცა ვინები,
და აწ ხელ-მქმნა, რომე საახლოდ მხეცთაცა მოვეწყინები.

383

«პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დაწყნარდეს ცნობანი ;
ჩემთა სწორთაგან იყვნიან ჩემს წინა ნადიმობანი,
მაგრა დამშლიდეს ლხინთაგან სურვილთა დიადობანი;
და ზოგჯერ შემცვიან სევდათა, ვთქვნი საწუთროსა გმობანი»

ნესტანისაგან ტარიელის ხმოზა

«დღესა ერთსა საწოლს მოვე მეფისა სრით წამოსრული,
ვჯე და მასვე ვიგონებდი, არ მიეცა თვალთა რული;
წიგნი მქონდა საიმედო, ამაღ ვიყავ მხიარული;
და კარის მცველმან მონა უხმო, უთხრა საქმე დაფარული.

385

«მონააო ასმათისი», საწოლს ვუთხარ შემოყვანა.
მოეწერა: «გიბრძანებსო», ვისი მესვა გულსა დანა.
ლხინმან ბნელი განმინათლა, ამიფოლხვა ჯაჭვთა მანა,
და წავე, მონა წავიტანე, რამცა ვუთხარ ამისთანა!

386

“ბაღჩა შევვლე, არა დამხვდა კაცი ჩემი მოუბნარი;

ქალი წინა მომეგება მხიარული, მოცინარი;
მითხრა: «ვაშად ამოვიღე, არ გასვია გულსა ნარი,
და მოდი, ნახე ვარდი შენი უფრჭვენელი და დაუმქნარი.

387

“ამიგდო ქალმან ფარდაგი მძიმე თავისა ძალითა,
სადა დგა კუბო შემკული ბადახშითა და ლალითა;
შიგან ჯდა იგი პირითა მზისაებრ ელვა-მკრთალითა,
და მე შემომხედნის ლამაზად მის მეღნის ტბისა თვალითა.

388

“დიდხან ვდეგ და არა მითხრა სიტყვა მისსა მონასურსა,
ოდენ ტკბილად შემომხედნის ვითამცა რა შინაურსა;
ასმათ უხმო, მოიუბნეს; ქალი მოდგა, მითხრა ყურსა;
და «აწ წადიო, ვერას გითხრობს», მე კვლა მიმცა აღმან მურსა.

389

“ასმათ გამომყვა, წამოვე, ფარდაგი გამოვიარე,
ვთქვი: «საწუთროო, ვის წელან გული დარმანთა მიარე,
მაშინ მოგეცა იმედი, ლხინი რად გამიზიარე?»
და გულმან გაყრისა სიძნელე კვლა უფრო დამიტია-რე!

390

“ასმათ ლხინსა მიქადებდა, ჩავიარეთ შიგან ბაღი;
მითხრა: «ეგრე წასვლისათვის ნუ გაჩნია გულსა დაღი,
სიმძიმითა ერდო დახაშ, სიხარულის კარი აღი;
და სირცხვილი აქვს საუბრისა, მერმე თავსა ჰკრძალავს ლაღი.

391

“მე ვუთხარ: «დაო, შენგან ვეჭვ ამა გულისა წამალსა;
ზენაარ, სულთა ნუ გამყრი, ამბითა შრეტდი ამ ალსა;
ჩემთანა წიგნსა ნუ გასწყვედ შენ ზედა-ზედა მავალსა;
თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან, არ, დანამალსა».

392

“შევჯე, წამოვე, მდიოდა ნაკადი ცრემლთა მილისა;
საწოლს შემოვე, ხელ-ქმნილსა ღონე არ მქონდა ძილისა,
ბროლი და ლალი შევიქმენ მე ულურჯესი ლილისა;
ღამე მერჩია, მეწადა არ-გათენება დილისა”.

წიგნი ხატაელთა მეფისა ტარიელის წინაშე მოწერილი

ხატაელთს მყოფნი მოვიდეს, მათგან მოსლვისა დრონია;
სიტყვანი შემოეთვალნეს ლაღნი და უკადრონია:
«არცა რამე ჩვენ ვართ ჯაბანნი, არც ციხე-უმაგრონია,
და ვინ არის თქვენი ხელმწიფე, ჩვენზედა რა პატრონია?»

394

“მოეწერა: «რამაზ მეფე წიგნსა გიწერ ტარიერსა;
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა შენგან მონაწერსა:
რაგვარა თუ მანდა გეხმე, ვინ ვჰპატრონობ ბევრსა ერსა?
და ამის მეტსა ნუმცა ვნახავ კვლავა წიგნსა შენმიერსა».

395

“ვუბრძანე წვევა ლაშქართა, გავგზავნე მარზაპანია:
იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოკრბეს ინდოთა სპანია,
შორით და ახლოთ ყველაი მართ ჩემკე მონასხპანია,
და ერთობ ლაშქრითა აივსო მინდორი, კლდე, კაპანია.

396

“ფიცხლა მოვიდეს, არ ექმნა მათ შინა ხან-დაზმულობა;
აღლუმი ვნახე, მეკეთა ლაშქართა მოკაზმულობა,
სიჩაუქე და სიკეთე, კეკლუცად დარაზმულობა,
და ტაიჭთა მათთა სიმაღე, აბჯართა ხვარაზმულობა.

397

“ავმართე დროშა მეფისა, აღმითა წითელ-შავითა,
დილასა ვბრძანე გამართვა ლაშქრითა უთვალავითა,
თავსა ვსტიროდი, ვიტყოდი ბედითა მეტად ავითა:
და «მზე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა».

398

“შინა მოვე, დაღრეჯილსა გულსა სევდა მიიეფდა,
თვალთათ, ვითა საგუბარით, ცხელი ცრემლი გარდმომჩქეფდა,
«ბედი ჩემი უბედური, — ვთქვი, თუ, — ჯერთცა ვერ გამეფდა!
და ხელმან ვარდი რად იხელთა, რათგან ასრე ვერ მოჰკრეფდა?»”

ტარიელისა და ნესტანის პირის-პირ შეყრა

მონა შემოდგა, მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა;
ასმათის წიგნი მომართვა მე, მეტად შეჭირვებულსა.
ეწერა: «გიხმობს შენი მზე შენ, მისთვის მოსურვებულსა,
და მოდი, სჯობს მანდა ტირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა».

400

“ვითა მმართვედა, ეგზომი რამცა ვით გავიხარეო!
შელამდა, წავე, ბალისა მე კარი შევიარეო;
სად ასმათ პირველ მენახა, მუნვე ჩნდა მდგომიარეო,
და სიცილით მითხრა: «წამოვლე, მოგელის ლომსა მთვარეო».

401

“შემავლო სახლი. ნაგები კეკლუცად ბანის-ბანიტა;
გამოჩნდა მთვარე ნათლიტა გარე შუქ-მონავანიტა,
ფარდაგსა შიგან მჯდომარე შესამოსლიტა მწვანიტა,
და საკრძალავი და ღარიბი, უცხო პირად და ტანიტა.

402

“შევე, წავდეგ ნოხთა პირსა, მე დამიწყო ცეცხლმან შრეტად,
გულსა ბნელი გამინათლდა, ზედა ლხინი ადგა სვეტად.
მას ბალიში შემოეგდო, მზისა შუქსა სჯობდა მეტად,
და ჩემგან პირსა იფარვიდა, აიხედნის წამის ჭკრეტად.

403

“უბრძანა თუ: «მოახსენე, ასმათ, დაჯდეს, ამირბარსა!»
მან ბალიში დამართებით დადვა მას მზედ საქებარსა.
დავჯე, მივეც გულსა ლხინი, საწუთროსა დამგმობარსა;
და მიკვირს, სულნი რადლა მიდგან, ვიტყვი მისგან ნაუბარსა.

404

“მიბრძანა: «მოღან გეწყინა გაშვება უუბარისა,
მზემან გაყრითა დაგაჭნე, ვითა ყვავილი ბარისა:
დაგსჯიდა დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა,
და მაგრა ხამს ჩემგან სირცხვილი და რიდი ამირბარისა.

405

«თუცა მართებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა,
მაგრა მეტი უარეა არა-თქმა და ჭირთა მალვა:
მე თუ ზე-პირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იდუმალ ვა;
და მოღან ქალი გამოვგზავნე, ვქმენ მართლისა შემოთვალვა.

406

«ერთმანერთისა მას აქათ, რაცა ორთავე ვიცითა,
აწცა მიცოდი საშენოდ მითვე პირითა მტკიცითა;
ამას შესჯერდი დიდითა ზენარით და ფიცითა.
და გეცრუო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნუმცა ცხრითავე ვზი ცითა!

407

«წა, შეები ხატაელთა, ილაშქრე და ინაპირე;
ღმერთმან ქმნას და გაგიმარჯვდეს, მორჭმულიმცა ჩემ კერძ ირე.
მაგრა რა ვქმნა, კვლაცა ნახვა მომხვდებოდეს შენი ვირე,
და გული მომეც გაუყრელად, ჩემი შენთვის დაიჭირე».

408

“მოვახსენე: «არ მეწყალვის თავი შენთვის დასაწველად,
მაგრა რათგან დამარჩინე, არ გამოსჩნდი ჩემად მკლველად,
შენ სინათლედ თვალთა ჩემთა მიჩნდე მზეებრ სანახველად,
აწ შევება ხატაელთა, მუნ გამოვჩნდე ლომი ქველად.

409

«აწ რასაცა მე მაღირსებ, ხორციელი არა ღირსა;
მოწყალეება იჩქითია, ღმრთისა ამაღ არა მკვირსა;
შენთა შუქთა შემომადგამ, ბნელსა გულსა ზედა მჭვირსა,
და შენი ვიყო, სადამდისცა დამიყოფდეს მიწა პირსა».

410

“ზედა წიგნსა საფიცარსა შეჰვფიცე და შემომფიცა;
მისგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო დაამტკიცა:
«უშენოსა მოწონება ვისიცაო გულსა მიცა,
და ღმერთი მომკლავს, ამას იქით თავსა ვეტყვი, ამას ვსწვრთიცა».

411

“დავყავ ხანი მას წინაშე, სიტყვანიცა ტკბილნი ვთქვენით,
ვჭამეთ ამო ხილი რამე, ერთმანერთსა ვეუბენით,
მერე ავდეგ წამოსავლად ტირილით და ცრემლთა დენით,
და მისთა შუქთა შვენებანი ნათლად მადგეს გულსა ფენით.

412

“მეძნელებოდა სიშორე მისი ბროლ-ბალახშ-მინისა.
მე გამიახლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ლხინისა;

ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერით მზედ ნაჩინისა,
და აწ მიკვირს, მისსა გამყრელსა გული მიც კლდისა ტინისა!”

ტარიელისაგან ხატაეთს წასვლა და დიდი ომი

დილასა შევჯე, ვუბრძანე: «ჰკარით ბუკსა და ნობასა».
სრულთა სპათასა ვერ გითხრობ არ შესასხდომლად მზობასა.
ლომმან მივმართე ხატაეთს, ვერვინ მიძრახავს მხდლობასა,
და უგზოსა ვლიდეს ლაშქარნი, არ გაივლიდეს გზობასა.

414

„დავაგდე ზღვარი ინდოთა; მევლო პაშტაი ხანია,
რამაზის კაცი მემთხვია, ვინ ხატაეთის ხანია,
მან მითხრა მოციქულობა გულისა მოსაფხანია:
«ჩვენთა მგელთაცა დასჭამენ, თქვენნი, ინდოთა თხანია».

415

“მე შემომძღვნეს რამაზისგან ძღვნად საჭურჭლე საშინელი;
«გითხრობს, გკადრებს: «ნუ ამოგვწყვედ, არის შენგან არ-საქმნელი,
ზენაარი გამოგვიღე, მით გვაბია ყელსა წნელი,
და მოურბევლად მოგახსენნეთ თავნი, შვილნი, საქონელი.

416

«რაცა შეგცოდეთ, შეგვინდე, თვით ჩვენვე შეგვინანია;
თუ ღმრთულეზრ შეგვიწყალებდეთ, აქა ნუ მოვლენ სპანია;
ქვეყანა ჩვენი არ ასწყდეს, რისხვით არ დაგვტყდენ ცანია;
და შენ მოგცეთ ციხე-ქალაქი, მოგყვენ ცოტანი ყმანია».

417

“გვერდსა დავისხენ ვაზირნი, ვიუბნეთ, გავიზრახენით;
მითხრეს თუ: «ხარო ყმაწვილი, ბერნი მით გკადრებთ გლახ ენით:
არიან მეტად მუხთაღნი, — ჩვენ ერთხელ კვლაცა ვნახენით, —
და არამცა მოგკლეს ღალატად, არამცა ვივაგლახენით!

418

«ჩვენ ამას ვარჩევთ, წახვიდე კარგითა მართ მამაცითა,
ლაშქარნი ახლოს გეკიდნენ, სცნობდენ ამბავსა კაცითა;
გულ-მართლად იყვენენ, მიენდე, აფიცე ღმრთითა და ცითა,
და არ დაგმორჩილდენ, შერისხდი რისხვითა, კვლა და კვლაცითა».

419

“მეკეთა ესე თათბირი, ვაზირთა ნავაზირები;
შევსთვალე: «რამაზ მეფეო, ვცან შენი დანაპირები;
სიკვდილსა გიჯობს სიცოცხლე, დაგვიდგამს ვერ ქვიტკირები;
და ლაშქართა დავყრი, ცოტათა წამოვალ, შენ კერძ ვირები».

420

“მათ ლაშქართაგან სამასნი კარგნი მოყმენი, ქველანი,
თანა წამომყვეს, წა-ცა-ვე, დავყარენ სპანი ყველანი,
დავვედრე: «სადა მე მევლოს, ვლენით იგივე ველანი,
და ახლოს მომდევედით, მიშველეთ, გიხმობ, თუ მინდენ შველანი».

421

“სამ დღე ვიარე, მემთხვია სხვა კაცი მისვე ხანისა.
კვლა ეძღვნა უცხო მრავალი შესამოსელი ტანისა,
ებრძანა: «მწადსო სიახლე შენ ლალისა და ჯანისა,
და რა შეგეყარო, მაშინ სცნა კვლა ძღვნობა ამისთანისა».

422

“კვლაცა ეთქვა: «მართალია ეზომ ჩემი მონახსენი,
მე თივთ წინა მოგეგებვი, მესწრაფების ნახვა შენი».
მოვახსენე: «დია, ღმერთო, ბრძანება ვქმენა მეცა თქვენი,
და ტკბილად ვნახოთ ერთმანერთი, ვიყვნეთ ვითა მამა-ძენი».

423

“მუნით წასული ჩამოვხე ტევრისა რასმე კიდესა;
კვლა მოციქულნი მოვიდეს, სალამად არ დამრიდესა;
წინა ტურფათა ტაიჭთა ძღვნად ჩემთვის მოზიდვიდესა.
და «შენსა ნახვასა მეფენი, — თქვეს, — მართლად ინატრიდესა».

424

“მითხრეს: «მეფე მოვახსენებს, მეცა შენ კერძ ვიარები,
სახლით ჩემით წამოსრული ხვალე ადრე შეგეყრები».
მოციქულნი დავაყენენ, ხარგა დავდგი, არ მაზრები,
და მეტად ამოდ ვუალერსე, ერთგან დაწვნეს ვით მაყრები.

425

“კარგი საქმე კაცსა ზედა აზომ თურმე არ წახდების:
ერთი კაცი უკმო-რე-სწყდა, მოდგა, მალვით მეუბნების:

«დიდი მაცო თქვენი ვალი, ჩემგან ძნელად გარდიხდების,
და გაწირვა და დავიწყება ჩემგან თქვენი არ იქმნების.

426

«მე მამისა თქვენისაგან ვარ ცოტაი განაზარდი.
თქვენი მესმა საღალატო, საცნობელად გამოვვარდი;
მკვდარი მიმძიმ სანახავად, ტანი მჭევრი, პირი ვარდი,
და ყველასავე მოგახსენებ, გამიგონე დამიწყნარდი.

427

«რომე ცუდად არ მოლორდე, ისი კაცნი გღალატობენ,
ერთგან შენთვის დამალულნი სპანი ასჯერ ათასობენ;
კვლა სხვაგან გითქს სამი ბევრი, ასრე ფიცხლად მით გიხმობენ,
და აწვე თავსა არ ეწევი, ფათერაკსა შეგასწრობენ.

428

«მეფე ცოტათ მოგეგებვის, ვის მჭვრეტნი ვერ გელევიან;
მალვით ჩაიცმენ აბჯარსა, მიენდო, მით გეთნევიან;
კვამლსა შეიქმენ ლაშქარნი, ყოველგნით მოგეხვევიან.
და რა ერთსა გცემდენ ათასნი, ეგრეცა მოგერევიან».

429

“მას კაცსა ამოდ ვეუბენ და მადლსა გარდვიხდიდია:
«რომე არ მოვკვდე, შემოგზლო, შენ ამას ინატრიდია;
აწ ამხანაგთა არ გიგრძნან, წადი, მათთანა მიდია,
და თუ დაგივიწყო, უთუოდ მემცა ვარ განაკიდია!».

430

“არვის გავენდევ სულ-დგმულსა, დავმალე ვითა ჭორია.
რაცა იქმნების, იქმნების, ყოვლი თათბირი სწორია.
მაგრა სპათაკე გავგზავნე კაცი, გზა თუცა შორია,
და შევსთვალე: «ფიცხლად წამოდით, მოგრაგნეთ მთა და გორია».

431

“მე დილასა მოციქულთა სიტყვა ტკბილი შევუთვალე;
რამაზს ჰკადრეთ: «მოგეგებვი, მოდი, მოვალ მეცა მალე».
ნახევარ დღე სხვა ვიარე, ჭირსა თავი არ ვაკრძალე.
განგებაა, დღესცა მომკლავს, ქვემცა სადა დავიძალე.

432

“ქედსა რასმე გარდავადეგ, მინდორს მტვერი დავინახე;
ვთქვი თუ: «მოვა რამაზ მეფე; ჩემთვის უდგამს თუცა მახე,
ჩემი გაჰკვეთს ხორცსა მათსა ხრმალი ბასრი, შუბი ახე».
და მაშინ ვუთხარ სპათა ჩემთა, სახე დიდი დავუსახე.

433

“ვთქვი თუ: «მნანო, ისი კაცნი ჩვენ ღალატსა გვიდგებიან,
მკლავთა თქვენთა სიმაგრენი ამისთვისმცა რად დალბიან?
ვინცა მოკვდეს მეფეთათვის, სულნი მათნი ზეცას რბიან.
აწ შევებნეთ ხატაელთა, ხრმალნი ცუდად რას გვაბიან!»

434

“ვუბრძანე ჩაცმა აბჯრისა, ლაღმან სიტყვითა ხაფითა;
დავეკაზმენით საომრად ჯაჭვითა, ჯავშან-ქაფითა,
რაზმი დავაწყევ, მიჰმართე, წავე დიდითა სწრაფითა,
და მას დღესა ჩემი მებრძოლი ჩემმანვე ხრმალმან დაფითა.

435

„მივეახლენით, შეგვატყვეს მათ ტანსა აბჯარ-ცმულობა;
კაცი მოვიდა, მომართვა მეფისა მოციქულობა;
ეთქვა თუ: «ჟამად გვაჩნია ჩვენ თქვენი არ-ორგულობა,
და აბჯრითა გხედავთ, შეგვქმნია აწ ამაღ გულ-ნაკლულობა».

436

“შევსთვალე თუ: «მეცა ვიცი, რაცა ჩემთვის გაგიგია;
თქვენ რასაცა სთათბირობდით, არ იქმნების, არ იგია;
ბრძანეთ, მოდით, შეგვებნით, ვითა წესი და რიგია,
და მეცა თქვენად დასახოცლად ხელი ხრმალსა დამიგია».

437

“რა მივიდა მოციქული, კვლაცა რადღა გამოგზავნეს!
კვამლი შექმნეს ლაშქართათვის, დამალული გაამჟღავნეს;
სამალავით გამოვიდეს, თავნი ორგნით აქარავნეს.
შექმნეს რაზმი მრავალ-კეცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მავნეს.

438

“შუბი ვსთხოვე, ხელი ჩავყავ მუზარადის დასარქმელად;
საომრად ატეხილი ვიყავ მათად გამტეხელად;
ერთსა წავსწყდი უტევანსა, წავგრძელდი და წავე გრძელად;

და მათ ურიცხვი რაზმი ეწყო, წყნარად დგეს და აუშლელად.

439

“ახლოს მივე, შემომხედნეს, «შმაგიაო», ესე თქვესა,
მუნ მივჰმართე მკლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი დგესა;
კაცს შუბი ვჰკარ, ცხენი დავეც, მართ ორნივე მიჰხდეს მზესა,
და შუბი გატყდა, ხელი ჩავყავ, ვაქებ, ხრმალო, ვინცა გლესა.

440

“შიგან ასრე გავერიე, გნოლის ჯოგსა ვითა ქორი,
კაცი კაცსა შემოვსტყორცი, ცხენ-კაცისა დავდგი გორი;
კაცი, ჩემგან განატყორცი ბრუნავს ვითა ტანაჯორი,
ერთობ სრულად ამოვწყვიდე წინა კერძი რაზმი ორი.

441

„ერთობილნი მომეხვივნეს, მგრგვლივ შეიქმნა ომი დიდი;
ვჰკური რასაცა, ვერ დამიდგის, სისხლსა მჩქეფრსა აღმოვღვრიდი;
ცხენსა კაცი გაკვეთილი მანდიკურად გარდავჰკიდი.
სითაც ვიყვი, გამექციან, მათ შჰქმნიან ჩემი რიდი.

442

“სალამო-ჟამ დაიზახნა ქედით მათმან დარაჯამან;
«ნულარა სდგათ, წაედითო, კვლა მოგვხედნა რისხვით ცამან:
მოვა მტვერი საშინელი, შეგვაშინა ამაღ ამან,
ნუთუ სრულად ამოგწყვიდნეს უთვალავმან, ბევრმან სჰამან!»

443

“ჩემნი ლაშქარნი, რომელნი წამომეტანნეს მე არა,
რა ეცნა, წამოსულიყვნეს, ღამე-წამორთვით ეარა;
ვერ დაიტევდა მინდორი და არე მთათა ეარა,
და გამოჩნდეს, სცემდეს ტაბლაკსა, ბუკმან ხმა გააზეარა.

444

“იგი ნახეს, გასაქცევლად გაემართნეს; შევჰკივლენით;
ველნი, ჩვენგან ნაომარნი, ომითავე გარდავვლენით.
რამაზ მეფე ჩამოვაგდე, ერთმანერთსა გავეხრმლენით,
და მისნი სჰანი ყველაკანი დავიპყრენით, არ მოვკლენით.

445

“უკანანიცა ლაშქარნი მოესწრნეს მათ გაქცეულთა,
დაუწყეს პყრობა, ჩამოყრა შეშინებულთა, ძლეულთა;
ძილისა მიხვდა ნაცვალი ძილ-მკრთალთა, ღამე-თეულთა,
და ტყვეთა მრთელთაცა არ აკლდა კვნესა, მართ ვითა სნეულთა.

446

“მას ადგილსა ნაომარსა გარდავხედით მოსვენებად.
ხელსა ხრმლითა დავეკოდე, წყლულად მაჩნდა არ-ნაღებად;
ჩემნი სპანი მოვიდიან საჭვრეტლად და ჩემად ქებად,
და ვერ იტყვიან, ვერ მიმხვდარან ქებასაცა მოხსენებად.

447

“ერთსა კაცსა ეყოფოდეს, დიდებანი რომე მჭირდეს;
ზოგთა შორით დამლოციან, ზოგნი კოცნად გამიპირდეს;
რომელთაცა გავეზარდე, დიდებულნი, ამიტირდეს,
და ჩემგან ხრმლითა განაკვეთი ნახეს, მეტად გაუკვირდეს.

448

“გავგზავნენ ყოვლგან ლაშქარნი, ალაფი ავაღებინე,
ერთობ სავსენი მოვიდეს, თავი ავაღაღებინე,
სისხლთა მეგრძოლთა ჩემთასა მინდორი შევაღებინე,
და არ ვჰბრძოლე, კარი ქალაქთა უომრად გავაღებინე”.

449

რამაზს ვარქვი: «შემიგნია საქმე შენი სამუხთალე,
აწ ეგრეცა შეპყრობილმან თავი გამოიმართალე,
სიმაგრეთა ნუ ამაგრებ, ყველა ხელთა მომათვალე,
და თვარა შენი შეცოდება მემცა ზედა რად წავსთვალე?».

450

“რამაზ მითხრა: «აღარ არის ამის მეტი ჩემი ღონე,
ერთი ჩემი დიდებული მომეც, ზედა მაპატრონე,
ციხოვანთა გავუგზავნო, საუბარი გამიგონე,
და ხელთა მოგცემ ყველაკასა, განაღამცა შენ გაქონე!».

451

“მივეც ერთი დიდებული, თანა ყმანი წავატანენ,
ციხოვანნი ერთობილნი ჩემს წინაშე მოვიყვანენ,
ხელთა მომცნეს სიმაგრენი, ომნი ასრე შევანანენ,
და საჭურჭლენი სიმრავლითა რასამცა ვითა დავაგვანენ!

452

“მაშინღა შევე ხატაეთს მოვლად და მოსათვალავად;
კლიტენი საჭურჭლეთანი მომართვნეს დაუმაღავად;
ქვეყანა ჩავსხი, ვუბრძანე: «იყენით თქვენ უკრძალავად,
და მზემან არ დაგვწვენ, იცოდით, დაგყარენ გაუგვალავად».

453

“საჭურჭლენი გარდავნახენ თავის-თავის, კიდის-კიდე.
უცხო ფერთა საჭურჭლეთა, დავშვრები, თუ მოვსთვალვიდე;
ერთგან ვნახე საკვირველი ყაბაჩა და ერთი რიდე,
და თუმცა ჰნახე, სახელისა ცოდნასაცა ინატრიდე.

454

“ვერა შევიგენ, რა იყო, ანუ ნაქმარი რაულად.
ვისცა ვუჩვენი, უკვირდის, ღმრთისაგან თქვის სასწაულად;
არცა ღარულად ჰგებოდა მას ქსელი, არ ორხაულად,
და სიმტკიცე ჰგვანდა ნაჭედსა; ვთქვი ცეცხლთა შენართაულად.

455

“იგი სამღვნოდ მისად დავსხენ, ვისი შუქი მანათობდა.
მეფისათვის დავარჩიე, საარმადნოდ რაცა სჯობდა;
ჯორ-აქლემი ათჯერ ასი,—ყველაკაი წვივ-მაგრობდა,—
და დატვირთული გავუგზავნე, ამბავსაცა კარგსა სცნობდა”.

წიგნი ტარიელისა ინდოეთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა

წიგნი დავწერე: «მეფეო, სვემცაა თქვენი სვიანად!
მე ხატაელთა მიმუხთლეს, — თუცა მათ ეცა ზიანად;—
ჩემი ამბავი დასტური ამად გაცნობე გვიანად,
და მეფე შევიპყარ, მოგივალ მე ალაფიან-ტყვიანად».

457

“რა ყველაი დავიურვე, ხატაეთით გავემგზავრე,
წამოვიხვენ საჭურჭლენი, სახელმწიფო დავიავრე,
ვერ მოვეყავ აქლემითა, აზავრები ვააზავრე,
და მოვირჭვენ და მოვივლინე, რაცა მწადდა, აგრე ვყავ-რე.

458

“ხატაეთისა ხელმწიფე მომყვანდა შეპყრობილია.
ინდოეთს მივე, მეგება ჩემი გამზრდელი ტკბილია;
რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წბილია!
და ხელი გამიხსნა, შემომკრა მან სახვეველი ლბილია.

459

“ედგნეს ტურფანი კარავნი მოედანს ჩამოდგომილსა,
საუბრისა და ჭვრეტისა ჩემისა მას მონდომილსა.
მას დღესა ედვა ნადიმი მას შიგან გარდახდომილსა;
და მიალერსებდა, მიჭვრეტდა წინაშე ახლოს ჯდომილსა.

460

“მას ლამით ვსხედით ნადიმად, მუნ ამოდ გავიხარენით,
დილასა ქალაქს შევედით, მოედნით ავიყარენით;
მეფემან ბრძანა: «ლაშქარნი უხმენით, შემოჯარენით,
და დღეს ხატაელი მიჩვენეთ, ტყვენიცა შემომგვარენით!»

461

“რამაზ მეფე მას წინაშე შეპყრობილი მოვიყვანე;
ტკბილად ნახა ხელმწიფემან, ვითა შვილი სააკვანე.
ორგული და მოღალატე ნამსახურსა დავაგვანე,
და ესე არის მამაცისა მეტის-მეტი სიგულვანე.

462

“მას მეფესა ხატაელსა უმასპინძლა, უალერსა,
ჟამიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა.
ცისკრად მიხმეს, მიბრძანებდეს მე სიტყვასა ლმობიერსა:
და «შეუნდობო ხატაელსა, მას აქამდის შენამტერსა?»

463

“მე ვჰკადრე: «ღმერთი ვინათგან შეუნდობს შეცოდებულსა,
უყავით თქვენცა წყალობა მას ღონე-გაცუდებულსა».
რამაზს უბრძანეს: «იცოდი, გაგზავნით შეწყალებულსა,
და მაგრა ნუ გნახავთ კვლაცაღა ჩვენს წინა გაწბილებულსა».

464

“ხარაჯა დასდევს, შეჰკვეთეს დრაჰკანი ასჯერ ასია,
კვლა ხატაური ათასი, სხვა სტავრა, სხვა ატლასია.
მერემე ყველანი დამოსა იგი და მისი ხასია,

და შეწყალებული გაგზავნა, უყო რისხვისა ფასია.

465

“ხატაელმან დაუმაღლა, დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა;
მოახსენა: «ორგულობა თქვენი ღმერთმან შემანანა.
თულა ოდეს შე-ღა-გცოდო, მაშინ მომკალ მეცა განა!»
და წავიდა და ყველაკაი მისი თანა წაიტანა.

466

„მოვიდა კაცი მეფისა, ცისკრობს, არ დანაღამია,
ებრძანა: «რა შენ გან გაგყრივარ მას აქათ თვეო სამია,
მინდორს მოკლული ისრითა ნადირი არ მიჭამია,
და არ დამაშვრალხარ, წამოდი, თუცა დაშვრომის ჟამია».

467

“შევეკაზმე, დარბაზს მივე, დამხვდა ჯარი ავაზისა,
შავარდნითა სავსე იყო სრულად არე დარბაზისა,
მეფე ქვე ჯდა შეკაზმული, შვენებითა მსგავსი მზისა;
და გაეხარნეს მისლვა ჩემი ტურფისა და ლამაზისა!

468

“იდუმალ ცოლსა ეუბნა, მართ ჩემგან უცოდნელია:
«ომით მოსრული ტარეილ საჭვრეტლად სასურველია,
მან განანათლოს მჭვრეტელთა გული, რაზომცა ბნელია:
და რაცა დაგვედრო საქმნელად, ქმენ, არა საზოზნელია.
469

«აწ მითქვამს საქმე უშენოდ, შენცა ცან ესე მცნებული:
რათგან ქალია სამეფოდ ჩვენგანვე სახელ-დებული,
ვინცაღა ნახავს, აწ ნახოს, აჰა ხე, ედემს ხებული,
და გვერდსა დაისვი, ორნივე სრას დამხვდით, მოვალ შვებული».

470

“მოვინადირეთ მინდორი, ძირი მთისა და გორისა;
იყო სიმრავლე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა.
ადრე დავბრუნდით, ვიარეთ არ ეჯი გზისა შორისა;
და აღარ იბურთეს, დაშლა ქმნეს თამაშობისა ორისა.

471

„ჩემთა მჭვრეტელთა მოეცვა ქალაქი, შუკა და ბანი.

ომ-გარდახდილსა მშვენოდეს მე ენიაწნი კაბანი;
ფერმიხდილ-გვარად ვშვენოდი ვარდი, ცრემლითა ნაბანი,
და ვინცა მიჭვრეტდის, ბნდებოდის, — მათრლად არს, არ კატაბანი.

472

“რიდენი რომე მეშოვნეს ქალაქსა ხატაელთასა,
იგი მეხვივნეს, მშვენოდეს, ვახელებ გულსა ხელთასა.
მეფე გარდახდა, დარბაზსა შევედით ჩემთა მზრდელთასა,
და შევხედენ, დავჰკრთი ელვასა ღაწვთა მზეებრ ნათელთასა.

473

“მას მზესა ტანსა ემოსნეს ნარინჯის-ფერნი ჯუბანი,
ზურგით უთქს ჯარი ხადუმთა, დას-დასად, უბან-უბანი.
სრულად ნათლითა აევსო სახლი, შუკა და უბანი,
და მუნ ვარდსა შუა შვენოდეს მოწ-მარგალიტნი ტყუბანი.

474

“ნაომარსა, დაკოდილსა ხელი ყელსა ჩამომება.
დედოფალი საჯდომთაგან ადგა, წინა მომეგება,
ვითა შვილი გარდამკოცნა, ღაწვი ვარდი დამილება;
და მითხრა: «ნუ ეჭვ ამას იქით, თულა მტერი შე-ღა-გება».

475

“ახლოს დამისვეს ადგილსა, მუნ, სადა მეამებოდა.
პირის-პირ მიჯდა იგი მზე, გული ვისთვისცა კვდებოდა.
მალვით ვუჭვრეტდი, მიჭვრეტდა, სხვად არად მეუბნებოდა”.
და თვალნი მოვსწყვიდნი, სიცოცხლე ამითა მეარმებოდა.

476

“შეიქმნა სმა და პურობა, მსგავსი მათისა ძალისა;
სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა;
ჯამი და ჭიქა — ყველაი ფეროზისა და ლალისა,
და არვისი ბრძანა მეფემან არცა გაშვება მთრვალისა.

477

“მე მუნა მყოფი მივეცი შვებასა მეტის-მეტასა.
არ შემომხედნის, შევხედნი, ცეცხლმან დამიწყის შრეტასა;
კაცთა კრძალვასა ვაწვევდი გულსა შმაგსა და რეტასა,
და რა უამეა პირის-პირ საყვარელისა ჰვრეტასა?!

478

“დააგდეს მღერა მუტრიბთა, «სულეთო!» თავი ხარიან,
მიბრძანეს: «შვილო ტარიელ, ვით გითხრათ, ვით გვიხარიან?!
ნეტარძი გვაქვსო, მებრძოლნი მით ჩვენნი ვაგლახ არიან;
და მართალან შენნი მჭვრეტელნი, არ ცუდად იმკვებარიან!

479

«აწ თუცა გვმართებს შემოსვა, ვის მორჭმით მოგივლენიან,
არ შეგმოსთ, მაგა კაბათა არ აგხდით, ტურფად გშენიან;
აწ გქონდეს ასი საჭურჭლე, ვის შუქნი მოგიფენიან,
და თვით შეიკერე, რაცა გწადს, ჩვენგან ნულარა გრცხვენიან».

480

“მომართვნეს ასნი კლიტენი ასთავე საჭურჭლეთანი;
თაყვანის-ვეც და დავლოცენ დავლანი მათთა სვეთანი;
მაკოცეს, ადგეს ორნივე, თვით იგი მზენი მზეთანი,
და რა გასცეს, ზომნი ვით გითხრნე ლაშქართა სისავსეთანი!.

481

“კვლაცა დაჯდა მხიარული, მოიმატა სმა და მღერა;
კვლა გაგრძელდა ნადიმობა, ბარბითი და ჩანგთა ჟღერა.
დედოფალი წამოვიდა, შეეყარა მწუხრსა დღე რა,
და ძილ-პირამდის სიხარულსა სიხარული ჰგვანდა ვერა.

482

“ავიყარენით, მიგვჭირდა სმა დოსტაქნისა მეტისა.
საწოლს შემოვე, შემექმნა ცნობა მართ ვითა რეტისა.
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე ამა ცეცხლთა შრეტისა.
და მეგონებოდის, მალხენდის გონება მისგან ჭვრეტისა”.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მოწერილი

მონა მოვიდა, მიაშო ამბავი მე მართალია:
«თქვენსა ამბავსა იკითხავს აჯილოსანი ქალია».
მაშინვე ვიცან, ავიჭერ, ჩქარ-ჩქარად გულ-გამკრთალია;
და მოვიდა, ვნახე ასმათი ჩემთანა მომავალია.

484

“მე ვისთვის ვკვდები, მეამა ასმათის ნახვა მე მისად.

აღარ მივუშვი, ვაკოცე, ქმნაღდა თაყვანის ცემისად;
ხელი მოვჰკიდე, დავისვი ახლოს ტახტისა ჩემისად,
და ვჰკითხე, თუ: «ნეტარ მისრულა მორჩი ალვისა ხე მისად?»

485

«მიაღბე მისი ამბავი, სხვად ნურად მეუბნებია!»
მითხრა თუ: «გკადრებ მართალსა, აწ ჩემგან არ-სათნებია,
დღეს ერთმანერთი გინახავს და ტურფად მოგწონებია,
და აწ კვლაცა ცნობა ამბისა მას ჩემგან უბრძანებია».

486

“წიგნი მომართვა, ჩავხედენ, პირისა თემთა მთენისა.
ეწერა: «ვნახე სიტურფე წყალ-ჯავარისა შენისა.
ომ-გარდახდილი შვენოდი, შენატევები ცხენისა,
და არ-ავი მიჩანს მიზეზი ჩემისა ცრემლთა დენისა.»

487

«ღმერთმან თუ მცა ენა ჩემი, ქებად შენდა უშენოსა,
შენთვის მკვდარი, აღარ ვიტყვი, მაშა მომკლავ უშენოსა;
მზემან ლომსა ვარდ-გიშერნი ბაღჩას ბადად უშენოსა;
და შენმან მზემან, თავი ჩემი არვის მართებს უშენოსა!

488

«თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცუდად არ იდენო,
ამას იქით ნულარ იდენ, გულსა ჭირნი არიდენო;
შენნი მჰვრეტნი ჩემთა მჰვრეტთა აგინებენ, არ იდენო,
და რომე წელან მოგეხვივნეს, იგი ჩემთვის არიდენო.»

489

«იგი მე მომცენ რიდენი, რომელნი წელან გშვენოდეს;
რა მნახო, შენცა გეამოს, შენეულითა მშვენოდეს;
ესე სამკლავე შეიბი, თუ ჩემი გა-ლა-გვლენოდეს,
და ერთი ასეთი ცოცხალსა სხვა ღამე არ გაგთენოდეს».

ტარიელის ტირილი და დაბნედა

აქა მხეც-ქმნილი ტარიელ ტირს, ჭირი ეათასების;
თქვა: “მე მაქვს სამხრე, რომელი კვლა წინას მკლავსა მას ების!”
იგი შეიხსნა, მოიღო, თვალვით არ დაიფასების,
და პირსა დაიდვა, და-ცა-ბნდა, ქვე მკვდართა დაედასების.

491

ასრე წვა, რომე არ ჰგვანდა მკვდარი სამარის კარისა,
ორგნით ჩანს ლეზი მჯილისა, მართ გულსა გარდნაკარისა;
ასმათს სდის ღვარი სისხლისა, დაწვთაგან ნახოკარისა;
და კვლა წყალსა ასხამს, უშველის, ხმა ისმის მუნ წკანწკარისა.

492

ავთანდილცა სულთქვნა მწარედ, დაბნედილსა შემოსჭვრიტნა;
ასმათ ვანი გაამრავლნა, ცრემლმან მისმან ქვანი ხვრიტნა;
მერმე სულად მოაქცია, ცეცხლნი წყლითა დაუშრიტნა;
და თქვა: “ცოცხალ ვარ? საწუთრომან აწცა ჩემნი სისხლნი ხვრიტნა!”

493

ზე წამოჯდა ფერ-მიხდილი, აყოლებდა თვალთა რეტად.
ვარდი სრულად შექმნილიყო ზაფრანად და ვითა სპეტად.
დიდხან მათად არა სცალდა საუბრად და არცა ჭვრეტად,
და დარჩომა და არ-სიკვდილი მას უმძიმდა მეტის-მეტად.

494

ავთანდილს უთხრა: “ისმენდი, ცნობა მიც თუცა ხელისა,
გითხრა ამბავი ჩემი და ჩემისა დამმარხველისა;
ლხინად მიჩნს შეყრა მოყვრისა მის, შენგან შეუყრელისა,
და მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე დარჩომა მრთელისა!”

495

“ასმათის ნახვა მეამა, ჩემგან დად საესავისა.
წიგნი რა ვნახე, მომართვა ესე საბამი მკლავისა.
მკლავსა შევიბი მაშინვე, მოვიხსენ რიდე თავისა,
და იგი უცხო და ღარიბი მტკიცისა რასმე შავისა”.

წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი

მივუწერე: «მზეო, შუქი შენი, შენგან მონაფენი,
გულსა მეცა, გამიცუდდეს სიჩაუქე-სიალფენი;
ხელმან შენნი გავიცადენ სინატიფე-სიტურფენი,
და სულთა ნაცვლად სამსახურნი რამცა ვითა გიმუქფენი?!

497

«მაშინ, ოდეს დამარჩინე, სულთა სრულად არ გამყარე,
აწცა ჩემთვის ესე ჟამი მასვე ჟამსა დავადარე;
სამხრე შენი მომივიდა, შემოვიბი მკლავსა გარე,
და რომე მმართვეს სიხარული, ეგზომიმცა რა ვიხარე!?

498

«განაღამცა ვიწინაშე, აჰა რიდე, რომე მთხოვე;
ყაზაჩაცა ასეთივე, ამისებრი ვერა ვპოვე;
დაბნედილსა ნუ დამაგდე, მიშველე რა, მარგე, მოვე,
და სოფელს მყოფსა უშენოსა კაცსა ვისმცა შევეპოვე!»

499

“ქალი ადგა, გამეყარა. დავწევ, ამოდ დამეძინა;
მაგრა შეეპკრთი, საყვარელი ჩემი ვნახე ძილსა შინა;
გამეღვიძა, აღარა მყვა, სულ-დგმულობა მომეწყინა,
და ღამე ასრე გავათენე, მისი ხმაცა არ მესმინა”.

აქა რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა

დილასა ადრე სრას მიხმეს, დღე რა ქმნა მწუხრმან ჟამითა;
ავდეგ, ვცან მათი ამბავი, წასლვა ვქმენ მითვე წამითა;
ვნახე, ორნივე ერთგან სხდეს ხასითა ოდენ სამითა,
და რა მივე, მითხრეს დაჯდომა, წინაშე დავჯე სკამითა.

501

“გვიბრძანეს თუ: «ღმერთმან ასრე დავგაბერნა, და-ცა-გვლია;
ჟამი გვახლავს სიბერისა, სიყმაწვილე გარდგვივლია;
ყმა არ მოგვცა, ქალი გვივის, ვისგან შუქი არ გვაკლია,
და ყმისა არ-სმა არად გვგვა, ამაღ ზედა წაგვითვლია.

502

«აწ ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, სად მოვნახოთ,
რომე მივსცეთ ტახტი ჩვენი, სახედ ჩვენად გამოვსახოთ,
სამეფოსა ვაპატრონოთ, სახელმწიფო შევანახოთ,
და არ ამოვწყდეთ, მტერთა ჩვენთა ხრმალი ჩვენთვის არ ვამახოთ».

503

“ვთქვი: «თქვენი ძისა არა სმა გულსა ვით მიეფარების,
მაგრა კმა ჩვენად იმედად, ვინ მზესა დაედარების;
ვისცა სთხოვთ შვილსა სასიძოდ, მას დიდად გაეხარების,

და სხვამცა რა გკადრეთ! თვით იცით, მაგას რა მოეგვარების».

504

“დავიწყეთ რჩევა საქმისა, გული მიც, თუცა მელია;
ვთქვი: «ჩემგან დაშლა ამისი არ ითქმის, არ-საქმნელია!»
მეფემან ბრძანა: «ხვარაზმშა, ხელმწიფე ხვარაზმელია,
და თუ მოგვცემს შვილსა სასიძოდ, მისებრივ არ-რომელია».

505

“რომე პირველვე დაესკვნა, მათ ესე შეეტყვებოდა;
ერთმანერთსაცა უჭვრეტდეს, სიტყვაცა აგრე სწებოდა.
ჩემგან დაშლისა კადრება მართ ამბად არ ეგებოდა,
და ოდენ დავმიწდი, დავნაცრდი, გული მი და მო კრთებოდა.

506

“დედოფალმან თქვა: «ხვარაზმშა მეფეა მორჭმით მჯდომელი,
მათსამცა შვილსა სასიძოდ ჩვენთვის სხვა სჯობდა რომელი!»
შეცილებამცა ვით ვჰკადრე, რათგან თვით იყო მნდომელი!
და მოწმობა დავრთე, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი.

507

“გაგზავნეს კაცი ხვარაზმშას წინა შვილისა მთხოელი;
შესთვალეს: «გახდა უმკვიდროდ სამეფო ჩვენი ყოელი;
არს ერთი ქალი სამეო, არ კიდე-გასათხოელი,
და თუ მოგვცემ შვილსა სამისოდ, სხვასა ნულარას მოელი».

508

“კაცი მოვიდა; აევსო ჯუბაჩითა და რიდიტა,
გაჰხარებოდა ხვარაზმშას სიხარულითა დიდიტა;
ებრძანა: «მოგვხვდა ღმრთისაგან, ჩვენ რომე ვინატრიდიტა,
და თვით მაგისებრსა შვილსამცა ჩვენ ხელსა რასა ვხდიდიტა!»

509

“კვლა გაგზავნეს სხვანი კაცნი სასიძოსა მოყვანებად,
დავედრეს თუ: «ნუ აყოვნებთ, მოდით ჩვენად ნაბრძანებად».
მე მაშურალი, ნაბურთალი საწოლს შევე მოსვენებად,
და გულსა სევდა შემეყარა, ვიწყე ჭირთა მოპოვნებად”.

ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა

მეტმან სევდამან მიმწურა გულსა დაცემად დანისად.
ასმათის მონა შემოდგა, მე ვჯე ლალი და ჯანი სად,
წიგნი მომართვა, ეწერა: «ვინ სჩან ალვისა ტანისად,
და ადრე მოდიო, გიბრძანებს, დაუყოვნებლად ხანისად».

511

“შევეჯე, წავე, ბაღას მივე, ვითა სცნობდე, ლხინთა ზომით;
ბაღა შევევლე, კომკი დამხვდა, ასმათ ვნახე ძირსა დგომით;
ვნახე, ვსჭვრეტდი ნატირებად, ცრემლი აჩნდა ლწვთა წთომით,
და დამიმძიმდა, არა ვკკითხე; ჩემი სჭირდა მისლვა ნდომით.

512

“იგი ვნახე დაღრეჯილი, ესე მეტად დამიმძიმდა.
ვითა წინას შემომცინის, არღა ეგრე გამიღიმდა.
ყოლა სიტყვა არ მომიგო, ოდენ ცრემლთა გარდმოსწვიმდა,
და ამით უფრო დამაწყლულა, არა წყლულთა მიაქიმდა.

513

“ჩემნი ერთნი გონებანი, მეტად შორად გამიკიდნა,
შინა კომკად შემიყვანა, ფარდაგსაცა ამიზიდნა.
შევე, ვნახე იგი მთვარე; ჭირმან ყოვლმან უკუმრიდნა,
და გულსა შუქი შემომადგა, მაგრა გული არ დამიდნა.

514

“იყო არ-ნათლად ნათელი, ფარდაგსა შემომდგომელი;
ებურა მოშლით პირ-ოქრო, მე მივეც რიდე რომელი;
მითვე მწვანითა უებრო მიწოლით ტახტსა მჯდომელი,
და ცრემლისა ღვარსა მოეცვა პირი, ელვათა მკრთომელი.

515

“ქვე წვა, ვით კლდისა ნაპრალსა ვეფხი პირ-გამეხებული,
არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, ხე ალვა, ედემს ხებული;
ასმათმან დამსვა შორს-გვარად გულსა მე ლახვარ-ხებული,
და მერმე წამოჯდა წარბ-შერჭმით, გამწყრალი, გარისხებული.

516

“მიბრძანა: «მიკვირს, რად მოხვე მშლელი პირისა მტკიცისა,
გამწირავი და მუხთალი, შენ, გამტეხელი ფიცისა;
მაგრა ნაცვალსა პატყსა მიგცემსო ზენა, მი-, ცისა!»

და ვჰკადრე: «რა გკადრო პასუხი მის ჩემგან მე უიცისა?»

517

“ვთქვი: «პასუხსა ვერას გკადრებ, თუ არა ვსცნობ მე მართალსა:
რა შეგცოდე, რა მიქნია უცნობოსა, ფერ-ნამკრთალსა?»
კვლაცა მითხრა: «რას გეუბნა მტყუანსა და შენ მუხთალსა?
და დიცურად რად მოვლორდი? მე დავუწვავ ამით აღსა!

518

«შენ არ იცი ხვარაზმშასი საქმროდ ჩემად მოყვანება?!
შენ ჯდომილხარ სავაზიროდ, შენი რთულა ამას ნება,
შენ გასტეხე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება,
ღმერთმან ქმნას და დაგირჩინა ცუდად შენი ხელოვნება!

519

«გახსოვს, ოდეს “ჰაის” ზმიდი, ცრემლნი შენნი ველთა ჰზანდეს,
მკურნალნი და დასტაქარნი წამალსთა-ყე მოგიტანდეს?
მამაცისა სიცრუეთა ნეტარ, სხვანი რამცა ჰგვანდეს!
და რათგან დამთმე, მეცა დაგთმობ, ვინძი უფრო დაზიანდეს!

520

«ამას ვბრძანებ: ვინცა გინდა ეპატრონოს ინდოეთსა,
ეგრეც მე მაქვს პატრონობა, უგზოდ ვჰლიდენ, თუნდა გზეთსა!
ეგე აგრე არ იქმნების, წა, მომცთახარ მოსაცეთსა,
და აზრნი შენნი შენვე გგვანან მტყუანსა და შენ აგეთსა!

521

«ცოცხალ ვიყო, შენ ინდოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაჰყო;
თუ ეცადო დაყოფასა, ხორცთა შენთა სული გაჰყო!
სხვა ჩემებრი ვერა ჰპოვო, ცათამდისცა ხელი აჰყო!»
და ესე სიტყვა დაასრულა, ყმა ატირდა, სულთქნა, აჰ-ყო.

522

თქვა: “რა მესმა ესე მისგან, მეიმედა მეტის-მეტად,
კვლა მიეცა თვალთა ძალი მის ნათლისა ეგრე ჰვრეტად.
აწ დავკარგე; რად არ გიკვირს, რად ცოცხალვარ, რად ვარ რეტად?
და ვა, სოფელო უხანოო, რად ზი სისხლთა ჩემთა ხვრეტად?!

523

“შევჰხედე, ვნახე სასთუნალ მუსაფი გაშლით მდებარე,
ავილე, ავდეგ, მე ღმრთისა და მერმე მათი მქებარე,
ვჰკადრე თუ: «მზეო, დაგიწვავ, ჩემიცა დაწვი მზე ბარე,
და რათგან არ მომკალ, პასუხი ერთილა გკადრო მე ბარე.

524

«რომე გკადრებ, ესე სიტყვა აწ თუ ცუდად ნალიქნია,
ცამცა მრისხავს, მზისა შუქნი ყოლა ჩემთვის ნუ შუქნია»;
თუ მაღირსებ განკითხვასა, ავი არა არ მიქნია;
და მან მიბრძანა: «რაცა იცი, თქვიო», თავი დამიქნია.

525

“კვლაცა ვჰკადრე: «მე თუ, მზეო, შენთვის ფიცი გამეტეხოს,
ღმერთმან აწვე რისხვა მისი ზეცით ჩემთვის გაამეხოს!
ვისი გინდა უშენოსა პირი მემზოს, ტანი მეხოს?!
და მაშა მაშინ რაგვარ დავრჩე, რა ლახვარი გულსა მეხოს!

526

“მე მეფეთა დარბაზს მიხმეს, შექმნეს დიდი ვაზირობა.
მათ წინასვე დაეპირა იმა ყმისა შენი ქმრობა.
დამეშალა, ვერ დავშლიდი, დამრჩებოდა უმეცრობა;
და თავსა ვუთხარ, «მიემოწმე, ჟამად გიჯობს გულ-მაგრობა».

527

“მემცა დაშლა ვითა ვჰკადრე, რათგან იგი ვერ მიმხვდარა?
არ იცის, თუ ინდოეთი უპატრონოდ არ გამხდარა?
ტარიელ არს მემამულე, სხვასა ჰმართებს არად არა,
და ვის მოიყვანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა?

528

“ვთქვი: «ამითა ველარას ვიქმ, ღონე სხვა რა მოვიგვარო»;
თავსა ვუთხარ: «ნუ მოგიცავ, გონებაო მრავალ-გვარო!
მედვა გული მხეცისაებრ, ათასჯერცა მინდორს ვარო,
და ვისმცა მივეც თავი შენი, შენვე რად მე არ წამგვარო?!»

529

“სულთა ვჰყიდდი გულისათვის, კოშკი ამაღ გამეზაზრა;
იგი წვიმა და-რე-ნელდა, რომე პირველ ვარდი აზრა;
ვნახე, მოწსა მარგალიტი გარე ტურფად მოემაზრა.
და მიბრძანა თუ: «ეგე საქმე მემცა მართლად რად მეაზრა?!

530

«არ დავიჯერებ მე შენსა ღალატსა, ორგულობასა,
უარის ქმნასა ღმრთისასა, ამისთვის არ მადლობასა;
იაჯღი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინდოეთს ფლობასა,
და მე და შენ დავსხდეთ ხელმწიფედ, სჯობს ყოვლსა სიძე-სძლობასა».

531

“მოლმობიერდა, მომიტკბა გამწყრალი, გამქისებული;
ანუ მზე იყო ქვეყანად, ან მთვარე პირ-გავსებული;
ახლოს დამისვა, მაღირსა აქამდის არ-ღირსებული;
და მეუბნებოდა, დამივსო ცეცხლი, ამითა გზებული.

532

“მიბრძანა თუ: «გონიერი, ხამს, აროდეს არ აჩქარდეს,
რაცა სჯობდეს, მოაგვაროს, საწუთროსა დაუწყნარდეს;
თუ სასიძო არ მოუშვა, ვა თუ მეფე გაგიმწარდეს,
და შენ და იგი წაიკიდნეთ, ინდოეთი გარდაქარდეს.

533

«კვლა თუ სიძე შემოუშვა, მე შემირთოს, იყოს ასდენ,
ერთმანერთსა გავეყარნეთ, ძოწეულნი გაგვიფლასდენ,
მათ მორჭმულთა მოივლინონ, ჩვენ პატიჟნი გაგვიასდენ,
და ესე ამბად არ ეგების, რომე სპარსნი გაგვიხასდენ».

534

“მე ვკვადრე: «ღმერთმან აშოროს მის ყმისა შენი ქმარობა;
რა შემოვიდენ ინდოეთს, შევიგნა მათი გვარობა;
უჩვენო ჩემი ძალ-გული და ჩემი მეომარობა:
და ასრე დავხოცნე, შეეძლოს აღარას არ-სახმარობა!»

535

“მიბრძანა, თუ: «ხამს დიაცი დიაცურად, საქმე-დედლად,
დიდსა სისხლსა ვერ შეგაქნევ, ვერ ვიქმნები შუა კედლად:
რა მოვიდეს, სიძე მოკალ, მისთა სპათა აუწყვედლად,
და ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელსა ნედლად.

536

«ასრე ქმენ, ჩემო ლომო და მჯობო ყოველთა გმირთაო,

მიპარვით მოკალ სასიძო, ლაშქართა ნუ მოირთაო»
მისთა სპათაცა ნუ დაჰხოც, ზროხათა, ვითა ვირთაო,
და დიადი სისხლი უბრალო კაცმანმცა ვით იტვირთაო?

537

«იგი რა მოჰკლა, ეუბენ პატრონსა ჩემსა მამასა;
ჰკადრე თუ: «სპარსთა ვერა ვიქმ ინდოეთისა ჰამასა,
ჩემია მკვიდრი მამული, არ მივსცემ არცა დრამასა,
და არ დამეხსნები, გაგიხდი ქალაქსა ვითა ტრამასა!»

538

«ჩემი ყოლა ნურა გინდა სიყვარული, ნუცა ნდომა,
ამით უფრო მოგეცემის სამართლისა შენ მოხდომა;
ქმნას მეფემან ყელ-მოტეხით შემოხვეწა, შემოკვდომა,
და ხელთა მოგცემს თავსა ჩემსა, შეგვფერობდეს ერთგან სხდომა».

539

“ესე მეტად მომეწონა თათბირი და გამორჩევა,
ჩემთა მტერთა დავაცადე დასახოცლად ხრმლისა ქნევა;
მერმე ავდეგ წამოსავლად, მან დამიწყო ქვევე წვევა,
და მწადდა, მაგრა ვერ შევმართე შეჭიდება, შემოხვევა.

540

“ხანი დავყავ, გავეყარე, მაგრა გახე ვითა ხელი.
ასმათ წინა ჩამომიძღვა, ჩამდიოდა ცრემლი ცხელი.
ჭირი ბევრჯელ ვაათასი, ლხინი ჩემი ვაერთხელი,
და მერმე წასლვა არა მწადდა, ამაღ მივალ არ-ფიცხელი”.

აქა ხვარაზმშას შვილის ინდოეთს მოსვლა საქორწილოდ და ტარიელისაგან მისი მოკლვა

მოვიდა კაცი: «სასიძო მოვაო», მოსვლა გვახარა,
მაგრა თუ ღმერთი რას უზამს, არა იცოდა, გლახ, არა;
მეფესა მიჰხვდა სიამე, არ სიტყვა ივაგლახა რა,
და მიბრძანა, ახლოს მიმისვა, «მოდიო», თავი დახარა.

542

„მიბრძანა: «ჩემთვის ესე დღე ლხინი და სიხარულია.
გარდავიხადოთ ქორწილი, ხამს ვითა დასა, სრულია;
კაცნი გავგზავნეთ, მოვილოთ ყოვლგნით საქურქლე სრულია,

და უხვად გავსცემდეთ, ვავსებდეთ, სიძუნწე უმეცრულია».

543

“მე გავგზავნენ ყოვლგან კაცნი საჭურჭლეთა წამომხმელნი;
სასიძოცა მოგვივიდა, იყვნეს ხანსა არ-დამზმელნი;
შიგნით ჩვენნი გაეგებნეს, გარეთ მოდგეს ხვარაზმელნი;
და მათ ლაშქართა ერთგან მყოფთა ვერ იტევდეს ვერცა ხმელნი.

544

“მეფემან ბრძანა: «მოკაზმეთ კარვითა მოედანია,
გამოისვენოს სიძემან, დაყოს ცოტაი ხანია;
მუნ მისად ნახვად გავიდენ უშენოდ სპანი სხვანია,
და შენ აქა ნახე, კმარიან იქა ნახვისად ყმანია».

545

“მოედანს დავდგი კარვები წითლისა ატლასებისა.
მოვიდა სიძე, გარდახდა, დღე ჰგვანდა არს აღვსებისა,
შეიქმნა გასვლა შიგანთა, ჯარია მუნ ხასებისა,
და დაიწყეს დგომა ლაშქართა თემ-თემად, დას-დასებისა.

546

“მე დავშვერ, ვითა წესია საურავ-გარდახდილისა;
შინა წამოვე მაშვრალსა, ქმნა მომნდომოდა ძილისა;
მონა მოვიდა, მომართვა წიგნი ასმათის ტკბილისა:
და «აღრე მოდიო, გიბრძანებს მსგავსი ალვისა ზრდილისა».

547

„ცხენისაგან არ გარდავხე, წავე ფიცხლად დავმორჩილდი;
ქალი დამხვდა ნატირები, ვჰკითხე: «ცრემლსა რასა მილდი?»
მითხრა: «შენი შესწრობილი ტირილსამცა ვით ავსცილდი,
და გაუწყვედლად ვით გამართლო? რაგვარადმცა გავვაქილდი?!»

548

“შევედით, ვნახეთ ბალიშსა ზედა წარბ-შეჭრმით მჯდომარე;
მზე ველარას იქმს მის მეტსა, მას განენათლა რომ არე,
წავდეგ, მიბრძანა: «რასა სდგა? დღე მიგიჩს წინ საომარე!
და ანუ გამწირე, მიტყუე და კვლაცა მოიმცთომარე?!»

549

“მე მეწყინა, აღარა ვთქვი, ფიცხლად გარე შემოვბრუნდი.
უკუვპყვივლე: «აწ გამოჩნდეს, არ მინდოდეს, ვისცა ვუნდი!
ქალი ომსა რაგვარ მაწვევს, აგრე ვითა დავძაბუნდი!»
და შინა მოვე, მოკლვა მისი დავაპირე, არ დავყმუნდი.

550

“ასსა ვუბრძანე მონასა: «საომრად დაემზადენით».
შევსხედით, გავვლეთ ქალაქი, არავის გავეცხადენით.
კარავსა შევე, სასიძო ვითა წვა, ზარ-მაც თქმად ენით,
და უსისხლოდ მოვკალ იგი ყმა, თუცა ხმდა სისხლისა დენით.

551

“კარვის კალთა ჩახლათული ჩავჭერ, ჩავაკარაბაკე,
ყმასა ფერხთა მოვეკიდე, თავი სვეტსა შევუტაკე.
წინა მწოლთა დაიზახეს, გლოვა მიჰხვდა საარაკე,
და ცხენსა შევჯე, წამო-ცა-ვე; ჯაჭვი მეცვა საკურტაკე.

552

“ხმა დამივარდა, შეიქმნა ზახილი მოსაწევარი.
წამოვე, წევნა დამიწყეს, დავხოცე ჩემი მდევარი.
ქალაქი მქონდა მაგარი, მტერთაგან მოურევარი,
და მუნ შიგან შევე მშვიდობით, ამოდ იგივე მე ვარი!

553

“კაცნი გავგზავნენ, ვაცნობე ყოველგან ლაშქარსა ყველასა:
«აქა მომმართეთ, ვინცალა ჩემსა იქმოდეთ შველასა».
არ გაწყდა მოსლვა მდევართა ღამესა დია ბნელასა,
და ჩემი რა ცნიან, სცვიდიან თავებსა მათსა მრთელასა.

554

“ცისკრად ავდეგ, შევეკაზმე, რა გათენდა ღამე დილად;
ვნახენ სამნი დიდებულნი მეფისაგან მოგზავნილად.
ებრძანა თუ: «დმერთმან იცის, გამეზარდე ვითა შვილად,
და ჩემი ასრე რად შესცვალე სიხარული სიმძიმელად?

555

«ხვარაზმმას სისხლი უბრალო სახლად რად დამადებინე?
თუ ჩემი ქალი გინდოდა, რად არა შემაგებინე?
მე ბერსა შენსა გამზრდელსა სიცოცხლე მაარმებინე,
და დღედ სიკვდილამდის შენიცა თავი არ მახლებინე!»

556

“მე შევუთვალე: «მეფეო, ვარ უმაგრესი რვალისა,
თვარა რად მიშლის სიკვდილსა ცეცხლი სირცხვილთა აღისა?
მაგრა, თვით იცით, ხელმწიფე ხამს მქმნელი სამართალისა,
და მე, თქვენმან მზემან მაშოროს ნდომა თქვენისა ქალისა!»

557

«იცით, ინდოთა სამეფო რაზომი სრა–საჯდომია! —
ერთილა მე ვარ მემკვიდრე, — ყველაი თქვენ მოგხდომია:
ამოწყდა მათი ყველაი, მამული თქვენ დაგრჩომია;
და დღესამდის ტახტი უჩემოდ არავის არ მონდომია!

558

«ვერ გათნევ, თქვენმან კეთილმან, აწ ეგე არ–მართალია:
ღმერთმან არ მოგცა ყმა შვილი, გიზის ერთაი ქალია,
ხვარაზმმა დასვა ხელმწიფედ, დამრჩების რა ნაცვალია?
და სხვა მეფე დაჯდეს ინდოეთს, მერტყას ჩემი ხრმალია?!»

559

«შენი ქალი არად მინდა, გაათხოვე, გამარიდე,
ინდოეთი ჩემი არის, არვის მივსცემ ჩემგან კიდე.
ვინცა ჩემსა დამეცილოს, მისით მასცა ამოვფხვრიდე,
და სხვას მეშველსა გარეგანსა, მომკალ, ვისცა ვინატრიდე!»

ამზის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან – დარეჯანის დაკარგვისა

ესე კაცნი გამეგზავნენს, გოენზასა გავეშმაგე.
რომე მისი ვერა მეცნა, ამას უფრო დავედაგე.
მას ზღუდესა გარდავადეგ, მინდორთაკე რომე ვაგე,
და მესმა საქმე საშინელი, თუცა თავი ვერ წავაგე.

561

“გამოჩნდეს ორნი ქვეითნი, მე მივეგებე წინა–რე.
ქალი ჰყვა ერთსა მონასა, ვცანმცა, თუ მოღმა ვინ არე:
თავ-გაგლეჯილი ასმათი, პირსა სისხლ-ჩამომდინარე,
და აღარ მიყვილა ღიმილით, არცაღა გამიცინა–რე.

562

“იგი ვნახე, დავებნივე, გონებანი გამიშმაგნა;
შორით ვუხმე: «რაშიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად დაგვდაგნა?»
მან საბრალოდ შემომტირნა, ძლივ სიტყვანი გამოაგნა;
და მითხრა: «ღმერთმან სიმგრგვლე ცისა ჩვენთვის რისხვით წამოგრაგნა!»

563

„ახლოს მივე, კვლაცა ვჰკითხე: «რაშიგან ვართ? თქვი მართალი!»
კვლა საბრალოდ ამიტირდა, კვლა მოედვა ამით ალი,
დიდხან სიტყვა ვერა მითხრა, მისთა ჭირთა ნაათალი,
და მკერდსა წითლად უღებვიდა სისხლი ღაწვთა ნაწვეთალი.

564

“მერმე მითხრა: «მოგახსენებ, ესე რადმცა დაგიმაღე!
მაგრა ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემიწყალე:
ნუ მაცოცხლებ, ნუ დამარჩენ, შემიხვეწე, შემიბრალე,
და დამხსენ ჩემსა საწუთროსა, ღმერთსა შენსა მიავალე».

565

“შიამხო: «ოდეს სასიძო მოჰკვალ და ხმა დაგივარდა,
მეფესა ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასატკივარადა,
შენ დაგიზახნა: «მიხმეთო», ხმა-მალლა გახმამყივარადა,
და მოგნახეს, შინა ვერ გპოვეს, მით მეფე გამომჩივარდა.

566

„ჰკადრეს: «აქა აღარ არის, კარნი სადმე გაუვლიან».
მეფე ბრძანებს: «ვიცი, ვიცი; მეტად კარგად შემიგნიან;
მას უყვარდა ქალი ჩემი, სისხლნი ველთა მოუღვრიან,
და რა ნახიან ერთმანერთი, არ-შეხედვა ვერ დათმიან.

567

«აწ თავმან ჩემმან, მას მოვჰკვლავ, ჩემად დად ვინცა მადესა!
მე ღმრთისა ვუთხარ, დაუბამს მას ეშმაკისა ზადესა!
მათ ბოზ-კუროთა ასეთი რა მისცეს, რა უქადესა?
და თუ დავარჩინო, ღმერთი ვგმო! მისად პატიჟად მზად ეს-ა».

568

«მის მეფისა წესი იყო: თავი მისი ძვირად ფიცის,
და თუ ფიცის, არ გატეხის, მასვე წამსა დაამტკიცის;

ესე წყრომა მეფისაგან ვისცა ესმა, ვინცა იცის,
და მან უამბო დავარ ქაჯსა, ვინ გრძნებთა ცაცა იცის.

569

«დავარს, დასა მეფისასა, უთხრა ვინმე ღმრთისა მტერმან:
«თავი ფიცა ძმამან შენმან, არ დავარჩენს, იცის ერმან»;
მან ეგრე თქვა: «უბრალო ვარ, იცის ღმერთმან სახიერმან!
და ვისგან მოვკვდე, ვისთვის მოვკვდე, მიიხვედროს იგი ვერ მან».

570

«პატრონი ჩემი აგრევე იყო, წამოხვე შენ ოდეს;
შენეულივე რიდენი ებურნეს, ტურფად შევნოდეს.
დავარ მოსთქმიდა სიტყვათა, რომელნი არა მსმენოდეს;
და «ბოზო, შენ ბოზო, რად მომკალ? ვეჭვ, შენცა, არა გლხენოდეს!»

571

«როსკიპო, ბოზო დიაცო, საქმრო რად მოაკვლევინე,
ანუ სისხლითა მისითა ჩემი რად მოაზღვევინე?
არ ცუდად მომკლავს ძმა ჩემი, რა გიყავ, რა გაქნევინე?
და აწ, ღმერთსა უნდეს, ვერ მიხვდე, ვის ესე დააშლევინე!»

572

«ხელი მიჰყო, წამოზიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუშნა,
დაალეზა, დაალურჯა, მედგრად პირნი მოიქუშნა;
მან პასუხი ვერა გასცა, ოდენ სულთქვნა, ოდენ უშნა,
და ქალმან შავმან ვერა არგო, ვერცა წყლული დაუშუშნა

573

«რა დავარ გაძლა ცემითა, მისითა დალურჯებითა,
წამოდგეს ორნი მონანი, პირითა მით ქაჯებითა,
მათ კიდობანი მოჰქონდა, ეუბნეს არ აჯებითა,
და მას შიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქმნა დარაჯებითა.

574

«ზღვითკე გაავლნეს სარკმელნი, მაშინვე გაუჩინარდა.
დავარ თქვა: «მქმნელი ამისი ვინ არ დამქოლოს, ვინ არ და-!
ვირე მომკლვიდეს, მოვკვდე, სიცოცხლე გასაწყინარდა».
და დანა დაიცა, მოცაკვდა, დაეცა, გასისხლმდინარდა.

575

«რად არ მიკვირვებ ცოცხალსა, მე ლახვარ-დაუსობელსა!
აწ იგი მიყავ, რა მმართველს ამისსა მახარობელსა!
ზენაარ, დამხსენ სიცოცხლე სულთადგმა-დაუთმობელსა!»
და საბრალოდ ცრემლსა ადენდა უკლებსა, დაუშობელსა.

576

“მე ვუთხარ: «დაო, რად მოგკლა, ანუ რა შენი ბრალია?—
რამცა ვქმენ ნაცვლად, თვით რომე მისი ჩემზედა ვალია! —
აწ თავსა მისად სამებრად მივსცემ, სად კლდე და წყალია».
და სრულად გავექვავდი, შემექმნა გული მართ ვითა სალია.

577

“მეტმან ზარმან გამაშმაგა, მომივიდა ცხრო და თრთოლა;
გულსა ვუთხარ: «ნუ მოჰკვდები, არას გარგებს ცუდი წოლა,
გიჯობს გაჭრა ძებნად მისად, გავარდნა და ველთა რბოლა».
და აჰა ჟამი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა».

578

“შევე, ფიცხლად შევეკაზმე, ცხენსა შევჯე შეკაზმული;
ას-სამოცი კარგი მოყმე, ჩემსა თანა ხან-დაზმული,
წამომყვა და წამოვედით, კართა გარე დარაზმული,
ზღვის პირს მივე, ნავი დამხვდა, მენავემან მნახა ზმული.

579

“ნავსა ჩავჯე, ზღვასა შევე, ზღვასა შიგან გავალაგდი;
არსით ნავი მომავალი უნახავად არ დავაგდი;
მოველოდი, არა მესმა, შმაგი უფრო გა-ვე-შმაგდი,
და რომე სრულად მომიძულვა, ღმერთსა თურე ასრე ვსძაგდი.

580

“რომე დავყავ წელიწადი, თვე თორმეტი გამეოცა,
მაგრა მისი მნახავიცა სიზმრივ კაცი არ მეოცა;
თანა-მყოლი ყველაკაი ამომიწყდა, დამეხოცა,
და ვთქვი თუ: «ღმერთსა ვერას ვჰკადრებ, რაცა სწადდეს, აგრე ვყოცა».

581

“ზღვა-ზღვა ცურვა მომეწყინა, მით გამოვე ზღვისა პირსა,
გული სრულად გამიმხეცდა, არ ვუსმენდი არც ვაზირსა;
ყველაკაი დამეფანტა, დარჩომოდა რაცა ჭირსა.

და კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, ასრე მისგან განაწირსა!

582

“ერთაი ესე ასმათი და დამრჩეს ორნი მონანი,
ჩემნი გულისა მდებელნი და ჩემნი შემომგონანი.
მისი ვერა ვცნენ ამბავნი ვერცა დრამისა წონანი,
და ტირილი მიჩნდის ლხინად და მდინდიან ცრემლთა ფონანი”.

ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელ შეეყარა

ღამით მევლო, მოვიდოდი, ზღვისა პირსა აჩნდეს ბაღნი;
ჰგვანდეს ქალაქს, ვეახლენით, ცალ-კერძ იყვნეს კლდეთა ნაღნი;
არ მიაღის კაცთა ნახვა, მიდაღვიდეს გულსა დაღნი;
და მუნ გარდავხე მოსვენებად, დამხვდეს რამე ხენი ლაღნი.

584

“ხეთა ძირსა მივიძინე, მათ მონათა ჭამეს პური;
მერმე ავდეგ სევდიანი, მილამებდა გულსა მური:
ვერა მეცნა ეგზომ გრძელად ვერ ჭორი და ვერ დასტური,
და ველთა ცრემლი ასოვლებდა, თვალთა ჩემთა მონაწური.

585

“ზახილი მესმა. შევხედენ, მოყმე ამაყად ყიოდა,
შემოირბევდა ზღვის პირ-პირ, მას თურე წყლული სტკიოდა;
ხრმლისა ნატეხი დასვრილი აქვს, სისხლი ჩამოსდიოდა,
და მტერთა ექადდა, წყრებოდა, იგინებოდა, ჩიოდა.

586

“ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, აწ ესე მე მყავს რომელი,
მართ ვითა ქარი მოქროდა გაფიცხებული, მწყრომელი;
მონა მივსწივე, მისისა შეყრისა ვიყავ მნდომელი;
და შევსთვალე : «დადეგ, მიჩვენე, ლომსა ვინ გაწყენს, რომელი?»

587

“მას მონასა არა უთხრა, არცა სიტყვა მოუსმინა;
ფიცხლად შევჯე, ჩავეგებე, მე ჩავუსწარ, ჩავე წინა,
ვუთხარ: «დადეგ, გამიგონე, შენი საქმე მეცა მინა! »,
და შემომხედნა, მოვეწონე, სიარული დაითმინა.

588

“გამიცადა, ღმერთსა ჰკადრა: «შენ ასეთნი ხენი ვით ხენ!»
მერმე მითხრა: «მოგახსენებ, აწ სიტყვანი რომე მკითხენ:
იგი მტერნი გამილომდეს, აქამდისცა რომე ვითხენ,
და უკაზმავსა მიღალატეს, საჭურველნი ასრე ვითხენ».

589

მე ვუთხარ: «დადეგ, დაწყნარდი, გარდავხდეთ ძირსა ხეთასა;
არ შეუდრკების ჭაბუკი კარგი მახვილთა კვეთასა».
თანა წამომყვა, წავედით უტკბოსნი მამა-ძეთასა.
და მე გავეკვირვე ჭვრეტასა მის ყმისა სინაზეთასა.

590

“ერთი მონა დასტაქარი მყვა და წყლულნი შეუხვივნა,
ისრის პირნი ამოუხვნა, დაკოდილნი არ ატკივნა.
მერე ვჰკითხე: ვინ ხარ, ანუ მკლავმან შენმან ვისგან ივნა?
და საამბობლად დამირიგდა, თავი მისი გაამჩივნა.

591

“პირველ მითხრა: «არა ვიცი, რა ხარ, ანუ რას გამსგავსო?
ანუ ეგრე რამ დაგლია, ანუ პირველ რამ გაგავსო?
რამან შეგქმნა მოყვითანედ, ვარდ-გიშერი რომე ჰრგავსო?
და ღმერთმან მისგან ანთებული სანთელიმცა რად დაგავსო?»

592

“მულღაზანზარის ქალაქი, ახლოს მე მაქვსო რომელი,
ნურადინ-ფრიდონ სახელ მძეს, მეფე ვარ მუნა მჯდომელი;
ესე საზღვარი ჩემია, სადა ხარ გარდამხდომელი,
და ცოტა, მაქვს მაგრა ყოველგნით სიკეთე-მოუწდომელი.

593

«მამის ძმა და მამაჩემი პაპა-ჩემმან გაყვნა ოდეს,
ზღვასა შიგან კუნძულია, ჩემად წილად მას იტყოდეს;
თვით ბიძასა ჩემსა მიხვდა, ვისთა შვილთა აწ დამკოდეს;
და მათვე დარჩა სანადირო, არ მივსცემდი, მომერჩოდეს.

594

«დღეს გამოვე ნადირობას, ზღვისა პირსა ვინადირე,
ქორის დევნა მომნდომოდა, მით მრეკელი არ ვახშირე:
სპათა ვუთხარ: «მომიცადეთ, მოვიდოდე მეცა ვირე!»

და ხუთთა ოდენ ბაზიერთა მეტი არა დავიჭირე.

595

«ნავითა გავე, ზღვისაგან შტო რამე გამოვიდოდა,
არ ამოვჭკრეფდი გამყოფთა, ვთქვი, ჩემთა რად დავრიდო, და-?
დამეძაბუნეს, სიმრავლე მე მათი არ გამვიდოდა,
და ვნადირობდი და ვიზახდი, ხმა ჩემი არ უდიდოდა.

596

«მართლად იჯავრეს, წუნობა მათი თუ ესე ხმდა ვითა!
გამომაპარნეს ლაშქარნი, გზანი შემიკრნეს ნავითა,
თვით ბიძაძენი ჩემნიცა შესხდეს მათითა თავითა,
და ჩემთა გაუხდეს ლაშქართა ომად თავისა მკლავითა.

597

«მათი მესმა, დავინახე ზახილი და ხრმალთა ელვა,
ნავი ვსთხოვე მენავეთა, მით ვიყივლე მე ერთხელ ვა,
ზღვასა შევე, მომეგება მეომარი ვითა ღელვა,
და სწადდა, მაგრა ველარა ქმნეს ჩემი ზედა წამოქელვა.

598

«კვლა სხვანი დიდნი ლაშქარნი უკანა მომეწეოდეს.
იქით და აქათ მომიხდეს, ერთგნით ვერ მომერეოდეს,
არ მომწურვოდეს წინანი, ზურგით მესროდეს მე ოდეს,
და ხრმალსა მივენდევ, გამიტყდა, ისარნი დამელეოდეს.

599

«მომეჯარნეს, ველარა ვქმენ, ნავით ცხენი გარდვიხლტუნვე,
ზღვა-ზღვა ცურვით წამოუვე, ჩემი მჭვრეტი გავაცბუნვე;
თანა-მყოლნი ყველაკანი დამიხოცნეს, დამრჩეს მუნვე,
და ვინცა მდევდა, ვერ შემომხვდა, მივუბრუნდი, მივაბრუნვე.

600

«აწ იგი იქმნას, რაღაცა ენებოს ღმრთისა წადილსა;
ვეჭვ, ჩემი სისხლი არ შერჩეს, ძალი შესწევდეს ქადილსა!
ოხრად გავუხდი ყოფასა მათ სალამოსა და დილსა,
და ვუხმობ ყვავთა და ყორანთა, მათ ზედა ვაქნევ ხადილსა!»

601

“ამა ყმამან შემიკვეთა, გული მისკე მიმიბრუნდა.
მოვახსენე: «აჩქარება შენი ყოლა არა უნდა,
მეცა თანა წამოგყვები, დაიხოცნენ იგი მუნ და-!
და ჩვენ ორთავე მეომარი განალამცა შეგვიძრწუნდა!»

602

“ესეცა ვუთხარ: «ამბავი ჩემი არ გაგეგონების,
უფრორე წყნარად გაიმბობ, თუ ჟამი ჩვენ გვექონების».
მან მითხრა: «ლხინი საჩემო მაგას რა შეეწონების!
და დღედ სიკვდილადმდის სიცოცხლე შენ ჩემი დაგემონების».

603

“მივედით მისსა ქალაქსა ტურფასა, მაგრა ცოტასა;
გამოეგებნეს ლაშქარნი, ისხმიდეს მისთვის ოტასა,
პირსა იხოკდეს, გაჰყრიდეს ნახოკსა, ვით ნაფოტასა,
და ეხვეოდიან, ჰკოცნიან ხრმალსა და სალტე-კოტასა.

604

“კვლა მოვეწონე, ვეტურფე მე მისი გარდნაკიდარი;
შემასხმიდიან ქებასა: «მზეო, შენ ჩვენთვის იდარი!»
მივედით, ვნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი,
და ყველასა ტანსა ემოსა ზარქაში განაზიდარი”.

შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა

მოჯობდა, ომი შეეძლო, ხმარება ცხენ-აბჯარისა;
დავკაზმეთ ნავი, კატარლა და რიცხვი სპათა ჯარისა;
კაცი ხმდა, მისთა მჭვრეტათავის ღონემცა ეაჯა რისა!
და აწ გითხრა ომი მოყმისა, მებრძოლთა დამსაჯარისა.

606

“მათი მესმა დაპირება, ჩაბალახთა ჩამობურვა;
ნავი წინა მომეგება, არა ვიცი, შვიდი თუ რვა.
ფიცხლა ზედა შევეჯახე, მათ დაიწყეს ამოდ ცურვა:
და ქუსლი ვჰკარ და დავუქციე, დაიზახნეს დიაცურ ვა!

607

“კვლა სხვასა მივე, მოვჰკიდე ხელი ნავისა ბაგესა,
ზღვასა დავანთქენ, დავხოცენ, ომიმცა რალა აგესა!
სხვანი გამექცეს, მიმართეს მათ-მათსა საქულბაგესა;

და ვინცა მიჭვრეტდეს, უკვირდა, მაქებდეს, არ მამაგესა.

608

“ზღვა გავიარეთ, გავედით, შემოგვიტიეს ცხენია,
კვლა შევიბენით, შეიქმნნეს ომისა სიმარცხენია.
მუნ მომეწონნეს ფრიდონის სიქველე-სიფიცხენია:
და იბრძვის ლომი და პირად მზე, იგი ალვისაც ხენია.

609

“თვით ორნივე ბიძაძენი მისნი ხმრლითა ჩამოყარნა,
ხელნი წმიდად გარდაკვეთნეს, იგი ასრე ასაპყარნა,
მოიყვანნა მხარ-დაკრულნი, ერთმან ორნი არ დაყარნა,
და მათნი ყმანი გაამტირლნა, მისნი ყმანი ამაყარნა.

610

“მათნი ლაშქარნი გაგვექცეს; ვეცენით, გა-ცა-ვფანტენით.
ფიცხლად წავუღეთ ქალაქი, არ თავნი გავაზანტენით;
ქვითა დავლუწეთ წვივები, ჩვენ იგი გავანატენით.
და მომკალ, თუ ლარი დალიოთ ან აკიდებით, ან ტენით.

611

“ფრიდონ ნახნა საჭურჭლენი და ბეჭედნი მისნი დასხნა.
თვით ორნივე ბიძა-ძენი დაპყრობილნი წამოასხნა.
მისად ნაცვლად სისხლნი მათნი მოღვარნა და ველთა ასხნა;
და ჩემი თქვეს თუ: «ღმერთსა მადლი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!»

612

“მივედით, მოქალაქეთა ზარი ჩნდა, რომე ზმიდიან,
აჯაბთა მქმნელნი მჭვრეტელთა გულსა მუნ დააბმიდიან;
მე და ნურადინს ყველანი ქებასა შეგვასხმიდიან,
და გვითხრობდეს: «მკლავთა თქვენთაგან ჯერო მათნი სისხლნი მიდიან!»

613

“ლაშქარნი ფრიდონს მეფედ და მიხმობდეს მეფეთ-მეფობით,
თვით თავსა მათსა — მონად და ჩემსა — ყველასა სეფობით;
დაღრეჯით ვიყავ, ვერ მპოვეს ვეროდეს ვარდთა მკრეფობით,
და ჩემი ვერ ცნიან ამბავი, მუნ იყო არ-იეფობით”.

ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა

დღესა ერთსა მე და ფრიდონ ნადირობას გამოვედით,
ზღვასა ზედა წაწურვილსა ქედსა რასმე გარდავედით;
ფრიდონ მითხრა: «გითხრობ რასმე, — ვთამაშობდით, ცხენსა ვსხედით, —
და ერთი რამე საკვირველი მე ვნახეო ამა ქედით».

615

“მე ვჰკითხვედი, ფრიდონ მეტყვის მართ ამბავსა ესოდენსა:
«დღე ერთ მწადდა ნადირობა, შევჯე ამა ჩემსა ცხენსა,—
ზღვათა შიგან იხვსა ჰგვანდა, ხმელთა ზედა შავარდენსა —
და აქა ვდეგ და თვალს ვუგებდი ქორსა, იქით განაფრენსა.

616

«ზოგჯერ ზღვისკე მივიხედნი, წავსდგომოდი ამა გორსა;
ზღვასა შიგან ცოტა რამე დავინახე, თუცა შორსა.
ეგრე ფიცხლად სიარული არას ძალ-უც მისსა სწორსა,
და ვერად ვიცან, გონებასა გავეკვირვე ამად ორსა.

617

«ვთქვი: რა არის, რას ვამსგავსო, მფრინველია, ანუ მხეცი?
ნავი იყო, გარ ეფერა სამოსელი მრავალ-კეცი;
წინა კაცნი მოზიდვიდეს; თვალი ამად დავაცეცი,
და მთვარე უჯდა კიდობანსა, ცა მეშვიდე მასცა ვეცი.

618

«ამოძვრნეს ორნი მონანი, შავნი მართ ვითა ფისანი.
ქალი გარდმოსვეს, სისხონი ვნახენ მისისა თმისანი.
მას რომე ელვა ჰკრთებოდა, ფერნიმცა ჰგვანდეს რისანი!
და მან განანათლა სამყარო, გაცუდდეს შუქნი მზისანი!

619

«სიხარულმან ამაჩქარა, ამათრთოლა, და-ცა-მლეწა,
იგი ვარდი შემეყვარდა, რომე თოვლსა არ ეხეწა;
დავაპირე შეტევა, ვთქვი, წავიდე მათკე მე, წა-,
და ჩემსა შავსა სულიერი რამცა ვითა გარდებეწა!

620

«ცხენი გავქუსლე, იქმოდა შამბი ხმასა და ხრიალსა,
ველარ მივუსწარ, გამესწრნეს, რაზომცა ვსცემდი წრტიალსა.
ზღვის პირსა მივე, შევხედენ, ჩნდა ოდენ მზისა ტიალსა,

და გამორვებოდეს, წამსლვოდეს, ამისთვის დავეწვი ალსა».

621

“ესე მესმა ფრიდონისგან, მომემატა ცეცხლთა სიცხე,
ცხენისაგან გარდავიჭერ, თავი სრულად გავიკიცხე,
ჩემთა ღაწვთა დანადენი მე ჩემივე სისხლი ვიცხე.
და ვუთხარ: «მომკალ, უჩემოსა ენახამცა ვისცა ისც ხე!»

622

„ესე ჩემგან გაუკვირდა ფრიდონს, მეტად ეუცხოვა,
მაგრა მეტად შევებრალე, ტირილითა მესათნოვა;
თვალთათ ვითა მარგალიტი ცრემლი ცხელი გარდმოთოვა,
და ვითა შვილი დამადუმა, მემუდარა, შემეპოვა.

623

ვაგლახ მეო, რა გიამბე ფათერაკად, მცთარმან, შმაგად!”
მოვახსენე: “ნურა გაგვა, ნუ ინავლი მაგას მაგად!
იგი მთვარე ჩემი იყო, მით მედების ცეცხლი მდაგად;
და აწ გიამბობ, რათგან თავი გინდა ჩემად ამხანაგად»

624

«ფრიდონს ვუთხარ ყველაკაი ჩემი, თავსა გარდასრული;
მან მითხრა, თუ: «რას ვიტყოდი მოცთომილი, გაბასრული!
შენ მაღალი ინდოთ მეფე ჩემსა რადმე ხარ მოსრული,
და სახელმწიფო საჯდომი და ტახტი გმართებს, სრაცა სრული».

625

“კვლაცა მითხრა: «ვისცა ღმერთი საროს მორჩსა ტანად უხებს,
მას ლახვრსა მოაშორვებს, თუცა პირველ გულსა უხებს,
იგი მოგვცემს წყალობასა მისსა, ზეცით მოგვიქუხებს,
და ჭირსა ლხინად შეგვიცვალებს, არაოდეს შეგვაწუხებს”.

626

“წამოვედით ნატირებნი, სრას დავსხედით თავის წინა;
ფრიდონს ვუთხარ: «ჩემი შემწე შენგან კიდევ არვინ-ა,
ვითა ღმერთმან შენი მსგავსი სოფლად არა მოავლინა,
და მაშა რათგან შეგემეცენ, ამის მეტი რად რა მინა?

627

“არ ავი გესვა მოყვარე, ჟამი თუ მომხვდეს ჟამისად,
ენა, გონება მახმარე გამოსარჩევლად ამისად:
რა მოვაგვარო, რა მიჯობს სალხენად ჩემად და მისად?
და თუ ვერას ვარგებ, ვიქმნები ვერ-დამყოფელი წამისად».

628

“მან მითხრა: «ბედი ღმრთისაგან მიჯობსლა ამას რომელი:
მოსულხარ ჩემად წყალობად მეფე ინდოეთს მჯდომელი;
მემცა რად ვიყავ ამისთვის მადლისა რასმე მნდომელი,
და ერთი ვარ მონა მონებად, წინაშე თქვენსა მდგომელი.

629

«ესე ქალაქი გზა არის ნავთა, ყოველგნით მავალთა,
შემომკრებელი ამბავთა უცხოთა რათმე მრავალთა;
აქა მოგვესმის ამბავი, შენ რომე დაუწვავ ალთა.
და ნუთუ ქმნას ღმერთმან გარდახდა მაგ შენთა ჭირთა და ვალთა!»

630

«ჩვენ გავგზავნეთ მენავენი, რომელთაცა კვლა უვლია,
მოგვინახონ იგი მთვარე, ვისთვის ჭირი არ გვაკლია;
მუნამდისცა მოიჭირვე, — გონებამან არ დაგლია.
და ყოლა ჭირი არ ეგების, თუმცა ლხინმან არ დასძლია”.

631

“კაცნი იხმნა მასვე წამსა, ესე საქმე დავიურვეთ,
უბრძანა თუ: «ნავებითა წადით, ზღვა-ზღვა მოიცურვეთ;
მოგვინახეთ, საყვარელსა მისსა მისთვის მოასურვეთ,
და თავთა ჭირი უათასეთ, რადმც უშვიდეთ, ანუ ურვეთ?»

632

“აჩინა კაცნი, სადაცა სადგურნი ნავთა სჩენოდეს;
უბრძანა : «მეზნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი გსმენოდეს».
მოლოდნა მიჩნდა სალხინოდ, პატიჟნი მო-რე-მლხენოდეს,
და უმისოდ ლხინი მინახავს, ამა დღისათვის მრცხვენოდეს!

633

“ფრიდონ საჯდომნი დამიდგნა ადგილსა საპატრონოსა,
მითხრა, თუ: «მცთარვარ აქამდის, ვერ მივხვდი გასაგონოსა:
ხარ დიდი მეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოსა!
და ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამონოსა?!»

634

“რას ვაგრძელებდე! მოვიდეს ყოვლგნით ამბისა მცნობელნი,
ცუდნი და ცუდთა ადგილთა თავისა დამაშრობელნი;
ვერა ვერ ეცნა, ვერ იყვნეს ვერას ამბისა მბობელნი,
და მე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლა ცრემლნი შეუშრობელნი.

635

“მე ფრიდონს ვუთხარ: «ესე დღე ვითა მესაზაროების,
ამისად მოწმად ღმერთი მყავს, სათქმელად მეუცხოების;
უშენოდ მყოფსა ღამე და დღეცა მესალამოების,
და დახსნილვარ ღმერთსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების.

636

«მაშა მე მისსა ამბავსა რათგან აღარას მოველი,
ველარ ვიქმნები, გამიშვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი!»
ფრიდონს რა ესმა, ატირდა, სისხლითა მოერწყო ველი,
და მითხრა, თუ: «ძმაო დღესითგან ცუდ ჩემი ღმერთი ყოველი!»

637

“თუცა დია მოიჭირვეს, ვერცა ეგრე დამიჭირეს;
მისთა სპათა მუხლ-მოყრილთა თავი მათი ჩემ-კერძ ირეს,
მეხვეოდეს, მაკოცებდეს, ატირდეს და ამატირეს:
და «ნუ წახვალო, დაგემონნეთ, სიცოცხლეა ჩვენი ვირეს!»

638

“ეგრე ვუთხარ: «თქვენი გაყრა მეცა დია მეძნელების,
მაგრა ღმერთი უმისოსა ჩემგან ძნელად გაიძლებს;
ჩემსა ტყვესა ვერ გავსწირავ, თქვენცა დია გებრალეების,
და ნუვინ მიშლით, არ დავდგები, არცა ვისგან დამეშლებს”.

639

“მერმე ფრიდონ მოიყვანა, მიძღვნა ესე ჩემი ცხენი,
მითხრა: «ჰხედავ, პირი მზისა, თქვენ საროსა ეგეც ხენი,
ვიცი, მეტი არა გინდა, ძღვენნი რადმცა გავკიცხენი?
და თვით ამანვე მოგაწონოს სახედრობა, სიფიცხენი».

640

“ფრიდონ გამომყვა, წავედით, ორთავე ცრემლნი ვღვარენით;

მუნ ერთმანერთსა ვაკოცეთ, ზახილით გავიყარენით.
სრულად ლაშქარნი მტიროდეს გულითა მართლად, არ ენით.
და გაზრდილ-გამზრდელთა გაყრასა ჩვენ თავნი დავადარენით.

641

“ფრიდონისით წამოსრულმან წავე მეზნად, კვლა ვიარე,
რომე არა არ დამირჩა ხმელთა ზედა, ზღვათა გარე;
მაგრა მისსა მნახავსაცა კაცსა ვერას შევეყარე;
და გული სრულად გამიშმაგდა, თავი მხეცთა დავადარე.

642

“ვთქვი, თუ: «ჩემგან აღარა ხამს სიარული, ცუდი ცურვა,
ნუთუ მხეცთა სიახლემან უკუმყაროს გულსა ურვა!»
მონათა და ამა ასმათს სიტყვა ვუთხარ შვიდი, თუ რვა:
და «ვიცი, რომე დამირჯიხართ, დია გიართებს ჩემი მდურვა».

643

«აწ წადით და მე დამაგდეთ, ეტერენით თავთა თქვენთა,
ნულარ უჭვრეტთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთათ მონადენთა».
რა ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოდენთა,
და მითხრეს: «ჰაი, რასა ჰბრძანებ, ნუ მოასმენ ყურთა ჩვენთა!

644

«უმენოსა ნუმცა ვნახავთ, ნუ პატრონსა, ნუ უფალსა,
ნუთუ ღმერთმან არ გაგვყარნეს ცხენთა თქვენთა ნატერფალსა,
თქვენ გიჭვრეტდეთ საჭვრეტელსა შვენიერსა, სატურფალსა».
და თურე ბედი მოაღაფლებს კაცსა ეგზომ არ-ღაფალსა!»

645

“ველარ გავგზავნენ, სიტყვანი მესმნეს მონათა ჩემთანი,
მაგრა დავყარენ არენი მე კაცრიელთა თემთანი;
სახლად საყოფნი მიმაჩნდეს თხათა და მათ ირემთანი.
და გავიჭერ, სრულად დავტკებნენ ქვე მინდორნი და ზე მთანი.

646

“ესე ქვაბნი უკაცურნი ვპოვენ, დევთა შეეკაფნეს;
შემომებნეს, ამოვწყვიდენ, ყოლა ვერას ვერ მეხაფნეს,
მათ მონანი დამიხოცნეს, ჯაჭვნი ავად მოექაფნეს;
და საწუთრომან დამალრიჯა, ცქაფნი მისნი კვლა მეცქაფნეს.

647

“აჰა, ძმაო, მაშინდითგან აქა ვარ და აქა ვკვდები;
ხელი მინდორს გავიჭრები, ზოგჯერ ვტირ და ზოგჯერ ვბნდები,
ესე ქალი არ დამაგდებს, — არს მისთვისე ცეცხლ-ნადები, —
და ჩემად ღონედ სიკვდილისა მეტსა არას არ ვეცდები!

648

“რომე ვეფხი შვენიერი სახედ მისად დამისახავს,
ამად მიყვარს ტყავი მისი, კაზად ჩემად მომინახავს;
ესე ქალი შემიკერავს, ზოგჯერ სულთქვამს, ზოგჯერ ახავს,
და რათგან თავი არ მომიკლავს, ხრმალი ცუდად მომიმახავს.

649

“მისსა ვერ იტყვის ქებასა ყოველი ბრძენთა ენები;
მას დაკარგულსა ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მთმენები;
მას აქათ ვახლავ ნადირთა, თავსა მათებრვე მხსენები;
და სხვად არას ვიაჯ ღმრთისაგან, ვარ სიკვდილისა მქენები”.

650

პირსა იცა, გაიხეთქა ღაწვი, ვარდი აიხეწა,
ლალი ქარვად გარდიქცია, ბროლი სრულად დაილეწა;
ავთანდილსცა ცრემლი წასდის წამწამთაგან ერთ-სახე, წა-,
და მერე ქალმან დაადუმა, მუხლ-მოყრილი შეეხვეწა.

651

ტარიელ უთხრა ავთანდილს, ასმათის დადუმებულმან:
“შენ ყველაკაი გაამე მე ვერას ვერ ამებულმან;
გიაძბე ჩემი ამბავი სიცოცხლე-გაარმებულმან,
და აწ წადი, ნახე შენი მზე ნახვისა მოჟამებულმან”.

652

ავთანდილ უთხრა: “მე შენი გაყრა არ მომეთმინების;
თუ გაგეყრები, თვალთაგან ცრემლიცა დამედინების.
მართალსა გითხრობ, ამისი კადრება ნუ გეწყინების,
და შენ ვისთვის ჰკვდები, მაგითა მას არა არ ელხინების.

653

“რა აქიმი დასნეულდეს, რაზომ გინდა საქებარი,

მან სხვა უხმოს მკურნალი და მაჯასისა შემტყვებარი;
მას უამბოს, რაცა სჭირდეს სენი, ცეცხლთა მომდებარი:
და სხვისა სხვამან უკეთ იცის სასარგებლო საუბარი.

654

“რაცა გითხრა, მომისმინე ბრძენი გეტყვი, არა ხელი;
ასი გამართებს გაგონება, არ გეყოფის, არ, ერთხელი.
კარგად ვერას ვერ მოავლენს კაცი აგრე გულ-ფიცხელი.
და აწ მე მინდა ნახვა მისი, ვისგან დამწვავს ცეცხლი ცხელი.

655

“იგი ვნახო, სიყვარული მისი ჩემთვის დავამტკიცო;
მოვახსენო, რაცა მეცნას, მეტი საქმე არა მიცო;
შენ გენუკვი, შემაჯერო, ღმერთი იღმერთო, ცაცა იცო,
და ერთმანერთი არ გავეწიროთ, მაფიცო და შემომფიცო.

656

“რომე აქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემეპირო,
მეცა ფიცით შეგაჯერო, არასათვის არ გაგწირო,
კვლა მოვიდე შენად ნახვად, შენთვის მოვკვდე, შენთვის ვირო,
და ღმერთსა უნდეს, ვისთვის ჰკვდები, მისთვის აგრე არ გატირო”.

657

მან მიუგო: ”უცხოს უცხო ეგრე ვითა შეგიყვარდი?
გასაყრელად გეძნელები, იადონსა ვითა ვარდი;
რაგვარამცა დაგივიწყე, რაგვარამცა უკუმქარდი!
და ღმერთმან ქმნას და კვლაცა გნახო ალვა მორჩი, განაზარდი.

658

“პირი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, ტანი იხოს,
გული მინდორს არ გაიჭრეს, არ იირმოს, არცა ითხოს,
თუ გიტყუო, მოგალორო, ღმერთმან რისხვით გამიკითხოს!
შენმან ჰვრეტა-სიახლემან მომაქარვოს სევდა, მითხოს!”

659

ამაზედა შეიფიცნეს მოყვარენი გულ-სადაგნი,
იაგუნდნი ქარვის-ფერნი, სიტყვა-ბრძენნი, ცნობა-შმაგნი;
შეუყვარდა ერთმანერთი, სწვიდეს მიწყვი გულსა დაგნი,
და მას ღამესა ერთგან იყვნეს შვენიერნი ამხანაგნი.

660

ავთანდილცა მასვე თანა ტიროდა და ცრემლი ღვარა;
რა გათენდა, წამოვიდა, აკოცა და გაეყარა;
ტარიელს თუ ვით ეწყინა, რა ქმნას, ამას ვერ მიმხვდარა;
და ავთანდილცა ჩატიროდა, შამში შიგან ჩაიარა.

661

ავთანდილს ასმათ ჩამოჰყვა, ზენარით ეუბნებოდა;
მუხლთა უყრიდა, ტიროდა, თითითა ეხვეწებოდა;
ადრე მოსლვასა ვედრებდა, მართ ვითა ია ჭნებოდა;
და მან უთხრა: “დაო, უთქვენოდ სხვა რამცა მეგონებოდა!

662

“ადრე მოვალ, არ გაგწირავ, არას დავზამ შინა ხანსა,
ოდენ სხვაგან არ წავიდეს, ნუ სად არებს იმა ტანსა;
აქათ ორ თვე არ მოვიდე, ვიქმ საქმესა დაუგვანსა,
და შეიგენით, მიცემულვარ ჭირსა რასმე თანისთანსა”.

ამბავი ავთანდილისა არაბეთს შექცევისა

იგი მუნით წარმოსრული სევდამანცა განა მოკლა!
პირსა იხოკს, ვარდსა აზრობს, ხელი მისი გაამხოკლა;
სისხლსა, მისგან დადენილსა, მხეცნი ყოვლი გაამლოკლა;
და მისმან ფიცხლა სიარულმან შარა გრძელი შეამოკლა.

664

მუნ მივიდა, სადა იგი მისნი სპანი დაეყარნეს
ნახე, იცნეს, რაგვარადცა მართებს, აგრე გაეხარნეს.
შერმანდისცა ახარებდეს, ფიცხლა, კაცთა თავნი არნეს:
და “მოვიდაო, აქანამდის ვითვის ლხინი გაგვემწარნეს!”

665

გაეგება, მოეხვია, ზედა დახვდა პირი ხელსა,
აკოცებდა, სიხარულით ცრემლსა ღვრიდა ველთა მრწყველსა;
ესე თქვა თუ: “ნეტარ, ღმერთო, ცხადსა ვხედავ, ანუ ბნელსა?
და მე ვით ღირს ვარ ამას, რომე თვალნი ჩემნი გჭვრეტდენ მრთელსა!”

666

ყმამან მდაბლად მოიკითხა, ზედა დასვდა პირი პირსა;

უბრძანა, თუ: “ღმერთსა ვჰმადლობ, შენ თუ ჭირი არა გჭირსა!
დიდებულთა თაყვანი სცეს, აკოცებდეს ვინცა ღირსა,
და ზარსა სცემდეს, უხაროდა უფროსსა, თუ უნდა მცირსა.

667

მივიდეს, სადა საყოფად სახლი დგა მუნ აგებული.
მოვიდა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული.
მაშინვე დაჯდა ნადიმად მორჭმული, ლაღი, შვეებული
და ენა მის დღისა შვებასა ყოლა ვერ იტყვის კრებული.

668

შერმადინს უთხრა, უამბო ყოველი მისგან ნახული
ანუ ვით ჰპოვა იგი ყმა, მისგანვე მზედ დასახული
ავთანდილს ცრემლი უყოფდა, უბნობდა თვალ-დაფახული:
და “უმისოდ მყოფსა სწორად მიჩნს ჩემთვის დარბაზი და ხული”

669

მან ამბავი შინაური ყველაკაი მოახსენა:
“შენი წასვლა არვინ იცის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმენა!”
მას დღე მუნით არ წავიდა, ინადიმა, განისვენა,
და ცისკრად შეჯდა, გაემართა, დღე რა მზემან განათენა.

670

არცალა დაჯდა ნადიმად, არცალა ქმნად ხალვათისა;
შერმადინ მახარობელი წავა მისვლისა მათისა,
ფიცხლად წავიდა, სავალი სამ დღე ვლო დღისა ათისა.
და მას ლომსა ნახვა უხარის მის მზისა მოკამათისა.

671

შესთავლა: “მეფე უკადრი ხარმცა მორჭმით და დიდობით!
ამა საქმესა ვიკადრებ შიშით, კრძალვით და რიდობით,
მის ყმისა ვერას ვერ მცნობი ვუხმობდი თავსა ფლიდობით,
და აწ ვცან და გაცნევ ყველასა, მოვალ შვებით და მშვიდობით”.

672

როსტევან — მეფე უკადრი, მორჭმული, შეუპოველი
შერმადინ მოციქულობა თვით მოახსენა ყოველი:
“ავთანდილ მოვა წინაშე, მის ყმისა ვისმე მპოველი”.
და ბრძანა: “ვცან ჩემი ღმრთისაგან სააჯო და სათხოველი”.

673

თინათინს ჰკადრა შერმადინ, ნათელსა მას უღამოსა:
“ავთანდილ მოვა წინაშე, გკადრებს ამბავსა ამოსა”.
იგი მით აკრთობს ელვასა, მზისაცა უთამამოსა,
და მას საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაი დამოსა.

674

მეფე შეჯდა, გაეგება ყმასა, მუნით მომავალსა;
ამას პირ-მზე მეფისაგან ივალეზდა ვითა ვალსა.
მიეგება, მოეგება მხიარული გულ-მხურვალსა,
და დიდებულთა ჯარისაგან ზოგი ჰგვანდა ვითა მთრვალსა.

675

რა მიეახლა, გარდახდა ყმა, თაყვანი-სცა მეფესა;
აკოცა როსტან, მიმხვდარმან ნიშატთა სიიეფესა;
გულ-მხიარულნი, შვებულნი მივლენ დარბაზსა სეფესა;
და მის ყმისა მოსლვა უხარის ყოველსა მუნ მეკრეფესა.

676

მას ავთანდილ თაყვანი-სცა ლომთა ლომმან მზეთა მზესა.
მუნ ბროლი და ვარდ-გიშერი გაეტურფა სინაზესა.
პირი მისი უნათლეა სინათლესა ზესთა ზესა,
და სახლ-საყოფი არა მართებს, ცამცა გაიდარბაზესა.

677

მას დღე დასხდეს ნადიმობად, გაამრავლეს სმა და ჭამა;
ყმასა მეფე ასრე უჭვრეტს, ვითა შვილსა ტკბილი მამა.
მათ ორთავე აშვენებდა, ფიფქსა — თოვნა, ვარდსა — ნამა.
და უხვად გასცეს საბოძვარი, მარგალიტი, ვითა დრამა.

678

სმა გარდახდა, თავის-თავის გაიყარნეს მსმელნი შინა;
დიდებულნი არ გაუშვნეს, ყმა დაისვეს ახლოს წინა;
მეფე ჰკითხავს, იგი ჰკადრებს, რაცა ჭირი დაეთმინა,
და მერმე მისი, უცნობოსა, რა ენახა, რა ესმინა.

679

“მას ვახსენებდე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწყვი ახისა:
მზე თუ ვთქვა მსგავსი მისი და ანუ მისისა სახისა,

ვინ უნახავ-ქმნის გონება ყოველთა კაცთა მნახისა;
და ვარდი დამქნარი ეკალთა შუა, შორს-მყოფი, ახ, ის-ა!”

680

რა ჭირი კაცსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან,
ქაცვი ლერწამმან, ზაფრანა იმსგავსოს ფერად მინამან,
ავანდილ, მისმან მხსენებმან, ღაწვი ცრემლითა მინამან.
და წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მონასმინამან.

681

“ქვაბნი ომითა წაუხმან, სახლად აქვს დევთა სახლები,
საყვარელისა მისისა ქალი ჰყავს თვით ნახლები,
ვეფხისა ტყავი აცვია, ცუდად უჩს სტავრა-ნახლები,
და აღარა ნახავს სოფელსა, ცეცხლი სწავს ახალ-ახლები”.

682

რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჭირისა,
ნახვა მის მზისა ნათლისა, მის თვალად არ დუხჭირისა,
ეამა;ქება ვარდისა, ბროლისა განაჭვირისა:
და “ეგე კმა სიმხნე სიმხნისად, რადღა ხარ მომხვეჭი რისა!”

683

გამხიარულდა თინათინ ამა ამბისა სმენითა;
მას დღე იხარებს სმისა და ჭამისა არ-მოწყენითა,
კვლა საწოლს დახვდა მის მზისა მონა სიტყვითა ბრძენითა.
და მისლვა ებრძანა; ეამა, თქმა არ ეგების ენითა.

684

ყმა წავიდა მხიარული, ლმობიერი, არ გამწყრალი,
ლომი მინდორს ლომთა თანა მოარული, ფერ-ნამკრთალი,
ყმა სოფლისა ხასიათი, ჯავარ-სრული, მრავალ-წყალი,
და მაგრა ჰქონდა გულისათვის გული გულსა განაცვალი.

685

მზე უკადრი ტახტსა ზედა ზის მორჭმული, არ-ნადევრი,
წყლად ეფვრატსა უხვად ერწყო ედემს რგული ალვა მჭევრი;
ბროლ-ბალახშსა აშვენებდა თმა გიშერი, წარბი ტევრი,
და მე ვინ ვაქებ? ათენს ბრძენთა ხამს აქებდეს ენა ბევრი!

686

ყმა მხიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა;
სხენან სავსენი ლხინითა, ორთავე შესატყვისითა;
უბნობენ ლაღნი, წყლიანნი, არა სიტყვითა მეისითა;
და უთხრა: “ჰპოვეა, პატიჟნი ნახენ ძებნითა ვისითა?”

687

ჰკადრა: “რა კაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა,
ხსოვნა არა ხამს ჭირისა, ვით დღისა გარდასრულისა .
ვპოვე ხე, ტანი ალვისა, სოფლისა წყლითა რწყულისა,
და მუნ პირი, მსგავსი ვარდისა, მაგრა აწ ფერ-ნაკლულისა.

688

“მუნ სარო, მსგავსი ვარდისა, ვნახე, მისჭირდა, მი-, ნები;
იტყვის: «დავკარგე ბროლი და სადა რთავს ბროლსა მინები».
მით ვიწვი, რათგან ჩემებრვე ცეცხლი სწვავს მოუთმინები”.
და მერმე კვლა ჰკადრა ამბავი მან, მისგან მონასმინები.

689

სიარულსა მისგან ძებნად სრულ პატიჟთა მოსთვლის ჭირსა,
მერმე ჰკადრა, საწადლისა ღმერთმან პოვნა ვით აღირსა:
“საწუთრო და სოფელს ყოფა, კაცი უჩსო, ვით ნადირსა,
და ოდენ ხელი მხეცთა თანა იარების მინდორს, ტირსა.

690

“ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო ჩემგან ვით გაგეგონების?
მისსა მნახავსა ნახული აღარა მოეწონების;
თვალნი მჭვრეტელთა, ვით მზისა ციაგსა, დაელონების:
და ვარდი შექმნილი ზაფრანად, აწ ია შეიკონების!”

691

წვრილად ჰკადრა რა იცოდა, რა ნახული, რა ნასმენად:
ვითა ვეფხსა წავარნა და ქვაბი აქვსო სახლად, მენად;
ქალი ახლავს სასურველად, სულთა დგმად და ჭირთა თმენად,
და “ვა, სოფელმან სოფელს მყოფი ყოვლი დასვა ცრემლთა დენად!”

692

ქალსა რა ესმა ამბავი, მიჰხვდა წადილი ნებისა,
განათლდა პირი მთვარისა, ვით ნათლად ნავანებისა;
იტყვის: “რა ვუთხრა პასუხი მისთა ნებისა თნებისა,

და რაა წამალი მისისა წყლულისა განკურნებისა?”

693

ყმა ეტყვის: “ვის აქვს მინდობა კაცისა მომცქაფავისა?
მან ჩემთვის დაწვა თავისი დადვა, არ-დასაწვავისა,
დრო დამიც ჩემგან მისლვისა, მითქვამს დადება თავისა,
და მზე შემოფიცავს თავისა, ჩემგან მზედ სახედავისა.

694

“ხამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად,
გული მისცეს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხიდად;
კვლა მიჯნურსა მიჯნურისა ჭირი უჩნდეს ჭირად დიდად,
აჰა, მაქვსმცა უმისოსა ლხინი არმად, თავი ფლიდად!”

695

მზე ეტყვის: “მომხვდა ყოველი ჩემი წადილი გულისა:
პირველ, შენ მოხვე მშვიდობით, მპოვნელი დაკარგულისა,
მერე ზრდა სიყვარულისა გაქვს, ჩემგან დანერგულისა,
და ვპოვე წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა!

696

“საწუთრო კაცსა ყოველსა ვითა ტაროსი უხვდების:
ზოგჯერ მზეა და ოდესმე ცა რისხვით მოუქუხდების.
აქამდის ჭირი ჩემზედა, აწ ასე ლხინ უხვდების,
და რათგან შვება აქვს სოფელსა, თვით რად ვინ შეუწუხდების?”

697

“შენ არ-გატეხა კარგი გჭირს ზენაარისა, ფიცისა.
ხამს გასრულება მოყვრისა სიყვარულისა მტკიცისა;
მეზნა წამლისა მისისა და ცოდნა ხამს, უიცისა,
და ჩემი თქვი, რა ვქმნა ბნელ-ქმნილმან, მზე მიმეფაროს, მი-, ცისა?”

698

ყმამან ჰკადრა: “სიახლითა შევრთე ჭირი შვიდსა მე რვა,
ცუდი არის დამზრალისა გასათბობლად წყლისა ბერვა,
ცუდი არის სიყვარული, ქვეით კოცნა, მზისა წვერვა,
და თუ გეახლო, ერთხელ ვა და რა მოგმორდე, ათასჯერ ვა!

699

“ვა თუ გავიჭრე, გაჭრილსა სადა, გლახ, დამწვავს სამ-ალი!
გული ძეს საგნად ისრისა, მესვრის საკრავად სამალი;
დრო სიცოცხლისა ჩემისა დღისითგან ჩანს ნასამალი;
და მალვა მწადს, მაგრა გარდახდა ჟამი პატიჟთა სამალი!

700

“მესმა თქვენი ნაუბარი, გავიგონე, რაცა ჰბრძანე!
ვარდსა ქაცვი მოაპოვებს, ეკალთამცა რად ვეფხანე!
მაგრა მზეო, თავი მზესა ჩემთვის სრულად დააგვანე,
და სიცოცხლისა საიმედო ნიშანი რა წამატანე!”

701

ყმა ტბილი და ტკბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხდელი,
ამაზედა ეუბნების, ვით გაზრდილსა ამო მზრდელი;
ქალმან მისცა მარგალიტი, სრულ ქმნა მისი საწადელი,
და ღმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს ღვინი ესე აწინდელი.

702

რა სჯობს, რა კაცმან გიშერი ბროლ-ლალსა თანა ახიოს,
ანუ ბაღს ალვა საროსა ახლოს რგოს, მორწყოს, ახიოს,
მისსა მჭვრეტელსა ალხინოს, ვერ-მჭვრეტსა ავაგლახიოს:
და ვაი მოყვრისა გაყრილსა ახი ოს ეყოს, ახი, ოს!

703

მათ მიხვდა ღვინი ყოველი ერთმანერთისა ჭვრეტითა;
ყმა წამოვიდა გაყრილი, მივა გულითა რეტითა.
მზე ტირს სისხლისა ცრემლითა, ზღვისაცა მეტის-მეტითა.
და იტყვის: “ვერ გაძღა სოფელი, ვა, ჩემთა სისხლთა ხვრეტითა!”

704

ყმა წავიდა სევდიანი, მკერდსა იცემს, ამად იღებს,
რომე კაცსა მიჯნურობა ატირებს და გააფრდილებს;
რა ღრუბელი მიეფარვის, მზე ხმელეთსა დააჩრდილებს,
და მის მოყვრისა მოშორვება კვლა აბინდებს, არ ადილებს.

705

სისხლმან და ცრემლმან გარევით ღაწვი ქმნის ღარად და ღარად;
იტყვის: “მზე ჩემგან თავისად კმა დასადებლად აღარად;
მიკვირს თუ გული აღმასი შავმან წამწამმან დაღა რად!
და ვირე ვნახვიდე, სოფელო, მინდი საღვინოდ აღარად!

706

“ვინ უწინ ედემს ნაზარდი ალვა მრგო, მომრწყო, მახია,
დღეს საწუთრომან ლახვარსა მიმცა, დანასა მახია,
დღეს გული ცეცხლსა უშრეტსა დაბმით დამიბა, მახია.
და აწყა ვცან, საქმე სოფლისა ზღაპარია და ჩმახია!”.

707

ამას მოსთქვამს, ცრემლსა აფრქვევს, ათროლოებს და აწანწარებს.
გულ-ამოსკვნით, ოხვრა-სულთქმით, მიხრის ტანსა, მიაწარებს.
საყვარლისა სიახლესა მოშორვება გაამწარებს,
და ვა, საწუთრო ბოლოდ თავსა ასუდარებს, აზეწარებს!

708

ყმა მივიდა, საწოლს დაჯდა, ზოგჯერ ტირს და ზოგჯერ ბნდების,
მაგრა ახლავს გონებითა საყვარელსა, არ მოსწყდების;
ვით მწვანილსა თრთვილისაგან, პირსა ფერი მოაკლდების,
და ხედავთ, ვარდსა უმზეობა როგორ ადრე დააჩნდების!

709

“გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძღომელი,
გული — ჟამ-ჟამად ყოველთა ჭირთა მთმო, ლხინთა მდომელი;
გული — ბრმა, ურჩი ხედვისა, თვით ვერას ვერ გამზომელი,
და ვერცა ჰპატრონობს სიკვდილი, ვერც პატრონი რომელი!”

710

რა გულსა უთხრა გულისა სიტყვანი საგულისონი,
მან მარგალიტნი მოიხვნა მის მზისა სამეყვისონი,
მის მზისა მკლავსა ნაბამნი, მათ კბილთა შესატყვისონი,
და ”პირი დასდვა, აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი.

711

რა გათენდა, კაცი მოვა მომკითხავი, დარბაზს მხმობი.
ყმა წავიდა ლალი, ნაზი, ნაღვიძები, ძილ-ნაკრთობი.
ერთმანერთსა ეჯარვიან, დგას მჭვრეტელთა ჯარი მსწრობი;
და მეფე მინდორს ეკაზმოდა, მოემზადა დაბდაბ-ნობი.

712

მეფე შეჯდა, მაშინდელი ზარი აწმცა ვით ითქმოდა:

ქოს-დაბდაბთა ცემისაგან ყურთა სიტყვა არ ისმოდა,
მზესა ქორნი აზნელებდეს, ძაღლთა რბოლა მიდამოდა;
და მას დღე მათგან დანაღვარი სისხლი ველთა მოესხმოდა!

713

ინადირეს, შემოიქცეს მხიარულნი მინდორს რულნი,
შეიტანნეს დიდებულნი, თავადნი და სპანი სრულნი;
დაჯდა, დახვდეს მოკაზმულნი საჯდომნი და სრანი სრულნი,
და ხმას სცემს ჩანგი ჩაღანასა, მომღერალნი იყვნეს რულნი!

714

ყმა ახლოს უჯდა მეფესა, ჰკითხვიდა, ეუბნებოდა;
ზაგეთა გასჭვირს ბროლ-ლალი, და კბილთათ ელვა ჰკრთებოდა.
ახლოს სხდეს ღირსნი, ისმენდეს, შორს ჯარი დაიჯრებოდა,
და უტარიელოდ ხსენება არვისგან იკადრებოდა.

715

ყმა მივიდა გულ-მოკლული, ცრემლი ველთა მოედინა.
მართ მისივე სიყვარული უარებდის თვალთა წინა.
ზოგჯერ ადგის, ზოგჯერ დაწვის, ხელსა რადმცა დაემინა!
და ”რაცა აჯა დათმოზისა გულმან ვისმცა მოუსმინა!

716

წევს, იტყვის: “გულსა სალხინო რამცაღა დავუსახეო?
მოგშორდი ედემს ნაზარდო, ტანო ლერწამო და ხეო,
შენთა მჭვრეტელთა ნიშატო, ვერ-მჭვრეტთა სავაგლახეო,
და ცხადად ნახვასა არ ღირს ვარ, ნეტარმცა სიზმრად გნახეო!”

717

ამას მოსთქმიდის ტირილით ცრემლისა დასაღვაროთა;
კვლა გულსა ეტყვის: “დათმოზა ჰგვანდეს სიბრძნისა წყაროთა.
არ დავთმოთ, რა ვქმნათ, სევდასა, მითხარ, რა მოვუგვაროთა?
და თუ ლხინი გვინდა ღმრთისაგან, ჰირნიცა შევიწყნაროთა”.

718

კვლა იტყვის: “გულო, რასდენცა გაქვს სიკვდილისა წადება,
სჯობს სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავისა დადება;
მაგრა დამალე, არ გაჩნდეს შენი ცეცხლისა კვლა დება,
და ავად შეჰფერობს მიჯნურსა მიჯნურობისა ცხადება!”

დათხოვნა ავთანდილისა როსტევან მეფესთანა ვაზირის საუბარი

რა გათენდა, შეეკაზმა, ყმა გავიდა ადრე გარე;
იტყვის: “ნეტარ მიჯნურობა არ დამაჩნდეს, და-მცა-ვფარე!”
დათმობასა ეაჯების: “გულსა შენ რა მოუგვარე!”
და ცხენსა შეჯდა, წამოვიდა ვაზირისა სახლსა მთვარე.

720

ვაზირმან ცნა, გაეგება: “ჩემსა მზეა ამოსრული,
ამას თურმე მახარებდა დღეს ნიშანი სახარული!”
მიეგება, თაყვანი-სცა, ჰკადრა სრულსა ქება სრული:
და ”ხამს სტუმარი სასურველი, მასპინძელი მხიარული”.

721

ყმა გარდასვა მასპინძელმან, არ ღაფალმან, ავმან, უქმან;
ფერხთა ქვეშე ხატაურსა უფენენ და მიწად უქმან.
ყმამან სახლი განანათლა, ვით სამყარო მზისა შუქმან;
და თქვეს: “ სურნელი სული ვარდთა დღეს მოგვბერა ქვენა ბუქმან”.

722

დაჯდა, მისთა შემხედველთა გული მათი მართლად ხელეს,
მისთა მჭვრეტთა მისთვის ბნედა თავისათვის ისახელეს,
სულთქმა ბევრი აათასეს, აღარა თუ აერთხელეს.
და გაყრა ბრძანეს, გაიყარნეს, ჯალაბობა გაათხელეს.

723

რა ჯალაბი გაიყარა, ყმა ვაზირსა ეუბნების,
ეტყვის: “შენი დამალული დარბაზს არა არ იქმნების;
რაცა გწადდეს საურავი, მეფე იქმს და შენ გეთნების,
და გაიგონენ ჭირი ჩემი, მკურნე, რაცა მეკურნების.

724

“მის ყმისა ცეცხლი მედების, წვა მჭირს მისისა მწველისა;
მკლავს სურვილი და ვერ-ნახვა ჩემისა სასურველისა;
მას ჩემთვის სულინი არ შურდეს, შეზღვა ხამს შეუზღველისა;
და ხამს სიყვარული მოყვრისა უხვისა, უშურველისა.

725

“მისი ნახვა გულსა ჩემსა ვითა ბადე დაეზადა,

მუნვე დარჩა, დათმობაცა მასთანავე დაება და-;
რათგან დასწვავს მოახლეთა, ღმერთსა მზედცა დაებადა,
და მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო დაებადა.

726

“ოდეს წამოვე, შევჰფიცე ფიცითა საშინელითა:
«კვლა მოვალ, გნახავ პირითა არ მტერთა საწუნელითა;
შენსა მე ვემებ ნათელსა, შენ ხარ გულითა ბნელითა»;
და ჟამია ჩემგან წასვლისა, მით მწვავს ცეცხლითა ნელითა.

727

“ყოველსავე მართლად გითხრობ, არ სიტყვასა საკვებელსა.
მიმელის და ვერ მისრულვარ, ესე მიდებს ცეცხლსა ცხელსა;
ვერ გავუტებ ზენაარსა, ვერ გავსწირავ ხელი ხელსა,
და რამცა სადა გაუმარჯვდა კაცსა, ფიცთა გამტეხელსა!

728

“რაცა გითხარ ჩემ მაგიერ როსტანს ჰკადრე, მიედ სრასა;
თავმან მისმან, ფიცით გეტყვი შენ ვაზირსა, ოსტასარსა:
არ შეიპყრობს, არ დავდგები, თუ შემიპყრობს, მაქნევს რასა?
და მიშველე რა, გული ცეცხლმან არ დამიჭრას, არა სრასა!

729

„კადრე: «ვინ გაქოს ყოველმან პირმან არ-მეუზრახემან!
ვითა ვიშიშვი, გაცნობოს ღმერთმან, ნათელთა სახემან;
მაგრა მან ყმამან ცეცხლითა დამწვაო, ალვისა ხემან,
და გული წამსავე წამილო, ვერათ ვერ შევინახე, მან

730

«აწ, მეფეო, უმისობა ჩემგნ ყოლა არ ეგების;
გული მას აქვს, უგულოსა, აქა ხელი რა მეხდების?
თუ რას ვარგებ, პირველ ხვალმე თვით სახელი თქვენ მოგხვდების;
და ვერას ვარგებ, გულსა დავსდებ, ჩემი ფიცი არ გატყდების.

731

«წასვლა ჩემი გულსა თქვენსა არ ეწყინოს, არ დაჰმუნდეს;
თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას, რაც ღმერთსა უნდეს;
მანვე ქმნას და გაგიმარჯვდეს, თქვენი თქვენკე და-ვე-ბრუნდეს.
და არ მობრუნდეს, თქვენმცა სუფევთ, მტერი თქვენი დამაბუნდეს».

732

კვლა პირ-მზე ეტყვის ვაზირსა: “მე სიტყვა შევამცირეო,
წა, ესე ჰკადრე მეფესა, შე-ვინ-ვიდოდეს ვირეო;
მიაჯე ამოდ გაშვება და თავი გაიგმირეო,
და ასი ათასი წითელი შენ ქრთამად შეიწირეო”.

733

ვაზირმან უთხრა სიცილით: “ქრთამი შენ გქონდეს შენია!
შენგან კმა ჩემად წყალობად, რომე გზა გაგიჩენია.
მაგას რა ვჰკადრებ მეფესა, რაცა აწ თქვენგან მსმენია,
და ვიცი, უცილოდ ამავსებს, შოება არ საწყენია.

734

“თავმან მისმან, მუნვე მომკლავს, ვეჭვ, წამიცა არ წამაროს!
შენი ოქრო შენვე დაგრჩეს, მე, გლახ, მიწა მესამაროს;
მომკალ, კაცსა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოეხმაროს;
და არ ითქმის და ვერცა ვიტყვი, რა გინდა ვინ მისაგმაროს.

735

“გზა არ წავა თავსა წინა, სიცოცხლე, გლახ, ვით გათნიო?
ამიკლებს და ანუ მომკლავს: «ეგე სიტყვა ვითა სთქვიო?
რად არ მუნვე გაიგონე, რად ხარ შმაგი აგეთიო».
და სჯობს სიკვდილი აკლებასა, ამას თავსა აწვე ვსწვრთიო.

736

“თუ მეფეცა გაგიშვებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოლორდენ,
რად გაგიშვან, რად დალონდენ, ანუ მზესა რად მოშორდენ?
შენ წახვიდე, მტერნი ჩვენნი დაგვთამამდენ, გაგვისწორდენ!
და ეგე ასრე არ იქმნების, ვითა ჩიტნი არ გაქორდენ”.

737

ყმა ატირდა, ცრემლით უთხრა: “ხამს, თუ დანა გულსა ვიცი;
ჰე, ვაზირო, შეგეტყვების, სიყვარული არ თურ იცი,
ანუ სხვაცა არ გინახავს მოყვრობა და არცა ფიცი,
და თუ გინახავს, უმისოსა ჩემი ლხინი ვით ამტკიცი?!

738

“მზე დაბრუნდა, არ ვიცოდი, მზესა რამცა დააბრუნვებს!
აწ ვუშველოთ, გვიჯობს, იგი ნაცვლად დღესა დაგვითბუნვებს,

ჩემი ჩემებრ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მატკბუნვებს;
და ცუდთა კაცთა საუბარი კაცსა მეტად დააჭმუნვებს.

739

“მეფე ანუ მისნი სპანი, ნეტარ, ხელსა რასა მხდიან!
აწ ვითამცა უცნობოსა გაუწყვედლად ცრემლნი მდიან.
სჯობს წავიდე, არ გავტეხნე, კაცსა ფიცნი გამოსცდიან;
და ჭირნი მისგან უნახავნი, დია, ვისმე გარდუხდიან?

740

“აწ, ვაზირო, მაგა პირსა გული კრული ვით მოგთმინდეს?
რკინა ჩემი მონაცვალე, ხამს გაცვილდეს, არ გატინდეს;
ვერ გარდვიხდი ცრემლთა მისთა, ჯეონიცა თვალთა მდინდეს,
და მომეხმარე, ნუთუ ჩემგან მოხმარება შენცა გინდეს.

741

“არ გამიშვებს, გავიპარვი, წავალ მათგან შეუგებლად;
ვითა მნუკვეს, ეგრე დავჰრთო გული ცეცხლთა მოსადებლად.
ვიცი ჩემთვის არას გიზამს, თუ არ უნდი გასამებლად
და თქვი, რა გინდა წაგეკიდოს, თავი დადევ საწამებლად”.

742

ვაზირმან თქვა: “შენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მომედების,
ველარ ვუჭვრეტ ცრემლთა შენთა, სოფელიცა გაქარდების;
ზოგჯერ თქმა სჯობს არა-თქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების.
და ვიტყვი, მოვკვდე, არა მგამა, ჩემი მზეცა თქვენ მოგხვდების!”.

743

რა ვაზირმან ესე უთხრა, ადგა, დარბაზს გაემართა.
მეფე დახვდა შეკაზმული, პირი მზეებრ ეწადმართა.
შეუშინდა, საწყენლისა მოხსენება ვერ შემართა;
და დაყრით დადგა, იგონებდა არ საქმეთა საომართა.

744

მეფემან ნახა ვაზირი დაღრეჯით დაყმუნვებული.
უბრძანა: “რა გჭირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭირვებული?”
მან ჰკადრა: “არა ვიციო, მართ ვარ თავისა ვებული,
და მართალ ხართ, მომკლათ, რა გესმას ამბავი გაკვირვებული.”

745

“ჩემი ჭმუნვა ჭირსა ჩემსა არცა მატს, და არცა სდიდობს;
მეშინიან, თუცა შიშსა მოციქული არ დარიდობს.
აწ ავთანდილ გეთხოვების, მოაჯეობს, არ წამკიდობს,
და უმისყმისოდ სოფელსა და საწუთროსა მისთვის ფლიდობს”.

746

რაცა იცოდა, ყველაი ჰკადრა მოშიშრად ენითა;
კვლა მოახსენა: “რამცა სცან სიტყვითა ესოდენითა,
თუ რაგვარ მყოფი მინახავს, თუ რაგვარ ცრემლთა დენითა!
და მართალ ხართ, თუმცა რისხვანი ჩემთვის იანაზდენითა”.

747

რა მეფემან მოისმინა, გაგულისდა, გაავცნობდა,
ფერი ჰკრთა და გასაშიშრდა, შემხედველთა შეაშთობდა;
შეუზახნა: “რა სთქვი, შმაგო, მაგას სხვამცა ვინ მითხრობდა;
და ავსა კაცსა ურჩევნია, ავსამცა რას ადრე სცნობდა!

748

“ვითამც რამე სახარული საქმე მითხარ ვითა ადრად.
მაგის მეტი რა ვინ მიყოს, თუ არ მომკლას მუხთლად, ლადრად!
შმაგო, ენა ვით იხმარე აწ მაგისად ჩემად კადრად!
და აგრე შმაგი არ ვაზირად, არად ვარგხარ არცა სხვად რად!

749

“ხამსცა, კაცმან პატრონისა საწყინარსა არ დახედნეს,
ოდენ სიტყვა უმეცრული უმეცრულად დაიყბედნეს?!
მე მაგისად მოსმენამდის რად არ ყურნი შემეჭედნეს!
და შენ თუ მოგკლა, სისხლნი შენნი ჩემმან ქედმან მიიქედნეს”.

750

კვლა უბრძანა: “თუმცა მისგან აწ არ იყავ მოგზავნილი,
თავმან ჩემმან, თავსა მოგკვეთ, არად უნდა ამას ცილი!
წა, უკუდეგ! ავი, შმაგი, უმეცარი, შლეგი, წბილი!
და შაბაშ სიტყვა, შაბაშ კაცი, შაბაშ საქმე, მისგან ქმნილი!”

751

დადრკა, სკამნი შემოსტყორცნა, ჰკრნა კედელსა, შეაღეწნა;
დააცთუნა, მაგრა მისთვის აალმასნა, არ აძეწნა:
“ვით მიაძბე წასვლა მისი, ვინ ალვისა მორჩი ხე წნა!”

და ვაზირისა ცრემლმან ცხელმან ღაწვნი თეთრნი აახეწნა.

752

ვაზირმან, გლახ, გამორიდნა, მართ ველარას ვერ იძრწივნებს;
გამოდრწა და გამომელდა, გულსა წყლულსა მოიმტკივნებს,
შეის ხასობს, გაის ქუმობს, ენა ასრე მოაყივნებს,
და მტერი მტერსა ვერას ავნებს, რომელ კაცი თავსა ივნებს.

753

თქვა: ”ცოდვათა ჩემთა მსგავსი ღმერთმან მეტი რა მიჩვენოს?
რად მოვლორდი, რად დავბნელდი, ნეტარ ვინღა გამითენოს!
ვინცა კაცმან კადნიერად პატრონსა რა მოახსენოს,
ჩემნი დღენი მასმცა ადგან, რაძი ვითა გაისვენოს!”

754

ვაზირი გაწბილებული მივა ბედითა შავითა;
ავთანდილს უთხრა დაღრეჯით, პირითა გამქუშავითა:
“მადლი რა გკადრო, აწ თქვენგან, გავხასდი მე მაშა ვითა,
და ვა, კარგი თავი უებრო დაკვარგე, დავაშავითა!”

755

ქრთამსა სთხოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრემლსა ვერ იწურვებს:
— მიკვირს, რად სცალს წყლიანობად, რად არ გულსა შეიურვებს! —
“ვინ, არ მისცემს ქადებულსა მოურავსა მოიმდურვებს,
და თქმულა: «ქრთამი საურავსა ჯოჯოხეთსცა დაიურვებს».

756

“ვით გამხადა, რა მიბრძანა, არ ეგების ჩემგან თხრობა;
რა სიავე, რა სირეგვნე, რა შლეგობა, რა შმაგობა!
მე თვით კაცად აღარ ვარგვარ, აღარა მიც თავსა ცნობა;
და ესე მიკვირს, რად არ მომკლა, მისცა თურე ღმერთმან თმობა.

757

“მეცა ვიცოდი, რაცა ვქმენ, ცთომით არ წამკიდებია;
ვიაზრე, გამიწყებოდა, ჭმუნვა მით გამდიდებია;
განგებით ქმნილსა რისხვასა ვერავინ დარიდებია!
და შენთვის სიკვდილი ლხინად მიჩს, ჭირი არ გამცუდებია “.

758

ყმამან უთხრა: ”ღარ-წასვლა არ ეგების ჩემგან აროს.
იადონი მაშინ მოკვდეს, ოდეს ვარდმან იდამქნაროს.
ხამს, უძებნოს ცვარი წყლისა, მისთვის თავი ყოვლგან აროს,
და ვერ უპოვოს, რა ქმნას, ანუ გული რითა დაიწყნაროს!

759

“უმისოდ მყოფი ვერ გავსძლებ ჯდომასა, ვერცა წოლასა,
მართ ნადირთაებრ გაჭრასა ვირჩევ, მათთანა რბოლასა;
ასრე გასრულსა რად მნუკვეს, მისთა მებრძოლთა ბრძოლასა?
და სჯობს უყოლობა კაცისა მომდურავისა ყოლასა.

760

“მოვახსენებ ერთხელ კვლაცა, აწ რაზომცა მეფე წყრების,
ნუთუ გაბრჭოს, გული ჩემი ვით იწვის და ვით ენთების;
არ გამიშვებს, გავიპარვი, რა იმედი გარდმიწყდების,
და მე თუ მოკვდე, ჩემი კერძი სოფელიმცა გარდიფხვრების!”.

761

მოიუბნეს; ვაზირმან ქმნა ჭამა-სმანი მათნი ფერნი.
უმასპინძლა, ძღვენნი უძღვნა შვენიერსა შვენიერნი;
მისნი მყოლნი ა-ვე-ავსნა, მოყმენი და თუნდა ბერნი.
და გაიყარნეს, ყმა წავიდა, სახლად ჩადგეს მზისა წვერნი.

762

შეკრა წითელი ასი ათასი პირად მზემან და ტანად სარომან,
სამასი თავი სტავრა-ატლასი უხვმან, ნიადაგ, მიუმცთარომან,
სამოცი თვალი ლალ-იაგუნდი ფერად მართ ვითა მიუმხვდარომან
და კაცი გაგზავნა ვაზირისასა, ესე ყველაი მისთვის არო მან.

763

შესთვალა თუ: “რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გაქონო,
ვალთა შენთა გარდსახდელად რა ნაცვალი მოვიგონო?
თულა დავრჩე, შენთვის მოკვდე, თავი ჩემი დაგამონო,
და სიყვარული სიყვარულსა შეგიცალო, შეგიწონო”.

764

მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკეთე და ქება მისი!
კაცი იყო საქმისაცა შესაფერი, შესატყვისი;
ასრე უნდა მოხმარება, გავიდოდეს ვისცა ვისი.
და ოდეს კაცსა დაეჭიროს, მაშინ უნდა ძმა და თვისი.

ავთანდილისაგან შერმადინის საუბარი

შერმადინს ეტყვის, უბრძანებს პირ-მზე, ნათელთა მფენელი:
“ესე დღე არის იმედი, ჩემის გულისა მლხენელი,
შენგან თავისა შენისა საჩემოდ გამომჩენელი”.
და მქებრად ამბისა მათისა ხამს მკითხველი და მსმენელი.

766

იტყვის: “როსტან არ გამიშვა, არცა სიტყვა მომისმინა;
მან არ იცის, რა მჭირს, ანუ სულ-დგმული ვისგან ვინ-ა;
უმისომცა ნუ ცოცხალ ვარ ნუცა გარე, ნუცა შინა.
და რაცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისცა შეარჩინა!

767

“თუცა მისი არ-გაწირვა, ჩემგან მტკიცობს, არ სათუობს;
გული, მისი უნახავი, ტირს და სულთქვამს, ვაებს, უობს,
კაცსა არას არ იახლებს, ერიდების, ჰკრთების, ქსუობს.
და ყოვლი ცრუ და მოღალატე ღმერთსა ჰგმობს და აგრე ცრუობს;

768

“სამი არის მოყვრისაგან მოყვრობისა გამოჩენა:
პირველ ნდომა სიახლისა, სიშორისა ვერ მოთმენა,
მიცემა და არას შური, ჩუქებისა არ მოწყენა,
და გავლენა და მოხმარება, მისად რგებად ველთა რბენა.

769

“რადღა ვაგრძელებ სიტყვასა, ჟამია შემოკლებისა!
აწ გაპარვაა წამალი ამა გულისა ლებისა.
რასაცა გვედრებ, ისმენდი, ვირე დრო გქონდეს ხლებისა,
და შენ გაამაგრე დაჭირვა ჩემისა ნასწავლებისა.

770

“აწ მეფეთა სამსახურად პირველ თავი დაამზადე,
სიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ გააცხადე;
სახლი ჩემი შეინახე, სპათა ჩემთა ეთავადე,
და სამსახური აქამდისი, კვლა გავლენა გააკვლადე.

771

“მტერთა ჩემთა ენაპირე, ძალი ნურა მოგაკლდების,
ერთგულთათვის კარგი ნუ გშურს, ორგულიმცა შენი კვდების.
შემოვიქცე, შენი ჩემგან ვალი კარგად გარდიხდების;
და პატრონისა სამსახური არაოდეს არ წახდების”.

772

ესე ესმა, ცრემლი ცხელი შერმადინსა თვალთა სდინდი;
მოახსენა: “მარტოობით ჭირსა რადმცა შევუშინდი,
მაგრა რა ვქმნა, უშენოსა დამეცემის გულსა ბინდი!
და წამიტანე სამსახურად, მოგეხმარო, რადცა გინდი.

773

“ვის ასმია მარტოსაგან ღარიბობა ეგზომ დიდი?!
ვის ასმია პატრონისა ჭირსა შიგან ყმისა რიდი?!
დაკარგულსა გიგონებდე, რა ვიქმნები აქა ფლიდი?”
და ყმამან უთხრა: “ვერ წაგიტან რაზომსამცა ცრემლსა ღვრიდი.

774

“შენგან ჩემი სიყვარული ვითამც არა დამეჯერა,
მაგრა საქმე არ მოხდების, ჟამი ასრე დამემტერა!
ვის მივანდო სახლი ჩემი, შენგან კიდე ვინმც მეფერა?!
და გული დადევ, დაიჯერე, ვერ წაგიტან, ვერა, ვერა!

775

„თუ მიჯნური ვარ, ერთი ვხამ ხელი მინდორთა მე რებად;
არ მარტო უნდა გაჭრილი ცრემლისა სისხლსა ფერებად?
გაჭრა ხელია მიჯნურთა, რად სცალს თავისა ბერებად!
და ასრეა ესე სოფელი, შესჯერდი კვლა შეჯერებად.

776

“რა მოგშორდე, მახსენებდი, სიყვარული ჩემი გქონდეს;
არ ვეშიშვი მტერთა ჩემთა, თავი მონად მომიმონდეს.
ხამს მამაცი გაგულოვნდეს, ჭირსა შიგან არ დაღონდეს,
და მძულს, რა კაცსა სააუგო საქმე არა არ შესწონდეს.

777

“მე იგი ვარ, ვინ სოფელსა არ ამოვჰკრეფ კიტრად ბერად,
ვის სიკვდილი მოყვრისათვის თამაშად და მიჩანს მღერად;
ჩემსა მზესა დავეთხოვე, გავუშვივარ, დავდგე მე რად!
და მას თუ დავთმობ, სახლსა ჩემსა ველარ დავსთმობ ვისსა ვერად?!

778

“აწ ანდერძსა ჩემსა მოგცემ, როსტანს წინა დაწერილსა;
შენ შეგვედრებ, დაგიჭიროს, ვითა გმართებს ჩემსა ზრდილსა.
მოგკვდე, თავსა ნუ მოიკლავ, სატანასგან ნუ იქმ ქმნილსა,
და ამაზედა იტირებდი, დაიდებდი თვალთა მილსა.

ანდერძი ავთანდილისა როსტევან მეფის წინაშე, ოდეს გაიპარა

დაჯდა წერად ანდერძისად, საბრალოსა საუბრისად:
“ჰე, მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგან საძებრისად;
ვერ დავდგები შეუყრელად ჩემთა ცეცხლთა მომდებრისად;
და შემინდევ და წამატანე მოწყალება ღმრთაებრისად.

780

“ვიცი, ბოლოდ არ დამიგმობ ამა ჩემსა განზრახულსა.
კაცი ბრძენი ვერ გასწირავს მოყვარესა მოყვარულსა;
მე სიტყვასა ერთსა გკადრებ, პლატონისგან სწავლა-თქმულსა:
და «სიცრუე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა».

781

“რათგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბადობისა,
მე რად გავწირო მოყვარე, ძმა უმტკიცესი ძმობისა?
არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილოსოფოსთა ბრძნობისა,
და მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა წყობისა.

782

“წაგიკითხავს, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ წერენ?
ვით იტყვიან, ვით აქებენ? ცან, ცნობანი მიაფერენ.
«სიყვარული აღგვამალლებს», ვით ეჟვანნი, ამას ჟღერენ,
და შენ არ ჯერ ხარ, უსწავლელნი კაცნი ვითმცა შევაჯერენ!

783

“ვინ დამბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლევად მტერთად,
ვინ არს ძალი უხილავი შემწედ ყოვლთა მიწიერთად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, ზის უკვდავი ღმერთი ღმერთად,
და იგი გახდის წამის-ყოფით ერთსა ასად, ასსა ერთად.

784

“რაც ღმერთსა არა სწადდეს, არა საქმე არ იქმნების.
მზისა შუქთა ვერ მჭკრეტელი ია ხამების, ვარდი ჭნების,
თვალთა ტურფა საჭკრეტელი უცხო რადმე ეშვდინების;
და მე ვით გავძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების!

785

“რაზომცა სწყრები, შემინდევ შეცვლა თქვენისა მცნებისა.
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა;
აწ წასლვა იყო წამალი ჩემთა სახმილთა გზნებისა,
და სადა გინდ ვიყო, რა მგამა, ყოფამცა მქონდა ნებისა!

786

“არას გარგებს სიმძიმილი, უსარგებლო ცრემლთა დენა;
არ გარდავა გარდუვალად მომავალი საქმე ზენა;
წესი არის მამაცისა მოჭირვება, ჭირთა თმენა,
და არვის ძალ-უც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა.

787

“რაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასავლად,
გარდამხდეს და შემოვიქცე, აღარ დამრჩეს გული ავლად;
თქვენვე გნახნე მხიარულნი დიდებით და დავლა-მრავლად;
და მას რა ვარგო, დიდებად და კმარის ესე ჩემად დავლად.

788

“მეფეო, ესე თათბირი, მომკალ, ვინ დამიწუნოსა!
მეფეო, ნუთუ წასლვამან თქვენ ჩემმან დაგაქმუნოსა?!
ვერ ვეცრუები, ვერ ვუზამ საქმესა საძაბუნოსა,
და პირის-პირ მარცხვენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა.

789

“არ-დავიწყება მოყვრისა აროდეს გვიზამს ზიანსა;
ვკგმობ კაცსა აუგიანსა, ცრუსა და ღალატიანსა!
ვერ ვეცრუები, ვერ ვუზამ მას ხელმწიფესა მზიანსა,
და რა უარეა მამაცსა სულ-დიდსა, წასლვა-გვიანსა?!

790

“რა უარეა მამაცსა, ომშიგან პირის მხმეჭელსა,
შემდრკალსა, შეშინებულსა და სიკვდილისა მეჭველსა!
კაცი, ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა, ქსლისა მბეჭველსა?
და სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა!

791

“ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი;
მისგან ყოველი გასწორდეს, სუსტი და ძალ-გულოვანი;
ბოლოდ შეყარნეს მიწამან ერთგან მოყმე და მხცოვანი.
და სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი!

792

“მერმე ვიშიშვი, მეფეო, თქვენად კადრებად ამისად:
სცთების და სცთების, სიკვდილსა ვინ არ მოელის წამისად;
მოვა შემყრელი ყოველთა ერთგან დღისა და ღამისად,
და თუ ვერა გნახე ცოცხალმან, სიცოცხლე გქონდა ჟამისად.

793

“თუ საწუთრომან დამამხოს, ყოველთა დამამხობელმან,
ლარიბი მოვკვდე ღარიბად, ვერ დამიტუროს მშობელმან,
ვეღარ შემსუდრონ დაზრდილთა და ვერცა მისანდობელმან,—
და მუნ შემიწყალოს თქვენმანვე გულმან მოწყალე-მლმობელმან.

794

“მაქვს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები,
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები,
შენ დაამდიდრე ყოველი, ობოლი, არას მქონები:
და მიღვწიან, მომიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეგონები.

795

“რაცა თქვენთვის არ ვარგიყოს საჭურჭლესა დასადებლად,
მიეც ზოგი ხანაგათა, ზოგი ხიდთა ასაგებლად;
ნურა ნუ გშურს საქონელი ჩემი ჩემთვის წასაგებლად,
და შენგან კიდევ არვინ მივის ცეცხლთა ცხელთა დამავსებლად.

796

“ამას იქით ჩემგან ჩემი ამბავიცა არ გეცნევის,
ამად გვედრებ სულსა ჩემსა, წიგნი გკადრებს, არ გეთნევის,
არას არგებს, ეშმაკისა საქმეთაგან დაემლევის,
და შემინდევ და შემივედრე, მკვდარსა რაღა გარდმეხდევის!

797

“გვედრებ, მეფეო, შერმადინს, მონასა ჩემსა რჩეულსა,—

ნაკად აქვს ჭირი სამისოდ ამ წელიწადსა წლეულსა,—
ნუგეშინის-ეც წყალობით, ჩემგან წყალობა-ჩვეულსა,
და ნუ დაადინებ თვალთაგან ცრემლსა, სისხლითა ფრქვეულსა.

798

“გასრულდა ჩემი ანდერძი, ჩემგან ნაწერი ხელითა;
აჰა, გამზრდელი, მოგშორდი, წავე გულითა ხელითა!
ნუ სჭმუნავთ ჩემთვის მეფენი, ნუ ხართ მოსილნი ბნელითა.
და სუფევითმცა ხართ თავითა, მტერთაგან საკრძალველითა!”

799

მისცა ანდერძი შერმადინს, რა გაათავა წერთა;
უთხრა: “ჰკადრეო მეფესა საქმითა მეცნიერთა,
შენ დაგამეტებს ვერავინ მსახურებითა ვერთა”.
და მოეხვია და ატირდა ცრემლითა სისხლთა ფერთა.

ლოცვა ავთანდილისა

ილოცავს, იტყვის: “მაღალო ღმერთო, ხმელთა და ცათაო,
ზოგჯერ მომცემო პატიჟთა, ზოგჯერ კეთილთა მზათაო,
უცნაურო და უთქმელო, უფალო უფლებათაო,
და მომეც დათმობა სურვილთა, მფლობელო გულის-თქმათაო!

801

“ღმერთო, ღმერთო, გეაჯები, რომელი ჰფლობ ქვენათ ზესა,
შენ დაჰბადე მიჯნურობა, შენ აწესებ მისსა წესსა,
მე სოფელმან მომაშორვა უკეთესსა ჩემსსა მზესა,
და ნუ ამოჰვხვრი სიყვარულსა, მისგან ჩემთვის დანათესსა!

802

“ღმერთო, ღმერთო, მოწყალო, არვინ მივის შენგან კიდე,
შენგან ვითხოვ შეწევნასა, რაზომსაცა გზასა ვვლიდე:
მტერთა ძლევა, ზღვათა ღელვა, ღამით მავნე გამარიდე!
და თულა დავრჩე, გამსახურებდე, შენდა მსხვერპლსა შევწირვიდე”.

803

რა ილოცა, ცხენსა შეჯდა, მალვით კარნი გაიარნა,
შერმადინცა დააბრუნა, საბრალომან ცრემლნი ღვარნა!
მონა ტირს და მკერდსა იცემს, სისხლმან მისმან კლდენი ღარნა;
და პატრონისა ვერა-მჭვრეტმან ყმამან რამცა გაიხარნა!

ცნობა როსტევეან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა

აწ ამბავი სხვა დავიწყო, — ყმასა წავჰყვე წამავალსა.
არ შეექმნა დარბაზობა მას დღეს როსტანს გულ-გამწყრალსა;
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგავს თუ ადენს პირით ალსა,
და ხმობა ბრძანა ვაზირისა, მიიყვანდეს შიშით მკრთალსა.

805

რა ვაზირი მოწიწებით დარბაზს ნახა შემოსრული,
როსტან უთხრა: “არა მახსოვს გუშინდელი შენგან თქმული.
მაწყინე და გამარისხე, ვერ დავიღე დიდხანს სული,
და აზომ რომე გაგათრიე შენ, ვაზირი გულის-გული.

806

“თულა გახსოვს, რად უნდოდა, ისრე ავად რად გაგხადე?
მართლად უთქვამს მეცნიერთა: «წყენაო ჭირთა ბადე»;
ესეგვარსა ნუოდეს იქმ, საქმე ხოლე გაიცადე,
და აწ მითხარ, თუ რას იტყოდი, თქვი და სიტყვა გააკვლადე”.

807

კვლა მოახსენა ვაზირმან სიტყვა ნაგუშინდელევი,
რა გაიგონა, შესთვალა პასუხი არ ნაგრძელავი:
“შენ თუ უშმაგო მგონიხარ, ვარმცა ურია მე ლევი!
და კვლა მაგის მეტად ნუ მასმენ, თვარა მე სრულად გელევი!”

808

რა გამოვიდა ვაზირმან ძეგნა, ვერ პოვა მინანი,
მართ გაპარვასა უთხრობდეს მონანი, ცრემლთა მდინანი.
მან თქვა: “მე დარბაზს ვერ შევალ, მახსოვან დღენი წინანი,
და ვინცალა ჰკადრებს, მან ჰკადროს; რაცა ვთქვი, მასცა ვინანი”.

809

რა ვაზირი არ შევიდა, კვლა მეფემან კაცი გზავნის;
კაცმან ცნის და გარეთ დადგის, წასლვა ვერვინ გაამჟღავნის;
როსტანს ეჭვი შეუვიდა, ჰმუნვა ამით გაათავნის;
და თქვა: “უცილოდ გაიპარა, ვინ მარტომან ასთა ავნის”.

810

თავ-დადრეკით იგონებდა, გულსა ჰქონდა ჰმუნვა დიდი,
უში ქმნა და აიხედნა, უბრძანებდა მონას: “მიდი,
მოვიდეს და აწ მიაშობს, შემოვიდეს იგი ფლიდი!”
და რა ვაზირი შემობრუნდა, ფერი ჰკრთა და ჰქონდა რიდი.

811

კვლა შევა დარბაზს ვაზირი დადრეკით, არ-მხიარულად;
მეფემან ჰკითხა: “წასრულა მზე დაუდგრომლად, მთვარულად?”
მან მოახსენა ყოველი, ვით წარსულიყო ფარულად:
და “მზე აღარ მზეობს ჩვეთანა, დარი არ დარობს დარულად!”

812

რა მეფემან მოისმინა, დაიზახნა მეტის-მეტნი;
მოსთქვამს, იტყვის: “ვა, გაზრდილო, ველარ გნახვენ თვალნი რეტნი! — ”
პირსა ხოკით, წვერსა გლეჯით გააკვირვნა მისნი მჰვრეტნი, —
და “სად წაჰხე და სად დაჰკარგენ სინათლისა ეგე სვეტნი?!”

813

“თუ თავი შენი შენ გახლავს, ღარიბად არ იხსენები.
მაგრა მე რა ვქმნა, გაზრდილო, აწ სახლად მმართვეს სენები!
გამაღარიბე, დამაგდე, გულსა, გლახ, ვისთვის ენები,
და შენად შეყრამდის პატიჟთა ჩემთა ვერ იტყვის ენები!”

814

“ოდეს გნახავ მხიარულსა, ნადირობით შემოსრულსა?
ველარ გიჰვრეტ ნაზურთაღსა, ტანსა მჰვევრსა, ჯავარ-სრულსა,
ველარ ვისმენ ხმასა შენსა, სასმენელად მე მას რულსა,
და აწ უშენოდ რა, გლახ, ვუყო საჯდომსა და სრასა სრულსა?”

815

“ვიცი, არ მოგკლავს შიმშილი, რაზომცა დია ირები:
შენ შენი მშვილდი დაგარჩენს, შენთა ისართა პირები,
ნუთუ კვლა ღმერთმან წყალობით გაგიადვილოს ჰირები,
და მაგრა, თუ მოგკვდე, გაზრდილო, ვისგანდა დავიტირები?”

816

ზარი გაისმა, შემოკრბა ჯარი მრავალი კაცისა,
დარბაზს ხასთაგან ჯარია ხელითა წვერთა ტაცისა,
იგლეჯს და იცემს ყველაი, ხმა ისმის თავსა ტკაცისა;
და თქვეს: “ზნელი გვმართვეს დღე-კრულთა, რათგან მზე მიგვიდრკა ცისა!”

817

რა მეფემან დიდებულნი ნახნა, სულთქმით შემოსტირნა;
უთხრა: “ხედავთ, მზემან ჩვენმან შუქნი სრულად დაგვიძვირნა!
რა ვაწყინეთ, რა შევსცოდეთ, რად დაგვყარნა, რად გაგვწირნა,
და სპანი, მისგან დაჭირულნი, ვინმცალა ვით დაგვიჭირნა?”

818

ყოვლნი ტიროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დაწყნარდეს გვიანად.
მეფემან ბრძანა: “იკითხეთ, მარტოა, ანუ ყმიანად?”
მოვიდა მონა შერმადინ მოშიშრად, სირცხვილიანად,
და ანდერძი ჰკადრა, ატირდა, სიცოცხლე უჩნდა ზიანად.

819

მოახსენა: “საწოლს ვპოვე ესე მისგან დანაწერი;
დგეს მონანი ნატირებნი, დაეგლიჯა თმა და წვერი;
იგი მარტო გაპარულა, ყმა არ ახლავს, არცა ბერი,
და მე თუ მომკლათ, მემართლებით, სიცოცხლე მჭირს შეუფერი!”

820

რა ანდერძი წაიკითხეს, კვლა იტირეს დიდი ხანი;
მერმე ბრძანა: “მხიარულსა ნუ ჩაიცმენ ჩემნი სპანი,
ვამლოცველნეთ დავრდომილნი, ობოლნი და ქვრივნი სხვანი,
და შევეწვივნეთ, მშვიდობისა ნუთუ მისცნეს ღმერთმან გზანი!”

წასვლა ავთანდილისაგან ტარიელის შეყრად მეორედ

მთვარე მზესა მოეშორვოს, მოშორვება განანათლებს,
რა ეახლოს, შუქი დასწვავს, გაეყრების, ვერ იახლებს,
მაგრა ვარდსა უმზეობა გაახმობს და ფერსა აკლებს,
და ჩვენ ვერ-ჭვრეტა საყვარლისა ჭირსა ძველსა გაგვიახლებს.

822

აწყა დავიწყებ ამზავსა, მის ყმისა წამავლობასა:
მივა და, მიტირს გულ-მდუღარედ, ვერ ვიტყვი ცრემლთა მცრობასა,
წამ-წამ მობრუნდის, იაჯდის მისთვის მზისავე მზობასა,
და უჭვრეტდის, თვალი ვერ მოხსნის, თუ მოხსნის, მიხდის ცნობასა.

823

რა მიეახლის დაბნედად, ვერ ხელ-ყვის გამრვად ენისად,
მაგრა სდის ცრემლი თვალთაგან, მსგავსად დიჯლისა დენისად,
ზოეჯერ დაბრუნდის, იჭვრეტდის ღონედ პატიჟთა თმენისად,
და რა გაემართის, არ იცის, მას თუ არბევდის ცხენი სად.

824

თქვა: “ჩემო, შენი შორს მყოფი კრულია, ვინცა დადუმდეს,
რათგან შენ დაგრჩა გონება, გული შენკენვე დაბრუნდეს,
თვალთა მტირალთა შეხედვა შენივე სწადდეს და უნდეს,
და სჯობს, საყვარელსა მოყვარე რაზომცა დაუძაბუნდეს!

825

მე რა ვქმნა შენად შეყრამდის, ანუ რას ვეჭვდე ღხენასა!
თავსა მოვიკლავ მე, თუცა შენგან არ ვეჭვდი წყენასა,
მაგრა შენ გაწყენ ჩემისა არ-სიცოცოხლისა სმენასა,
და “მოდო და მივსცნე ცოცხალმან თვალნი ცრემლისა დენასა!”

826

იტყვის: “ჰე, მზეო, ვინ ხატად გთქვეს მზიანისა ღამისად,
ერთ-არსებისა ერთისა, მის უჟამოსა ჟამისად,
ვის გამორჩილობენ ციერნი ერთის იოტის წამისად,
და ბედსა ნუ მიქცევ, მიაჯე, შეყრამდის ჩემად და მისად!

827

“ვის ხატად ღმრთისად გიტყვიან ფილოსოფოსნი წინანი,
შენ მიშველე რა ტყვე-ქმნილსა, ჯაჭვნი მაზიან, რკინანი!
ბროლ-ბალახშისა მძებნელმან სათნი დავკარგენ, მინანი,
და მაშინ ვერ გავსძელ სიახლე, აწ სიშორესა ვინანი”.

828

ამას მოთსქმიდის, იწვოდის, ვითა სანთელი დნებოდის,
დაყოვნებისა მოშიში ისწრაფდის, იარებოდის;
რა შეუღამდის, ვარსკვლავთა ამოსლვა ეამებოდის,
და მას ამსგავსებდის, ილხენდის, უჭვრეტდის, ეუბნებოდის.

829

მთვარესა ეტყვის: “იფიცე სახელი ღმრთისა შენისა,
შენ ხარ მომცემი მიჯნურთა მიჯნურობისა სენისა,
შენ გაქვს წამალი მისისა მოთმინებისა თმენისა!
და მიაჯე შეყრა პირისა, შენ გამო შენებრ მშვენისა!”

830

ღამე ალხენდის, დღე სჯიდის, ელის ჩასლვასა მზისასა;
რა წყალი ნახის, გარდიხდის, უჭვრეტდის ჭავლსა წყლისასა,
მას თანა-რთვიდის ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა,
და კვლა გაემართის, ისწრაფდის წავლასა მისვე გზისასა.

831

მარტო, მოსთქმიდის, ტიროდის ტანად ალვისა ხიანი,
მინდორს თხა მოკლის, სადაცა ადგილი დახვდის კლდიანი,
შეწვის, ჭამის და წავიდის პირ მზე, გულ-მარიხიანი,
და იტყვის: “დავყარენ ვარდნი და, აჰა მე, ვაგლახ, იანი!”

832

აწ ვერ ვიტყვი მაშინდელსა მე მის ყმისა ნაუბარსა,
რას უბნობდის, რას მოთქმიდის, რას ტურფასა, რაზომ გვარსა!
ზოგან თოვლი გაეწითლის ვარდსა, ბრჭკლითა ნახოკარსა.
და ქვაბნი ნახნა, გაეხარნეს, ზე გავიდა ქვაბთა კარსა.

833

რა ასმათმან დაინახა, მოეგება, ცრემლი სწვთების,
ვით ეამა, სიხარულსა მართ ველარას ვერ მიხვდების;
ყმა გარდახდა, მოეხვია, აკოცებს და ეუბნების,
და კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსვლა დია ეამების.

834

ყმა ქალსა ეტყვის: “პატრონი, ნეტარ, სად არის და ვითა?”
ქალი ატირდა ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა,
ეტყვის: “რა წახვე, გაიჭრა, ქვაბს ყოფა მისჭირდა ვითა;
და აწ მისი არა არ ვიცი არ ნახვით, არ ამბავითა”.

835

ყმა დაჭმუნდა, ვითამც რამე ჰკრეს ლახვარი გულსა შუა;
ქალსა ეტყვის: “აჰა, დაო, ეგეთიმცა კაცი ნუა!
იგი ფიცი ვით გატეხა! არ ვეცრუე, ვით მეცრუა!
და ვერ იქმოდა, რად მიქადა?თუ მიქადა, რად მიტყუა?!”

836

“მე უმისოდ სოფელს ყოფა რათგან ჩირად არ მიღირდა,

რად დავვიწყდი, რა მივსცილდი, რად ვერ გასძლო, რა მისჭირდა?
მან გატეხა ზენარისა რად შემართა, ვით გაპირდა?
და მაგრა ავის ბედისაგან ჩემი რამცა გამიკვირდა”.

837

კვლა ქალი ეტყვის: “მართლაც ხარ მაგისსა დამბიმებასა,
მაგრა რა გავბრჭო მართალი, ნუ მეჭვ რასაცა თნებასა:
არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებასა?
და იგი უგულო მოელის მართ დღეთა შემოკლებასა.

838

“გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედა ჰკიდიან:
რა გული წავა, იგიცა წავლენ და მისკენ მიდიან;
უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდინ;
და შენ არ გინახავს, არ იცი, მას რომე ცეცხლნი სწვიდიან.

839

“შენ უმართლე ხარ, ემდურვი, შენ გაეყარე ძმობილსა,
მაგრა ვით ითქმის, ვით გახდა, ვითა გიამბო ცნობილსა!
ენა დაშვრების, გაცვთების, გულსა შეელმის ლმობილსა,
და ამას მით ვაზრობ, მინახავს მე უბედურსა შობილსა.

840

“ჯერთ მისი მსგავსი სასჯელი არცა ვის ამბად სმენია:
არა თუ კაცთა, სასჯელი ქვათაცა შესაძრწენია,
დიჯლადცა კმარის, მას რომე თვალთაგან ცრემლი სდენია,
და თვით რაცა ჰბრძანოთ, მართალ ხართ, სხვა სხვისა ომსა ბრძენია.

841

მას წამავალსა ვჰკითხევდი, დამწვარსა, ცეცხლ-მოდებულსა:
«მოვიდეს, რა ქმნას ავთანდილ? მისსა დამვედრე დებულსა».
მიბრძანა: «მო-ლა-მნახვიდეს მე, მისთვის გაცუდებულსა.
და “ამათ არ დავჰყრი, არეთა, არ გავსტებ მას ქადებულსა».

842

«მას ზენაარსა არ გავსტებ, მას ფიცსა არ ვეცრუები,
მას პაემნამდის მოვიცდი, რაზომცა გამდის რუები;
თუ მკვდარი მნახოს, დამმარხოს, თქვას ვაგლახი და უები,
და ცოცხალი დავხვდე, უკვირდეს, სიცოცხლე არს სათუები».

843

“ჩემთვის გარდახდა მას აქათ გაყრა მზისა და ქედისა;
ოდენ მოდენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსალბედისა.
მსჯის გამრავლება ხელ-ქმნილსა სულთქმისა ზედა-ზედისა,
და დავვიწყებვიარ სიკვდილსა, ნახეთ ნაქმარი ბედისა!

844

“ესე არაკი მართალი ჩინს ქვასა ზედა სწერია:
«ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია».
აწ ზაფრანია, ვის წინას ვერ ვარდი ჰგვანდის, ვერ ია;
და თულა მონახავ, მონახე, ქმენ რაცა შენი ფერია”.

845

ყმამან უთხრა: “უმართლე ხარ, არ მამართლო მდურვად მისად,
მაგრა გაბრჭყე, რა მიქნია სამსახური ტყვესა ტყვისად:
გამოჭრილვარ სახლით ჩემით, ვით ირემი ძებნად წყლისად,
და მას ვეძებ და მას ვიგონებ, ვიარები ველთა ვლისად.

846

“ბროლ-სადაფნი მარგალიტსა ლალის-ფერსა სცვენ და ჰბურვენ,
მას მოვშორდი, ვერ ვეახელ, ვერ ვისურვენ, ვერ ვასურვენ,
გამოპარვით წამოსლვითა ღრმთისა სწორნი მოვიმდურვენ,
და ნაცვლად მათთა წყალობათა გულნი მათნი შევაურვენ.

847

“პატრონი ჩემი გამზრდელი, ღმრთისგან დიდად ცხოველი,
მშობლური, ტკბილი, მოწყალე, ცა, წყალობისა მთოველი!
მას ვუორგულე, წამოვე, მართ დავივიწყე ყოველი,
და მისი შემცოდე ღრმთისაგან კარგსა აღარას მოველი.

848

“ესე ყველაი ასრე მჭირს, დაო, ბედითა მისითა,
არ ვუტყუე და მოსრულვარ მგზავრი ღამით და დღისითა;
აწ იგი სადმე წასრულა, ვიწვი ცეცხლითა ვისითა,
და ცუდ-მამვრალი და მტირალი ქვე ვზი პირითა მქისითა.

849

“დაო, მეტსა საუბარსა აღარ მომცემს ჟამი და დრო,
არ ვინანი გარდასრულსა, ბრძენთა სიტყვა დავაღადრო:

წავალ, ვძებნი, ანუ ვპოვებ, ან სიკვდილი მოვიადრო,
და თვარა ბედი აზომ თურე მიკვეთს, ღმერთსა რაღა ვჰკადრო”.

850

ამის მეტი აღარა თქვა, ატირდა და წამოვიდა,
ქვაბი ჩავლო, წყალსა გახდა, შამბი გავლო, ველს გავიდა;
ქარი, ველთა მონაქროლი, ლალის-ფერსა ვარდსა ზრვიდა,
და “რად მიმეცო ამა ჭირსა?” ბედსა ამას უზრახვიდა.

851

იტყვის: “ღმერთო, რა შეგცოდე შენ, უფალსა, არსთა მხედსა,
რად გამყარე მოყვარეთა, რად შემასწარ ამა ბედსა?
ერთი ორთა მგონებელი, ვარ საქმესა წარსაწყმედსა,
და მოვკვდე, თავი არ მეწყალვის, სისხლი ჩემი ჩემსა ქედსა!

852

“მოყვარემან ვარდის კონა გულსა მკრა და დამიწყლულა,
იგი ფიცი, ჩემგან სრული, მან აღარა გამისრულა;
მას თუ გამყრი, საწუთროო, ჩემი ლხინი გარდასრულა,
და სხვა მოყვარე თვალსა ჩემსა გაკიცხულა, გაზასრულა”.

853

კვლა იტყვის: “მიკვირს ნაღველი კაცისა ჭკუიანისა.
რა მჭვუნვარებდეს, რას არგებს ნაკადი ცრემლთა ბანისა?
სჯობს გამორჩევა, აზრობა საქმისა დასაგვანისა,
და აწ მეცა მიჯობს მონახვა მის მზისა ლერწამ-ტანისა”.

854

ყმა გაემართა საქებრად მტირალი, ცრემლთა მფქვეველი,
ეძებს, უზახის, უყივის, დღეებრ ღამეთა მთეველი;
სამ მდღემდის მოვლო მრავალი ხევი, შამბნარი, ტყე, ველი;
და ვერ პოვა, მივა მჭვუნვარე, ვერას ამბისა მცნეველი.

855

იტყვის: “ღმერთო, რა შეგცოდე, ეგზომ დიდი რა გაწყინე,
რად შემასწარ ამა ბედსა, რა სასჯელი მომივლინე!
გამკითხველო, გამიკთხე, აჯა ჩემი შეისმინე,
და დაამოკლენ დღენი ჩემნი, ჭირნი ამით გამილხინე!”

მივიდოდა, მიუბნობდა ყმა მტირალი, ფერ-შეცვლილი,
ქედსა რასმე გარდაადგა, ველი აჩნდა მზიან-ჩრდილი;
ნახა, შავი შამბთა პირსა დგა სადავე-უკუყრილი;
და თქვა: “უცილოდ იგიაო, არად უნდა ამას ცილი”.

857

რა შეხედნა, ყმასა გულმან გაუფეთქნა, გაუნათდა,
აქა ლხინი დაღრეჯილსა უათასდა, არ უათდა;
ვარდმან ფერი განანათლა, ბროლი ბროლდა, სათი სათდა,
და ვით გრიგალმან ჩაირბინა, არ მოსცალდა ჭვრეტად მათდა.

858

რა ტარიელ დაინახა, განაღამცა დაეღრიჯა:
ახლოს მყოფი სიკვდილისა ჯდა და პირი დაებლნიჯა,
საყელონი გარდებინეს, თავი სრულად გაეგლიჯა,
და მას აღარა შეესმოდა, სოფლით გაღმა გაებიჯა.

859

ერთ-კერძ უც ლომი მოკლული და ხრმალი სისხლ-მოცხებული,
კვლა სხვაგან — ვეფხი უსულო, მკვდარი, ქვე-დანარცხებული,
მას წყაროსაებრ თვალთაგან ცრემლი სდის გაფიცხებული,
და მუნ ეგრე გულსა უნთებდა ცეცხლი მცხინვარე, ცხებული.

860

თვალთა ახმადცა ზარ-ედვა, სრულად მიხდოდა ცნობასა,
მიახლებოდა სიკვდილსა, მოშორებოდა თმობასა.
ყმა სახელ-დებით უყივის, ლამის სიტყვითა კრთობასა.
და ველარ ასმინა, გარდიჭრა, ძმა გამოაჩენს ძმობასა!

861

ხელითა ცრემლსა უწურავს, თვალთა ავლებდა სახელსა,
ახლოს უზის და უზახის მართ სახელდებით სახელსა;
ეტყვის: “ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენთვის გაჭრილსა და ხელსა?”
და მას არა დია შეესმის რეტსა, თვალ-დაუფახელსა.

862

ესე ყველაი ასრეა, რაცა აწ ჩემგან თხრობილა.

ცრემლნი მოსწურნა თვალთაგან, ცოტად-რე მოაცნობილა.
მაშინლა იცნა, აკოცა, მოეჭდო, მოემძობილა,
და ვიმოწმებ ღმერთსა ცხოველსა, მათებრი არვინ შობილა.

863

უთხრა: “ძმაო, არ გიტყუე, გიყავ, რაცა შემოგფიცე,
გნახე სულთა გაუყრელმან, ფიცი ასრე დავამტკიცე;
აწ დამეხსენ, სიკვდილამდის ვიტურო და თავსა ვიცე,
და მაგრა გვედრებ დამარხვასა, მხეცთა საქმლად არ მივიცე”.

864

ყმამან უთხრა: “რაშიგან ხარ, შენ საქმესა რად იქმ ავსა?
ვინ მიჯნური არ ყოფილა, ვის სახმილი არა სწვავსა,
ვის უქნია შენი მსგავსი სხვასა კაცთა ნათესავსა!
და რად სატანას წაუღიხარ, რად მოიკლავ ნებით თავსა?”

865

“თუ ბრძენი ხარ, ყოვლნი ბრძენნი აპირებენ ამა პირსა:
ხამს მამაცი მამაცური, სჯობს რაზომცა ნელად ტირსა;
ჭირსა შიგან გამაგრება ასრე უნდა ვით ქვიტკირსა.
და თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების კაცი ჭირსა.

866

“ბრძენი ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენთა თქმულეზ,
მინდორს სტირ და მხეცთა ახლავ, რას წადილსა აისრულეზ?
ვისთვის ჰკვდები, ვერ მიხვდები, თუ სოფელსა მოიძულეზ,
და თავსა მრთელსა რად შეიკრავ, წყლულსა ახლად რად იწყლულეზ?”

867

“ვინ არ ყოფილა მიჯნური, ვის არ სახმილნი სდებიან,
ვის არ უნახვან პატიჟნი, ვისთვის ვინ არა ბნდებიან?
მიტხარ, უსახო რა ქმნილა, სულნი რად ამოგხდებიან?
და არ იცი, ვარდნი უეკლოდ არავის მოუკრებიან!”

868

“ვარდსა ჰკითხეს: «ეგზომ ტურფა რამან შეგქმნა ტანად პირად?
მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი, პოვნა შენი რად არს ჭირად?»
მან თქვა: «ტკბილსა მწარე ჰპოვებს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვირად;
და ოდეს ტურფა გაიფედეს, აღარა ღირს არცა ჩირად».

869

“რათგან ვარდი ამას იტყვის უსულო და უასაკო.
მაშა ლხინსა ვინ მოიმკის, პირველ ჭირთა უმუშაკო?
უბოროტო ვის ასმია, რაცა კარგი საემშაკო,
და რად ემდურვი საწურთოსა? რა უქნია უარაკო?!

870

“ისმინე ჩემი თხრობილი, შეჯგე, წავიდეთ ნებასა,
ნუ მიჰყოლიხარ თავისსა თათბირსა, გაგონებასა,
რაცა არ გწადდეს, იგი ქმენ, ნუ სდევ წადილთა ნებასა,
და ასრე არ სჯობდეს, არ გეტყვი, ნუ მეჭვ რასაცა თნებასა”.

871

მან უთხრა: “ძმაო, რა გითხრა, ძვრაცა არ ძალ-მიც ენისა,
ძალი არა მაქვს ხელ-ქმნილსა შენთა სიტყვათა სმენისა,
რად ადვილად გიჩს მოთმენა ჩემთა სასჯელთა თმენისა?
და აწ მივსწურვივარ სიკვდილსა, დრო მომეახლა ლხენისა.

872

“ამას მოკვდავი ვილოცავ, აროდეს ვითხოვ, არ, ენით:
აქა გაყრილნი მიჯნურნი მუნამცა შევიყარენით,
მუნ ერთმანერთი კვლა ვნახნეთ, კვლა რამე გავიხარენით;
და მო, მოყვარეთა დამმარხეთ, მიწანი მომყარენით!

873

“საყვარელმან საყვარელი ვით არ ნახოს, ვით გაწიროს!
მისკენ მივალ მხიარული, მერმე მანცა ჩემ კერძ იროს,
მივეგებვი, მომეგებოს, ამიტირდეს და ამატიროს,
და ჰკითხე ასთა, ქმენ გულისა, რა გინდ ვინ გივაზიროს.

874

“მართ გარდაწყვეტით იცოდი, გეტყვი მართალსა პირასა:
სიკვდილი მახლავს, დამეხსენ, ხანსალა დავჰყოფ მცირასა:
არ ცოცხალ ვიყო, რას მაქნევ, რა დავრჩე, ხელსა მხდი რასა?
და დამშლიან ჩემნი კავშირნი, შევრთვივარ სულთა სირასა.

875

“რა სთქვი, რას იტყვი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად ამისად,
სიკვდილი მახლავს ხელ-ქმნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;

აწ გამიარმდა სიცოცხლე მეტად ყოვლისა ჟამისად,
და მუნ მეცა მივალ, ცრემლისა მიწად სად გამდის ლამი, სად.

876

“ბრძენი, ვინ ბრძენი, რა ბრძენი! ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა!
ეგ საუბარი მაშინ ხამს, თუცადა ვიყო ცნობასა;
ვარდი ვერ არის უმზეოდ; იყოს, დაიწყებს ჭნობასა;
და მაწყენ, დამეხსენ, არა მცალს, არცადა ვახლავ თმობასა”.

877

კვლა ეუბნების ავთანდილ სიტყვითა მრავალ-ფერთა,
ეტყვის: “ თუ მოჰკვდე, გერგების სიტყვითა რა ოხერთა?
ნუ იქმ, არა სჯობს საქმითა, ნუ ხარ თავისა მტერთა”.
და ვერ წაიყვანა, ვერა ქმნა სიტყვითა ვერა-ვერითა.

878

მერმე უთხრა: “აჰა, რათგან არ მომისმენ არას არა,
აღარ გაწყენს ენა ჩემი, აქამდისცა ცუდად მცთარა;
თუ სიკვდილი გიჯობს, მოკვე, ვარდი დაქნეს, და-ცა-მქნარა!
და ერთსა რასმე გეაჯები, მიყავ!” — ცრემლი ამდუღარა.

879

“სადა ინდონი ბროლ-ვარდსა სარვენ გიშრისა სარითა,
მას მოვეშორვე, წამოვე სიჩქარით, არ სიწყნარითა;
ვერ დამიჭირა მეფემან მშობლურად საუბარითა,
და შენ არ შემეყრი, გამეყრი, აწ ჩემი ღებინი ვთქვა რითა?”

880

“ნუ გამგზავნი გულ-მოკლულსა, ერთი მიყავ საწადელი,
ერთხელ შეჯე, ცხენოსანი გნახო ჩემი სულთა მხდელი,
ნუთუ მაშინ მოვიქარვო სევდა ესე აწინდელი;
და მე წავალ და შენ დაგაგდე, იქმნას შენი საქადელი”.

881

ეხვეწებოდა: “შეჯეო”, აჯას ხვეწნითა არვებდა,
იცოდა, რომე შეჯდომა კაემანს მოაქარვებდა,
ლერწმისა სარსა დასდრეკდა, გიშერსა დააკარვებდა;
და დაიმორჩილა, ეამა, არ ივაგლახა, არ ვებდა.

882

ცხადად უთხრა: “შევჯდებიო, მომიყვანე ცხენი წინა”.
მან მოჰგვარა, წყნარად შესვა, არ სიჩქარით ააქშინა;
მინდორთაკე წაიყვანა, ტანი მჭევრი აძრვევინა,
და ხანი წავლეს, სიარულმან მოჯობება დააჩინა.

883

შეაქცევს და ეუბნების საუბართა შვენიერთა,
მისთვის სძვრიდა სასაუბროდ მათ ბაგეთა ძოწის-ფერთა;
მისი სმენა გააყმობდა მსმენელისა ყურთა ბერთა.
და მოიშორვა კაეშანი, დათმობავე შეაერთა.

884

რა შეატყო მოჯობება მან, სევდისა მუფარახმან,
განანათლა პირი-ვარდი სიხარულმან დაუსახმან,
ცნობიერთა დასტაქარმან, უცნობოთა ოხრვა-ახმან;
და ცნობიერი სიტყვა უთხრა უცნობოსა რასმე მზრახმან.

885

შე-რასმე-ჰყვეს საუბარსა, სიტყვა ჰკადრა არ-მალული:
“ერთსა რასმე მოგახსენებ, გამიცხადე დაფარული:
ეგე სამხრე მისეული, შენ გაჩნია ვისგან წყლული,
და რაგვარ გიყვარს, რაგვარ გიღირს? თქვი, დავილო მერმე სული”.

886

მან უთხრა: “სახე რა გითხრა მის უსახოსა სახისა!
ესეა ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ახისა,
მჯობი ყოვლისა სოფლისა, წყლისა, მიწისა და ხისა;
და არ სასმენლისა მოსმენა არს უმჟავესი წმახისა”.

887

ავთანდილ უთხრა: “ვლამოდი მართ მაგისისა თქმევასა;
აწ რათგან გითქვამს, პასუხსა გკადრებ და ნუ მექვ თნევასა:
სჯობს ასმათისა არ-ლევა მაგა სამხრისა ლევასა,
და ამაღ არ გიქებ საქმისა უარესისა რჩევასა.

888

“სამხრე გაბია ოქროსა, ოქრომჭედლისა დნობილი,
უასაკო და უსულო, არ სიტყვიერი, ცნობილი;
აღარად გინდა ასმათი, — ნახე მათალი ბრჭობილი! —

და პირველ, გლახ, მისი ნაჭკვრეტი, თვით მერმე შენი დობილი.

889

“თქვენს შუა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმობი დობისა,
თქვენი შემყრელი მსახური, შენგან ღირს-ქმნილი ხმობისა,
მისი გამზრდელი, გაზრდილი, მისთვის მიხდილი ცნობისა,
და გლახ, დაგიგდია, არ ნახავ, შაბაშ მართლისა ბრჭობისა!”

890

მან უბრძანა: “რაცა გითქვამს, უმართლე ხარ მეტის-მეტად;
საბრალოა ასმათ მისად მგონებლად და ჩემად მჭკვრეტად,
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლთა შრეტად;
და რათგან დავრჩი, გვალე, ვნახოთ, თუცავე ვარ ჯერთცა რეტად”.

891

დამორჩილდა. გაემართნეს ავთანდილ და ამირზარი;
ვერ მიგია ქება მათი, ვერა ქება საქებარი,
კბილნი — ვითა მარგალიტნი, ბაგე — ვარდი ნაპობარი;
და გველსა ხვრელით ამოიყვანს ენა ტკბილად მოუბარი.

892

ამას ეტყვის: “შენთვის დავსდებ გონებასა, სულსა, გულსა,
მაგრა შენცა ნუ აგრე ხარ, ნუ იწყლოლებ ახლად წყლოლსა;
არას გარგებს სწავლოლება, თუ არა იქმ ბრძენთა თქმულსა:
და არ იხმარებ, რას ხელსა ხდი საუნჯესა დაფარულსა?”

893

“არას გარგებს შეჭირვება, რომ სჭმუნვიდე, რა გერგების!
არ თუ იცი, უგანგებოდ არა კაცი არ მოკვდების?
მზისა შუქთა მომლოდინე ვარდი სამ დლე არ დაჭნების.
და ბედი, ცდაა და გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მო-ცა-გხვდების”.

894

მოახსენა: “ეგე სწავლა ჩემთვის ყოვლად სოფლად ღირდეს. —
გონიერთა მწვრთელი უყვარს, უგუნურთა გულსა ჰგმირდეს,—
მაგრა რა ვქმნა, რაგვარ გავსძლო, მეტის-მეტი რა მიმჭირდეს!
და შენცა გჭირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიკვირდეს?”

895

“ცვილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგავს, ამაღ აენთების,

მაგრა წყალსა არსით ახლავს, თუ ჩავარდეს, და-ცა-შრტების;
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირს, სხვათათვისცა ევარგების,
და თავიდალმა რად არ იცი, ჩემი გული რაგვარ დნების!”

მზობა ტარიელისაგან ლომ-ვეფხის დახოცისა

“რა წამეკიდა, ყველაი წვრილად გაიმზო ენითა,
მერმელა გაბრჭევ მართალი მაგა გულითა ბრძენითა;
შენ მოგელოდი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა,
და ქვაბს ველარ გავსძელ, მინდორთა მოვლა მომინდა ცხენითა.

897

“იმა ქედსა გარდავადეგ, იგი შამზნი მომეარნეს;
ერთი ლომი, ერთი ვეფხი შეკრბეს, ერთად შეიყარნეს,
ჰგვანდეს რათმე მოყვარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს,
და მათ რა უყვეს ერთმანერთსა, გამიკვირდეს, შემეზარნეს.

898

“პირველ ამოდ ილაღობეს, მერმე მედგრად წაიკიდნეს:
თვითო ტოტი ერთმანერთსა ჰკრეს, სიკვდილსა არ დარიდნეს;
გამორიდნა ვეფხმან გული, — დედათამცა განარიდნეს! —
და ლომი მედგრად გაეკიდა, იგი ვერვინ დაამშვიდნეს.

899

“ლომსა დავუგმე ნაქმარი, ვარქვი: «არა ხარ ცნობასა,
შენ საყვარელსა რად აწყენ? ფუ მაგა მამაცობასა!»
ხრმალ-გამოწვდილი გავუხე, მივეც ლახვართა სობასა,
და თავსა გარდავჰკარ, მო-ცა-ვკალ, დავხსენ სოფლისა თმობასა.

900

“ხრმალი გავსტყორცე, გარდვიჭერ, ვეფხი შევიპყარ ხელითა;
მის გამო კოცნა მომინდა, ვინ მწვავს ცეცხლითა ცხელითა;
მიღრინვიდა და მაწყენდა ბრჭკალითა სისხლთა მღვრელითა,
და ველარ გავუძელ, იგიცა მოვკალ გულითა ხელითა.

901

“რაზომსაცა ვამშვიდებდი, ვეფხი ვერა დავამშვიდე,
გავგულისდი, მოვიქნიე, ვჰკარ მიწასა, დავაწყვიდე;
მომეგონა, ოდეს ჩემსა საყვარელსა წავეკიდე,
და სულნი სრულად არ ამომხდეს, რას გიკვირს, თუ ცრემლსა ვღვრიდე!

902

“აჰა, ძმაო, მითხრობია ჭირი ჩემი, რაცა მჭირდა;
სულთა დგმაცა არა მმართვეს, ასრე გასლვა რად გიკვირდა!
სიცოცხლესა გავეყარე, სიკვდილიცა დამიძვირდა”.
და ესე სიტყვა დაასრულა, ყმამან სულ-თქნა, ა-ცა-ტირდა.

903

ავთანდილცა მასთანავე ტიროდა და ცრემლსა ღვრიდა;
უთხრა: “დათმე, ნუ მოჰკვდები, გულსა სრულად ნუ დასჭრი და-!
ღმერთი მაგას მოწყალებს, თუცა ჭირმან არ გაგრიდა;
და თუმც უნდოდით გასაყრელად, პირველ ერთად არ შეგყრიდა.

904

“სდევს მიჯნურსა ფათერაკი, საწუთროსა დაანავლლებს,
მაგრა ბოლოდ ლხინსა მისცემს, ვინცა პირველ ჭირსა გასძლებს;
მიჯნურობა საჭიროა, მით სიკვდილსა მიგვაახლებს,
და გასწავლულსა გააშმაგებს, უსწავლელსა გაასწავლებს”.

ტარიელისაგან და ავთანდილისაგან ქვაბს მისლვა და ასმათის ნახვა

იტირეს და გაემართნეს, ქვაბისაკენ თავნი არნეს;
რა ასმათმან დაინახა, განაღამცა გაეხარნეს!
მოეგება, მოტიროდა, ცრემლმან მისმან კლდენი ღარნეს,
და აკოცეს და ა-ცა-ტირდეს, კვლა ცნობანი ააჩქარნეს.

906

ასმათ თქვა: “ღმერთო, რომელი არ ითქმი კაცთა ენითა,
შენ ხარ სავსება ყოველთა, აღგვავეს მზეებრ ფენითა;
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ-საქებელო სმენითა!
და დიდება შენდა, არ მომკალ ამათთვის ცრემლთა დენითა!”

907

ტარიელ ეტყვის: “ჰე დაო, მით ცრემლი აქა მდინია,
საწუთრო ნაცვლად გვატირებს, რაც ოდენ გაგვიცინია.
ძველი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსასმინია.
და ვა შენი ბრალი და, თვარა სიკვდილი ჩემი ლხინია!

908

“სწყუროდეს, წყალსა ვინ დაღვრის კაცი უშმაგო, ცნობილი?
მე თვალთა ჩემთა მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლითა ლტობილი!
უწყლობა ჰკლავს და წყალი სდის, აროდეს არ გახმობილი!
და ვა, წახდა ვარდი პობილი, ვა, მარგალიტი წყობილი!”

909

“ავთანდილსცა მოეგონა მისი მზე და საყვარელი;
იტყვის: “ჩემო, ვით ვეგები მე უშენოდ სულთა მდგმელი?
შენ არ გახლავ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლეა სანანელი,
და გითხრამცა ვინ, რა მჭირს ანუ რა ცეცხლი მწვავს, როგორ ცხელი!”

910

“ვარდი ამას ვით იაზრებს: მზე მომშორდეს, არ დავჰნეო,
ანუ ჩვენ, გლახ, რა გვერგების, რა ჩასვენდეს გორსა მზეო?
გულო, გიჯობს, გაუმაგრდე, თავი სრულად გაიკლდეო,
და ნუთუ მოგხვდეს ნახვა მისი, სულთა სრულად ნუ დალეო.”

911

სული დაიდეს, დადუმდეს, ორთავე ცეცხლი სდებოდა;
ასმათი შეჰყვა, შევიდა, მათებრ სახმილი ჰგზებოდა,
დაუგო ტყავი ვეფხისა, რომელ კვლა მიწყვიტ ჰგებოდა;
და ორნივე დასხდეს, უბნობდეს, რაცა მათ ეამებოდა.

912

წვადი შეიწვეს, შეიქმნა პურობა მსგავსი ჟამისა,
მუნ უპურობა პურობა, არ-სიდიადე ჯამისა,
მას წეებვეწნეს: “ჰამეო”, ძალი არ ჰქონდა ჰამისა,
და გასცოხნის, ლუკმა გასტყორცის, წონა ძლივ ჩანთქის დრამისა.

913

ამოა, რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბნებოდეს!
მან გაუგონოს, რაცა თქვას, არ ცუდად წაუხდებოდეს,
ცოტად ეგრეცა დაუვსებს, ცეცხლი რაზომცა სდებოდეს.
და დიდი ლხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუხდებოდეს.

914

მას ღამესა ერთგან იყვნეს იგი ლომნი, იგი გმირნი,
იუბნეს და გააცხადნეს თავის-თავის მათნი ჭირნი.
რა გათენდა, კვლა დაიწყეს საუბარნი სიტყვა-ხმირნი;
და ერთმანერთსა გაუგონნეს ფიცნი პირველ დანაპირნი.

915

ტარიელ ეტყვის: “რად უნდა სიტყვისა თქმა მრავალისა?
რაცა შენ ჩემთვის გიქნია, ღმერთი მზღველია ვალისა;
კმა ზენაარი ზენარად, არ ნაქმარია მთრვალისა,
და არ-დავიწყება, მოყვრობა მოყვრისა წარმავალისა.

916

“აწ შემიხვეწე, ნუ დამწვავ კვლა წვითა უცხელესითა:
მე რომე ცეცხლი მედების, არ ნაგზებია კვესითა.
ვერ დაშრეტ, შენცა დაიწვი სოფლისა ქმნისა წესითა,
და წადი, დაბრუნდი, შეიქეც მუნითვე, შენი მზე სით -ა.

917

“ვინ დამბადა, განკურნება ჩემი უჩანს მასცა ძნელად,
ვისცა გესმის, გაიგონეთ, მით გაჭრილვარ ხელი ველად;
რაცა მართებს გონიერთა, ერთხელ ვიყავ მეცა მქმნელად,
და აწ ნობათი ხელობისა მომხვდომია, მით ვარ ხელად”.

918

ავთანდილ ეტყვის: “რა გითხრა პასუხი მაგა თქმულისა?”
შენვე სთქვი ეგე სიტყვაო კაცისა ბრძნად სწავლულისა:
ღმერთსამცა ვით არ შეეძლო კვლა განკურნება წყლულისა?
და იგია მზრდელი ყოვლისა დანერგულ-დათესულისა!

919

“ღმერთსამცა ესე რად ექმნა, ეგეთნი დაებადენით,
აღარ შეგყარნა, გაგყარნა, ხელი გექმნა ცრემლთა დადენით!
სდევს ფათერაკი მიჯნურსა, გაჭვრიტეთ, გაიცადენით,
და თქვენ ერთმანერთი არ მოგხვდეს, მე სულნი ამომხადენით!

920

“ნეტარ, მამაცი სხვა რაა, არ გასძლოს, რაცა ჭირია!
ჭირსა გადრეკა რად უნდა, რა სასაუბრო ჰირია!
ნუ გემის, ღმერთი უხვია, თუცა სოფელი ძვირია,
და რასცა მიწვრთიხარ, იწვართე; გკადრო, უწვრთელი ვირია.

921

“თუ რა გესმის, გაიგონე, ესე კმარის სწავლა სწავლად;
ჩემსა მზესა დავეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსავლად,
მოვახსენე: «რათგან ჩემი შეუქმნია გული ავლად,
და არას ვარგებ, არ დავდგები, სხვა ვიუბნო რაღა მრავლად?»

922

“მან მიბრძანა: «მადლიერ ვარ, კარგად ხარ და მამაცურად,
შენგან მისსა გავლენასა მე დავიჩინე სამსახურად».
მისით კითხვით წამოსრულვარ, არ-მთრვალი და არ-მახმურად,
და მივბრუნდე და რა ვუამბო, «რად მოვეო ჯაბან-ხრდლურად?»

923

“მაგ საუბარსა ესე სჯობს, ისმინე ჩემი თხრობილი:
მქმნელი საქმისა ძნელისა კაციმცა იყო ცნობილი;
ვერას ვერა იქმს ნაყოფსა ვარდი უმზეოდ ჭნობილი.
და შენ ვერას ირგებ, მე გარგებ, ძმა ძმისა უნდა ძმობილი!

924

“სადაცა გწადდეს, მუნ იყავ მითვე წესითა მაგითა,
გწადდეს — გულითა ბრძენითა, გწადდეს — ცნობითა შმაგითა;
მაგა ქცევითა ტურფითა, ანაგებითა ნაგითა,
და ოდენ გამაგრდი, არ მოჰკვდე, არ დასდნე ცეცხლთა დაგითა.

925

“ამის მეტსა არას გნუკვე: წელიწადსა ერთსა მსგევსსა
აქა ქვაბსა მომნახევდი მე, ამბავთა ყოვლგნით მკრეფსა;
ამა ჟამსა ნიშნად მოგცემ, დროსა ამას ვარდ-იეფსა,
და ვარდთა ნახვა გაგაკრთობდეს, მართ ვითამცა ძალლი ყეფსა.

926

“ამა დროსა გარდავსცილდე, აქავ ქვაბსა არ მოვიდე,
ცან, ცოცხალი არ თურე ვარ, უღონოდ მოვკვე კიდე;
ეს ამისად ნიშნად კმარის, შენ თუ ჩემთვის ცრემლსა ღვრიდე,
და მაშინ გწადდეს — იხარებდი, გწადდეს — ჭმუნვა გაადიდე.

927

“აწ რაცა გკადრე, ამისთვის ნუთუ შენ იყო მჭმუნავი!
მოგშორდები და არ ვიცი, თუ ცხენი დამცემს, თუ ნავი;
არ, უთქმელობა არ ვარგა, არ პირუტყვი ვარ მჭმუნავი,
და არ ვიცი, ღმერთი რას მიზამს, ანუ ცა მიწყვი მბრუნავი”.

928

მან უბრძანა: “აღარ გაწყენ, არცა სიტყვა გამეტადდეს,
არ მომისმენ, რაზომიცა საუბარი მიდიადდეს;
თუ არ მოგყვეს საყვარელი, შენ მას მიჰყევ, რაცა სწადდეს,
და ბოლოდ ყოვლი დამალული საქმე ცხადად გამოცხადდეს.

929

“არ დაიჯერო, მაშინ სცნა ჩემთა საქმეთა მნელობა;
ჩემთვის ყველაი სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა;
შენ რაცა გითქვამს, მაგას ვიქმ, მრჯის რაზომ გინდა ხელობა,
და უშენოდ მომხვდეს, რალა ვქმნა, არ დია დღეთა გრძელობა!”

930

საუბარი გარდასწყვიდეს, დააპირეს ესე პირი;
ცხენსა შესხდეს, მოიარეს, თვითო მოკლეს ველს ნადირი;
შემოიქცეს, აატირეს გული, კვლაცა ანატირი,
და ხვალ გაყრისა გონებამან სხვა უმატა ჭირსა ჭირი.

931

ლექსთა მკითხველო, შენიმცა თვალი ცრემლისა მღვრელია!
გულმან, გლახ, რა ქმნას უგულოდ, თუ გული გულსა ელია?!
მოშორვება და მოყვრისა გაყრა კაცისა მკლველია,
და ვინცა არ იცის, არ ესმის, ესე დღე როგორ მნელია!

932

დილა გათენდა, შესხდეს და მას ქალსა გაესალამნეს.
ტარიელ, ასმათ, ავთანდილ თვალთაგან ცრემლნი დალამნეს;
სამთავე დაწვთა ალამნი არღავნის ფერად ალამნეს,
და მათ ლომთა, მიწყვიც მხეც-ქმნილთა, თავნი მხეცთავე ალამნეს.

933

ქვაბი ჩავლეს და წავიდეს ზახილით ცრემლთა მდენანი,
ასმათ ტირს, მოსთქვამს: “ჰე ლომნო, ვისნი ვით მოგთქმენ ენანი!
მზემან დაგწვნა და დაგდაგნა ცისა მნათობნი ზენანი,
და ვა ჭირნი ჩემნი ეზომნი! ვა სიცოცხლისა თმენანი!”

934

მათ ყმათა, მუნით წასრულთა, იგი დღე ერთგან იარეს,
ზღვის პირს მივიდეს, მუნ დადგეს, არ ხმელთა არე იარეს,
არ გაიყარნეს მას ღამე, კვლა ცეცხლი გაიზიარეს,
და ერთმანერთისა შორს ყოფა იტირეს, იმგლოვიარეს.

935

ტარიელს ეტყვის ავთანდილ: “რუ გახმა ცრემლთა დენისა!
რად მოიშორვე შენ ფრიდონ, მომცემი მაგა ცხენისა?
მუნით იცნობის ამბავი, ღონე მის მზისა ლხენისა,
და აწ მე მუნ მივალ, მასწავლე გზა ძმად-ფიცისა შენისა.”

936

ტარიელ სიტყვით ასწავლის მხარსა ფრიდონის გზისასა,
მართ გააგონა, რაც ოდენ შეეძლო ძალსა თქმისასა:
“აღმოსავლითკენ წადიო, პირსა იარე ზღვისასა,
და თუ ნახო, ჩემი უამბე, გკითხავს ამბავსა მმისასა.”

937

თხა მოკლეს და მიითრიეს, ცეცხლი შექმნეს ზღვისა პირსა,
სვეს და ჭამეს, რაცა ჭამა შეჭფერობდა მათსა ჭირსა;
მას ღამესა ერთად იყვნეს, ერთგან მიწვეს ხეთა ძირსა.
და ვჰგმობ მუხთალსა საწუთროსა, ზოგჯერ უხვსა, ზოგჯერ ძვირსა.

938

ცისკრად ადგეს გასაყრელად, ერთმანერთსა მოეხვინეს;
მაშინ მათგან ნაუბარნი, დადნეს, ვინცა მოისმინეს;
თვალთათ, ვითა წყაროს თვალი ცრემლი ველთა მოადინეს,
და დიდხან დგანან შეჭედნილნი მკერდი მკერდსა შეარკინეს.

939

გაიყარნეს ტირილით და პირსა ხოკით, თმათა გლეჯით,
ერთი აღმა, ერთი ჩაღმა, უგზოდ მივლენ შამბთა ეჯით;
ვირე უჩნდა ერთმანერთი, იზახდიან პირსა ბღნეჯით;
და იგი ნახნეს დაღრეჯილნი, მზე დაიღრეჯს მისით ღრეჯით.

წასვლა ავთანდილისაგან ფრიდონისასა

ვა, სოფელო, რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნვებ, რა ზნე გჭირსა!
ყოვლი შენი მონდობილი ნიადაგმცა ჩემებრ ტირსა!
სად წაიყვან სადაურსა, სად აღუფხვრი საით ძირსა?!
და მაგრა ღმერთი არ გასწირავს კაცსა, შენგან განაწირსა.

941

ავთანდილ მისი გაყრილი ტირს, მისწვთომია ხმა ცამდის,
იტყვის, თუ: “ღვარი სისხლისა კვლაცა მდენია, კვლაცა მდის;
აწ აგრე გაყრა ძნელია, ვით მაშინ შეყრა და-ც-ამდის.
და კაცი არ ყველა სწორია, დიდი ძეს კაცით კაცამდის”.

942

ველს მაშინ მხეცნი ძღებოდეს სისხლითა მუნ ნატირითა;
ვერ დაივსებდა სახმილსა, იწვის ცეცხლითა ხშირითა;
კვლა თინათინის გონება ავსებს უფრორე ჭირითა;
და ბაგეთათ ვარდსა ანათობს ბროლი მოწისა ძირითა.

943

ვარდი ჭნებოდა, ღვრებოდა, ალვისა შტო ირხეოდა;
ბროლი და ლალი გათლილი ლაჟვარდად გარდიქეოდა;
გამაგრებოდა სიკვდილსა, ამისთვის არ უმხნეოდა;
და იტყვის, თუ: “ზნელი რას მიკვირს, რათგან დაგაგდე, მზეო, და -!”

944

მზესა ეტყვის: “მზეო, გიტყვი თინათინის ღაწვთა დარად,
შენ მას ჰგავ და იგი შენ გგავს, თქვენ ანათობთ მთად და ბარად;
ხელსა მალხენს ნახვა შენი, ამაღ გიჭვრეტ არ-დამცთარად,
და მაგრა ჩემი რად დააგდეთ გული ცივად, გაუმთბარად?

945

“თუ ერთისა მოშორვება მზისა ზამთრის გაგვამცივნებს,
მე, გლახ, ორნი დამიყრიან, გული ამაღ რად არ ივნებს?
მაგრა კლდესა არა შესწონს, არაოდეს არ იმტკივნებს;
და წყლულსა დანა ვერა ჰკურნებს, გაჰკვეთს, ანუ გაამსივნებს”.

946

მიმავალი ცასა შესტირს, ეუბნების, ეტყვის მზესა:
“აჰა, მზეო, გეაჯები შენ, უმძლესთა მძლეთა მძლესა,
ვინ მდაბალთა გაამაღლებ, მეფობასა მისცემ, სვესა,
და მე ნუ გამყრი საყვარელსა, ნუ შემიცვლი ღამედ დღესა!

947

“მო, ზუალო, მომიმატე ცრემლი ცრემლსა, ჭირი ჭირსა,
გული შავად შემიღებე, სიბნელესა მიმეც ხშირსა,
შემომყარე კაემნისა ტვირთი მძიმე, ვითა ვირსა,
და მას უთხარ, თუ: «ნუ გასწირავ, შენია და შენთვის ტირსა».

948

“ჰე მუშთარო, გეაჯები შენ, მართალსა ბრჭესა, ღმრთულსა,
მო და უყავ სამართალი, გაებრჭობის გული გულსა;
ნუ ამრუდებ უმართლესსა, ნუ წაიწყმედ ამით სულსა!
და მართალი ვარ, გამიკითხე! რად მაწყლულებ მისთვის წყლულსა?

949

“მოდო, მარიხო, უწყალოდ დამჭერ ლახვრითა შენითა,
შე-ცა-მღებე და შემსვარე წითლად სისხლისა დენითა,
მას უთხრენ ჩემნი პატიჟნი, მას გააგონენ ენითა,

და რაგვარ გასრულვარ, შენ იცი, გულია აღარ ღებენია.

950

“მოდი, ასპიროზ, მაგრე რა, მან დამწვა ცეცხლთა დაგითა,
ვინ მარგალიტსა გარეშე მოსცავს ძოწისა ბაგითა;
შენ დააშვენებ კეკლუცთა დაშვენებითა მაგითა,
და ვისმე, გლახ, ჩემებრ დააგდებ, გახდი ცნობითა შმაგითა.

951

“ოტარიდო, შენგან კიდე არვის მიგავს საქმე სხვასა:
მზე მაბრუნვებს, არ გამიშვებს, შემიყრის და მიმცემს წვასა;
დაჯე წერად ჭირთა ჩემთა, მეღნად მოგცემ ცრემლთა ტბასა,
და კალმად გიკვეთ გაწლობილსა ტანსა,წვრილსა ვითა თმასა.

952

“მო, მთვარეო, შემიბრალე, ვილევო და შენებრ ვმჭლდები,
მზე გამავსებს, მზევე გამლევს, ზოგჯერ ვსხვდები, ზოგჯერ ვწვლდები;
მას უამბენ სჯანი ჩემნი, რა მჭირს, ანუ როგორ ვბნდები,
და მიდი, უთხარ, ნუ გამწირავს, მისი ვარ და მისთვის ვკვდები.

953

“აჰა, მმოწმობენ ვარსკვლავნი, შვიდნივე მემოწმებიან:
მზე, ოტარიდი, მუშთარი და ზუალ ჩემთვის ბნდებიან,
მთვარე, ასპიროზ, მარიხი, მოვლენ და მოწმად მყვებიან.
და მას გააგონნენ, რანიცა ცეცხლნი უშრეტნი მდებიან”.

954

აწ გულსა ეტყვის: “ვითამცა გდის ცრემლი, არ გაგხმობია,
რას გარგებს მოკლვა თავისა? ეშმა ძმად თურე გძმობია;
მეც ვიცი, ჩემსა ხელ-მქმნელსა თმად ყორნის ბოლო სთმობია,
და მაგრა თუ ჭირსა არ დასთმობ, ღებინი რა დასათმობია!

955

“თუ დავრჩეო, ესე მიჯობს, — სიცოცხლისა იტყვის თუსა, —
ნუთუ მომხვდეს ნახვა მზისა, ნუ ვიზახი მიწყვი უსა”.
მიიმღერის ხმასა ტკბილსა, არ დასწყევდდის ცრემლთა რუსა,
და მისსა ხმასა თანა ხმაცა ბულბულისა ჰგვანდის ბუსა.

956

რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად მხეცნი მოვიდიან,
მისვე ხმისა სიტკბოსაგან წყლით ქვანიცა გამოსხდიან,
ისმენდიან, გაჰკვირდიან, რა ატირდის, ატირდიან;
და იმღერს ლექსთა საბრალოთა, ღვარისაებრ ცრემლნი სდიან.

ავთანდილისაგან ფრიდონისას მისვლა, ტარიელს რომ გაეყარა

ყმა მტირალი სამოცდათ დღე ზღვისა პირსა მივა გზასა;
შორით ნახა, მენავენი მოდიოდეს შიგან ზღვასა;
მოიცადა, ჰკითხა: “ვინ ხართ, თქვენ ამისსა გნუკევ თქმასა,
და ეს სამეფო ვისი არის, ან მორჩილობს ვისსა ხმასა?”

958

მათ მოახსენეს: “ტურფაო სახით და ანაგებითა,
გვეუცხოვე და გვეკეთე, მით გეუბნებით ქებითა;
აქამდის ზღვარი თურქთაა, მოზღვრეა ფრიდონ ზღვრებითა;
და ჩვენცა ვისნი ვართ, გაამბობთ, თუ ჰვრეტით არ დავბნდებითა.

959

“ნურადინ ფრიდონ მეფეა ამა ქვეყნისა ჩვენისა,
მოყმე მხნე, უხვი, ძლიერი, ფიცხლად მომხლტომი ცხენისა;
ვნება არავის არ ძალ-უც მის მზისა ოდნად მშვენისა,
და იგია ჩვენი პატრონი, მსგავსი ცით შუქთა მფენისა.”

960

ყმამან უთხრა: “ძმანო ჩემნო, კარგთა კაცთა გარდგეკიდე;
მე მეფესა თქვენსა ვეძებ, მასწავლეთ, თუ სით წავიდე,
რა ვიარო, ოდეს მივალ, ან გზასა აქვს რა სიდიდე?”
და მენავეთა უწინამღვრეს, არ დააგდეს გზამდის კიდე.

961

მოახსენეს: “ესე გზაა მულღაზანზარს მიმავალი,
მუნ დაგხვდების მეფე ჩვენი მშვილდ-ფიცხელი, მახვილ-ხრმალი;
აქადაღმა ათ დღე მიხვალ ნაკვთად სარო, ფერად ლალი;
და ვა, რად დაგვწვენ, უცხომ უცხო, რად მოგვიდევ ცეცხლებრ ალი!”

962

ყმამან უთხრა: “მიკვირს, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის გულ-მოკლულნი,
ანუ ეგრე ვით გეკეთნეს ზამთრის ვარდნი ფერ-ნაკლულნი!
თქვენმცა მაშინ გენახენით, ლაღნი ვდეგით, არ საპყრულნი!
და ჩვენნი მჰვრეტნი დავაშვენით, ჩვენგან სხდიან მხიარულნი”.

963

იგი წავიდეს; დაბრუნდა ყმა გზასა თავის-წინასა,
ვისი ჰგავს ტანი საროსა და ვისი გულ — რკინასა;
მიაცორებებს და მიუბნობს, მოსთქვამს მისსავე ღვინასა,
და ნარგისნი ქუხან, ცრემლსა წვიმს, ჩარცხის ბროლსა და მინასა.

964

ვინცა გზას ნახნის უცხონი, მსახურებდიან, ჰყმობდიან,
მოეხვივნიან საჭვრეტლად, მას ზედა სტრფიალობდიან,
ემნელებოდის გაშვება, გაყრასა ძლივ დასთმობდიან,
და გზის ყოლაუზი მისციან, ჰკითხის რა, უამბობდიან.

965

მულღაზანზარს მიეახლა, ადრე დაღევს გზასა გრძელსა;
მინდორს ნახა სპა ლაშქართა და ნადირთა ჰგვანდეს მსრველსა,
ყოვლგნით ალყა შემოეკრა, მოსდგომოდეს გარე ველსა,
და ისვრიან და იზახიან, მხეცთა სჭრიან ვითა მჭელსა.

966

კაცი ემთხვია; მას ჰკითხა ამბავი მის ლაშქარისა,
უბრძანა: “ისი ვისია ხმა ზათქისა და ზარისა?”
მან უთხრა: “ფრიდონ ხელმწიფე, მეფე მულღაზანზარისა,
და იგი ნადირობს, შეუკრავს ნაპირი ველ-შამბნარისა”.

967

მათ ლაშქართავე წავიდა მით უსახოთა ქცევითა,
გამხიარულდა; შვენება მის ყმისა ვთქვიმცა მე ვითა!
მისთა გამყრელთა დააზრობს, შემყრელთა დასწვავს მზე ვითა,
და ნახვა მჭვრეტელთა ახელებს, ტანი ლერწამობს რხევითა.

968

მათ ლაშქართა ყოლბსა შუა ორბი სითმე გარდმოფრინდა;
ყმამან ცხენი შეუტია, გაამაყდა, არ შეშინდა,
შესტყორცა და ჩამოაგდო, დაეცა და სისხლი სდინდა,
და გარდახდა და ფრთენი დასჭრნა, წყნარად შეჯდა, არ აქმინდა

969

იგი რა ნახეს, მესროლნი სროლასა მოემლებოდეს,
ალყა დაშალეს, მოვიდეს, მოეხვეოდეს, ბნდებოდეს,
იქით და აქათ უვლიდეს, ზოგნი უკანა ჰყვებოდეს,

და ვერცა ჰკადრებდეს: “ვინ ხარო”, ვერცა რას ეუბნებოდეს.

970

მინდორსა შიგან გორი დგა, ფრიდონ მას ზედა დგებოდა;
ღირსი მას თანა სროლასა ორმოცი კაცი ხლებოდა;
მუნ დაემართა ავთანდილ, მას თანა ყოლბი ჰყვებოდა.
და ფრიდონს უკვირდა: “რა ქმნესო”, მისთა სპათათვის წყრებოდა.

971

ფრიდონ მონა გამოგზავნა: “წა, ნახენო ისი სპანი,
რა ქმნეს, ალყა რად დაშალეს, სად წადიან ვითა ბრმანი?”
მონა ფიცხლა მოეგება, ნახა სარო, მორჩი ტანი,
და დადგა, თვალნი გაურეტდეს, დაავიწყდეს სიტყვის თქმანი.

972

ავთანდილ ცნა, თუ: “ისია მოამბედ ჩემად რებული.
— წა, ჰკადრე შენსა პატრონსა ეს ჩემი დავედრებული:
ვარ უცხო ვინმე ღარიბი, საყოფთა მოშორვებული,
და ძმად-ფიცი ტარიელისი, თქვენს წინა მომგზავრებული”.

973

მონა წავიდა ფრიდონის თხრობად ამბისა მისისად,
უთხრა: “მზე ვნახე მოსრული, ჩანს მანათობლად დღისისად;
ვაზრობ, იგიცა დაშმაგდენ, თუ ბრძენთა ნახონ ისი სად;
და «ვარ ძმაო ტარიელისი შეყრად ფრიდონის მქისისად”.

974

რა “ტარიელ” მოისმინა, ფრიდონს ჭირი უსუბუქდა,
თვალთა ცრემლნი გარდმოსცვივდეს, გული უფრო აუჩუქდა,
მონაქროლმან ვარდი დაზრა, წამწამთაგან ბუქი ბუქდა;
და შეიყარნეს, ერთმანერთი მათგან იქო, არ გაუქდა.

975

ფიცხლა იგი ქედი ჩავლო, ჩაეგება ფრიდონ წინა;
რა შეხედნა, მან ესე თქვა: “თუ არ მზეო, ისი ვინ -ა?”
მას მეტობდა, რაცა ქება მონისაგან მოესმინა;
და ერთმანერთსა გარდაუხდეს, ლხინმან ცრემლი აფრქვევიანა.

976

მოეხვივნეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დარიდონ;
თვით უსახოდ ფრიდონს ყმა და მოეწონა ყმასა ფრიდონს;
რა მჭვრეტელთა იგი ნახონ, მზე მათთანა გააფლიდონ,
და მომკლად, ბაზარს სხვა მათებრი ივაჭრონ რა ანუ ყიდონ.

977

ფრიდონისებრნი მოყმენი ვინმცა ვით ვინ ეგებიან!
მაგრა მას ახლვან ქებანი, მართ მეტნი არ მიხვდებიან;
მზე უჩინო იქმს მნათობთა, რა ახლოს შეიყრებიან,
და დღისით ვერ ნათობს სანთელი და ღამით შუქნი ჰკრთებიან.

978

ცხენთა შესხდეს, გაემართნეს, ფრიდონისსა მივლენ სრასა.
დაიშალა ნადირობა, მოეშალნეს მხეტთა სრვასა;
ავთანდილის ჰვრეტად სპანი იქი-აქათ იქმან ჯრასა,
და თქვეს: “ასეთი ხორიცელი შეუქმნია, ნეტარ, რასა?”

979

ყმა ფრიდონს ეტყვის: “ისწრაფვი, ვიცი, ამბისა თხრობასა,
გიაშბო, ვინ ვარ, სით მოვალ, ვინათგან ღამი ცნობასა,
ანუ სით ვიცნობ ტარიელს, ანუ რად ვიტყვი ძმობასა,
და იგი ძმად მიხმობს, ძმა ხარო, თუცა ძლივ ღირს ვარ ყმობასა.

980

“მე ვარ ყმა როსტან მეფისა, მოყმე არაბეთს ზრდილობით,
დიდი სპასპეტი, სახელად მიხმობენ ავთანდილობით,
მე დიდებულთა დიდ-გვართა, ზრდილი მეფეთა შვილობით,
და საკრძალავი და უკადრი, მყოფი არვისგან ცილობით.

981

“დღესა ერთსა მეფე შეჯდა, ნადირობას გამოვიდა;
მინდორს ვნახეთ ტარიელ, ცრემლთა ღვრიდა, ველთა რწყვიდა,
გაგვიკვირდა, გვეუცხოვა, ვაწვიეთ და არ მოვიდა,
და ჩვენ გვეწყინა, არ ვიცოდით, მას თუ ცეცხლი რაგვარ სწვიდა.

982

“მეფემან სპანი შეპყრობად შეუზახნა და წყრებოდა;
მან უჭირველად დახოცნა, ომი არ მისჭირდებოდა,
ზოგსა მხარ-თემო დაღეწა და ზოგსა სული ხდებოდა;
და მუნღა ცნეს, ეტლი მთვარისა რომე არ დაბრუნდებოდა.

983

“მან სპათაგან ვერ-შეპყრობა ცნეს მეფეთა მეტად მწყრალთა,
თვით შესხდეს და შეუტყეს ამაყთა და არას მკრთალთა.
რა ტარიელ მეფე იცნა, მუნდა დაჰკრთა მათთა ხრმალთა.
და ცხენსა მისცნა სადავენი, დაგვეკარგა წინა თვალთა.

984

“ვძებნეთ და კვალი ვერ ვპოვეთ, დავსწამეთ ეშმაურობა.
მეფე დაჰმუნდა, დაშალა სმა, ნადიმობა, პურობა.
მე ველარ გავსძელ მისისა ამბისა არ-დასტურობა,
და გამოვიპარე საძებრად: მწვიდა ცეცხლი და მურობა.

985

“იგი ვძებნე წელსა სამსა, არ ვიამე არცა ძილი.
მათ მასწავლეს, ხატაელნი ვნახენ მისგან დაკოდილი;
ვპოვე ვარდი მოყვითალო, შუქ-მკრთალი და ფერ-მიხდილი,
და შემიტკბო და შემიყვარა, ვითა ძმა და ვითა შვილი.

986

“ქვაბნი წაუხმან დევთათვის, სრულად გამესისხლებია;
მუნ ასმათ ახლავს მარტოსა, სხვა არვინ უახლებია;
მას მუდამ ძველი ცეცხლი სწვავს, არ ახალ, არ ახლებია,
და ვა მართებს მისსა გაყრილსა, შავი ხლა თავსა ხლებია.

987

“ქალი მარტო ქვაბსა შიგან ზის მტირალი, ცრემლ-ნაწთომი;
ყმა ნადირსა უნადირებს, ლომის ლეკვსა ვითა ლომი,
მიართვამს და აგრე არჩენს იგი, ერთგან ვერ-დამდგომი,
და მისგან კიდე სანახავად არა უნდა კაცთა ტომი.

988

“მე უცხოს უცხო მანატრა მოსმენა სანატრელისა;
მითხრა ამბავი მისი და მისისა სასურველისა.
რა ჭირნი დასთმნა, ვერ იტყვის აწ ენა ესე ხელისა,
და ჰკლავს სურვილი და ვერ-ჰვრეტა მისისა დამმარხველისა.

989

“ვითა მთვარე დაუდგომლად იარების, არ დადგების;
მასვე ცხენსა შენეულსა ზის, აროდეს გარდახდების;
არას ნახავს პირ-მეტყველსა, ვით ნადირი კაცთა ჰკრთების.

და ვა მე, მისსა მგონებელსა, ვა მას, ვინცა მისთვის კვდების!

990

“მის ყმისა ცეცხლი მედების, ვტირი ცრემლითა ცხელითა,
შემებრალნეს და გავშმაგდი, გავხე გულითა ხელითა;
მომინდა მისთა წამალთა ძებნა ზღვითა და ხმელითა;
და შევიქეც ვნახენ მეფენი, მყოფნი გულითა ბნელითა.

991

“დავეთხოვე და გამიწყრა, მეფე მიეცა ჭმუნვასა.
დავყარენ ჩემნი ლაშქარნი, მით იზახიან მუნ ვასა;
გამოვიპარე, დავეხსენ სისხლისა ცრემლითა წურვასა,
და აწ ვეძებ მისთა წამალთა, ვიქმ იქით-აქათ ბრუნვასა.

992

“შენი მან მითხრა ამაზავი, მისგან ძმობისა შენისა,
აწ მიპოვნიხარ უებრო შენ, საქებელი ენისა;
გამომირჩიე, სით მიჯობს ძებნა მის მზისა ზენისა,
და მისთა მჭვრეტელთა ლხინისა, ვერ-მჭვრეტთა ამაზრზენისა.”

993

აწ ფრიდონ იწვის სიტყვითა მის ყმისა ნაუბარითა;
ორნივე სწორად მოსთქმიდეს მოთქმითა საქებარითა,
გულ-ამოსკვნილნი გულითა ტირან ვერ-დამთმობარითა;
და მუნ ვარდსა წყლითა ცხელითა რწყვენ ტევრთა საგუბარითა.

994

ლაშქართა შიგან შეიქმნა ხმა ტირილისა დიდისა,
ზოგთაგან ხოკა პირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა.
ფრიდონ ტირს, მოთქვამს ხმა-მაღლად, გაყრილი წლისა შვიდისა:
და “უნახობა და სიცრუე, ვა, საწურთოსა ფლიდისა!”

995

ფრიდონ მოსთქვამს: “რა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმელო!
ხმელთა მზეო, სამყაროსა მზისა ეტლთა გარდამხმელო,
მოახლეთა სალხინოო, სიცოცხლეო, სულთა მდგმელო,
და ცისა ეტლთა სინათლეო, დამწველო და დამანთქმელო!

996

“რა მოგეშორვე, მას აქათ სიცოცხლე მომძულვებია;
თუცა შენ ჩემად არა გცალს, მე შენთვის მომსურვებია;

შენ უჩემობა ლხინად გიჩნს, მე დია მიმჭირვებია,
და ოხერ სიცოცხლე უშენოდ, სოფელი გამარმებია!”

997

ფრიდონ თქვნა ესე სიტყვანი მოთქმითა შვენიერთა;
სული დაიდეს, დადუმდეს, მივლენ არ თურე მდერთა.
ავთანდილ მჭვრეტთა აშვენებს ტურფითა აერ-ფერთა,
და მეღნისა ტბათა მიჯარვით ჰბურავს გიშრისა ჭერთა.

998

ქალაქს შევიდეს, მუნ დახვდა სრა მოკაზმული სრულითა,
სახელმწიფოთა ყოვლითა გასაგებლითა სრულითა;
მონანი ტურფად მოსილნი წესითა იყვნეს რულითა!
და შეჭვრფინვიდიან ავთანდილს გულითა სულ-წასრულითა.

999

შევიდეს და დიდი შექმნეს ჯალაზობა, არ ხალვათი:
იქით-აქათ დიდებულნი წარიგებით ათჯერ ათი;
თვით ორნივე ერთგან დასხდეს; ვითა ვინ თქვას ქება მათი!
და ბროლ-ბალახშა აშვენებდა ზოგან მინა, ზოგან სათი.

1000

დასხდეს, შეიქმნა პურობა, გაამრავლებდეს მახალსა,
უმასპინძლებდეს ავთანდილს, ვითა მზახალი მზახალსა,
მოიღებდიან ჭურჭელსა ტურფასა, ახალ-ახალსა,
და მაგრა მის ყმისა მჭვრეტელთა გული მიეცა, გლახ, ალსა.

1001

მას დღე სვეს, ჭამეს, გარდახდა ნადიმი მსმელთა დასისა.
გათენდა, ბანეს ავთანდილ, რიცხვი ძეს მუნ ატლასისა,
შესამოსელი შემოსეს დრაჰკნისა ბევრ-ათასისა,
და შეარტყეს წელთა სარტყელი, დაუდებელი ფასისა.

1002

ყმამან დაყვნა დღენი რამე, თუცა ყოვნას ვერა სთმობდა,
ფრიდონს თანა ნადირობად გავიდის და თამაშობდა,
სწორად ხოცდა შორს და ახლოს, თუ რას ხელსა მიაპყროდა,
და მისი სროლა მშვილდოსანსა ყველაკასა აწბილობდა.

1003

ყმა ფრიდონს ეტყვის: “გესმოდეს ჩემი აწ მონახსენები:
მე შენი გაყრა სიკვდილად მიჩს და მით თავსა ვევენები,
მაგრა არა მცალს დღე-კრულსა, ცეცხლი მწვავს მოუთმენები,
და გზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიც, დია დავეყენები.
1004

“მართალ-ა, შენი გამყრელი თვალი თუ ცრემლსა ღვრიდესა,
დღეს წაუვალი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვაცა მწვიდესა;
დგომა მგზავრისა ცთომია, კარგსა იქმს, თავსა სწვრთიდესა;
და სადა გინახავს იგი მზე, წამომყევ ზღვისა კიდესა”.

1005

ფრიდონ უთხრა: “დასაშლელი ჩემგან არა არ გეთხრობის,
ვიცი, რომე აღარა გცალს, შენ ლახვარი სხვა გესობის;
წადი, ღმერთი გიწინამდვრებს, შენი მტერი დაემხობის,
და მაგრა თქვი, თუ უშენობა ჩემგან ვითა დაითმობის?

1006

“ამას გკადრებ, არ ეგების მარტოსაგან წასლვა შენი;
თანა ყმათა წამოგატან, იმსახურენ, იახლენი,
აბჯარი და საგებელი, ერთი ჯორი, ერთი ცხენი.
და არ წაიტან, გაირჯები ღაწვი-ვარდი, ცრემლთა მდენი” .

1007

მოასხნა ოთხნი მონანი, მისანდობელნი გულითა,
სრული აბჯარი საკაცო ქაფითა, საბარკულითა,
სამოცი ლიტრა წითელი აწონით, არ-ნაკლულითა,
და ერთი ტაიჭი უებრო, მით უნაგრითა სრულითა.

1008

ერთსა ჯორსა წვივ-მაგარსა საგებელი აუკიდა;
წავიდა და ფრიდონ შეჯდა, მასთანავე გამოვიდა.
აწ გაყრისა მომლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა,
და მოსთქვამს: “თუმცა მზე გვეახლა, ჩვენ ზამთარი ვერ დაგვზრვიდა”.

1009

ზარი მის ყმისა წასლვისა გახდა, მიეცნეს წუხილსა.
მოატყდეს მოქალაქენი, ღარსა ვინ ჰყიდდა, თუ ხილსა;
ხმა ზახილისა მათისა ჰგვანდა აერთა ქუხილსა,
და იტყოდეს: “მზესა მოვშორდით, მო, თვალნი მივსცნეთ წუხილსა!”

1010

ქალაქი გავლეს, მივიდეს პირსა დიდისა ზღვისასა,
მაშინ ფრიდონის ნახულსა, ნასაჯდომევესა მზისასა,
მუნ დაადენდეს ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა,
და ფრიდონ უამბობს ამბავსა მის მნათობისა ტყვისასა:

1011

“აქა მათ ზანგთა მონათა მზე მოიყვანეს ნავითა,
კბილ-თეთრი, ბაგე-ბალახში, სახედავითა შავითა;
ცხენი გავქუსლე, გავაგე წაგვრა ხრმლითა და მკლავითა,
და შორს მნახეს, ადრე გამექცეს, ნავი მფრინვალე ჩნდა ვითა”.

1012

მოეხვივნეს ერთმანერთსა, გაამრავლნეს ცრემლთა ღვრანი,
აკოცეს და გაუახლდეს მათ ორთავე მათნი წვანი,
გაიყარნეს გაუყრელნი ძმად-ფიცნი და ვითა ძმანი,
და ფრიდონ დადგა, ყმა წავიდა, შემხედველთა მკვლელი ტანი.

წასლვა ავთანდილისაგან ნესტან-დარეჯანის სამებრად და ქარავანთა შეყრა

ყმა მიმავალი მიუბნობს, მსგავსი მთვარისა სრულისა.
არს თინათინის გონება მისად სალხენლად გულისა;
იტყვის: “მოგშორდი, სიცრუე, ვა, საწუთროსა კრულისა!
და შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამრთელებელი წყლულისა.

1014

“რად სიცხე გულსა ნიადაგ მწვავს გმირსა სამს ალებისა?
რად გული კლდისა ტინისა შემქმნია სამ სალებისა?
არ შეუძლია ლახვარსა დაჩენა სამსა ლებისა,
და შენ ხარ მიზეზი სოფლისა ასრე გასამსალებისა”.

1015

ავთანდილ მარტო ზღვის პირსა მივა ოთხითა მონითა,
წამალსა ტარიელისსა ეძებს ყოვლითა ღონითა,
დღისით და ღამით მტირალი იღვრების ცრემლთა ფონითა,
და ჩალად უჩს ყოვლი ქვეყანა, მისვე ჩალისა წონითა.

1016

სადაცა ნახნის, ეუბნის, მგზავრნი ზღვის პირსა რებულნი,

ჰკითხის მის მზისა ამბავი; დღენი ვლნა გაასებულნი.
ქედსა გარდადგეს, აქლემნი აუჩნდეს ლარ-კიდებულნი.
და მოქარავნენი ზღვის პირსა დაყრით დგეს, შეჭირვებულნი.

1017

მუნ ქარავანი ურიცხვი იდგა მის ზღვისა კიდესა.
შეჭირვებდეს, ჭმუნვიდეს, ვერცა დგეს, ვერცა ვლიდესა.
ყმამან სალამი უბრძანა, ქებასა შეასხმიდესა,
და ჰკითხა, თუ: “ვინ ხართ ვაჭარნო?” — მათ საუბარი ჰკიდესა.

1018

უსამ იყო ქარავნისა უხუცესი, კაცი ბრძენი.
მოახსენა ხოტბა სრული, დალოცა და უქნა ზნენი.
ჰკადრეს: “მზეო, სიცოცხლე და შენ ამოხე ჩვენი მლხენი,
და ჩამოხე და მოგახსენოთ ამბავი და საქმე ჩვენი”.

1019

გარდახდა. ჰკადრეს: “ჩვენ ვართო მობაღდადენი ვაჭარნი,
მაჰმადის სჯულის მჭირავნი, აროდეს გვისვმან მაჭარნი,
ზღვათა მეფისა ქალაქსა სავაჭროდ გარდმონაჭარნი,
და საქონელ-სრულნი, მდიდარნი, არ ლარნი გვქონან ნაჭარნი.

1020

“ჩვენ აქა ვპოვეთ ზღვის პირსა კაცი უსულოდ მდებარე,
ვუშველეთ, ენა მოეცა სიტყვისა გამომგებარე;
ვჰკითხეთ, თუ «ვინ ხარ, ღარიბო, რასა საქმისა მძებარე?»
და გვითხრა: «თუ შეხვალთ, დაგხოცენ; კიდე ცოცხალ ვარ მე ბარე?!»

1021

“თქვა: «ქარავანი ეგვიპტით გამოვემართეთ ერითა,
ზღვასა შევედით ტვირთულნი ლარითა მრავალ-ფერითა,
მუნ მეკობრეთა დაგხოცნეს ძელის სახნისის წვერითა;
და ყველაი წახდა, არ ვიცი, აქა მოსრულვარ მე რითა!»

1022

“ლომო და მზეო, ესეა მიზეზი აქა დგომისა,
დაბრუნვებითა გვეცემის ზიანი არ-საზომისა;
შევიდეთ, ვა თუ დაგხოცნენ, ძალი არა გვაქვს ომისა,
და ვერცა ვდგათ, ვერცა წასრულვართ, ღონე წაგვსლვია რჩომისა”.

1023

ყმამან უთხრა: “ვინცა ჭმუნავს, ცუდია და ცუდად სცთების!
რაცა მოვა საქმე ზენა, მომავალი არ აგვცთების;
მე მივინდობ სისხლთა თქვენთა, შემოვისხამ, და-ცა-მწვთების,
და ვინცა გებრძვის, ხრმალი ჩემი მბრძოლთა თქვენთა დააცვთების”.

1024

მოქარავნენი აივსნეს სიხარულითა დიდითა,
თქვეს: “ყმა ვინმეა ჭაბუკი, არა ჩვენებრვე რიდითა,
აქვს თავისაგან იმედი, ვიყვნეთ გულითა მშვიდითა”.
და შევიდეს, ჩასხდეს ხომალდსა, გამართეს ზღვისა კიდითა.

1025

სიამოვნისა დართითა იარეს, არ სიძნელითა.
მათი ზადრაგა ავთანდილ უძღვის გულითა ქველითა.
გამოჩნდა ნავი მეკობრე დროშითა მეტად გრძელითა,
და მას ნავსა ნავთა სალექლად სახნისი ჰგია ძელითა.

1026

კიოდეს და მოდიოდეს, იზახდეს და ბუკსა ჰკრესა;
შეუშინდა ქარავანი მათ ლაშქართა სიდიდესა;
ყმამან უთხრა: “ნუ იშიშვით თქვენ იმათსა სიალფესა,
და ანუ დავხოც იმ ყველასა, ან სიკვდილი ჩემი დღეს- ა.

1027

“უგანგებოდ ვერას მიზმენ, შე-ცა-მეზნენ ხმელთა სპანი;
განგებაა, არ დავრჩები, ლახვარნია ჩემთვის მზანი;
ვერ დამხსნიან ვერ ციხენი, ვერ მოყვასნი, ვერცა ძმანი.
და ვინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრვეა გულოვანი.

1028

“თქვენ, ვაჭარნი, ჯაბანნი ხართ, ომისაცა უმეცარნი,
შორს ისრითა არ დაგხოცნენ, ჩაიხშენით თანა კარნი;
მარტო მნახეთ, ვით შევება, ვით ვიხმარნე ლომნი მხარნი!
და მეკობრისა ნავისანი, სისხლნი ნახნეთ მონაღვარნი”.

1029

ჩაიცვა ტანსა აბჯარი ქცევითა ვეფხებრ მკრჩხალითა.
მას ხელთა კეტი რკინისა ჰქონდა ხელითა ცალითა;
ნავისა თავსა გულითა წადგა შიმ-შეუვალითა,

და ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა, მტერნი დახოცნა ხრმალითა.

1030

კიოდეს იგი ლაშქარნი, ხმა მათი არ გაწყდებოდა.
ამგერეს ძელი, რომელსა ზედა სახნისი ჰგებოდა;
ყმა ნავის თავსა უშიშრად ქვე დგა, არ თურუ კრთებოდა,
და კეტი ჰკრა, ძელი მოსტეხა, სხვით არათ არ მოსტყდებოდა.

1031

ძელი მოსტყდა და ავთანდილ დარჩა ნავ-დაულეწელი;
შეშინდეს იგი ლაშქარნი, გზა ძებნეს გარდსახვეწელი;
ველარ გარდესწრნეს, გარდუხლტა მტერთა მი და მო მლეწელი;
და არ დარჩა კაცი ცოცხალი მუნ მისგან დაუფრეწელი.

1032

მათ ლაშქართა გულ-უშიშრად ასრე ხოცდა, ვითა თხასა;
ზოგი ნავსა შეანარცხის, ზოგსა ჰყრიდა შიგან ზღვასა;
ერთმანერთსა შემოსტყორცის, რვა ცხრასა და ცხრა ჰკრის რვასა;
და დაკოდილნი მკვდართა შუა იმაღვიან, მალვენ ხმასა.

1033

გაუმარჯვდა ომი მათი, ვითა სწადდა მისსა გულსა.
ზოგთა ჰკადრეს ზენაარი: “ნუ დაგვხოცო, შენსა სჯულსა!”
არ დახოცნა, დაიმონნა, დარჩომოდა რაცა წყლულსა.
და მართლად იტყვის მოციქული: “შიში შეიქმს სიყვარულსა”.

1034

კაცო, ძალსა ნუ იქადი, ნუცა მოჰკვებ ვითა მთრვალი!
არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეგწევს ღრმთისა ძალი!
დიდთა ხეთა მოერევის, მცირე დასწვავს ნაბერწკალი,
და ღმერთი გფარავს, სწორად გაჰკვეთს, შემა ვის ჰკრა, თუნდა ხრმალი.

1035

მუნ ავთანდილ საჭურჭლენი მათეულნი დიდნი ნახნა,
ნავი ნავსა შეატყუბა, ქარავანსა დაუზახნა.
უსამ ნახა მხიარულმან, — გაეხარნეს, არ იახნა,
და ჰკადრა ხოტბა ქებად მისად, სასახავნი დიდნი სახნა.

1036

ავთანდილის მაქებელთა ათასიცა ენა ენდა!
ვერცა მათ თქვეს, ნაომრობა რაგვარ ტურფად დაუშვენდა;

ქარავანმან იზრიალა, თქვეს: “უფალო, მაदლი შენდა!
და მზემან შუქნი შემოგვადგნა, ღამე ბნელი გაგვითენდა”.

1037

მოეგებნეს, აკოცებდეს თავსა, პირსა, ფერხთა, ხელსა;
ჰკადრეს ქება უსაზომო მას ტურფასა საქებელსა:
ვისი ჰვრეტა გააშმაგებს კაცსა ბრძენსა, ვითა ხელსა:
და „შენგან დავრჩით ჩვენ ყველანი ფათერაკსა ეზომ ძნელსა”.

1038

ყმამან უთხრა: “მაदლი ღმერთსა, შემოქმედსა, არსთა მხადსა,
ვისგან ძალნი ზეციერნი განაგებენ აქა ქმნადსა,
იგი იქმან ყველაკასა, იდუმალსა, ზოგსა ცხადსა;
და ხამს ყოვლისა დაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწევნადსა.

1039

“ღმერთმან სულსა ეგოდენსა თქვენ გათნია სისხლი თქვენი.
მე, გლახ, რა ვარ? მიწა ცუდი; თავით ჩემით რამცა ვქმენი?
აწ დავხოცენ მტერნი თქვენნი, გავასრულენ, რაცა ვთქვენი;
და ნავი სრულად საქონლითა მიმიღია, ვითა ძღვენი”.

1040

ამოა, კარგსა მოყმესა რა ომი გამარჯვებოდეს,
ამხანაგათავის ეჯობნოს, ვინცა მას თანა-ხლებოდეს.
მიულოცვიდნენ, აქებდენ, მათ აგრე მყოფთა სწებოდეს,
და შვენოდეს დაკოდილობა, ცოტაი რამე ვნებოდეს.

1041

იგი ნავი მეკობრეთა მას დღე ნახეს, არ ახვალეს,
მუნ დებულთა საჭურჭლეთა ამარიმცა ვით დათვალეს!
მათსა ნავსა გარდმოიღეს, ნავი სრულად გარდმოცალეს;
და დაღეწეს და ზოგი დაწვეს, შეშა დრამად არ გაცვალეს.

1042

ავთანდილს უსამ მოართვა ვაჭართა შემოთვლილობა:
“შენგან ვართ გამაგრებულნი, ჩვენცა გვაქვს ამის ზრდილობა;
რაცა გვაქვს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცილობა,
და რასაცა მოგვცემ, გვიბოძე, გვიქნია აქა ყრილობა”.

1043

ყმამან შესთვალა: “ჰე, ძმანო, წელანცა მოგისმენია,
ღმერთსა შეესმა, ნაკადი, რაცა თქვენ თვალთა გდენია,
მან დაგარჩინნა; მე რა ვარ? მე, გლახ, რა მომიღხენია!
და რა გინდა მომცეთ, რას ვაქნევ? მე ვარ და ჩემი ცხენია!

1044

“მე თუმცა რამცა მინდოდა საჭურჭლე დასადებელი,
ჩემსაცა მქონდა ურიცხვი, უსახო ღარ-საგებელი;
რას ვაქნევ თქვენსა რას გინდა? ოდენ ვარ თანა-მხლებელი;
და სხვაგან რამე მიც სხვა საქმე თავისა წასაგებელი.

1045

“აწ რაცა აქა ვიშოვე საჭურჭლე დაუთვალავი,
რაცა ვის გინდა, წაიღეთ, არვისი ვიყო მლაღავი,
ერთსა ვიაჯი, მათჯეთ სააჯო არ-საკრძალავი:
და საქმე რამე მიც თქვენშიგან თავისა დასამალავი.

1046

“ჟამამდის ჩემსა ნუ იტყვით არ თქვენსა პატრონობასა,
თვით თავადია ჩვენი-თქვა, ნუ მიხმობთ ჭაბუკობასა.
მე სავაჭროსა ჩავიცვამ, დავიწყებ ჯუბაჩობასა;
და თქვენ შემინახეთ ნამუსი, თქვენსა და ჩემსა ძმობასა!”

1047

ესე საქმე ქარავანსა გაეხარნეს მეტად დია;
მოვიდეს და თაყვანის-სცეს, ჰკადრეს: “ჩვენი იმედია,
რაცა აჯა ჩვენ გვმართებდა, იგი თქვენვე გიაჯია,
და მას ვმსახუროთ, ვისი პირი მზისა პირად გაგვიცდია”.

1048

მუნით წავიდეს, იარეს, არ თურე ხანსა ზმიდიან,
მიხვდეს ტაროსსა ამოსა, ნიადაგ ამოდ ვლიდიან;
შეჭფრფინვიდიან ავთანდილს, ქებასა შეასხმიდიან,
და მას მარგალიტსა მას ყმასა, კბილთავე ფერსა, სძღვნიდიან.

ამბავი ავთანდილისა გულანშაროს მისლვისა

ზღვა გაიარა ავთანდილ, მივა ტანითა მჭევრითა.
ნახეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტევრითა,
გვარად უცხონი ყვავილნი, ფერთა ბევრის ბევრითა.

და მის ქვეყანისა სიტურფე რა გაგაგონო მევ, რითა!

1050

მათ ბალთა პირსა დააბეს ნავი საბლითა სამითა;
ავთანდილ ტანსა ჯუბანი ჩაიცვნა, დაჯდა სკამითა;
მოასხნეს კაცნი მზიდავნი, დამიზდებულნი დრამითა;
და იგი ყმა ვაჭრობს, თავადობს და თავსა მალავს ამითა.

1051

მოვიდა მისი მებაღე, ბალსა ეახლნეს რომელსა,
მას ყმასა უჭვრეტს შეფრფინვით პირსა, ელვათა მკროთომელსა;
ავთანდილ უხმო, ეუბნა კაცსა არ სიტყვა-მცთომელსა:
და “ვისნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქვიან მეფესა აქა მჯდომელსა?”

1052

“წვრილად მითხარ ყველაკაი, — ყმა მას კაცსა ეუბნების, —
რა ლარია უფრო ძვირად, ან იეფად რა იხსნების?”
ჰკადრა: “ვხედავ, პირი შენი მზისა პირად მემეცნების;
და რაცა ვიცი, მართლად გკადრებ, მრუდი არა არ გემცნების.

1053

“ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა სავლითა,
თვით გულანშაროს ქალაქი, სავსე ტურფითა მრავლითა;
აქ მოდის ტურფა ყველაი ნავითა ზღვა-ზღვა მავლითა;
და მელიქ სურხავი ხელმწიფობს, სრული სვითა და დავლითა.

1054

“აქა მოსვლითა გაყმდების, კაციცა იყოს ბერები:
სმა, გახარება, თამაში, ნიადაგ არს სიმღერები,
ზამთარ და ზაფხულ სწორად გვაქვს ყვავილი ფერად-ფერები;
და ვინცა გვიცნობენ, გვნატრიან, იგიცა, ვინ-ა მტერები.

1055

“დიდ-ვაჭარნი სარგებელსა ამისებრსა ვერ ჰპოვებენ:
იყიდიან, გაჰყიდიან, მოიგებენ, წააგებენ;
გლახა თვე ერთ გამდიდრდების, სავაჭროსა ყოვლგნით ჰკრებენ
და უქონელნი წელიწდამდის საქონელსა დაიდებენ.

1056

“მე ვარ მებაღე უსენის, ვაჭართა უხუცესისა;

ესეცა გკადრო ამბავი, საქმე მისისა წესისა:
თვით ესე ბალი მისია, თქვენი სადგომი დღესისა;
და პირველ მას მართებს ჩვენება ყოვლისა უტურფესისა.

1057

“რა შემოვლენ დიდ-ვაჭარნი, მას ნახვენ და ძღვენსა სძღვნიან,
უჩვენებენ, რაცა ჰქონდეს, სხვაგან ლარსა ვერ გახსნიან,
უტურფესთა სეფედ დასხმენ, ფასსა მუნვე დაუთვლიან;
და მათ მაშინვე ააზატებს, ვითა სწადდეს, დაჰყიდიან.

1058

“თქვენებრთა საპატიოთა მას მართებს გამოსვენება;
დამყენებელთა უბრძანებს, მართებდეს ვის დაყენება.
აწ იგი აქა არ არის, რას მარგებს მისი ხსენება!
და გამოგებვა და წაყვანა მას მართებს, თქვენი ქენება.

1059

“ფატმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი,
პურად კარგი მასპინძელი, მხიარული, არ თუ მქისი;
მას ვაცნობო მოსვლა თქვენი, წაგიყვანოს ვითა თვისი;
და წინა კაცსა მოგაგებებს, ქალაქს შეხვალ ნათლივ, დღისი”.

1060

ავთანდილ უთხრა: “წადიო, აგრე ქმენ, რაცა გწადიან”.
მებალე მირბის, იხარებს, ოფლნი ქვე მკრდამდის ჩადიან.
ხათუნსა უთხრა ამბავი: “მე ესე დამიქადიან,
და ყმა მოვა, მისთა მჭვრეტელთა შუქნი მზედ გაიცადიან.

1061

„ვაჭარნი ვინმე პატრონი არს ქარავნისა დიდისა,
საროსა მსგავსი ნაზარდი და მთვარე დღისა შვიდისა;
შვენის ჯუბა და მოხვევა მოწეულისა რიდისა.
და მე მიხმო, მკითხა ამბავი და ნირი ლართა სყიდისა”.

1062

ფატმან ხათუნს გაეხარნეს, გააგება მონა ათი,
მოუკაზმნა ქარვანსრანი, დააყენა ბარგი მათი.
შემოვიდა დაწვი-ვარდი, ბროლ-ბალახში, მინა-სათი;
და მისთა მჭვრეტთა დაუსახეს ვეფხსა ტოტი, ლომსა – თათი.

1063

ზარი გახდა, შემოაკრბეს ქალაქისა ერნი სრულად,
იქით-აქათ იჯრებოდეს: “ვუჭვრიტოთო ამას რულად!”
ზოგნი ნდომით შეჭვრფინვიდეს, ზოგნი იყვნეს სულ-წასრულად;
და მათთა ცოლთა მოიძულვნეს ქმარნი, დარჩეს გაბასრულად.

1064

ფატმან, ცოლი უსენისი, გაეგება კართა წინა,
მხიარულმან უსალამა, სიხარული დაიჩინა;
ერთმანერთი მოიკითხეს, შევიდეს და დასხდეს შინა;
და ფატმან ხათუნს მოსლვა მისი, შე-ვით-ვატყვე, არ ეწყინა.

1065

ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ-ყმაწვილი, მაგრა მზმელი,
ნაკვთად კარგი, შავ-გრემანი, პირ-მსუქანი, არ პირ-ხმელი,
მუტრიბთა და მომღერალთა მოყვარული, ღვინის მსმელი;
და ღია ედვა სასალუქო დასაბურავ-ჩასაცმელი.

1066

მას ღამესა ფატმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგა.
ყმამან უყღვნა ტურფა, მიმღებელთა თქვეს, თუ: “ვარგა”.
ფატმანს მისი მასპინძლობა უღირს, ღმერთო, არ დაკარგა;
და სვეს და ჭამეს, დასაწოლად ყმა გავიდა ღამით გარ, გა.

1067

დილასა ლარი ყველაი უჩვენა, გაახსნევიანა,
ტურფანი სეფედ გარდასხნა, ფასიცა დაათვლევინა.
ვაჭართა უთხრა: “წაიღეთ, — აჰკიდა, გააწევინა, —
და თქვენ ვითა გინდა, ვაჭრობდით, ნუ გამამჟღავნებთ, მე ვინა”.

1068

ყმა ვაჭრულად იმოსების, არ ჩაიცვამს არას მისსა.
ზოგჯერ უხმის ფატმან მისსა, ზოგჯერ იყვის ფატმანისსა;
ერთგან სხდიან, უზნობდიან საუბარსა არა მქისსა;
და ფატმანს ჰკლვიდა უმისობა, რამინისი ვითა ვისსა.

ფატმანისაგან ავთანდილის გამიჯნურება

სჯობს სიშორე დიაცისა, ვისგან ვითა დაითმობის:
გილიზღებს და შეგიკვეთებს, მიგინდობს და მოგენდობის,

მართ ანაზდად გილალატებს, გაჰკვეთს, რაცა დაესობის,
და მით დიაცსა სამალავი არასთანა არ ეთხრობის.

1070

ფატმან ხათუნს ავთანდილის გულსა ნდომა შეუვიდა,
სიყვარული მეტის-მეტი მოემატა, ცეცხლებრ სწვიდა.
დამალვასა ეცდებოდა, მაგრა ჭირთა ვერ მალვიდა,
და იტყვის: “რა ვქმნა, რა მერგების!” აწვიმებდა, ცრემლთა ღვრიდა.

1071

“მიღმა ვუთხრა, ვა თუ გაწყრეს, შეხედვაცა დამიძვირდეს;
თუ არა ვთქვა, რაგვარ გავსძლო, ცეცხლი უფრო გამიხშირდეს.
ვთქვა და მოვკვდე, ანუ დავრჩე, ერთი რამე გამიპირდეს;
და მას მკურნალმან რაგვარ ჰკურნოს, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს!”

წიგნი ფატმანისა ავთანდილთანა სამიჯნურო

დაწერა წიგნი საბრალო, მის ყმისა მისართმეველი,
მისისა მიჯნურობისა, მისთა პატიჟთა მცნეველი,
მისთა მსმენელთა გულისა შემძვრელი, შემარხეველი,
და უსტარი შესანახავი, არ-ცუდად დასახეველი:

1073

“ჰე მზეო, ღმერთსა ვინათგან მზედ სწადდი დასაბადებლად,
მით შეგქმნა მოშორებულთა ჭირთა, არ ლხინთა მწადებლად,
ახლოს შემყრელთა დამწველად, მათად ცეცხლისა მადებლად,
და მნათობთა შენი შეხედვა ტკბილად უჩს, დასაქადებლად.

1074

“შენ გტრფიალობენ მჭვრეტელნი, შენთვის საბრალოდ ბნდებიან,
ვარდი ხარ, მიკვირს, ბულბულნი რად არ შენზედა კრფებიან!
შენი შევენება ყვავილთა აჭნობს, ჩემნიცა ჭნებიან,
და სრულად დამწვარვარ, თუ მზისა შუქნი არ მომესწრებიან.

1075

“ღმერთი მყავს მოწმად, ვიშიშვი თქვენსა ამისსა თხრობასა,
მაგრა რა ვირგო დღე-კრულმან, სრულად გავჰყრივარ თმობასა!
გული ვერ გასძლებს ნიადაგ შავთა წამწამთა სობასა,
და თუ რას მეწევი, მეწიე, თვარა მივხდები ცნობასა!

1076

“მე ვირე ამა წიგნისა პასუხი მომივიდოდეს,
ვცნობდე, გინდოდე საკლავად, ან ჩემი რა გაგვიდოდეს,
მუნამდის გავსძლო სულთა დგმა, გული რაზომცა მტკიოდეს,
და სიცოცხლე ანუ სიკვდილი გარდმიწყდეს, ნეტარმი, ოდეს!”

1077

ფატმან ხათუნ დაწერა და გაუგზავნა წიგნი მისი.
ყმამან ასრე წაიკითხა, და ვინმეა ანუ თვისი;
თქვა: “არ იცის გული ჩემი, ვინ მაშოკობს, ვისა ვისი,
და რომე მიმიჩს სამიჯნურო, რათ ვამსგავსო მე მას ისი!”

1078

თქვა: “ყვა ვარდსა რას აქნევს ანუ რა მისი ფერია!
მაგრა მას ზედა ბულბულსა ჯერთ ტკბილად არ უმღერია.
უმსგავსო საქმე ყოველი მოკლეა, მით ოხერია.
და რა უთქვამს, რა მოუჩმახავს, რა წიგნი მოუწერია!”

1079

ესეგვარი საზრახავი დაუზრახა გულსა შინა;
მერმე იტყვის: “ჩემგან კიდე ჩემი შემწე არავინა-ა;
რასათვისცა გამოჭრილვარ, მისი ძებნა რათგან მინა,
და რათამცა ვით ვკპოვებ, მას ვიქმ, გულმან სხვამცა რა ისმინა!”

1080

“ისი დიაცი აქა ზის, კაცთა მნახავი მრავალთა;
მოსადგურე და მოყვარე მგზავრთა, ყოველგნით მავალთა;
მივჰყვე, მიამბობს ყველასა, რაზომცა ცეცხლი მწვავ ალთა,
და ნუთუ რა მარგოს, მე მისი გარდახდა ჩემგან ვცნა ვალთა”.

1081

თქვა: “დიაცსა ვინცა უყვარს, გაექსვის და მისცემს გულსა,
აუგი და მოყივნება არად შესწონს ყოლა კრულსა;
რაცა იცის, გაუცხადებს, ხვაშიადსა უთხრობს სრულსა,
და მიჯობს, მივჰყვე, განლა სადმე ვსცნობ საქმესა დამალულსა”.

1082

კვლა იტყვის: “ვერვინ ვერას იქმს, თუ ეტლი არ მოსთმინდების;
მით რაცა მინდა, არა მაქვს, რაცა მაქვს, არ მომინდების;
ბინდის გვარია სოფელი, ესე თურ ამად ბინდების,
და კოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წამოდინდების!”

წიგნი ავთანდილისა ფატმანის პასუხად მიწერილი

მიუწერა: “წავიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება.
შენ მომასწარ, თვარა შენგან მე უფრო მჭირს ცეცხლთა დება;
შენცა გინდა, მეცა მინდა გაუწყვედლად შენი ხლება,
და შეყრა არის პირიანი, ორთავეა რათგან ნება”.

1084

ფატმანისა ვერ გაიმბობ, მოემატა რა სიამე!
მიუწერა: “კმარის, რაცა უშენომან ცრემლი ვლამე,
აწ ვიქმნები თავის წინა, აქა მპოვე მარტო სამე,
და მომისწრაფე შეყრა შენი, რა შელამდეს, მოდი ღამე”.

1085

მას ღამითვე საწვეველი რა მიათვეს წიგნი ყმასა,
შელამდა და წა-ცა-ვიდა, სხვა ემთხვია მონა გზასა:
“ამას ღამე ნუ მოხვალო, ვერა მპოვებ შენთვის მზასა”.
და მას ეწყინა, არ დაბრუნდა, თქვა თუ: “ჰგავსო ეგე რასა!”

1086

წვეული აღარ დაბრუნდა, კვლა ზევე უკუწვევითა.
ფატმან ზის წყენით, შევიდა ავთანდილ მარტო ხე ვითა,
დიაცსა წყენა შეატყო, ნახა შესლვითა, შე-, ვითა,
და ვერ დაიჩინა შიშითა და მისითავე თნევითა.

1087

ერთგან დასხდეს და დაიწყეს კოცნა, ლაღობა წყლიანი;
შემოდგა კარსა ყმა ვინმე კეკლუცი, ტან-ნაკვითიანი,
შემოვლო ახლოს, შემოჰყვა მონა ხრმალ-დარაკიანი,
და დაჰკრთა, რა ნახა ავთანდილ, ჰგავსო თუ გზაა კლდიანი.

1088

ფატმან რა ნახა, შეშინდა, ძრწის და მიეცა ძრწოლასა.
მან გაკვირვებით უჭკრიტა მათსა ლაღობა-წოლასა;
უთხრა: “არ გიშლი, დიაცო, ფერთა მი და მო კრთოლასა.
და გამითენდების, განანებ მაგა მოყმისა ყოლასა!”

1089

“გამკიცხე, ბოზო დიაცო, და დამდეგ გასათრეველად,

მაგრა სცნობ ხვალე პასუხსა მაგა საქმისა მზღვეველად:
ვარ შენთა შვილთა შენითა კბილითა დამაჭმეველად,
და დავშალო, წვერთა ფუ მიყავ, ხელილა ვრბოდე მე ველად!”

1090

ესე თქვა და კაცმან წვერთა მოიზიდნა, გავლნა კარნი,
ფატმან შექმნა თავის ცემა, ღაწვნი ესხნეს ნახოკარნი;
ცრემლთა, მისთა მონადვართა, წყაროსებრ ისმნეს წკარნი;
და თქვა: “დამქოლეთ, მოდით, ქვითა, მომადეგით მომაკარნი!”

1091

მოსთქვამს: “მოვკალ, ჰაი, ქმარი, ამოვწყვიდენ წვრილნი შვილნი,
იავარ-ვყავ საქონელი, უსახონი თვალნი თლილნი,
გავეყარე საყვარელთა, ვა, გამზრდელნი, ვა გაზრდილნი!
და ბოლოდ ვექმენ სახლსა ჩემსა, სიტყვანია ჩემნი წბილნი”.

1092

ამას ყველასა ავთანდილ ისმენდა გაცბუნვებული;
უბრძანა: “რა გჭირს, რას იტყვი, რასთვის ხარ აგრე ვებული?
რას დაგექადა იგი ყმა, რა ნახა შენგან კლებული?
და დადუმდი, მითხარ, ვინ იყო ანუ რად საქმედ რებული?”

1093

დიაცმან უთხრა: ”ჰე, ლომო, ხელი ვარ ცრემლთა დენითა,
ნურას ნუ მკითხავ ამბავსა, ვერცა რას გითხრობ ენითა;
დავხოცენ შვილნი ხელითა, მით ვარ აღარას ღხენითა.
და თავი მოვიკალ უთმინოდ სიყვარულითა შენითა.

1094

“ესეგვარი დია მიხვდეს სიტყვა-მცთარსა, ენა-მეტსა,
ხვაშიადის ვერ მმაღავსა, უჭკუოსა, შმაგსა, რეტსა;
ვაგლახითა მეწიენით, გეტყვი ყოვლსა ჩემსა მჭვრეტსა,
და მკურნალმანცა ვერა ჰკურნოს თავისისა სისხლის მხვრეტსა.

1095

“ორისაგან ერთი ქმენით, ამის მეტსა ნურას ღამით:
მო-ვითა-ჰკლავ იმა კაცსა, წადი, მოკალ მალვით ღამით,
მე და სრულად სახლი ჩემი დახოცასა დაგვხსენ ამით!
და მოხვალ, გითხრობ ყველაკასა, მო-ვითა-გითხრა ცრემლთა ღამით.

1096

“თვარა ღამითვე ტვირთები შენი წაილე ვირითა,
დააგდე ჩემი მიდამო, სრულად მიკრიფე, მი-, რითა.
ვეჭვ, რომე ჩემთა ცოდვათა შენცა აგავსონ ჭირითა,
და თუ დარბაზს მივა იგი ყმა, შვილთა დამაჭმევს პირითა”.

1097

რა ესე ესმა ავთანდილს ლალსა, ბუნება-ზიარსა,
აღგა და ლახტი აილო, რა ტურფა რამე მხნე არსა!
“ამა საქმესა ვერ-ცნობა, — თქვა, — ჩემი სიძუნწე არსა”.
და ნუ ეჭვ სულ-დგმულსა, მისებრსა, სხვა არცა მისებრი არსა!

1098

ფატმანს უთხრა: “კაცი მომეც მასწავლელად, წინამძღვარად,
გზასა მართლად წამიყვანოს, თვარა მეშვლად მინდა არად;
იმას კაცსა ვერა ვხედავ მეომრად და ჩემად დარად,
და რაცა ვუყო, მოგახსენებ, მომიცადე, იყავ წყნარად”.

1099

მას მისცა მონა დიაცმან წინამძღვრად, წა-ცა-მყვანელად,
კვლავე მიჰყივლა:”ვინათგან ცეცხლი ცხელია აწ ნელად,
თუ მო-ვითა-ჰკლა იგი ყმა ჩემად გულისა მფხანელად,
და ბეჭედი ჩემი აცვია, მას გვედრებ მოსატანელად”.

1100

ავთანდილ გავლო ქალაქი მით უებროთა ტანითა;
ზღვის პირსა სახლი ნაგები დგა ქვითა წითელ-მწვანითა,
ქვეშეთკე სრითა ტურფითა, კვლა ზედათ ბანის-ბანითა,
და დიდროვანითა ტურფითა, მრავლითა თანის-თანითა.

1101

მუნ მიჰყავს პირ-მზე ავთანდილ მას, მისსა წინამძღომელსა;
ხმა-მდაბლად ჰკადრებს: “ისია სრა მისი, ეძებ რომელსა”.
უჩვენებს, ეტყვის: “ზედაო ბანსა ზე და ქვე მდგომელსა?
და იქი წევს ძილად, იცოდი, ანუ ქვე ჰპოვებ მჯდომელსა”.

1102

კარსა წინა დარაჯანი ორნი უწევს მას, გლახ, ყმასა.
ყმა გავიდა, გაეპარა, დააგდებდეს ვირე ხმასა,

თვითო ხელი ყელსა მიჰყო, მუნვე მისცა სულთა ხდასა,
და თავი თავსა შეუტაკა, გაურია ტვინი თმასა.

1103

იგი ყმა საწოლს მარტო წვა გულითა ჯავრიანითა;
ხელ-სისხლიანი ავთანდილ შედგა ტანითა ჯანითა;
ვერღა აესწრა, იდუმალ მოკლა, ვერცა თუ ვცანიტა,
და ხელი მოჰკიდა, მიწასა დაასკვნა, დაკლა დანითა.

1104

მჭვრეტელთა მზე და მებრძოლთა მხეცი და ვითა ზარია.
ბეჭდითურთ თითი მოჰკვეთა, ქვესკნელს მიწათა გარია,
ზღვისაკენ სარკმლით გასტყორცა, ზღვისა ქვიშათა დარია,
და მისთვის არცაღა სამარე, არცა სათხარად ზარია.

1105

ხმა მათისა დახოცისა არ გაისმა არსით არა.
წამოვიდა ვარდი ტკბილი, რასამცა ვით გაემწარა!
ესე მიკვირს, სისხლი მითი ასრე ვითა მოიჰარა!
და რომე პირველ წამოევილო, გზა იგივე წაიარა.

1106

“რა ფატმანისსა შევიდა ლომი, მზე, მოყმე წყლიანი,
უბრძანა: “მოვკალ, მან ყმამან დღე ველარ ნახოს მზიანი,
თვით მონა შენი მოწმად მყავს, ფიცი აფიცე ღმრთიანი,
და აჰა თითი და ბეჭედი, და დანა მაქვს სისხლიანი.

1107

“აწ მითხარ, თუ: რას იტყოდი, რას გაშმაგდი ისრე რეტად?
რას გექადდა ისი კაცი? მესწრაფების მეტის-მეტად”.
ფატმან ფერხთა მოეხვია: “არა ღირს ვარო პირსა ჰვრეტად,
და გამიმრთელდა გული წყლული, აწყა დავჯე ცეცხლთა შრეტად.

1108

“მე და უსენი შვილითურთ აწ ახლად დავიბადენით;
ლომო, ქებანი შენნიმცა ჩვენ ვითა ვადიადენით!
ვინათგან სისხლთა იმისთა დაღვრავე დავიქადენით,
და თავითგან გითხრობ ყველასა, თქვენ სმენად დაემზადენით”.

ამა ქალაქსა წესია, დღესა მას ნავროზობასა,
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭარი, არცა ვინ წავა გზობასა;
ყოველნი სწორად დავიწყებთ კაზმასა, ლამაზობასა,
და დიდსა შეიქმან მეფენი პურობა-დარბაზობასა.

1110

“ჩვენ, დიდ-ვაჭართა ზედა-გვაც დარბაზს მიღება ძღვენისა,
მათ საბოძვრისა ბოძება მართებს მსგავსისა ჩვენისა;
ათ დღემდის ისმის ყოველგნით ხმა წინწილისა, ებნისა,
და მოედანს მღერა, ბურთობა, დგრიალი ცხენთა დგენისა.

1111

“ქმარი ჩემი დიდ-ვაჭართა წაუძღვების, უსენ, წინა,
მათთა ცოლთა მე წავასხამ, მაწვეველი არად მინა;
დედოფალსა ძღვენსა ვუძღვნით; მდიდარი თუ გლახა ვინ-ა,
და დარბაზს ამოდ გავიხარებთ, მხიარულნი მოვალთ შინა.

1112

“დღე მოვიდა ნავროზობა, დედოფალსა ძღვენი ვსძღვნით;
ჩვენ მივართვით, მათ გვიბოძეს, ავავსენით, ავივსენით;
ჟამიერად მხიარულნი წამოვედით ნებით ჩვენით,
და კვლა დავსხედით გახარებად, უნებურნი არ ვიყვენით.

1113

“ბაღსა შიგან თამაშობად საღამოსა გავე ჟამსა,
გავიტანე ხათუნები, — მათი ჭმევა ჩემგან ხამსა; —
მომყვებოდეს მომღერალნი, იტყოდინ ტკბილსა ხმასა,
და ვიმღერდი და ვყმაწვილობდი, ვიცვალეზდი რიდე-თმასა.

1114

“იქ ბაღსა შიგან ტურფანი სახლნი, ნატიფად გებულნი,
მაღალნი, ყოვლგნით მხედველნი, ზღვას ზედა წაკიდებულნი,
მუნ შევიტანენ ხათუნნი, იგი ჩემთანა ხლებულნი,
და კვლა დავიდევით ნადიმი, დავსხედით ამოდ შვებულნი.

1115

“ვაჭრის ცოლთა მხიარულმან ვუმასპინძლე ამოდ, დურად;
სმასა ზედა უმიზეზოდ გავხე რადმე უგემურად,

რა შემატყვევს, გაიყარა, სხდომილ იყო რაცა პურად,
და მარტო დავრჩი, სევდა რამე შემომექცა გულსა მურად.

1116

“უკმოვახვენ სარკმელნი და შევაქციე პირი გზასა,
ვიხედვიდი, ვიქარვებდი კაემნისა ჩემგან ზრდასა;
შორს ამიჩნდა ცოტა რამე, მოცურვიდა შიგან ზღვასა,
და მფრინველად ვთქვი, ანუ მხეცად, სხვას ვამსგავსე მემცა რასა!

1117

“მაშორვიდა, ვერად ვიცან; მომეახლა, იყო ნავი;
ორთა კაცთა, ტანად შავთა, თვით პირიცა ედგა შავი;
იქით-აქათ მოსდგომოდეს, ახლოს უჩნდა ოდენ თავი,
და გამოვიდეს, გამიკვირდა იგი უცხო სანახავი.

1118

“გამოზიდეს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა,
მიიხედნეს, მოიხედნეს, ვინ გვიჭვრეტსო, სადა, ვინ-ა;
ვერა ნახეს სულიერი, ვერცა რამან შეაშინა,
და მე იდუმალ ვიხედვიდი, სულ-ღებული ვიყავ შინა.

1119

“მით ნავიდაღმა მათ რომე გარდმოსვეს კილობანითა,
ახადეს, ქალი გარდმოხდა უცხოთა რამე ტანითა,
თავსა რიდიითა შავითა, ქვეშეთ მოსილი მწვანითა,
და მზესა სიტურფედ ეყოფის, იყოს მისითა გვანითა.

1120

“რა მობრუნდა ქალი ჩემკენ, შემოადგეს სხივნი კლდესა,
ლაწვთა მისთა ელვარება ელვარება ხმელთა და ზესა;
დავიწუხენ თვალნი, ყოლა ვერ შევადგენ, ვითა მზესა,
და უკმოვიხაშ კარი, ჩემგან, მათი ჭვრეტა ვერა ცნესა.

1121

“მოვიხმენ ოთხნი მონანი. ჩემსა წინაშე მდგომელნი,
ვუჩვენე: «ხედავთ, ინდოთა ტყვედ ჰყვანან შუქნი რომელნი?
ჩაეპარენით, ჩაედით, წყნარად, ნუ ჩქარად მხლტომელნი
და მოგყიდონ, ფასი მიეცით, რისაცა იყვნენ მნდომელნი.

1122

«თუ არ მოგცენ, ნულა მისცემთ, წაჰგვარეთ და დახოცენით,
მოიყვანეთ ისი მთვარე, ქმენით კარგად, ეცადენით.»
ჩემნი ყმანი ზედადაღმა ჩაეპარნეს, ვითა ფრენით,
და დაევაჭრნეს, არ მოჰყიდეს, შავნი ვნახენ მეტად წყენით.

1123

“მე სარკმელთა გარდავადეგ. რა შევიგენ, არ მოჰყიდეს,
შევიზახენ: «დახოცენით!», დაიპყრნეს და თავსა სჭრიდეს;
იგი ზღვასა შეასრივნეს, შემოადგეს ქალსა, სცვიდეს;
და ჩავეგებე, გამოვჰგვარე, ზღვის პირს ხანსა არ დაზმიდეს.

1124

“რა გიამბო ქება მისი, რა სიტურფე, რა ნაზობა!
ვფიცავ, რომე იგი მზეა, არა ჰმართებს მზესა მზობა!
ვინ გაიცდის შუქთა მისთა, ვინმცა ვით ქმნა ნახაზობა!
და მე თუ დამწვავს, აჰა მზა ვარ, არლა უნდა ამას მზობა!”

1125

ესე სიტყვა დაასრულა, ფატმან იკრნა პირსა ხელნი;
ავთანდილსცა აეტირნეს, გარდმოყარნა ცრემლნი ცხელნი;
ერთმანერთი დაავიწყდა, მისთვის გახდეს ვითა ხელნი,
და ღვარმან, ზედათ მონადენმან, გააწყალნა ფიფქნი თხელნი.

1126

მოიტირეს, ყმამან უთხრა: “ნულარ გასწყვედ, გაასრულე”.
ფატმან იტყვის: “მივეგებე, გული მისთვის ვაერთგულე,
გარდვუკოცნე ყოვლი ასო, თავი ამად მოვამულე,
და ზედა დავსვი ტახტსა ჩემსა, შევეკვეთე, გავესულე.

1127

“ვჰკადრე: «მითხარ, ვინ ხარ, მზეო, ანუ შვილი ვისთა ტომთა?
იმა ზანგთა სით მოჰყვანდი შენ, პატრონი ცისა ხომთა?»
მან პასუხი არა მითხრა მე სიტყვათა ესეზომთა,
და ას-ნაკეცი წყარო ვნახე ცრემლთა, მისთა მონაწთომთა.

1128

“რა მივაჭირვე კითხვითა, მეტითა საუბარითა,
გულ-ამოხვიჩვით ატირდა მით რამე ხმითა წყნარითა;
ბროლ-ლალსა ღვარი ნარგისთათ მოსდის გიშრისა ღარითა;
და მისი მჭვრეტელი დავიწვი, გავხე გულითა მკვდარითა.

1129

“მითხრა: «შენ ჩემთვის, დედაო, ხარ უმჯობესი დედისა,
რას აქნევ ჩემსა ამბავსა, ზღაპარი არის ყბედისა!
ღარიბი ვინმე, შემსწრობი ვარ უბედოსა ბედისა;
და თუ რაცა მკითხო, ძალიმცა გიგმია არსთა მხედისა!»

1130

“ვთქვი: «უჟამოდ არ წესია მოყვანა და მზისა ხმოზა;
მომყვანელი გაშმაგდების და წაუვა ერთობ ცნობა;
ხმოზა უნდა ჟამიერად, სააჯოსა ყოვლსა თხროზა.
და რად არ ვიცი ამა მზისა საუბრისა უჟამოზა?»

1131

“ავიყვანე იგი პირ-მზე ნაქები და ვერ ვთქვი უქი;
სურვილმან და მზემან მისმან, ძლივ დავმალე მისი შუქი,
ჩამოვჰბურე მრავალ-კეცი სტავრა მძიმე, არ სუბუქი;
და ცრემლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს, წამწამთაგან მოქრის ბუქი.

1132

“მოვიყვანე შინა ჩემსა იგი პირ-მზე ტანით ალვით,
მოვუკაზმე სახლი ერთი, შიგან დავსვი მეტად მალვით;
არვის ვუთხარ სულიერსა, შევინახე ფარვით, კრძალვით,
და ერთი ზანგი ვამსახურე, მე შევიდი, ვნახი ხალვით.

1133

“ვით გაიმბო საკვირველი მე, გლახ, მისი ყოფა-ქცევა,
დღე და ღამე გაუწყვედლად ტირილი და ცრემლთა ფრქვევა!
შევებვეწი: «დადუმდიო», წამ-ერთ ჰქონდის ჩემი თნევა.
და აწ უმისოდ ვით ცოცხალ ვარ, ჰაი ჩემთვის, ვაგლახ მე, ვა!

1134

“შინა შევიდი, მას წინა ედგის ცრემლისა გუბები,
შიგან სისხლისა მორევსა ეყრდნის გიშრისა შუბები,
მელნისა ტბათათ იღვრების სავსე სათისა რუბები,
და შუა ძოწსა და აყიყსა სჭვირს მარგალიტი ტყუბები.

1135

“ჟამი ვერ ვპოვე კითხვისა ნიადაგ ცრემლთა ღვრისაგან,
თუმცა მეკითხა: «ვინ ხარ და ეგრე გასრული — რისაგან?»
მჩქეფრად სისხლისა ნაკადი მოსდის ალვისა ხისაგან,

და მას ხორციელი რა გასძლებს სხვა, კიდეგანი ქვისაგან!

1136

“არად უნდის საბურავი, არცა წოლა საგებლითა,
მიწვივ იყვის რიდიტა და მით ერთითა ყაბაჩითა,
მკლავი მისი სასთაულად მიიდვის და მიწვის მითა,
და ძლივ ვაჭამი ცოტა რამე ათასითა შეხვეწითა.

1137

“სხვა გიამბო საკვირველი რიდისა და ყაბაჩისა;
ვარ მნახავი ყოვლისავე უცხოსა და ძვირფასისა,
მაგრა მისი არა ვიცი, ქმნილი იყო რაგვარ რისა,
და სილბო ჰქონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე — ნაჭედისა.

1138

“მან ტურფამან სახლსა ჩემსა ეგრე დაყო ხანი დიდი;
ვერ გავანდევ ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი;
ვთქვი: «თუ ვუთხრობ, ვიცი, დარბაზს გამამჟღავნებს,ისი ფლიდი».
და ესე მეყო საგონებლად, კვლა შევიდი, კვლა გავიდი.

1139

“ვთქვი: «თუ არ ვუთხრა, რა ვუყო, ჩემგან რა მოეგვარების,
არცა რა ვიცი, რა უნდა, რა ვისგან მოეხმარების;
ქმარი რა მიგრძნობს, მო-ცა-მკლავს, ველარა მომეფარების;
და ვითა დავმალო ნათელი, ვინ მზესა დაედარების?!

1140

“მე, გლახ, მარტომან რა ვუყო, მიმატებს ცეცხლთა დებასა!
მო და გავანდო, ნუ შევალ უსენის შეცოდებასა;
არ გამამჟღავნოს, ვაფიცო, თუ მომცემს იმედებასა,
და სულსა ვერ წასწყმედს, ვერა იქმს ფიცისა გაცუდებასა».

1141

“მივე მარტო, ქმარსა ჩემსა ველადობე, ველაციცე,
მერმე ვუთხარ: «გიუთხრობ რასმე, მაგრა პირველ შემომფიცე,
არვის უთხრა სულიერსა, საფიცარი მომეც მტკიცე».
და ფიცი ფიცა საშინელი: «თავიცაო კლდეთა ვიცი!»

1142

«რაცა მითხრა, სიკვდილამდის არვის ვუთხრა სულიერსა,
არა ბერსა, არა ყმასა, მოყვარესა, არცა მტერსა».
მერე ვუთხარ ყველაკაი უსენს, კაცსა ლმობიერსა:
და «მოდო, მომყევ, აქა სადმე, მო, გიჩვენებ მზისა ფერსა».

1143

“ადგა, ამყვა და წავედით, შეველენით კარნი სრისანი.
უსენ გაჰკვირდა, გა-ცა-კრთა, რა შუქნი ნახნა მზისანი;
თქვა: «რა მიჩვენე, რა ვნახე, რანია, ნეტარ, რისანი?!
და თუ ხორციელი არისმცა, თვალნიმცა მრისხვენ ღმრთისანი!»

1144

“ვთქვი, თუ: «არცა რა მე ვიცი ამისი ხორციელობა,
რაცა არ გითხარ, მის მეტი არა მაქვს მეცნიერობა;
მე და შენ ვჰკითხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ისი ხელობა,
და ნუთუ რა გვითხრას, ვეაჯნეთ, ქმნას დიდი ლმობიერობა».

1145

“მივედით, გვექონდა ორთავე კრძალვა მისისა კრძალისა;
ვჰკადრეთ, თუ: «მზეო, სახმილი გვედების შენგან აღისა,
გვითხარ, რა არის წამალი მთვარისა შუქ-ნამკრთალისა?
და რას შეუქმნიხარ ზაფრანად შენ, ფერად მსგავსი ლალისა?»

1146

“რაცა ვჰკითხეთ, არა ვიცი, ესმა, ანუ არ ისმენდა:
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აჩენდა;
გველნი მოშლით მოეკეცნეს, ბალი შეღმა შე-რა-შენდა,
და მზე ვემაჰსა დაებნელა, ზედა რადმცა გაგვითენდა!

1147

“ვერა დავჰყარეთ პასუხი ჩვენ საუბრითა ჩვენიტა:
ვეფხი-ავაზა პირ-ქუშად ზის, წყრომა ვერ ვუგრძენითა.
კვლაცა ვაწყინეთ, ატირდა მჩქეფრად ცრემლისა დენითა,
და «არა ვიციო, მიმიშვით!», ეს ოდენ გვითხრა ენითა.

1148

“დავსხედით და მას თანავე ვიტირეთ და ცრემლი ვლამეთ,
რაცა გვეთქვა, შევიწანეთ, სხვამცა რალა შევიწამეთ!
ძლივ ვეაჯეთ დადუმება, დავადუმეთ, დავაამეთ,
და ჩვენ მივართვით ხილი რამე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.

1149

“უსენ იტყვის: «ბევრ-ათასნი ჭირნი ამათ ამიხოცნეს;
ესე ლაწვნი მზისად ხმანან, კაცთაგანმცა ვით იკოცნეს!
უმართლეთა, ვერ-მჭვრეტელმან თუ პატიჟნი იასოცნეს,
და მე თუ შვილნი მირჩვენთან, ღმერთმან იგი დამიხოცნეს!»

1150

“მას ვუჭვრიტეთ დიდი ხანი, წამოვედით სულთქმით, ახით.
შეყრა გვიჩნდის სიხარულად, გაყრა დიდად ვივაგლახით.
ვაჭრობისა საქმისაგან მოვიცალით, იგი ვნახით,
და გულნი ჩვენნი გაუშვებლად დაეტყვევნეს მისით მახით.

1151

“რა გამოხდა ხანი რამე, გამოვიდეს ღამე-ღღენი,
უსენ მითხრა: «არ მინახავს პოლანდითგან მეფე ჩვენი.
მივაზირებ, წავალ, ვნახავ, ვუდარბაზო, ვუძღვნა ძღვენი».
და მოვახსენე: «დია, ღმერთო, ბრძანებაა ეგე თქვენი!»

1152

“უსენ ტაბაკსა დააწყო მარგალიტი და თვალეზი.
დავედრე: «დარბაზს დაგხვდების დარბაზის ერი მთრვალები;
ამა ქალისა ამბავსა, მომკალ, თუ არ ეკრძალები».
და კვლა შემომფიცა: «არ ვიტყვი, თავსაცა მეცეს ხრმალები!»

1153

“უსენ მივიდა, ხელმწიფე დახვდა ნადიმად მჯდომელი,
უსენ, არიფი მეფისა, მეფეცა მისი მნდომელი,
წინა მიისვა, შეიძღვნა, ძღვენი მიართვა რომელი,
და აწ ნახო მთრვალი ვაჭარი, ცქაფი, უწრფელი, მსწრომელი.

1154

“რა მეფემან უსენს წინა სვა მრავალი დოსტაქანი,
კვლა შესვეს და კვლა აივსნეს სხვა ფარჩნი და სხვა ჭიქანი.
დაავიწყდეს იგი ფიცნი, რა მუსაფნი, რა მაქანი!
და მართლად თქმულა: «არა მართებს ყვავსა ვარდი, ვირსა რქანი ».

1155

“უთხრა დიდმან ხელმწიფემან უკუოსა უსენს, მთრვალსა:

«დია მიკვირს, საძღვნიდ ჩვენად სით მოიღებ ამა თვალსა,
მარგალიტსა დიდროვანსა, უმსგავსოსა ჰპოვებ ლალსა?
და ვერ გარდვიხდი, თავმან ჩემმან, ძღვენთა შენთა ნათალსა».

1156

“თაყვანი-სცა უსენ, ჰკადრა: «ჰე მაღალო ხელმწიფეო,
ზეცით შუქთა მომფენელო, მარჩენელო არსთა, მზეო!
რაცა სხვა მაქვს, ვისი არის? ოქრო თუნდა საჭურჭლეო,
და დედის მუცლით რა გამომყვა? მზოდებია თქვენგან მეო.

1157

«ამას გკადრებ, თავმან თქვენმან, არა გმართებს მაღლი ძღვნისა;
სხვა რამე მითქს საძღვნი თქვენი, შესართავი თქვენის ძისა;
მას უცილოდ დამიმადლებთ, ოდეს ნახოთ მსგავსი მზისა,
და მაშინ მეტად გაამრავლოთ თქვენ ბრძანება ნეტარძისა».

1158

“რას ვაგრძელებდე! გატეხა ფიცი, სიმტკიცე სჯულისა,
უამბო პოვნა ქალისა, მჭვრეტთაგან მზედ სახულისა.
მეფესა მეტად ეამა, მიეცა ლხინი გულისა,
და უბრძანა დარბაზს მოყვანა, სრულ-ქმნა უსენის თქმულისა.

1159

“მე აქა ჩემსა ამოდ ვჯე, მუნამდის არ მიკვნესია.
შემოდგა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია,
თანა ჰყვა მონა სამოცი, ვით ხელმწიფეთა წესია,
და მოვიდეს; დია გავჰკვირდი, ვთქვი: «რამე საქმე ზესია».

1160

“მისალამეს, «ფატმან, — მითხრეს, — «ბრძანებაა ღმრთისა სწორთა:
დღეს რომელი უსენ შესძღვნა ქალი, მსგავსი მზეთა ორთა,
აწ მოგვგვარე, წავიყვანოთ, ვლა არ გვინდა გზათა შორთა».
და ესე მესმა, დამტყდეს ცანი, რისხვა ღმრთისა ეცა გორთა.

1161

“მე გაკვირვებით კვლა ვჰკითხე: «რა ქალი გინდა, რომელი?»
მათ მითხრეს: «უსენ შემოსძღვნა პირი ელვათა მკრთომელი»
არას მარგებდა, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი,
და ავთრთოლდი, ავდეგ ველარა, ვერცა ქვე ვიყავ მჯდომელი.

1162

“შევე, ვნახე იგი ტურფა მტირალად და ცრემლ-დასხმულად,
ვჰკადრე: «მზეო, ბედმან შავმან ვით მიმუხთლა, ხედავ, რულად!
ცა მობრუნდა რისხვით ჩემკენ, იავარ-მყო, ამფხვრა სრულად,
და შემასმინეს, მეფე გითხოვს, ვარ ამისთვის გულ-მოკლულად».

1163

“მან მითხრა: «დაო, ნუ გიკვირს, ეგე რაზომცა ძნელია!
ბედი უბედო ჩემზედა მიწყვი ავისა მქმნელია.
კარგი რამ მჭირდეს, გიკვირდეს, ავი რა საკვირველია!
და სხვა-და-სხვა ჭირი ჩემზედა არ-ახალია, ძველია».

1164

“თვალთათ, ვითა მარგალიტი გარდმოყარა ცრემლი ხშირი,
ადგა ასე გულ-უშიშრად, ვეფხი იყო, ანუ გმირი,
ლხინი ლხინად არად უჩნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი.
და მთხოვა, გარე აჯილთა მოიბურა ტანი, პირი.

1165

“შევე საჭურჭლეს, რომელსა ფასი არ დადებოდა,
თვალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოდენ ამეღებოდა,
თვითო და თვითო თვითოსა ქალაქსა ეფასებოდა,
და მივე, მას წელთა შევარტყი, შავ-გული ვისთვის კვდებოდა.

1166

“ვარქვი: «ჩემო, განლა სადმე გეხმარების ესე გვარი».
მათ მონათა ხელთა მივეც იგი პირი მზისა დარი.
ცნა მეფემან, მოეგება, ჰკრეს ტაბლაუსა, გახდა ზარი,
და იგი მივა თავ-მოდრეკით წყნარი, არას მოუბარი.

1167

“ზედა მოატყდა მჭვრეტელი, გახდა ზათქი და ზარები,
ვერ იჭირვიდეს სარანგნი, მუნ იყო არ-სიწყნარები;
იგი რა ნახა მეფემან, საროსა მსგავსი ნარები,
და გაკროთომით უთხრა: «ჰე, მზეო, აქა ვით მოიგვარები?»

1168

“ვით მზემან, მისნი მჭვრეტელნი შექმნნა თვალისა მფახველად;
მეფემან ბრძანა: «გამხადა ნახული მე უნახველად,

ღმრთისაგან კიდე ვინმე იყო კაცი ამისად მსახველად!
და მართებს ამისა მიჯნურსა, ხელი თუ რბოდეს, ახ, ველად!»

1169

“გვერდსა დაისვა, ეუბნა ტკბილითა საუბარითა:
«მიტხარო, ვინ ხარ, ვისი ხარ, მოსრული ვისთა გვართა?»
მან არა გასცა პასუხი პირითა, მზისა დართა;
და თავ-მოდრეკილი დაღრეჯით ქვე ზის ცნობითა წყნართა.

1170

“არ ისმენდა მეფისასა, რასა გინდა უბრძანებდა,
სხვაგან იყო გული მისი, სხვასა რასმე იგონებდა;
ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აღებდა,
და მჭვრეტნი მისნი გააკვირვნა, რასამცა ვინ იაზრებდა!

1171

“მეფე ბრძანებს: «რა შევიგნათ, გული ჩვენი რით იხსნების?
ამა ორთა კიდევანთა აზრი არა არ იქმნების:
ან ვისიმე მიჯნურია, საყვარელი ეგონების,
და მისგან კიდე არვისად სცალს, ველარცა ვის ეუბნების.

1172

«ანუ არის ბრძენი ვინმე, მაღალი და მაღლად მხედი,
არცა ლხინი ლხინად უჩანს, არცა ჭირი ზედა-ზედი;
ვით ზღაპარი, ასრე ესმის უბედობა, თუნდა ბედი,
და სხვაგან არის, სხვაგან ფრინავს, გონება უც, ვითა ტრედი.

1173

“ღმერთმან ქმნას, შინა მოვიდეს ძე ჩემი გამარჯვებული,
მე დავახვედრო ესე მზე, და-, მისთვის დამზადებული;
მან ათქმევინოს ნუთუ რა, ჩვენცა ვცნათ გაცხადებული,
და მუნამდის მთვარე შუქ-კრთომით ჯდეს, მზისა მოშორვებული».

1174

“ხელმწიფისა შვილსა გითხრობ კარგსა ყმასა, გულოვანსა,
უებროსა ზნედ და თვალად, შვენიერსა პირსა, ტანსა;
მაშინ ლაშქარს წასრულ იყო, მუნ დაჰყოფდა დიდსა ხანსა,
და მამა მისთვის ამზადებდა მას, მნათობთა დასაგვანსა.

1175

“მოიღეს, ტანსა ჩააცვეს შესამოსელი ქალისა,
მას ზედა შუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თვალისა,
დაადგეს თავსა გვირგვინი ერთობილისა ლალისა,
და მუნ ვარდსა ფერი აშვენებს ბროლისა გამჭვირვალისა.

1176

“მეფემან ბრძანა: «მოკაზმეთ საწოლი უფლის-წულისა!»
დაუდგეს ტახტი ოქროსა, წითლისა მადრიბულისა;
ადგა თვით დიდი ხელმწიფე, პატრონი სრისა სრულისა,
და მას ზედა დასვა იგი მზე, ლხინი მჭვრეტელთა გულისა.

1177

“უბრძანა ცხრათა ხადუმთა დადგომა მცველად კარისად;
ხელმწიფე დაჯდა ნადიმად, მსგავსად მათისა გვარისად;
უბოძა უსენს უზომო მუქვად მის მზისა დარისად.
და სცემდეს ბუკსა და ტაბლავსა მოსამატებლად ზარისად.

1178

“გააგრძელეს ნადიმობა, სმა შეიქმნა მეტად გრძელი,
ქალი პირ-მზე ბედსა ეტყვის: «რა ბედი მიც ჩემი მკლველი!
სადაური სად მოსულვარ, ვის მივხვდები, ვისთვის ხელი,
და რა ვქმნა, რა ვყო, რა მერგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად ძნელი!»

1179

“კვლაცა იტყვის: «ნუ დავაჭნობ შვენებასა ვარდთა ფერსა;
ვეცადო რას, ნუთუ ღმერთმან მომარიოს ჩემსა მტერსა;
სიკვდილამდის ვის მოუკლავს თავი კაცსა მეცნიერსა?
და რა მისჭირდეს, მაშინ უნდან გონებანი გონიერსა!»

1180

“ხადუმნი უხმნა, უბრძანა: «ისმინეთ, მოდით ცნობასა!
მოღორებულხართ, დამცთარხართ თქვენ ჩემსა პატრონობასა,
დამცთარა თქვენი პატრონი, ჩემსა თუ ლამის სძლობასა,
და ჩემთვის ბუკსა და ტაბლავსა ცუდად, გლახ, იცემს, ნობასა.

1181

«არ ვარგვარ თქვენად დედოფლად, ჩემი გზა კიდევანია;
მაშოროს ღმერთმან მამაცი, პირად მზე, სარო ტანია!
სხვასა რას მნუკევთ საქმესა, ჩემნი საქმენი სხვანია,

და თქვენთანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაგვანია!

1182

«უცილოდ თავსა მოვიკლავ, გულსა დავიცემ დანასა,
თქვენ დაგხოცს თქვენი პატრონი, სოფელს ვერ დაჰყოფთ ხანასა;
ესე სჯობს, მოგცე საჭურჭლე, მძიმე მარტყია ტანასა,
და მე გამაპარეთ, გამიშვით, თვარა დავიწყებთ ნანასა».

1183

“შემოიხსნა მარგალიტი, შემოერტყა რაცა თვალი,
მოიხადა გვირგვინიცა გამჭვირვალი, ერთობ ლალი;
მისცა, უთხრა: «გამომიღეთ, გეაჯები გულ-მხურვალი,
და მე გამიშვით, ღმერთსა თქვენსა მიავალეთ დიდი ვალი».

1184

“მონათა მიხვდა სიხარბე მის საჭურჭლისა ძვირისა,
დავიწყდა შიში მეფისა, ვითა ერთისა გზირისა,
გამოპარება დაასკვნეს მის უებროსა პირისა.
და ნახეთ, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკთა ძირისა!

1185

“ვა, ოქრო მისთა მოყვასთა აროდეს მისცემს ლხენასა,
დღე სიკვდილამდე სიხარბე შეაქნევს კბილთა ღრჭენასა:
შესდის და გასდის, აკლია, ემდურვის ეტლთა რბენასა,
და კვლა აქა სულსა დაუბამს, დაუშლის აღმაფრენასა.

1186

“რა ხადუმთა აუსრულეს საქმე მისი საწადელი,
ერთმან ტანსა აიხადა, მისცა მისი ჩასაცმელი,
სხვანი კარნი გამოარნეს, იჯრებოდა დარბაზს მსმელი.
და დარჩა მთვარე გავსებული, გველისაგან ჩაუნთქმელი.

1187

“მონანიცა გარდიხვეწნეს, გაიპარნეს მასვე თანა.
ქალმან კარსა დამირეკა, ფატმანობა ჩემი ბრძანა.
გავე, ვიცან, მოვეხვიე, გამიკვირდა, მეცა განა!
და შინა ყოლა არ შემომყვა: «რად მაწვეო?» შემანანა.

1188

“მიბრძანა: «თავი ვიყიდე მოცემულითა შენითა;
მუქაფა ღმერთმან შემოგზლოს მოწყალებითა ზენითა!
ველარ დამძალავ, გამიშვი, ფიცხლად გამგზავნე ცხენითა,
და სადამდის სცნობდეს ხელმწიფე, კაცთა მომწევდეს რბენითა».

1189

“შევე ფიცხლად საჯინიბოს, ავხსენ ცხენი უკეთესი,
შევუკაზმე, ზედა შევსვი მხიარული, არ-მოკვნესი.
ჰგვანდა, ოდეს ლომსა შეჯდეს მზე, მნათობთა უკეთესი,
და წახდა ჩემი ჭირნახული; ვერ მოვიმკე, რაცა ვსთესი.

1190

“დღე მიიყარა, ხმა გახდა, მოვიდა მისი მდევარი,
მოიცივს შიგან ქალაქი, შეიქმნა მოსაწევარი;
მე მკითხეს, ვარქვი: «თუ ჰპოვოთ მუნ სახლსა, სადა მე ვარი,
და მეფეთა ვიყო შემცოდე და მათთა სისხლთა მზღვევარი!»

1191

“მონახეს, ვერა შეიგნეს, შეიქცეს დაწბილებულნი,
მას აქათ იგლოვს ხელმწიფე და ყოვლნი მისნი ხლებულნი.
დახედენ დარბაზის ერთა, შევლენ ისფრითა ღებულნი,
და მზე მოგვეშორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი.

1192

“მის მთვარისა სადაობა კვლა გიამბო, საქმე კვლაცი;
აწ უწინა ესე გითხრა, რას მექადდა ისი კაცი:
მე, გლახ, ვიყავ მისი ნეზვი, იგი იყო ჩემი ვაცი.
და კაცსა დასვრის უგულობა და დიაცსა ბოზი ნაცი.

1193

“მით არ ჯერ ვარ ქმარსა ჩემსა, მჭლე არის და თვალად ნასი.
ისი კაცი ჭაშნაგირი დარბაზს იყო მეტად ხასი;
ჩვენ გვიყვარდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლასი,
და ნეტარმი ვინ სისხლი მისი შემახვრიტა ერთი თასი!

1194

“ესე ამბავი მასთანა ვთქვი დიაცურად, ხელურად:
ჩემსავე მოსლვა მის მზისა და გაპარება მეღურად.
გამჟღავნებასა მექადდა არ მოყვარულად, მტერულად,
და აწ ისრე მკვდარსა ვიგონებ, იშ, თავი ვიხსენ მე რულად!

1195

“დამექადის, რაზომჯერცა წავიკიდნით თავის წინა.
ოდეს მეხმე, არ მეგონა მე იმისი ყოფა შინა;
მოსრულ იყო, მოსლვა ეთქვა; შენცა მოხვე, შემეშინა,
და ამად გკადრე: «ნუ მოხვალო», მოგაგებე მონა წინა.

1196

“აღარ დაჰბრუნდით, მოხვედით, შუქნი თქვენ ჩემთვის არენით;
შეიყარენით ორნივე, ჩემ ზედა დაიჯარენით;
ამად შევშინდი, ღონენი ველარა მოვაგვარენით,
და იმას, გლახ, ჩემი სიკვდილი გულითა სწადდა, არ ენით.

1197

“თუმცა ისი არ მოგეკლა, მისრულიყო დარბაზს ვითა,
შემასმენდა ჯავრიანი, გული ედვა ცეცხლებრ წვითა;
მეფე მწყრალი გარდასწმედდა სახლსა ჩემსა გარდაგვითა,
და შვილთა, ღმერთო, დამაჭმევდა, დამქოლვიდა მერმე ქვითა!

1198

“მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს! — მადლსა გკადრებდე მე რასა,
რომელმან დამხსენ მშვიდობით იმა გველისა მზერასა!
აწ ამას იქით ვნატრიდე ჩემსა ეტლსა და წერასა,
და აღარ ვიშიშვი სიკვდილსა, ჰაი, ჩავიჭერ მე რასა!”

1199

ავთანდილ უთხრა: “ნუ გეშის, წიგნსაცა აგრე სწერია:
მოყვარე მტერი ყოვლისა მტრისაგან უფრო მტერია.
არ მიენდობის გულითა, თუ კაცი მეცნიერია,
და ნულარ იშიშვი იმისგან, აწ იგი მკვდართა ფერია.

1200

“იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაჰზავნე შენ ოდეს,
რაცალა გეცნას ამბავი, ანუ რა მისი გსმენოდეს”.
კვლა იტყვის ფატმან ტირილით, კვლა თვალთა ცრემლი სდენოდეს:
და “წარხდესო შუქნი, რომელნი მზისაებრ ველთა ჰფენოდეს!”

ამბავი ნესტან-დარეჯანისა ქაჯთაგან შეპყრობისა.

ვა, საწუთროო, სიცრუით თავი სატანას ადარე

შენი ვერავინ ვერა ცნას, შენი სიმუხთლე სად არე;
პირი მზისაებრ საჩინო სად უჩინო ჰყავ, სად არე?
და მით ვხედავ, ბოლოდ სოფელსა ოხრად ჩანს ყოვლი, სად არე!

1202

ფატმან იტყვის: “მომემორვა მზე, მნათობი სრულად ხმელთა.
სიცოცხლე და სულ-დგმულობა, მონაგები ჩემთა ხელთა;
მას უკანით გაუწყვედლად დება მჭირდის ცეცხლთა ცხელთა,
და ვერ გავახმე წყარო ცრემლთა, თვალთა ჩემთა გადმომღვრელთა.

1203

“სახლი და შვილი მომძულდა, ვჯდი უგულოთა გულითა,
მას ვიგონებდი მღვიძარე, რა მიმეძინის ლულითა;
უსენ, გამტეხი ფიცისა, მიჩს უსჯულოთა სჯულითა,
და ვერ მიმიახლოს საახლოდ კრულმან პირითა კრულითა.

1204

“დღესა ერთსა, საღამო-ჟამ, ჩასლვა იყო ოდენ მზისა,
წავდეგ წინა დარიჯაგთა, კარი მიჩნდა ხანაგისა;
ვიგონებდი, სევდა მკლვიდა მისისავე გონებისა,
და ვთქვი: «კრულია ზენაარი ყოვლისამცა მამაცისა».

1205

“მოვიდა სითმე ღარიბი, მონა მოყვსითა სამითა,
მონა მონურად მოსილი, სხვანი მგზავრულად ხამითა;
სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნასყიდი დრამითა,
და სმიდეს, ჭამდეს და უბნობდეს, სხდეს მხიარულნი ამითა.

1206

“მე ვუყურებდი, ვუჭვრეტდი; თქვეს: «ამოდ გავიხარენით
მაგრა ჩვენ აქა მოყვასნი უცხონი შევიყარენით,
არცა არა ვიცით, ვინ ვინ ვართ, ანუ სით მოვიარენით,
და ხამს, ერთმანერთსა ამბავი ჩვენიცა ვუთხართ ბარ ენით».

1207

“მათ სხვათა მათი ამბავი თქვეს, ვითა მგზავრთა წესია;
მონამან უთხრა: «ჰე, ძმანო, განგება რამე ზესია:
მე მარგალიტსა მოგიმკი, თქვენ ქვრიმი დაგითესია,
და ჩემი ამბავი ამბავთა თქვენთაგან უკეთესია.

1208

«მე ვარო მონა მეფისა მაღლისა, ქაჯთა მფლობლისა;
მათ მიხვდა ცემა სენისა, მათისა დამამხოზლისა:
მოგვიკვდა შემწე ქვრივისა, შემწყნარებელი ოზლისა,
და აწ შვილთა მისთა და მისი ზრდის, უკეთესი მშობლისა.

1209

«დულარდუხტ არის დიაცი, მაგრა კლდე, ვითა ლოდია,
ვისცა არ დაჰკდეს, ყმა მისი ვერავის დაუკოდია;
მას უსხენ წვრილნი ძმის-წულნი: როსან და ერთი როდია, —
და აწ იგი ქაჯეთს ხელმწიფედ ქვე ზის, მორჭმული სწოდია.

1210

«გვესმა ამბავი, ზღვათ იქით სიკვდილი დისა მათისა,
შეიჭირვებდეს ვაზირნი, დაშალეს ქმნა ხალვათისა,
ვითა ვჰკადროთო დავსება პირისა, ხმელთა მნათისა?
და რომაქ მონაა, თავადი მონისა ბევრ-ათასისა.

1211

«რომაქ ბრძანა: ”მო-ცა-ვინ-მკლავს, მე ტირილსა არ დავხვდები.
მინდორს წავალ, ვიმეკობრებ, ალაფითა ავივსები,
შინა მოვალ შოებული, ადრე ზედა მოვესწრები,
და მეფე დისა დატირებად წავიდოდეს, წა-ცა-ვჰყვები».

1212

« გვითხრა მისთა ხელისათა: “წავალ, თან წამომყევით!»
წავგიტანა მონა ასი, ყველაკაი მისგან რჩევით.
დღისით, მზისით ვმეკობრობდით, დამეთაცა ვიყვნით თევით;
და დია ვლეწეთ ქარავანი, ლარი ჩვენკე გარდმოვდევით.

1213

«მინდორ-მინდორ მოვდიოდით ჩვენ დამესა დია ბნელსა,»
დიდნი რამე სინათლენი გამოგვიჩნდეს შუა ველსა;
ვთქვით, თუ: მზეა ნუთუ ზეცით ჩამოჭრილი ზედა ხმელსა!
და დაბნეულნი მივეცენით გონებასა ჩვენსა მსჯელსა.

1214

«ზოგთა ვთქვით: არის ცისკარი; ზოგთა თქვეს: არის მთვარეო;
მას დარაზმულთა მივმართეთ, ახლოსმცა ვნახეთ ბარეო!

შორს მოვუარეთ, მივედით, შემოვადეგით გარეო;
და მით ნათლიდაღმა გამოხდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო.

1215

«გვითხრა: “ვინ ხართ ცხენოსანო? თქვენ სახელნი თქვენნი თქვენით;
გულანშაროთ მოციქული ქაჯეთს მივალ, მერიდენით».
ესე გვესმა, მოვადეგით, ალყად გარე მოვერტყენით,
და პირ-მზე რამე ცხენოსანი გავიცადეთ თვალით ჩვენით.

1216

«ვუჭვრიტეთ პირსა მნათობსა, ელვათა მაელვარებსა;
მისი ციმციმი მზისაებრ ეფინებოდა არებსა;
ძვირ-ძვირად გვეუბნებოდა სიტყვასა რასმე წყნარებსა,
და კბილთაგან შუქი შეადგა ზედან გიშრისა სარებსა.

1217

«კვლა ვეუბნით მას მზესა ტკბილ-მოუბრითა ენითა.
არ მონა იყო, ტყუოდა, ჩვენ ესე შევიგენითა;
რომაჲ შეატყო ქალობა, გვერდსა წაუდგა ცხენითა,
და აღარ გავუშვით, დაჭირვა ვჰკადრეთ ხელითა ჩვენითა.

1218

«კვლა ვჰკითხეთ: “გვითხარ მართალი საქმე შენ მზებრ ნათელისა,
ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოხვალ მანათობელი ბნელისა?»
მან არა გვითხრა, გაუშვა წყარო ცრემლისა ცხელისა.
და რა საბრალოა გავსილი მთვარე, ჩანთქმული გველისა.

1219

«არცა რა ცხადი ამბავი, არცა რა დასამალავი,
არა არ გვითხრა, ვინ იყო, ან ვისგან ნამუხთალავი;
ქუშ-ქუშად გვეუბნებოდა, კუშტი, თავისა მკრძალავი,
და ვითა ასპიტი, მჭვრეტელთა მისთა თვალითა მლალავი.

1220

«რომაჲ გვიბრძანა: «ნუ ჰკითხავთ, აწ თურე არ-სათქმელია,
ამისი საქმე უცხოა, საამბობლადცა ძნელია;
ბედი მეფისა ჩვენისა არსთაგან სანატრელია,
და მით რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირველია.

1221

«ესე ღმერთსა მისაგვრელად მისად ჩვენთვის მოუცია,
მივუტანოთ არმადანად, დაგვიმადლებს მეტად დია.
თუ დავმალავთ, დავმჟღავნდებით, მეფე ჩვენი ამაყია,
და პირველ — მათი შეცოდება, მერმე დიდი აუგია».

1222

«მივემოწმენით, თათბირნი არ კიდე გავაკიდენით;
დავბრუნდით, ქაჯეთს მივმართეთ, მას წინა მოვეკიდენით;
არცა რა ვჰკადრეთ ხელდახელ, არცა თუ წავეკიდენით;
და იგი ტირს, ღაწვსა გულ-მდუღრად ჩარცხის ცრემლისა კი დენით.

1223

«მე როშაქს ვჰკადრე: «გამიშვი კვლა ადრე თქვენი მხლებელი;
აწ გულანშაროს ქალაქსა ვარ საქმის რასმე მდებელი ».
მან გამომიშვა, აქ სადმე ლარი მიც წასაღებელი,
და თანა წავიტან, წა-ცა-ვალ მე მათი ზედა-მსწრებელი».

1224

“მათ კაცთა დია ეამა ესე ამბავი მონისა.
მე გავიგონე, შე-რე-მშრა ნაკადი ცრემლთა ფონისა,
მენიშნა, ყოვლი ნიშანი ვიცან ჩემისა ღონისა,
და ცოტაი ლხინი მომეცა, მსგავსი დრამისა წონისა.

1225

“მოვიყვანე იგი მონა, ახლოს დავსვი ჩემსა წინა,
ვჰკითხე: «მითხარ, რას იტყოდი, გაგონება მეც მინა?»
მან იგივე კვლა მიაშხო, რაცა მუნით მომესმინა,
და ამ ამბავმან გამაცოცხლა, სულ-მობრძავი დამარჩინა.

1226

“მე ორნი შავნი მონანი მყვანან სავსენი გრძნებითა:
უჩინოდ მივლენ-წამოვლენ მათითა ხელოვნებითა;
მოვასხენ, ქაჯეთს გავგზავნენ, ვარქვი, თუ: «ნუ დასდგებითა,
და მაცნობეთ მისი ამბავი თქვენითა მოქმედებითა».

1227

“სამ დღე მოვიდეს, მიაშბეს, ფიცხლა ებიჯა გზისადა:
«მიუგვრიაო მეფისა, ზღვას იქით წამავლისადა,
ვერვის შეუდგმან საჭვრეტად თვალნი, მართ ვითა მზისადა,

და ქვე დაუწინდავს საცოლედ როსან ცოტასა ყმისადა.

1228

«როსანს შვერთოთო», — დულარდუხტს მეფესა უბრძანებია, —
«ჯერ ქორწინებად არა მცალს, აწ გული ცეცხლ-ნადებია;
შემოვიქცევი, შვეისძლობ, ვინ ცისა მზედ ნაქებია».
და ციხეს დაუსვამს, ხადუმი ერთაი უახლებია.

1229

“ყოვლი მცოდნელი გრძნებისა მას თანა წაუტანია,
მით რომე გზაა საჭირო, მტერნი საომრად მზანია;
ქვე დაუყრია მოყმები, ვინც უფრო გულოვანია,
და დაეყოვნების; წასრულა, ჯერეთ ცოტაი ხანია.

1230

“ქაჯთა ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლველია:
ქალაქსა შიგან მაგარი კლდე მაღალი და გრძელია,
მას კლდესა შუა გვირაბი, ასაძრომელი ხვრელია,
და მუნ არის მარტო მნათობი, მისთა შემყრელთა მწველია.

1231

“გვირაბის კარსა ნიადაგ მოყმე სცავს არ პირ-ნასები,
ათი ათასი ჭაბუკი დგას, ყველაკაი ხასები,
ქალაქის კართა სამთავე — სამათას-სამათასები.
და გულო, გაგსაჯა სოფელმან, არ ვიცი და, გლახ, რას ები!»

1232

ესე ამბავი ავთანდილ პირ-მზემან, მაგარ-ვადამან,
რა მოისმინა, ეამა, სხვად არა გაუცხადა მან,
შესწირა ღმერთსა მაღლობა ტურფამან დანაბადამან:
და “ამბავი ჩემი სალხინო მითხარო ვისმანღა დამან!”

1233

ფატმანს უთხრა: “საყვარელო, კმა ხარ ჩემგან სასურველად,
მე ამბავი სანატრელი მომასმინე არ პირ-ბნელად,
მაგრა საქმე ქაჯეთისა გამაგონე უფრო მრთელად,
და ქაჯნი ყველა უხორცოა, რამან შექმნა ხორციელად?

1234

“მის ქალისა სიბრაღული ამანთებს და მიდებს აღსა,
მაგრა ქაჯნი უხორცონი რას აქნევენ, მიკვირს ქალსა?”
ფატმან უთხრა: “მომისმინე, მართლად გხედავ მანდა მკრთალსა,
და არ ქაჯნია, კაცნიაო, მინდობიან კლდესა სალსა”.

1235

“ქაჯნი სახელად მით ჰქვიან, არიან ერთად კრებულნი,
კაცი, გრძნებისა მცოდნელნი, ზედა გახელოვნებულნი,
ყოველთა კაცთა მავნენი, იგი ვერვისგან ვნებულნი;
და მათნი შემბმელნი წამოვლენ დამბრმალნი, დაწბილებულნი.

1236

“იქმენ რასმე საკვირველსა, მტერსა თვალსა დაუბრმოხენ,
ქართა აღსძრვენ საშინელთა, ნავსა ზღვა-ზღვა დაამხოხენ,
ვითა ხმელსა გაირბენენ, წყალსა წმიდად დაამროხენ,
და სწადეს — დღესა ბნელად იქმან, სწადდეს — ბნელსა ანათოხენ.

1237

“ამისათვის ქაჯად უხმოხენ გარეშემონი ყველანი,
თვარა იგიცა კაცნია ჩვენებრვე ხორციელანი”.
ავთანდილ მადლი უბრძანა: “ცეცხლნი დამივსენ ცხელანი,
და დიდად მეამნეს ამბავნი, სიტყვანი აწინდელანი”.

1238

გულითა ღმერთსა ადიდებს ავთანდილ ცრემლთა მდენელი;
თქვა: “ღმერთო, გმადლობ, რომელი ხარ ჭირთა მომალხენელი;
ყოფილი, მყოფი, უთქმელი, ყურთაგან მოუსმენელი,
და წყალობა თქვენი იჩქითად არს ჩვენი გარდმომფენელი!”

1239

მის ამბისა ცნობისათვის ცრემლით ღმერთსა ადიდებდა.
ფატმან ეჭვდა თავისათვის, ამაღ ცეცხლსა კვლა იდებდა;
ყმა ნამუსსა ინახევდა, სიყვარულსა იფერებდა;
და ფატმან ყელსა ეხვეოდა, პირსა მზესა აკოცებდა.

1240

მას ღამე ფატმან იამა ავთანდილთანა წოლითა;
ყმა უნდო-გვარად ეხვევის ყელსა ყელითა ბროლითა,
ჰკლავს თინათინის გონება, ძრწის იდუმლითა ძრწოლითა,
და გული მხეც-ქმნილი გასჭრია, მხეცთავე თანა რბოლითა.

1241

ავთანდილ მალვით ცრემლსა სწვიმს, სდის ზღვათა შესართავისად,
შიგან მელნისა მორევსა, ცურავს გიშრისა ნავი სად;
იტყვის, თუ: “მნახეთ, მიჯნურნო, იგი, ვინ ვარდია ვისად,
და უმისოდ ნეხვთა ზედა ვზი ბულბული მსგავსად ყვავისად!”

1242

მუნ ცრემლნი, მისგან ნადენნი, ქვათაცა დასალბონია;
გიშრისა ტევრი აგუბებს, ვარდისა ველსა ფონია;
ფატმან მას ზედა იხარებს, მართ ვითა იადონია.
და თუ ყვავი ვარდსა იმოვნის, თავი ბულბული ჰგონია.

1243

გათენდა, ბანად წავიდა მზე, სოფელს შუქ-ნაკიდები;
დიაცმან უძღვნა მრავალი კაბა, ყაბაჩა, რიდები,
მრავალი ფერი სურნელი, ტურფა პერანგი, წმიდები;
და”რაც გწადდესო, ჩაიცვი, მე ნურას ნუ მერიდები”.

1244

ავთანდილ თქვა: “საქმე ჩემი გავაცხადო ამა დღესა!”
სამოსისა ვაჭრულისა ცმა აქამდის დაეწესა;
მას დღე ყოვლი საჭაბუკო შეიმოსა ტანსა მხნესა,
და მოიმატა დაშვენება, დაემსგავსა ლომი მზესა.

1245

ფატმანს პური შეეკაზმა ავთანდილის საწვეველად;
ყმა შევიდა მოკაზმული მხიარულად, არ პირ-ბნელად;
ფატმან ნახა, გაუკვირდა ვაჭრულისა უმოსელად,
და შემოსცინნა: “აგრე სჯობსო შენთვის ხელთა სასურველად”.

1246

ფატმან მისსა შვენებასა მეტის-მეტად ჰკვირდებოდა.
“მან პასუხი არა გასცა, თავის წინა ღიმდებოდა:
“შეეტყვების, არ მიცნობსო, ეგრე ვითა ყოვნდებოდა!”
და თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გაჰვიდოდა.

1247

პური ჭამეს, გაიყარნეს, ყმა მივიდა მისსა შინა,

ღვინო-სმული, მხიარული დაწვა, ამოდ დაიძინა;
სალამო-ჟამ გაიღვიძა, შუქი ველთა მოაფინა,
და ფატმან უხმო: “მოდი, მნახე, მარტო ვარო, თავის-წინა”

1248

ფატმან მივიდა, ავთანდილს ხმა ესმა მისგან ოხისა
იტყოდა: “მომკლავს უცილოდ ტანი ალვისა, მო-, ხისა!”
გვერდსა დაისვა, ბალიში მისცა მისისა ნოხისა,
და ვარდისა ბაღსა უჩრდილობს ჩრდილი წამწამთა ქოხისა.

1249

ავთანდილ ბრძანა: “ჰე ფატმან, ვიცი ეს საქმე, შენია
დაჰკრთები ამა ამბავსა, მართ ვითა გველ-ნაკბენია,
მაგრა აქამდის მართალი შენ ჩემი არა გსმენია,
და ჩემნი მომკლველნი წამწამნი შავნი გიშრისა ხენია.

1250

“გგონივარ ვინმე ვაჭარი, პატრონი ქარავანისა;
მე ვარ სპასპეტი მაღლისა მეფისა როსტევანისა,
თავადი სპისა დიდისა, მათისა შესაგვანისა.
და მაქვს პატრონობა მრავლისა საჭურჭლე-ზარადხანისა.

1251

“შენ გიცი კარგი მოყვარე, ერთგული, მისანდობელი,
მათ უვის ერთი ასული, მზე ხმელთა მანათობელი,
იგია ჩემი დამწველი და ჩემი დამადნობელი,
და მან გამომგზავნა, დავაგდე პატრონი, მათი მშობელი.

1252

“რომე შენ ქალი გყოლია, მე ძებნად მისვე ქალისად
მივლია ყოვლი ქვეყანა, მის მზისა მონაცვალისად;
მისთვის გაჭრილი მინახავს, წევს ლომი ფერ-ნამკრთალი სად,
და გამცუდებულად თავისად, მის გულისა და ძალისად”.

1253

ავთანდილ ფატმანს ყოველი უთხრა ამბავი თავისა,
ამბავი ტარიელისა, შემოსა ვეფხის ტყავისა;
უბრძანა: “ შენ ხარ წამალი ჯერო შენგან უნახავისა,
და ღონე წამწმისა ხშირისა, ყორნის ფრთებრ ნაფუშავისა.

1254

“მოდი და, ფატმან, მეწიე, ვეცადნეთ მათსა რგებასა,
ვუშველოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიეცნენ შვებასა;
ვინცა სცნობს კაცი, ყველაი ჩვენსა დაიწყებს ქებასა,
და ნუთუ კვლა მიხვდენ მიჯნურნი ერთმანერთისა ხლებასა.

1255

“მომგვარე, ქაჯეთს გაგვზავნოთ იგივე მონა გრძნეული,
ქალსა ვაცნობოთ ყველაი, ამბავი ჩვენგან ცნეული;
მანცა გვაცნობოს მართალი, ვქმნათ მისი გამორჩეული,
და ღმერთმან ქმნას, ქაჯთა სამეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული!”

1256

ფატმან თქვა: “ ღმერთსა დიდება, საქმენი მომხვდეს, მო-, რანი,
დღეს რომე მესმნეს ამბავნი, უკვდავებისა სწორანი!”
მოჰგვარა მონა გრძნეული, შავი, მართ ვითა ყორანი;
და უბრძანა: “ ქაჯეთს გაგვზავნი, წა, გზანი გისხენ შორანი!

1257

“აწ გამოჩნდების სახმრობა ჩემთვის შენისა გრძნებისა,
ფიცხლა დამივსე სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა,
მას მზესა ჰკადრე მიზეზი მისისა განკურნებისა”.
და მან უთხრა: “ხვალე მოგართვა ყოვლი ამბავი ნებისა”.

წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანის წინაშე მიწერილი

ფატმან სწერს: “ აჰა, მნათობო, სოფლისა მზეო ზენაო,
შენთა შორს მყოფთა ყოველთა დამწველო, ამაზრზენაო,
სიტყვა-მჭევარო და წყლიანო, ტურფაო, ლამაზ-ენაო,
და ბროლო და ლალო — ოროვე კვლა ერთგან შენათხზენაო!

1259

“თუცა თუ შენი ამბავი შენ არა მომასმენიე,
მე ეგრეცა ვცან მართალი, მით გულსა მოვალხენიე;
შენთვის ხელ-ქმნილსა ტარიელს ამბითა მოალხენიე,
და ორნივე მიხვდეთ წადილსა, იგი ვარდობდეს, შენ იე.

1260

“მოსრულა შენად საქებრად მისი ძმად-შეფიცებული,

ავთანდილ, მოყმე არაბი, არაბეთს შიგან ქებული,
სპასპეტი როსტენ მეფისა, ვერვისგან დაწუნებული;
და შენ სწერდი შანსა ამბავსა, ლალი, ბრძნად გაგონებული.

1261

“ჩვენ ამისთვის ესე მონა გამოვგზავნეთ თქვენსა წინა,
ვცნათ ამბავი ქაჯეთისა, მოსრულანცა ქაჯნი შინა?
მანდაურთა მეომართა ანგარიში წვრილად გვინა:
და ვინ არიან მცველნნი შენნი, ან თავადი მათი ვინ-ა?

1262

“რაცა იცი მანდაური, მოგვიწერე, გაამჟღავნე;
მერმე შენსა საყვარელსა ნიშანი რამ გაუგზავნე!
შენი ყველა აქამდის ჭირი ლხინსა გაათავნე,
და ღმერთსა უნდეს, მოყვარენი შესაფერნი შეგაზავნე!

1263

ფატმან მისცა დაწერილი მას გრძნეულსა ხელოვანსა;
“ესე წიგნი მიართვიო ქალსა, მზისა დასაგვანსა!”
მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოისხა ზედა ტანსა,
და მასვე წამსა დაიკარგა, გარდაფრინდა ბანის-ბანსა.

1264

წავიდა, ვითა ისარი კაცისა მშვილდ-ფიცხელისა.
რა ქაჯეთს შეხდა, ქმნილ იყო ოდენ ბინდ-ბანდი ბნელისა.
უჩინოდ შევლო სიმრავლე მოყმისა, კართა მცველისა,
და მას მზესა ჰკადრა ამბავი მისისა სასურველისა.

1265

ციხისა კარნი დახშულნი შევლნა მართ ვითა ღიანი,
შევიდა ზანგი პირ-შავი, თმა-გრძელი, ტან-ნაბდიანი;
იგი მზე დაჰკრთა, ეგონა სამოსი რამე ზიანი,
და შეცვალა ვარდი ზაფრანად, ლაჟვარდის-ფერად — იანი.

1266

ზანგმან უთხრა: “ვინ გგონივარ, ანუ აგრე რად დაჰბნდები?
მე ვარ ფატმანისა, თქვენს წინაშე ნამგზავრები;
ამა წიგნმან გამამართლოს, არ ტყუილად გეუბნები,
და მზისა შუქნი მოიცადენ, ვარდო, ადრე ნუ დასჭნები!”

1267

პირ-მზე გაჰკვირდა ფატმანის ამბითა საკვირველითა,
ნუშნი გააპნა, შეიძრნეს სათნი გიშრისა წნელითა.
მან იგი წიგნი მონამან მისცა თავისა ხელითა;
და სულთქვამს, იკითხავს უსტარსა ალტობს ცრემლითა ცხელითა.

1268

მონასა ჰკითხა: “მიამბე, ვინ არის ჩემი მძებნელი?
ანუ ვინ მიცის ცოცხალი, მიწასა ზედა მტკებნელი?”
მან მოახსენა: “ვიკადრებ, რასაცა ოდენ ვარ მცნებელი,
და რა წამოსრულ ხარ, მას აქეთ შენგან ჩვენია მზე ბნელი.

1269

“ფატმანის გული მას აქათ ლახვართა შენახევია;
მას რომე ცრემლი სდენია, ზღვათაცა შენართევია;
მე ერთხელ შენი ამბავი მისთვის კვლა მიმირთმევია,
და ღმერთსა ვიმოწმებ, მას აქათ ტირილი არ დალევია.

1270

“აწ ვინმე მოყმე მოვიდა შვენიერითა პირითა,
მან უთხრა წვრილად ყველაი, თქვენ ხართ რათაცა ჭირითა.
იგია შენი მძებნელი მკლავითა, ვითა გმირითა;
და მე გამომგზავნეს, დამვედრეს სწრაფა სწრაფითა ხშირითა”.

1271

ქალმან უთხრა: “მემართლების, ყრმაო, შენი ნაუბარი!
ფატმან ჩემი რა იცოდა, ვიყავ ვისი წინაგვარი?
უღონიოდ არის სადმე ჩემი ცეცხლთა მომდებარი,
და მე მივუწერ, შენცა ჰკადრე, ვარ ვითამცა გულ-მდულარი”.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფატმანთან

პირ-მზე სწერს: “აჰა, ხათუნო, დედისა მჯობო დედაო!
მისგან ტყვე-ქმნილსა სოფელმან რა მიყო, ამას ხედაო?
მე, გლახ, მათ ჩემთა პატიჟთა სხვაცა დამერთო ზედაო,
და აწ ვნახე შენი უსტარი, მე დიდად მეიმედაო.

1273

“შენ ორთა დამხსენ გრძნეულთა, გამიადვილე ჭირები,

აწ აქა სრულთა ქაჯთაგან ვარ ასრე დანამჭირები:
ერთსა მცავს ერთი სამეფო, ბევრჯელ ათასი გმირები,
და ავად მომიხდა თათბირი და ჩემი დანაპირები!

1274

“სხვად ამბავი აქაური მეტი რამცა მოგიწერე:
ქაჯთა მეფე, არ მოსრულა, არცა მოვლენ ქაჯნი ჯერე,
მაგრამ სპანი უთვალავნი მცვენ და მათი სიალფე-რე,
და რასა ჰქვიან ძებნა ჩემი? არ ეგების, დაიჯერე!

1275

“ვინცაღა ჩემი მძებნელი მოსრულა, ცუდ-მაშვრალია,
იჭირვის, იწვის, ენთების, ჩემი სწვავს ცეცხლებრ ალია;
მაგრა მას ვნატრი, უნახავს მზე, ამაღ არ-დამზრალია,
და უმისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ბრალია!

1276

“შენ ამბავი არ გიამბე, მაშინ ამაღ დაგიმაღე,
ვერ იტყოდა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გავაკრძალე;
გეაჯები, საყვარელსა შემახვეწნე, შემაბრალე,
და ნუ წამოვა ძებნად ჩემად, მიუწერე, შე-ცა-სთვალე.

1277

“მე რომ მჭირს, კმარის, ნუ მომკლავს ამისითავე სწორითა:
მას მკვდარსა ვნახავ, მოვკვდები მე სიკვდილითა ორითა.
ვერას ვინ მარგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა,
და არ დაგმორჩილდეს, დამქოლე შავისა ქვისა ყორითა.

1278

“გეთქვა ნიშნისა გაგზავნა, აწ ესე განამჟღავნია,
მისეულთავე რიდეთა ნაკვეთი გამიგზავნია;
ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფანი სანახავნია,
და თუცა თუ ფერად ბედისა ჩემისა მსგავსად შავნია”.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელთან მიწერილი

აწ საყვარელსა მიუწერს გულ-ამოსკვნილი მტირალი
მისმანვე ცრემლმან დაუვისის ვის ედებოდა ვის ალი!
დაწერა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასაგმირალი,
და ვარდი გააპის, გამოჩნდის მუნ ბროლი გამომჭვირვალი

1280

ჰე, ჩემო, ესე უსტარი არს ჩემგან მონაღვაწები,
ტანი კალმად მაქვს, კალამი — ნაღველსა ამონაწები,
მე გული შენი ქალადად გულსავე ჩემსა ვაწები,
და გულო, შავ-გულო, დაბმულხარ, ნუ აეხსნები, აწ ები!

1281

ხედავცა, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია!
რაზომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეგრეცა ბნელია.
ბრძენნი იცნობენ, სწუნობენ მით, მათგან საწუნელია;
და უშენოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ძნელია!

1282

“ხედავ, ჩემო, ვით გაგვყარნა სოფელმან და ჟამმან კრულმან,
ველარ გნახე საყვარელი მხიარული მხიარულმან,
ნეტარ, რა ქმნას უშენომან, გულმან, შენგან დალახვრულმან!
და გაგიცხადა დამალული გონებამან დაფარულმან.

1283

“შენმან მზემან, აქანამდის შენ ცოცხალ არ მეგონე;
ჩემი მეთქვა, გარდასრულდა სიცოცხლე და ყოვლი ღონე;
აწ რა მესმა, შემოქმედი ვადიდე და ღმერთსა ვმონე,
და ჩემი ყველა აქამდის ჭირი ღბინსა შევაწონე.

1284

“შენი სიცოცხლე მეყოფის ჩემად იმედად გულისად,
გულისა ერთობ წყლულისა და ასრე დადაგულისად.
მომიგონებდე, გახსოვდე მე, შენთვის დაკარგული სად;
და ვზი მზრდელად სიყვარულისა მის, ჩემგან დანერგულისად.

1285

“ სხვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგეწერების:
ენა დაშვრების, მოსმენით არვისგან დაიჯერების.
ფატმან წამგვარა გრძნეულთა, ღმერთიმცა მას ეტერების!
და აწ კვლა ქმნა იგი სოფელმან, რაცა მას შეეფერების.

1286

“აწ სოფელმან უარესი ჭირი ჭირსა მომისართა,

არ დასჯერდა ბედი ჩემი მას პატიჟთა მრავალ-გვართა,
კვლაცა მიმცა შესაპყრობლად ქაჯთა, ძნელად საომართა;
და ბედმან გვიყო ყველაკაი, ჩემო, რაცა დაგვემართა!

1287

“ციხეს ვზი ეზომ მაღალსა, თვალნი ძლივ გარდასწვდებიან,
გზა გვირაბითა შემოვა, მცველნი მუნ ზედა დგებიან,
დღისით და ღამით მოყმენი ნობათსა არ დასცდებიან,
და მათთა შემბმელთა დახოცენ, მართ ცეცხლად მოედებიან.

1288

“ნუთუ ესენი გეგონნენ სხვათა მეზრძოლთა წესითა?!
ნუცა მე მომკლავ ჭირითა, ამისგან უარესითა;
შენ მკვდარსა გნახავ, დავიწვი, ვითა აბედი კვესითა;
და მოგშორდი, დამთმე გულითა, კლდისაცა უმაგრესითა.

1289

“შენ, საყვარელო, ნუ სჭმუნავ ჭმუნვითა ამისთანითა;
ჩემი სთქვა, სხვათა მიჰხვდაო იგი ალვისა ტანითა;
არამ სიცოცხლე უშენოდ! ვარ აქამდისცა ნანითა;
და ან თავსა კლდეთა ჩავიქცევ, ანუ მოვიკლავ დანითა.

1290

“შენმან მზემან, უშენოსა არვის მიხვდეს მთვარე შენი,
შენმან მზემან, ვერვის მიხვდეს, მო-ცა-ვიდენ სამნი მზენი;
აქათ თავსა გარდავიქცევ, ახლოს მახლვან დიდნი კლდენი,
და სული ჩემი შეივედრე, ზეცით მომხვდენ ნუთუ ფრთენი.

1291

“ღმერთსა შემვედრე, ნუთუ კვლა დამხსნას სოფლისა შრომასა,
ცეცხლსა, წყალსა და მიწასა, ჰაერთა თანა ძრომასა;
მომცნეს ფრთენი და ავფრინდე, მიხვდეს მას ჩემსა ნდომასა,
და დღისით და ღამით ვხედვიდე მზისა ელვათა კრთომასა.

1292

“მზე უშენოდ ვერ იქნების, რათგან შენ ხარ მისი წილი,
განაღამცა მას ეახელ მისი ეტლი, არ თუ წბილი!
მუნა გნახო, მანდვე გსახო, განმინათლო გული ჩრდილი,
და თუ სიცოცხლე მწარე მქონდა, სიკვდილიმცა მქონდა ტკბილი.

1293

“მე სიკვდილი აღარ მიმძიმს, შემოგვედრებ რათგან სულსა,
მაგრა შენი სიყვარული ჩავიტანე, ჩამრჩა გულსა;
მომეგონოს მოშორვება, მემატების წყლული წყლულსა;
და ნუცა მტირ და ნუცა მიგლოვ, ჩემო,შენთვის სიყვარულსა.

1294

“წადი, ინდოეთს მიმართე, არგე რა ჩემსა მშობელსა,
მტერთაგან შეიწრებულსა, ყოვლგნით ხელ-აუპყრობელსა,
გულსა აღხინე ჩემისა მოშორვებისა მთმობელსა,
და მომიგონებდი მტირალსა, შენთვის ცრემლ-შეუშრობელსა!

1295

“რაცა ვიჩივლე ბედისა ჩემისა, კმა საჩივარად;
ცან, სამართალი მართალი გულისა გულსა მივა რად.
შენთვის მოვკვდები, გავხდები ყორანთა დასაყივარად,
და ვირე ცოცხალ ვარ, გეყოფი სატირლად და სატკივარად.

1296

“აჰა, ინიშნე ნიშანი შენეულისა რიდისა,
გარდმიკვეთია ალამი, ჩემო, ერთისა კიდისა,
ესელა დაგრჩეს სანაცვლოდ მის იმედისა დიდისა,
და რისხვით მობრუნდა ბორბალი ჩვენზედა ცისა შვიდისა.

1297

ესე წიგნი, საყვარელსა მისსა თანა მინაწერი,
რა დაწერა, გარდაჰკვეთა მათ რიდეთა ერთი წვერი.
თავ-მოხდილსა დაუშვენდა სისხო, სიგრძე, თმათა ფერი.
და აღვისაგან სული მოქრის, ყორნის ფრთათათ მონაბერი.

1298

იგი მონა წამოვიდა, გულანშაროს მიმავალი,
წამ-ერთ მიხდა ფატმანისას, დღე იარა არ-მრავალი.
რა ავთანდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურვალი,
და ხელ-აპყრობით ღმერთსა მადლობს ცნობა-სრული, არა მთრვალი.

1299

ფატმანს უთხრა: “გამისრულდა ჟამად საქმე საწადელი,
დიდი შენი მოჭირვება ჩემგან არის გარდუხდელი,

წავალ, დგომად აღარა მცალს, დრო მოსრულა შარშანდელი,
და ფიცხალა ქაჯეთს მოვიყვანო მათი მომსპობ-ამწყვედელი”.

1300

ხათუნმან უთხრა: “ჰე, ლომო, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების;
მოეშორეების ნათელსა, გული ამისთვის ბნელდების;
ისწრაფე, ჩემი ნუ გაგვა, ხელი ეგრეცა ხელდების,
და თუ ქაჯნი მოგესწრებიან, მუნ მისლვა გაგიძნელდების”.

1301

ყმამან ფრიდონის მონანი უხმნა, მასთანა ხლებულნი;
უბრძანა: “მკვდარნი აქამდის, აწყა ვართ დაცოცხლებულნი,
რაცა გვინდოდა, მისითა სმენითა გახარებულნი,
და ჩვენთა მტერთანი გიჩვენნე წყლულნი მით ვაგლახ, ლებულნი!

1302

“მიდით და ფრიდონს უამბეთ ამბავი არ-ნაცქაფავი;
მე ვერა ვნახავ, ვისწრაფი, გზა ჩემი არს ნასწრაფავი.
მან გაახაფოს ხმა ხაფი, კვლა უფრო გასახაფავი,
და თქვენ მოგცე ლარი ყველაი მე, ჩემი ნაალაფავი.

1303

“ჩემსა ზედა დიდი არის ვალი, თქვენგან დანადები;
მადლსა სხვაებრ გარდავიხდი, თულა ფრიდონს შევეყრები;
აწ წაიღეთ ყველაკაი, მეკობრეთა წანალები,
და ამის მეტსა ვერას მოგცემ, ვიცი ამაღ გეძუნწები.

1304

“სახლი არ მახლავს, არ ძალ-მაქვს გაცემა საბოძვარისა”
მისცა მართ სავსე ხომალდი, რიცხვი ტურფათა ჯარისა.
უბრძანა: “წადით, წაიღეთ, გზა წავლეთ მისვე არისა,
და ფრიდონს მიაართვით უსტარი ჩემგან, ძმად-ნაფიცარისა”.

წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთანა მიწერილი

დაწერა: “ფრიდონ მაღალო, სვე-სრულო მეფეთ-მეფეო,
ლომისა მსგავსო ძალ-გულად, მზეო შუქ-მოიეფეო,
მოვლენილო და მორჭმულო, მტერთა სისხლისა მჩქეფეო,
და უმცროსმან ძმამან შორი-შორ სალამი დავიყეფეო!

1306

“ჭირნი ვნახენ და მო-ცა-მხვდა ნაცვალი ჭირ-ნახულისა,
კარგა მოხდომა საქმისა ჩემისა გაზრახულისა;
მიცნია მართლად ამბავი პირისა მზედ სახულისა,
და დამარჩენელი ლომისა მის, ქვესკნელს დამარხულისა”.

1307

“იგი მზე ქაჯთა მეფესა ჰყავს, ქაჯეთს პატიმარია.
მუნ მისლვა მიჩანს თამაშად, თუმცა გზა საომარია.
ნარგისთათ წვიმა ბროლისა წვიმს, ვარდი ნაწვიმარია,
და ჯერთ ქალსა ქაჯნი არ ახლვან, მაგრა სპა უამარია.

1308

“გულ-მხიარული ვიხარებ, ამად არ ცრემლი მმილდების,
სადაცა შენ და შენი ძმა ხართ ძნელი გაადვილდების;
რაცა მოგინდეს, უცილოდ იქმთ, იგი არ აგცილდების,
და არ თურე კაცმან დაგიდგნას, ვეჭვ, კლდეცა გაგილბილდების”.

1309

“აწ შემინდევ, ვერა გნახე, შორს ამისთვის წაგიარე,
გზა-გზა ყოვნა აღარა მცალს, პატიმრად-ა იგი მთვარე;
ადრე მოვალთ მხიარულნი, ჩვენი ნახვა გაიხარე,
და ამის მეტი რაღა გკადრო, ძმასა ძმურად მოეხმარე”.

1310

“ამა მონათა ჩემზედა გარდაუხდელი გულია.
ამოდ მმსახურეს, თქვენმცა გული ამათთვის სრულია.
ქება რად უნდა მას, ვინცა თქვენთანა ხან-დაზმულია?
და მსგავსი ყველაი მსგავსსა შობს, ესე ბრძენთაგან თქმულია.”

1311

ესე უსტარი დაწერა, შეკრა და წა-ცა-ხვია მან,
მისცა ფრიდონის მონათა ვარდმან და ვითა იამან;
შესთვალა ზეპირ, რაცა ხმდა სრულად, მართ ვითა ჰგია, მან,
და მათ მრგალიტი უჩვენის მოწისა კარმან ღიამან”.

1312

მონახა, პოვა ავთანდილ ნავი მისისა მხარისა,
გამოემართა იგი მზე პირითა სავსე მთვარისა;

მაგრა დაგდება უმძიმდა ფატმანის გულ-მწუხარისა,
და მისთა გამყრელთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა ღვარისა.

1313

ფატმან, უსამ და მონანი ტირან ცრემლითა ცხელითა;
იტყვიან: “მზეო, რა გვიყავ? დაგვწვენ ცეცხლითა მწველითა!
რად დაგვაბნელენ შენისა მოშორვებისა ბნელითა!
და და-ცა-გვმარხენო ხელითა ჩვენითა დამმარხველითა!”

წასვლა ავთანდილისა გულანშაროთ და ტარიელის შეყრა

გამოვლნა ზღვანი ავთანდილ მგზავრითა რითმე ნავითა,
პირ-მხიარული აცორვებს მართ ოდენ მარტო თავითა;
მას შეყრა ტარიელისა უხარის მით ამბავითა,
და ხელ-განპყრობილი გულითა არს ღმრთისა საესავითა.

1315

მოწურვილ იყო ზაფხული, ქვეყნით ამოსვლა მწვანისა,
ვარდის ფურცლობის ნიშანი, დრო მათის პაემანისა,
ეტლის ცვალება მზისაგან, შეჯდომა სარატანისა,
და სულთქენა, რა ნახა ყვავილი მან, უნახავმან ხანისა.

1316

აგრგვინდა ცა და ღრუბელნი, ცროდეს ბროლისა ცვართა;
ვარდთა აკოცა ბაგითა, მითვე ვარდისა დართა;
უბრძანა: ”გიჰვრეტ თვალითა, გულ-ტკბილად შემხედვართა;
და მისად სანაცვლოდ მოვილხენ თქვენთანა საუბართა”.

1317

რა მოეგონის მოყვარე, სდინდიან ცრემლნი მწარენი,
ტარიელისკენ იარნა მან გზანი საწყინარენი,
უდაბურნი და უგზონი, უცხონი რამე არენი,
და სადაცა ნახნის, დახოცნის ლომ-ვეფხნი მოშამბნარენი.

1318

ქვაბნი გამოჩნდეს, ეამა, იცნა, თქვა: “იგი კლდენია,
სადაა, ჩემი მოყვარე და ვისთვის ცრემლი მდენია;
ღირს ვარმცა, ვნახო პირის-პირ, ვუამბო რაცა მსმენია,
და არ მოსრულ იყოს, რაღა ვქმნა, ცუდ ჩემი განავლენია!”

1319

“თუ მოსრულა, უღონოდ შინა ხანსა არ დაზმიდა,
მინდორს სადმე წავიდოდა, მხეცისაებრ ველთა ვლიდა;
სჯობს, თუ შამბ-შამბ წავიარო”, — იგონებდა, იხედვიდა,
და ესე თქვა და მიუქცია, მინდორთაკე წამოვიდა.

1320

მიაცორვებს და იმღერის მხიარულითა გულითა,
მართ სახელ-დებით უყივის ხმითა მით სიხარულითა.
ცოტაი წავლო, გამოჩნდა მზე სინათლითა სრულითა:
და შამბისა პირსა ტარიელ დგა ხრმლითა მომახულითა.

1321

ტარიელს ლომი მოეკლა, მით ხრმალსა სისხლი სცხებოდა;
შამბისა პირსა ქვეითი დგა, ცხენი არა ხლებოდა;
ყვილი ავთანდილისა ესმოდა, ეოცებოდა,
და შეხედნა, იცნა, გაიქცა, მისკე მირბოდა, ხლტებოდა.

1322

ხრმალი გატყორცა ტარიელ, მიმართა მისსა ძმობილსა.
ყმა ცხენისაგან გარდიჭრა, ჰგვანდა ეტლისა სწრობილსა.
მათ ერთმანერთსა აკოცეს, ჰგვანან ყელ-გარდაჭდობილსა,
და ხმა შაქრის-ფერად გაუხდა ვარდსა, ხშირ-ხშირად პობილსა.

1323

ტარიელ მოთქვა ტირილით სიტყვა ნატიფი, მჭევრები:
— სისხლისა ღვარმან შეღება წითლად გიშრისა ტევრები,
აღვასა წყარო ცრემლისა მორწყავს, ნაკადი ბევრები, —
და “რათგან შენ გნახე, რა მგამა, პატიჟი მჭირდეს მევ რები!”

1324

ტარიელ ტირს და ავთანდილ სიცილით ეუბნებოდა;
გაღიმდის, მოწი გააპის, კბილთაგან ელვა ჰკრთებოდა;
ეტყოდა: “ვცანო ამბავი, შენ რომე გეამებოდა,
და აწ გაახლდების ყვავილი, ვარდი აქამდის ჰნებოდა”.

1325

ტარიელ უთხრა: “ჰე ძმაო, კმა არს, დღეს რაცა მლხენია,
ყოველი ჩემი სალხინო მინახავს, — ნახვა შენია;

სხვად ნუ ყოს ღმერთმან წამალი, არცა რა მოგისმენია:
და კაცმანმცა სოფელს ვით პოვა, რაც არა საქმე ზენია!”

1326

რა ტარიელ არ შესჯერდა, ავთანდილცა არ დაწყნარდა,
მის ამბისა დაყოვნება ველარ გასძლო, აუჩქარდა,
გამოიღო რიდე მისი, ვინ ბაგეთა ვარდი ვარდა,
და რა ტარიელ ნახა, იცნა, გამოუღო, შემოვარდა.

1327

წიგნი და კიდე რიდისა იცნა და გა-ცა-შალა მან,
პირსა დაიდვა, დაეცა, ვარდმან ფერითა მკრთალამან,
სულნი გაიქცეს, მოდრიკა თავი გიშრისა ტალამან.
და მისნი ვერ გასძლნეს პატიჟნი ვერ კაენ, ვერცა სალამან.

1328

ავთანდილ უჭვრეტს ტარიელს, უსულოდ ქვე-მდებარესა,
შეფრინდა, შველად მიმართა მას, ტკბილად მოუბარესა;
ვერა, ვერ არგო დამწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნადებარესა,
და მისთა ნიშანთა სიცოცხლე მართ მისი მიიბარესა.

1329

ავთანდილ დაჯდა ტირილად, ტირს ხმითა შვენიერითა,
ყორანსა გაჰგლეჯს ხშირ-ხშირად, აფრთხოვს ბროლისა ჭერითა;
გახეთქა ლალი გათლილი ანდამატისა კვერითა,
და მუნით წყარონი გამოხდეს, ძოწსა ვამსგავსენ ფერითა.

1330

პირსა იხოვს, დაწვთა სისხლი ჩასდიოდა მისსა მჭვრეტსა:
“რაცა ვქმენო, არ უქმნია არცა შმაგსა, არცა რეტსა;
წყალი სწრაფით რად დავასხი ცეცხლსა, ძნელად დასაშრეტსა!
და ჩქარად ეცეს, ვერ გაუძლებს გული ლხინსა მეტის-მეტსა”.

1331

“მე მოვკალ ჩემი მოყვარე, რა მმართვეს გაწბილებულსა?
თავსა ვაბრალოვ საქმესა, არ დასმით გაგონებულსა!
ცრუ კაცი კარგად ვერა იქმს საქმესა გამძნელებულსა,
და თქმულა: «სიწყნარე გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსა»”.

1332

უცნობო-ქმნილი ტარიელ ძეს მსგავსად ნატუსალისად
ავთანდილ ადგა, გამოვლნა შამბნი სამებრად წყალისად,
მან ჰპოვა სისხლი ლომისა, მოაქვს სავსებლად ალისად,
და მკერდსა დაასხა, გა-ვე-ხდა ლაჟვარდი ფერად ლალისად.

1333

ავთანდილ მკერდსა დაასხა მას ლომსა სისხლი ლომისა;
ტარიელ შეკრთა, შეიძრა რაზმი ინდოთა ტომისა;
თვალნი აახვნა, მიეცა ძალი ზე წამოჯდომისა,
და ლურჯად ჩანს შუქი მთვარისა, მზისაგან შუქ-ნაკრთომისა.

1334

ზამთარი ვარდთა გაახმობს, ფურცელნი ჩამოსცვივიან,
ზაფხულის მზისა სიახლე დასწვავს, გვალვასა ჩივიან.
მაგრა მას ზედა ბულბულნი ტურფასა ხმასა ჰყივიან, —
და სიციხე სწვავს, ყინვა დააზრობს, წყლულნი ორჯელვე სტკივიან.

1335

აგრევე გული კაცისა მოსაგვარებლად ძნელია,
ჭირსა და ლხინსა ორსავე ზედა, მართ ვითა ხელია,
მიწყვი წყლულდების, საწუთრო მისი აროდეს მრთელია.
და იგი მიენდოს სოფელსა ვინცა თავისა მტერია!

1336

ტარიელ ნახა ნაწერი კვლაცა მკვლელისა მისისა;
იკითხავს, თუცა აშეთებს კითხვა წიგნისა მისისა;
დაუყვის ცრემლმან სინათლე, ბნელად ჩანს შუქი დღისისა,
და ავთანდილ ადგა, დაუწყო, თხრობა სიტყვისა მქისისა.

1337

იტყვის თუ: “ნაქმრად არ ვარგა კაცისა გასწავლილისად,
აწ რადლა გვმართებს ტირილი, ხამს დავსხდეთ ქმნად ღიმილისად,
ადეგ, წავიდეთ სამებრად მის მზისა წახდომილისად!
და ადრე მიგიყვან, მიყვანა არს შენგან მონდომილისად”.

1338

“ვითა გვმართებს გახარება, პირველ აგრე გავიხარნეთ,
მერმე შევსხდეთ, გავემართნეთ, ქაჯეთისკენ თავნი ვარნეთ,
ხრმალნი ჩვენნი ვიწინამძღვრნეთ, მათნი ზურგით დავიყარნეთ,

და უჭირველნი შემოვიქცეთ, იგი მძორთა დავადარნეთ”.

1339

მერმე ტარიელ ამბავსა ჰკითხავს, აღარა ბნდებოდა.
შეხედნის, თვალნი ამართნის, შავ-თეთრი ელვა ჰკრთებოდა,
მართ ვითა ლალსა მზისაგან მას ფერი ეზარდებოდა,
და ვინ ღირს-ა, თუმცა წყალობით ცა მიწყევ მობრუნდებოდა!

1340

ავთანდილს მაღლი უბრძანა, ქმნა უყო საუბარისა:
“მე შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთაგან საქებარისა!
ვითა ზე-მთისა წყარომან, მოჰრწყე ყვავილი ბარისა,
და დამწყვიდე დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა”.

1341

“მე ვერა გიყო, ნაცვალსა, ღმერთი გარდიხდის ციერი,
ზეგარდმო მისით შემოგზღოს მუქაფა ჩემ-მაგიერი!”
შესხდეს და შინა წავიდეს, მათ ლხინი ჰქონდა ძლიერი;
და აწ გა-ვე-აძლო სოფელმან ასმათ, ადრითგან მშიერი”.

1342

ქვაბისა კარსა ასმათი მარტო ზის, არ-ბარგოსანი.
შეხედნა, იცნა ტარიელ, თანა ყმა ჭარმაგოსანი.
ორნივე ტურფად იმღერდეს, ვით იადონი მგოსანი,
და მაშინვე იცნა, ავარდა მოშლილი, პერანგოსანი.

1343

აქამდის მიწყევ ენახა ქვაბს მისლვა მოტირალისა,
აწ გაუკვირდა დანახვა სიცილით მომღერალისა.
ზარ-აღებული ავარდა, ცნობა უც, ვითა მთრვალისა,
და არ იცის სმენა ამბისა ჯერთ მისგან სასურვალისა.

1344

მათ რა ნახეს, შემოჰყვივლეს სიცილით და კბილთა ჩენით;
“ჰე, ასმათო, მოგვივიდა მოწყალება ღმრთისა ზენით;
ვპოვეთ მთვარე დაკარგული, რაცა გწადდა, იგი ვქმენით;
და აწ გავხედით ბედისაგან ცეცხლთა შრეტით, ჭირთა ლხენით!”

1345

ავთანდილ ცხენსა გარდახდა ასმათის მოსახვევლად.
მან მიჰყო ხელი ალვასა, შტო მოჰყვა მოსარხევლად,
ყელსა და პირსა აკოცებს, არის ცრემლისა მფრქვეველად;
და “რა სცანო. რა ჰქმნეს, მიაძბე, ვტირ შენი მოაჯე ველად”.

1346

ავთანდილ ასმათს უსტარი მისცა მისისა ზრდილისა,
ალვისა შტო-დამჰნარისა, მთვარისა ფერ-მიხდილისა;
უთხრა თუ: “ნახე ნაწერი მის პატიჟ-გარდახდილისა;
და მზე მოგვეახლა, მოგვეცა ჩვენ მოშორვება ჩრდილისა”.

1347

ასმათ რა ნახა უსტარი, ცნა მისი დანაწერობა,
გაკვირდა, ზარმან აიღო, ათრთოლებს, ვითა ხელობა,
ტერფით თხემამდის გაუხდა მას მეტი საკვირველობა;
და იტყვის: “ რა ვნახე, რა მესმის, არსმცა ამისი მრთელობა?!”

1348

ავთანდილ უთხრა: “ნუ გეშის, ეგე ამბავი მრთელია;
ლხინი მოგვეცა, მოგვშორდა ყოველი ჭირი ძნელია,
მზე მოგვეახლა, უკუნი ჩვენთვის აღარა ბნელია,
და ბოროტსა სძლია კეთილმან, — არსება მისი გრძელია!”

1349

ინდოთ მეფე მხიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა;
ერთმანერთსა ეხვეოდეს, სიხარული ატირებდა;
ვარდსა ზედა ყორნის ბოლო ნამსა თხელსა აჰკურებდა.
და კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, თუცა კაცი შეიგებდა.

1350

ღმერთსა მისცეს დიდი მადლი, თქვეს: “ გვიყო, რაცა სჯობდა;
აწყა ვცანით, უარესსა პირი თქვენი არ გაბრჭობდა”.
ინდოთ მეფე მხიარული ხელ-განპყრობით ამას ხმობდა.
და ქვაბს შევიდეს მხიარული, ასმათ რასმე მასპინძლობდა.

1351

ტარიელ ეტყვის ავთანდილს: “ ისმინე სიტყვა ასები,
გიამბობ რასმე ამბავსა, მოამბედ ნუ გენასები:
მე ოდეს ქვაბნი წავუხვენ, დავხოცე დევთა დასები,
და მას აქათ მათი აქა მეს საჭურჭლე ძვირ-ნაფასები”.

1352

“მე აგრე არა მინახავს, მართ ვითა არა მნდომია;
მოდო და გავხსნათ, შევიგნეთ, საჭურჭლე თუ რა ზომია”.
ეამა, ადგეს ორნივე, არცა ქვე ასმათ მჯდომია,
და დალეწეს კარი ორმოცი, მათგან არ ზედა ომია.

1353

პოვეს საჭურჭლე უსახო, კვლა უნახავი თვალისა,
მუნ იდვა რიყე თვალისა, ხელ-წმიდად განათალისა,
ჩნდის მარგალიტი ოდენი ბურთისა საბურთალისა;
და ვინმცა ქმნა რიცხვი ოქროსა, ვერვისგან დანათვალისა?!

1354

იგი სახლი ორმოცივე შიგან იყო გატენილი.
პოვეს ერთი ზარდახანა, აბჯრისათვის სახლად ქმნილი;
მუნ აბჯარი ყოვლი-ფერი ასრე იდვა, ვითა მწნილი,
და შიგან ერთი კიდობანი დაბეჭდული, არ-გახსნილი.

1355

ზედა ეწერა: “აქა მეს აბჯარი საკვირველიო,
ჯაჭვ-მუზარადი, აღმასი, ხრმალი ბასრისა, მჭრელიო;
თუ ქაჯნი დევთა შეებნენ, იყოს დღე იგი ძნელიო;
და უმისჟამისოდ ვინც გახსნას, არის მეფეთა მკლველიო”.

1356

კიდობანი გახსნეს, პოვეს მუნ აბჯარი სამი ტანი,
რასაცა ვით შეიმოსენ მეომარნი სამნი ყმანი,
ჯაჭვი, ხრმალი, მუზარადი, საბარკული მათი მგვანი, —
და ზურმუხტისა ბუდებითა იყვნეს ვითა ლუსკუმანი.

1357

თვითომან თვითო ჩაიცვეს, თავის თავს გამოსცდიდიან,
ჯაჭვ-მუზარადსა, აბჯარსა მართ ვერა ვერ მოჰკიდიან;
ხრმალი რკინასა მოჰკრიან, ვით ბამბის მკედსა სჭრიდიან,
და მათ უღირს ყოვლად ქვეყანად, შევატყვე, არ გაჰყიდიან.

1358

თქვეს: “ესე ნიშნად გვეყოფის, ვართო კარგითა ბედიტა;
ღმერთმან მოგვხედნა თვალიტა, ზეგარდმო მონახედიტა”.
აილეს იგი აბჯარი თავის-თავისა ქედიტა,
და თვითო მათ, ერთი ფრიდონის სამღვწობლად შეკრეს ღვედიტა.

1359

ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარიბები;
გამოვიდეს, გამობეჭდეს ორმოცივე საჭურჭლები.
ავთანდილ თქვა: “ამას იქით დავამაგრო ხრმალთა ნები,
და ამას ღამე არსად წავალ, რა გათენდეს, არ დავდგები”.

ტარიელისა და ავთანდილისაგან წასლვა ფრიდონისა

რა გათენდა, გაემართნეს, წაიტანეს ასმათ თანა,
ნურადინის ქვეყანამდის შეისვიან მათ უკანა;
მუნ ვაჭარმან ოქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვანა,
და ავთანდილ კმა ყოლაუზად, სხვამცა ვინღა წაიტანა!

1361

იარეს და ზედან შეჰხდეს ნურადინის მეჯოგეთა;
ჯოგი ნახეს, მოეწონა ფრიდონისთვის ეაგეთა.
მუნ ავთანდილს ინდო ეტყვის: “გაქნევ კარგთა სიშმაგეთა,
და მოდი, ფრიდონს ველაღობნეთ, ჯოგსა მისსა მოვადგეთა!”

1362

“ჯოგი წავულოთ, მოსრულნი ვესმით ჯოგისა წაღებად,
გამოემართვის საომრად, ველთა სისხლისა დაღებად,
ანაზდად გვიცნობს, გაკრთების, გულსა შელამის დაღებად, —
და ამოა კარგი ლაღობა, ლაღსა შე-ვე-იქმს ლაღებად”.

1363

დაუწყეს პყრობა ტაიჭთა ფრიდონის უკეთესებსა.
მუნ მეჯოგეთა ფანოსი შეექმნა, ეკრა კვესებსა;
უყივლეს: “ვინ ხართ, მოყმენო, ვინ იქმთ საქმესა ზესებსა?
და ჯოგი მისია, ვინ მტერსა ჰკრავს ხრმალსა, არ აკვნესებსა”.

1364

მათ მშვილდები დაიწვადეს, მეჯოგეთა გაეკიდნეს.
მეჯოგენი მიიზახდეს, ხმანი მათნი გაადიდნეს:
“გვიშველეთო, გვიშველეთო, მეკობრეთა ამოგვწყვიდნეს!”
და ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრიდონს ჰკადრეს, არ დარიდნეს.

1365

შეკაზმა ფრიდონ, შეჯდა, შეკაზმული გამოვიდა.
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რაზმი ველთა დაჰფარვიდა.
იგი მზენი მოეგებნეს, ვის ზამთარი ვერ დაზრვიდა;
და დაეხურა ზარადები, პირსა მათსა უფარვიდა.

1366

რა ტარიელ ფრიდონ იცნა, თქვა: “ვნახეო, ვინცა მინა”.
მუზარადი მოიხადა, გაილიმა, გაიცინა;
ფრიდონს უთხრა: “რასა ლამი, ჩვენი მოსლვა რას გეწყინა?
და პურად ავი მასპინძელი მოგვეგებვი ომად წინა!”

1367

ფრიდონ ფიცხლა გარდაიჭრა, დავარდა და თაყვანი-სცა, —
იგინიცა გარდაუხდეს, მოეხვივნეს, — აკოცისცა.
ფრიდონ ღმერთსა ხელ-ადპყრობით უსაზომო მადლი მისცა;
და დიდებულნი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა.

1368

ფრიდონ უთხრა: “რასა სდეგით? მოგელოდი უწინარე,
მე მზა ვარო, სამსახური თქვენი რამცა დავიზარე!”
ჰგვანდა, თუცა შეყრილ იყვნეს ორნი მზენი, ერთი მთვარე,
და ერთმანერთი დააშვენეს, გაემართნეს, იქცეს გარე.

1369

ფრიდონის სახლსა გარდახდეს ორნივე, ტურფად გებულსა.
ახლოს დაისვამს ავთანდილს, მისსა ძმად-შეფიცებულსა:
ტარიელ დაჯდა საჯდომსა, ოქსინო-გარდაგებულსა:
და მათ უძღვნეს იგი აბჯარი ფრიდონს, ჭაბუკად ქებულსა.

1370

უთხრეს: “ჯერთ ჟამად არა გვაქვს სხვა შენთვის არმადანია,
მაგრა ტურფანი მრავალნი ქვე სამე გვისხენ სხვანია”.
მან დასდვა პირი მიწასა, არ დაიყოვნა ხანია:
და “ჩემთვის ამისი ბოძება არს თქვენი შესაგვანია”.

1371

გამოისვენეს მას ღამით ფრიდონის მასპინძლობითა;

აბანოს ბანნა, აავსნა შესამოსლისა ძღვნობითა,
დამოსნა ტურფა-ტურფითა, ერთმანერთისა მჯობითა,
და თვალ-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა გობითა.

1372

უთხრა, თუ: “ესე სიტყვაა ავისა მასპინძელისა,
ჰგავს, მომწყენოდეს სტუმრობა თქვენ ბრძნისა, ვითა ხელისა,
მაგრა აწ ყოვნა არ ვარგა, წავლა სჯობს გზისა გრძელისა,
და თუ ქაჯნი მოგვესწრებიან, საეჭვი არს სიძნელისა”.

1373

“დიდთა რას ვაქმნევთ ლაშქართა? კარგნი გვინდან და ცოტანი;
სამასი კაცი გვეყოფის, წავიდეთ მართ მეოტანი;
ჩვენ ქაჯეთს ქაჯთა საომრად დავაგნეთ ხრმალთა კოტანი,
და მას ადრე ვჰპოვებთ, ვისიცა მოგვეკლავს ალვისა, მო-, ტანი.

1374

“ქაჯეთს ერთხელ კვლავ ყოფილვარ, ნახავთ, თქვენცა გემაგრების;
ყოვლგნით კლდეა, გარეშემო მტერი ვერა მოადგების;
თუ იდუმალ არ შევუვალთ, ცხადად შებმა არ ეგების,
და მით ლაშქარი არად გვინდა, რაზმი მალვით ვერ მოგვეყვების”.

1375

იგინიცა დაემოწმნეს ამა მისსა ნაუბარსა.
მუნ დააგდეს ქალი ასმათ; ფრიდონ მისცემს საჩუქარსა.
თვით სამასსა ცხენოსანსა წაიტანდეს, გმირთა დარსა;
და ბოლოდ ღმერთი გაუმარჯვებს ყოვლსა, პირველ შენაზარსა.

1376

ზღვა გაიარეს სამთავე ერთგან ძმად შეფიცებულთა;
ფრიდონ გზა იცის, იარეს, დღისით და ღამით რებულთა.
ფრიდონ თქვა: “ვახლავთ არეთა ჩვენ, ქაჯეთს მიახლებულთა,
და აქათგან ღამით ვლა გვინდა, მით არას გამჟღავნებულთა”.

1377

ამა ფრიდონის თათბირსა სამნივე ერთგან ზმიდიან:
რა გაუთენდის, დადგიან და ღამით ფიცხლად ვლიდიან;
მივიდეს, აჩნდა ქალაქი. მცველთა ვერ დასთვალვიდიან.
და გარე კლდე იყო, გუშაგთა ხმა ჯარვით გაადიდიან.

1378

გვირაბის კარსა ჭაბუკი ათი ათასი მცველია.
მათ ლომთა ნახეს ქალაქი, მთვარე დგას მუნ ნათელია;
თქვეს:”ვითათბიროთ, ვითა ვქმნათ, აწ გამორჩევა ძნელია;
და ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქმნელია”.

თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა

ფრიდონ თქვა: “ვიტყვი სიტყვასა, ვეჭვ, ჩემი არ დამცდარია;
ჩვენ ცოტანი ვართ, ქალაქი დიდთაგან საომარია;
პირს-პირ ომი არ ძალ-გვიც, არ-ჟამი საკვეხარია,
და ათას წელ ვერსით შევუვალთ, თუ ზედ დაგვიხშან კარია.

1380

“ჩემსა სიმცროსა გამზრდელნი სამუშაითოდ მზრდიდიან.
მასწავლნეს მათი საქმენი, მახლტუნებდიან, მწვრთიდიან;
ასრე გავიდა საბელსა, რომ თვალნი ვერ მომკიდიან,
და ვინცა მჭვრეტდიან ყმაწვილნი? იგიცა ინატრიდიან”.

1381

“აწ ვინცა ვიცით უკეთუ შეტყორცა საგდებელისა,
მან ერთსა ბურჯსა გარდვაგდოთ წვერი საბლისა გრძელისა,
მას ზედა გავლა ასრე მიჩნს, ვითა გარბენა ველისა,
და თქვენ ჭირად გიყო შიგანთა პოვნა კაცისა მრთელისა.

1382

“აბჯრითა გავლა არად მიჩნს ჭირად გატანა ფარისა;
შიგან ჩავხლტები კისკასად, ვეცემი მსგავსად ქარისა,
ლაშქართა დავხოც, გავახვამ, ნახოთ გაღება კარისა!
და თქვენცა მუნ მოდით, სადაცა გესმას ზრიალი ზარისა”.

თათბირი ავთანდილისა

ავთანდილ უთხრა: “ჰე, ფრიდონ, მოყვასნი ვერ გიჩივიან;
ლომთა მკლავთაგან იმედი გაქვს, არა წყლულნი გტკივიან;
სთათბირობ ძნელთა თათბირცა, მტერთა ივაგლახ-ივიან,
და მაგრა თუ გესმის, გუშაგნი რა ახლო-ახლო ყივიან!”

1384

“რა გაჰხვიდოდე, გუშაგთა ესმის აბჯრისა ჩხერება,
გიგრძნობენ, თოკსა მოჰკვეთენ, ამისა ხამს დაჯერება;
წაგიხდეს ცუდად ყველაი, დაგრჩეს ცუდილა ფერება,
და ეგე თათბირი არ ვარგა, სხვაებრ ვქმნათ თავის ტერება.”

1385

“სჯობს, დადევით დამალულნი თქვენ ადგილსა იდუმალსა,
ისი კაცნი არ იჭირვენ მგზავრსა, ქალაქს შემავალსა,
სავაჭროდა შევეკაზმი, საქმესა ვიქმ მე მუხთალსა.
და ერთსა ჯორსა გარდავჰკიდებ მუზარადსა, ჯაჭვსა, ხრმალსა.”

1386

“სამთავე შესვლა არ ვარგა, თუ გვიგრძნან, არს სათუები;
მე მარტო შევალ ვაჭრულად და კარგად შევეტყუები,
მალვით ჩავიცვამ აბჯარსა, გავჩნდები, გავეცრუები,
ღმერთმან ქმნას, უხვად ვადინო შიგნით სისხლისა რუები!”

1387

“შიგანთა მცველთა მოვიცლი მე უნახვად ჭირისად,
თქვენ გარეთ კართა ეცემით, ყოველნი მსგავსად გმირისად;
კლიტეთა დავლეწ, გავახვამ, დამიდგამს ვერ ქვიტკირი სად.
და თუ რა სხვა სჯობდეს, თქვენ ბრძანეთ, ვარ მრჩეველად ამა პირისად”.

თათბირი ტარიელისა

ტარიელ უთხრა: “მე თქვენი ვცან გმირთა მეტი გმირობა,
თქვენსა ძალ – გულსა თქვენივე ჰგავს თათბირობა, პირობა;
ვიცი, გწადს ომი ფიცხელი, არ ცუდი ხრმალთა ღირობა,
და კაციმცა მაშინ თქვენ გახლავს, რა ომმან ქმნას გაჭირობა.

1389

“მაგრა იყვნით ჩემთვისცა საქმისა რასმე რჩევითა:
ხმა ესმას ჩემსა ხელ – მქმნელსა, ზედა გარდმოდგეს მზე ვითა,
თქვენ გქონდეს ომი ფიცხელი, უომრად მნახოს მე ვითა?
და ესე მე დამსვრის, ნუ უბნობთ სიტყვითა თქვენ სათნევითა.”

1390

“მაგა თათბირსა ესე სჯობს, ვქმნათ ჩემი მონახსენები:
გავიყოთ კაცი ას – ასი, რა ღამე ჩნდეს ნათენები,
სამთავე სამგნით მივმართოთ, ფიცხლად დავსხლიტოთ ცხენები;

და მოგვეგებვიან, ვემცრობით, ჩვენ ხრმალსა მივსცეთ მძლე ნები.”

1391

ფიცხლად შევებნეთ, შევსჯარნეთ, ვერ მოგვასწრებენ კარებსა,
სამთაგან ერთი შეუვალთ, სხვა გარეთ ვსცემდეთ გარებსა,
მან ერთმან შიგნით შიგანნი მივსცნეთ სისხლისა ღვარებსა,
და ხელი კვლა ვხადოთ აბჯარსა, მას ჩვენგან მძლედ ნახმარებსა”.

1392

ფრიდონ უთხრა: “შემიგნია, გამიგია, ვიცი მე რა,
მაგა ცხენსა ჩემეულსა მოასწრებენ კართა ვერა;
ოდეს გიძღვენ, არ ვიცოდი, ქაჯეთს გვინდა ქაჯთა მზერა,
და თვარა ყოლა არ გიძღვნიდი, ჩემი გითხრა სიძუნწე რა.”

1393

ფრიდონ ლალი ამხანაგობს საუბართა ესოდენტა.
ამას ზედან გაიცინნეს მათ წყლიანთა, სიტყვა-ბრძენთა,
ერთმანეთსა ელაღობნეს ლაღობათა, მათთა მშვენთა,
და გარდახდეს და დაეკაზმნეს, უკეთესთა შესხდეს ცხენთა.

1394

კვლა ერთმანერთსა მიუგეს სიტყვები არ პირ-მკვახები,
დაასკვნეს იგი თათბირი, ტარიას განაზრახები:
გაიყვეს კაცი ას-ასი, ყველაი გმირთა სახები,
და ცხენებსა შესხდეს, აიღეს მათ მათი ჩაბაღახები.

1395

იგი ჭაბუკნი შუქითა ვნახენ მზისაცა მეტითა;
მათ სამთა შვიდნი მნათობნი ჰფარვენ ნათლისა სვეტითა;
ტარიელ შავსა ზედა ზის ტანითა მით წერწეტითა,
და დალივნეს მტერნი ომითა, ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა.

1396

ჩემი აწ ესე ნათქვამი მათი სახე და დარია:
რა ზედა წვიმდენ ღრუბელნი და მათთა ატყდეს ღვარია,
მოვა და ხევთა მოგრაგნის, ისმის ზათქი და ზარია,
და მაგრა რა ზღვათა შეერთვის, მაშინ ეგრეცა წყნარია.

1397

თუცა ფრიდონ და ავთანდილ სიკეთე-მიუწდომნია,

მაგრა ტარიას შებმანი არვისგან მოსანდომნია;
მზე მნათობთაცა დაჰფარავს, არცალა ნათლად ხომნია,
და აწ იყურებდეთ, მსმენელნო, გესმნეს ფიცხელნი ომნია.

1398

სამთავე სამად გაიყვეს, თვითომან თვითო კარები;
თანა ჰყვა კაცი სამასი, ყველაი გმირთა დარები.
მას ღამით უქმნეს სადარნო, უცრუო, ანაჩქარები.
და გათენდა, გაჩნდეს, მიმართეს, თავის-თავ ჰქონდა ფარები.

1399

პირველ ამოდ მიდიოდეს მგზავრთა რათმე მაგიერად.
მათ შიგანთა ვერა უგრძნეს, ვერცა დახვდეს გულ-ხმიერად;
გულსა შიში არა ჰქონდა, ამოდ დგეს და ნებიერად,
და მიდგეს გარეთ, მუზარადნი დაიხურნეს ჟამიერად.

1400

ანაზდად ცხენი გაქუსლეს, მათრახმან შექმნა წრიალი.
რა ნახეს, კარნი გაახვნეს, ქალაქით გახდა ზრიალი.
სამთავე სამგნით მიმართეს, თავსა მით უყვეს რიალი.
და იკრეს ნობსა და დაბდაბსა, შეიქმნა ბუკთა ტკრციალი.

1401

მაშინ ქაჯეთს მოიწია უსაზომო რისხვა ღმრთისა:
კრონოს, წყრომით შემხედველმან, მოიშორვა სიტკბო მზისა;
მათვე რისხვით გარდუბრუნდა ბორბალი და სიმგრგვლე ცისა,
და ველნი მკვდართა ვერ იტევდეს, გადიადდა ჯარი მკვდრისა.

1402

კაცსა უკრავად დაბნედდის ხმა ტარიელის ხაფისა,
აბჯარსა ფრეწდის, გაცუდდა სიმაგრე ჯავშან-ქაფისა.
სამგნითვე კართა შესჯარნეს, ჭირნი არ ნახეს კაფისა,
და რა ქალაქს შეხდეს, შეიქმნა სიხარკე ციხეს სწრაფისა.

1403

ავთანდილ და ლომი ფრიდონ შიგნით ერთად შეიყარნეს,
მტერნი სრულად აეწყვიდნეს, სისხლნი მათნი მოელვარნეს,
უყვილეს და ერთმანერთი ნახეს, დიდად გაეხარნეს,
და თქვეს: “ტარიელ რა იქმნაო?” მისად ჰვრეტად თვალნი არნეს.

1404

ერთმანცა არა იცოდა, ვერა ცნეს ტარიერისა.
ციხესა კარსა მიმართეს, რიდი არ ჰქონდა მტერისა;
მუნ ნახეს რიყე აბჯრისა, ნალეწი ხრმალთა წვერისა,
და ათი ათასი ნობათი, უსულო, მსგავსი მტვერისა.

1405

ციხისა მცველი ყველაი იდვა მართ ვითა სნეული,
თავით ფერხამდის დაჭრილი, აბჯარი მუნ დახეული,
ციხისა კარნი განხმულნი, კართა ნალეწი სრეული,
და ცნეს ნაქმრად ტარიელისად, თქვეს: “საქმე არს მისეული”.

1406

გზანი დახვდეს შეკაზმულნი, შევიდეს და გამძვრეს ხვრელსა,
ნახეს, მზისა შესაყრელად გამოეშვა მთვარე გველსა,
მუზარადი მოეხადა, შვენის აკრვა თმასა ლელსა,
და მკერდი მკერდსა შეეწება, გარდაეჭდო ყელი ყელსა.

1407

ეხვეოდეს ერთმანერთსა, აკოცეს და ცრემლნი ღვარნეს;
ამას ჰგვანდეს, ოდეს ერთგან მუშთარ, ზუალ შეიყარნეს;
მზე რა ვარდსა შემოადგეს, დაშვენდეს და შუქნი არნეს,
და აქანამდის ჭირ-ნახულთა ამას იქით გაიხარნეს.

1408

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, დგანან ყელ-გარდაჭდობილნი.
კვლა შეეწებნეს ხშირ-ხშირად ვარდნი ბაგეთათ პობილნი.
აწ ესენიცა გავიდეს, შეკრბეს სამნივე ძმობილნი,
და მას მზესა მისცეს სალამი, წადგეს მართ ვითა ხმობილნი.

1409

მზე მოეგება პირითა ტურფითა, მოცინარითა,
აკოცა მისთა მეშველთა ლაღმან ცნობითა წყნარითა,
მათ მდაბლად მადლი უბრძანა სიტყვითა მით ნარნარითა,
და ორნივე ერთგან უბნობდეს ამოთა საუბარითა.

1410

ტარიელსცა უსალამეს, მას ალვისა მორჩსა ვით ხეს,
მიულოცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოკითხეს;

არა სჭირდა, არ ინანეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს,
და თავნი მათნი გაალომნეს, მათი მბრძოლნი იშველეს, ითხეს.

1411

სამასისა კაცისაგან ას-სამოცი შეჰყოლოდა;
ფრიდონს უმძიმს სპათა მისთა, მაგრა ცალ-კერძ უხაროდა:
მონახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დარჩომოდა,
და რომე პოვნეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითქმოდა!

1412

მოკრიფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით პოვეს მალეზი;
სამიათასსა აჰკიდეს მარგალიტი და თვალეზი,
თვალი ყველაი დათლილი, იაგუნდი და ლალეზი,
და იგი მზე შესვეს კუბოსა, არს მათგან განაკრძალეზი.

1413

სამოცი კაცი დააგდეს ქაჯეთს ციხისა მცველია,
წამოიყვანეს იგი მზე, მათილა წაგვრა ძნელია;
ზღვათა ქალაქსა დამართეს, თუცა გზა მუნით გრძელია,
და თქვეს: “ფატმან ვნახოთ, მუქაფა გვაც მისი გარდუხდელია”.

ტარიელისაგან ზღვათა მეფისას მისლვა

ზღვათა მეფესა წინაშე გაგზავნა მახარობელი,
შესთვალა: “მოვალ ტარიელ, მტერთა მძლე, მოსრვით მსობელი;
ქაჯეთით მომყავს ჩემი მზე, ჩემი ლახვართა მსობელი;
და მწადიან, გნახნე პატივით, ვითა მამა და მშობელი.”

1415

“აწ მე მაქვს ქაჯთა ქვეყანა და მათი დანადებია;
მეფეო, კარგი ყველაი მე თქვენგან წამკიდებია;
ფატმანს უხსნია ჩემი მზე, სდედებია და სდებია,
და მისად მუქაფად რა გიძღვნა? მძულს ცუდი ნაქადებია!”

1416

“მოდი, გვნახენ, გავიარდეთ ქვეყანასა შენსა ვირე,
სრულად ქაჯთა სამეფოსა გიძღვნი, ჩემგან შეიწირე,
კაცნი შენნი შეაყენენ, ციხე მაგრად დაიჭირე,
და მე ვისწრაფი, ვერა გნახავ, შენ წამოდი, ჩემ კერძ ირე.”

1417

“თქვენ უბრძანეთ ჩემ მაგიერ უსენს, ქმარსა ფატმანისსა,
გამოგზავნოს, ეამების ნახვა მისი ხსნილსა მისსა;
მისგან კიდე ინატრიდა ჭვრეტასამცა სხვადა ვისსა,
და ვინ მზესაცა უნათლეა, არსე ვითა ბროლი ფისსა!”

1418

რა კაცი ტარიელისა ესტუმრა ზღვათა მფლობელსა, —
წესია, გული გაჰკრთების ამბავსა გასაკრთობელსა —
მისცა მადლი და დიდება ღმერთსა, მართლისა მბრჭობელსა,
და მაშინვე შეჯდა, არ უნდა მისლვა სხვასადა მხმობელსა.

1419

ბარგი აჰკიდა, გააგო ქმნა ქორწილისა მათისა,
მას მიაქვს, რიცხვი ტურფათა, არს-სიდიადე სათისა;
ფატმან ჰყავს თანა, იარეს სავალი დღისა ათისა;
და უხარის ნახვა ლომისა და მზისა, ხმელთა მნათისა.

1420

შორს გაეგებნეს სამნივე დიდსა მეფესა ზღვათასა,
გარდახდეს, მდაბლად აკოცეს, გა-რე-სწყედეს ჯარსა სპათასა;
შეასხეს ქება ტარიელს, მან მადლი გაუათასა,
და ქალი რა ნახეს, სტრფიალობს შუქსა მას ბროლ-ბაკმათასა.

1421

ფატმან ხათუნს, მისსა მჭვრეტსა, ედებოდა ცეცხლი ნელი,
მოეხვია, გარდუკოცნა ხელი, ფერხი, პირი, ყელი;
იტყვის: “ღმერთო, რა გამსახურო, გამინათლდა რათგან ბნელი!
და ვცან სიმოკლე ბოროტისა, კეთილია შენი გრძელი”.

1422

ქალი ფატმანს ეხვეოდა, ტკბილად იტყვის, არ გამწყრალი:
“ღმერთმან გული განმინათლა გახეთქილი, გა-ცა-მწკრალი,
აწ აგრე ვარ გავსებული, წინას ვიყავ ვითა მცხრალი,
და მზემან შუქნი შემომადგნა, ვარდი მით ვჩან არ-დამზრალი”.

1423

ზღვათა მეფე გარდაიხდის მუნ ქორწილსა მეტად დიდსა.
ქაჯეთიცა დაუმაღლა, არ გაუშვა დღესა შვიდსა;

უხვად გასცემს საბოძვარსა, საჭურჭლესა ანაკიდსა,
და პერპერასა დაფანტულსა ზედა სცვეთენ ვითა ხიდსა.

1424

მუნ იდვის გორი ლარისა, სტავრისა და ატლასისა;
ტარიელს უძღვნა გვირგვინი, ვერ-დანადები ფასისა;
იაგუნდისა მრთელისა, ყვითლისა, მეტად ხასისა,
და კვლა ერთი ტახტი ოქროსა, წითლისა მართ ხალასისა.

1425

ნესტან-დარეჯანს ყაზაჩა უძღვნა შემკული თვალითა,
იაგუნდითა წითლითა, ბადახშითა და ლალითა.
დასხდეს ორნივე ქალ-ყმანი პირითა ელვა-მკრთალითა
და მათნი მჭვრეტელნი დაიწვნეს ცეცხლითა მართ ახალითა.

1426

ავთანდილს და ფრიდონს უძღვნა უსაზომო დიდი ძღვენი:
ძვირფასისა უნაგირი, უკეთესი თვითო ცხენი,
თითო კაბა თვალიანი, უცხო ფერთა შუქთა მფენი,
და მოახსენეს: “მადლი რა ვთქვათ, სვიანმცა-ა დავლა თქვენი!”

1427

ტარიელ მადლსა გარდიხდის ტურფა სიტყვითა, ენითა:
“დიდად ვიამე, მეფეო, პირველ ნახვითა თქვენითა,
მერმე აგვავესენ მრავლითა ტურფა ფერთა ძღვენითა,
და ვიცი, შორი-შორ არ-ჩავლა ჩვენ თქვენი კარგად ვქმენითა”.

1428

ზღვათა მეფე მოახსენებს: “ხელმწიფეო, ლომო, ქველო,
მოახლეთა სიცოცხლეო, ვერ-მჭვრეტეთა შორით მკლველო,
მსგავსი თქვენი რამცა მეძღვნა, შვენიერო სანახველო!
და რა მოგშორდე, რა მერგების, საჭვრეტელად სასურველო?!”

1429

ტარელ ფატმანს უბრძანა: “მე თავი შენი მიდია;
დავ, გული შენი ჩემზედა გარდაუხდელი, დიდია;
აწ რაცა ქაჯთა საჭურჭლე ქაჯეთით ამიკიდია,
და მომიცემია, წაიღე, არ კიდე მომიყიდია”.

1430

ფატმან ხათუნ თაყვანის-სცა ჰკადრებს მადლსა მეტის-მეტსა.
“მე,მეფეო, ნახვა შენი მიდებს ცეცხლსა დაუშრეტსა;
რა მოგშორდე, რა ვიქმნები? მე დამაგდებ ვითა რეტსა.
და ახ, ნეტარძი მოახლეთა! ვაგლახ თქვენსა ვერა-მჭვრეტსა!”

1431

ზღვათა მეფესა ეტყოდეს სამნივე შუქთა მაფენი,
კბილნი ბროლნი და ბაგენი, სადაფთა მოსადაფენი:
“უთქვენოდ მყოფთა არ გვინდან ნიშატნი, საჩანგ-დაფენი,
და მაგრა გაგვიშვენ, წავიდეთ, ჟამია, ვართ მოსწრაფენი.

1432

”შენ იყავ ჩვენი მშობელი და ჩვენი საესავიო,
მაგრა ამასცა ვიაჯით, გვიბოძო ერთი ნავიო”.
მეფემან ბრძანა: “არა მშურს სამიწოდ თქვენად თავიო.
და რათგან ისწრაფი, რა გკადრო? წა, გიწინამძღვრდეს მკლავიო!”

1433

მეფემან ნავი-ხომალდი მოკაზმა ზღვისა კიდესა.
გამოემართა ტარიელ, გამყრელნი ცრემლსა ღვრიდესა,
თავსა იცემდეს, იგლეჯდეს, თმა-წვერსა გაიყრიდესა,
და ფატმანის ცრემლთა შედენით თვით ზღვაცა გაადიდესა.

1434

გამოვლნეს ზღვანი სამთავე, ერთგან ძმად შენაფიცართა,
კვლა ამტკიცებდეს სიტყვათა, მათ პირველ დანამტკიცართა;
შვენის მღერა და სიცილი მათ, მისთა არ-უიცართა,
და ბაგეთათ შუქი შეადგის ზედან ბროლისა ფიცართა.

1435

მუნით კაცი ასმათს თანა მათ გაგზავნეს მახარობლად,
კვლა ფრიდონის თავადთასა — ნაომართა მათთა მთხრობლად;
“მანდა მოვა, მოიმაღლებს მზე მნათობთა მამაგრობლად,
და ჩვენ, დამზრალნი აქანამდის, აწ გავხედით დაუზრობლად”.

1436

იგი მზე შესვეს კუბოსა, იარეს გზა ზღვის პირისა,
მიყმაწვილობდეს, უხარის მათ გარდახდომა ჭირისა;
მივიდეს, სადა ქვეყანა იყო ნურადინ გმირისა,

და მოეგებნიან, ისმოდის ხმა სიმღერისა ხშირისა.

1437

მუნ მიეგება ყოველი ფრიდონის დიდებულები.
ასმათი, სავსე ლხინითა, ვის აღარ აჩნდა წყლულები,
ნესტან-დარეჯანს მოეჭდო, რომე ვერ გახსნის ცულები,
და აწ გაუსრულა ყოველი მან მისი ნაერთგულები.

1438

ნესტან-დარეჯან ეხვევის, პირსა აკოცებს პირითა;
უბრძანა: “ჩემო, ვაგლახ მე, შენცა აგავსე ჭირითა,
აწ ღმერთმან მოგვცა წყალობა, ვცან მისი არ- სიძვირით-ა;
და მე გულსა შენსა ეზომსა, არ ვიცი, გარდვიხდი რითა!”

1439

ასმათ ჰკადრა: “ მაღლი ღმერთსა, ვარდნი ვნახენ არ-დაზრულნი,
ბოლოდ ასრე გააცხადნა გონებამან დაფარულნი,
სიკვდილიცა სიცოცხლედ მიჩს, ოდეს გნახენ მხიარულნი,”
და სჯობან ყოვლთა მოყვარულთა პატრონ-ყმანი მოყვარულნი.

1440

დიდებულთა თაყვანი-სცეს, მოახსენეს დიდი ქება;
“რომე ღმერთმან გაგვახარნა, კურთხეულ არს მისი ღმრთება!
ჩვენ გვიჩვენა პირი თქვენი, აღარა გვწვავს ცეცხლთა დება,
და წყლულსა, მისგან დაკოდილს, მასვე ძალ-უც განკურნება”.

1441

მოვიდეს და პირი ხელსა დასდევს, აგრე გარდაკოცნეს.
მეფე ეტყვის:”ძმათა თქვენთა თავნი ჩვენთვის დაიხოცნეს,
იგი შვებას საუკუნოს, ცხადად პოვეს, არ იოცნეს,
და ერთსა მიხვდეს საზიაროდ, დიდებანი იასოცნეს”.

1442

“თუცა მე მათი დახოცა მტკივის და სატკივარია,
მაგრა მათ მიხვდა უკვდავი მუნ დიდი საჩუქარია”.
ესე თქვა, ნელად ატირდა და წვიმა თოვლსა არია,
და ნარგისთათ იბრძვის ბორიო, ვარდსა ზრავს, იანვარია.

1443

მუნ ატირდეს ყველაკანი, რა ტირილად იგი ნახეს,
რაცა ვისცა დაჰკლებოდა, მათ ტირილით, სულთქმით ახეს;
დადუმდეს და მოახსენეს: “რათგან ბრძენთა მზეებრ გსახეს,
და თქვენთა მჭვრეტთა მღერა მართებს, რასათვისმცა ივაგლახეს!”

1444

“ვინ ღირს-ა თქვენსა ეგზომსა ტირილსა, შეჭირვებასა!
თქვენთვის სიკვდილი დია სჯობს მიწათა ზედა რებასა”.
კვლა ფრიდონ ჰკადრა მეფესა: “ნურათ იქმ გამწარებასა,
და ცმერთიმცა მუქფად მოგიზღავს ათასსა გახარებასა!”

1445

ავთანდილცა მიუმტკივნა, იტყვის დიდსა სიმძიმისა;
მათ შეასხეს ქება, უთხრეს: “მისცნეთ თავნი აწ ღიმისა,
რათგან მიხვდა დაკარგული ლომი მზესა წახდომისა,
და აღარა ვსტირთ სატირალსა, აღარ დავსდებთ თვალთა მილსა”.

1446

მივიდეს, სადა ქალაქი დიდი მულაზანზარია;
სცემდეს ბუკსა და ტაბლაკსა, გახდა ზათქი და ზარია,
დაბდაბისა და ქოსისა ხმა ტურფად შენათხზარია,
და მოატყდეს მოქალაქენი, დააგდეს მუნ ბაზარია.

1447

შუკათა მოდგეს ვაჭარნი, ყოვლგნით მჭვრეტელთა ჯარია,
შორს უარებდეს სარანგნი, ხელთა აქვს მათ აბჯარია.
მოიჯრებოდეს ჯალაზნი, სარანგთა დამსაჯარია,
და მათად საჭვრეტლად მიშვება მუნ მათგან ნააჯარია.

1448

გადახდეს ფრიდონისასა, სრა ნახეს მოსაწონები.
გამოეგება მრავალი ოქროს სარტყლითა მონები,
ფერხთა საფენლად ოქსინო მართ მათგან არს ნაქონები,
და თავსა აყრიდეს ოქროსა, ხვეტს ჯარი მუნ ნარონები.

ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯნისა ფრიდონისაგან

მათ ქალ-ყმათთვის საჯდომი დაედგა თეთრ-მოწეული,
წითელ-ყვითლითა თვალთა ზედა კეკლუცად ფრქვეული;
ავთანდილისთვის — ყვითელი და შავი ერთგან რეული,
და მოვიდეს, დასხდეს; მჭვრეტელი ვცან მათი სულ-დალეული.

1450

მგოსანნი მოდგეს, ისმოდა ხმა სიმღერისა ტკბილისა;
ქორწილი ქმნეს და გამრავლდა ძღვნობა ლარისა ლბილისა
ფრიდონის ჰურად კარგისა, არ მასპინძლისა წბილისა;
და ნესტან-დარეჯანს უშვენის ღიმილი, ჩენა კბილისა.

1451

მოიღეს ძღვენი უსახო ფრიდონის არ-ალქატისა,
ცხრა მარგალიტი, სიდიდით მართ ვითა კვერცხი ბატისა,
კვლა ერთი თვალი სამსგავსო მზისა შუქ-მონამატისა,
და მას წინა ღამით ძალ-ედვის მხატვარსა ხატვა ხატისა.

1452

კვლა უძღვნა თვითო ფარღული, გარდასაყრელი ყელისა,
მრგვლად დათლილისა თვალისა, იაგუნდისა მრთელისა;
კვლა მოაქვს ერთი ტაბაკი, მძლედ საჭირავი ხელისა,
და ავთანდილისთვის ლომისა ძღვენი ფრიდონის ქველისა.

1453

იგი ტაბაკი სავსეა მარგალიტითა სხვილითა.
ავთანდილს უძღვნა .ყველაი არა სიტყვითა წბილითა.
აივსო სახლი სტავრითა და ოქსინოთა ლბილითა,
და ტარიელ მადლი უბრძანა, ლაღმან სიტყვითა ტკბილითა.

1454

ფრიდონისგან უსაზომო ქორწილია დღესა რვასა;
ყოვლთა დღეთა მიართმიდეს უფასოსა ძღვენსა მზასა;
დღე და ღამე არ გასწყვედდის ჩაღანა და ჩანგი ხმასა.
და აჰა. მიხვდეს შესაფერნი ყმა ქალსა და ქალი ყმასა.

1455

ტარიელ ფრიდონს უბრძანა დღე-ერთ სიტყვები გულისა:
“არს გული თქვენი საჩემოდ უფროსი ძმისა სრულისა,
არ გემუქფების სიცოცხლე, არცა მოცემა სულისა,
და მე თქვენგან ვპოვე მოკვდავმან ჩემი წამალი წყლულისა”.

1456

“ავთანდილისგან შენც იცი ჩემთვის თავისა დადება,

აწ მე მაქვს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წადება:
შენ მიდი, ჰკითხე, რა უნდა, მან ქმნას ამისი ცხადება,
და ვითა დამივსო სახმილი, ეგრე მისიცა კმა დება”.

1457

“უთხრა: “მმაო, რა გარდიხდის შენგან ჩემსა ჭირ-ნახულსა!
ღმერთი მოგცემს წყალობასა, მისგან ზეცით შესახულსა!
თუ ვერა ვიქმ საწადელსა შენსა, შენთვის გაზრახულსა,
და არა ვნახავ სახლსა ჩემსა, არ დარბაზსა, არცა ხულსა”.

1458

“აწ მითხარ, ჩემგან რა გინდა, ანუ რით მოგეხმარები?
ვარჩევ, წავიდეთ არაბეთს, იყავ ჩემიცა მარები;
ტკბილით სიტყვითა გავმართოთ და ხრმლითა საომარები,
და თუ შენ შენს ცოლსა არ შეგრთავ, მე ჩემსა არ ვექმარები”.

1459

რა ფრიდონ უთხრა ავთანდილს ტარიას მოციქულობა,
მას გაეცინნეს, გაღიმდა, შეენოდა მხიარულობა;
თქვა, თუ: “მეშველი რად მინდა, მჭირს არავისგან წყლულობა!
და ჩემი მზე არცა ქაჯთა ჰყავს, არცა სჭირს ღზინ-ნაკლულობა.

1460

ჩემი მზე ტახტსა ზედა ზის მორჭმული ღმრთისა ნებითა,
საკრძალავი და უკადრი, ლალი, არვისგან ვნებით-ა,
არცა რა უმძიმს ქაჯთაგან, არცა გრძნეულთა გრძნებითა,
და მას ზედა შველა რად მინდა, რად მეჭვ რასაცა თნებითა!”

1461

“რა მოვა ჩემთვის განგება, ზეცით მოსრულნი ზენანი,
ღმერთი იწადებს, მომივლენ გულსა სახმილთა ღზენანი;
მაშინდა მომხვდენ მოკვდავსა მზისა ელვათა ფენანი,
და უმისჯამისოდ ცუდნია ჩემგან მი და მო რბენანი”.

1462

“მიდი და ჰკითხე ტარიელს პასუხი, ჩემგან თხრობილი.
“მადლი რად უნდა, მეფეო, ხარ რაზომ გინდა ღმობილი,
ვარ მუცლითგანვე დედისათ თქვენად სამონოდ შობილი,
და ღმერთმან მუნამდის მიწა მყოს, ვირ მეფე იყო ცნობილი”.

1463

“გებრძანა: “შეყრა მწადიან საყვარელისა შენისა”.
ეგე არს მსგავსი გულისა ღმობიერისა თქვენისა;
მუნა მე ხრმალი არ მიკვეთს, არცა სივრცელე ენისა,
და მიჯობს მოლოდნა საქმისა მის განგებისა ზენისა”.

1464

«ესეა ჩემი საწადი და ჩემი მოსანდომარე:
ინდოეთს გნახო მორჭმული, საჯდომთა ზედა მჯდომარე,
გვერდსავე გიჯდეს მნათობი, პირი ელვათა მკრთომარე,
და მეგრძოლნი თქვენნი მოგესრნეს, არვინ ჩნდეს მუნ მეომარე”.

1465

«რა გამისრულდენ ესენი ჩემნი გულისა ნებანი,
მაშინდა მივალ არაბეთს, მომხვდენ მის მზისა ხლებანი;
ოდესცა სწადდეს, დამივსნეს ამა ცეცხლისა დებანი.
და სხვად თქვენგან არა არ მინდა, მძულან რასაცა თნებანი».

1466

რა ფრიდონ ჰკადრა ტარიელს ესე სიტყვანი ყმისანი,
მან ბრძანა: “მაგას არა ვიქმ, ამას არ უნდა მისანი.
ვითა მან პოვნა მიზეზნი ჩემისა სულთა დგმისანი,
და ეგრევე მანცა სამისოდ ნახნეს ძალ-გულნი ძმისანი.”

1467

“მიდი, უთხარ ჩემ მაგიერ სიტყვა ჩემგან არ-ნათნები:
«მე შენისა გამზრდელისა უნახავად არ დავდგები.
ვეჭვ, მრავალი დამეხოცოს მონა მისგან საყვარლები,
და ვითხოვ ხოლე შენდობასა, ეგეთილა მოვბრუნდები».

1468

“ესე უთხარ: «ამის მეტსა მოციქულობ ნურას ნუო,
ხვალე წასლვა არ დავშალო, არცა საქმე გავათუო;
მე არ მიზამს არაბთ მეფე, რომე სიტყვა გავაცრუო,
და ამოდ ვსთხოვო ქალი მისი, შევეხვეწო, შევაგუო>>.”

1469

უამბო ფრიდონ ავთანდილს ტარიას მოციქულობა:
“არ დადგებისო, ცუდია შენგან ცდისადა თქმულობა,

მას დაუმძიმდა, მოედვა კვლა გულსა კვამლ-ალმულობა,
და ასრე ხამს რიდი მეფეთა ყმათაგან მოკრძალულობა!”.

1470

ავთანდილ მივა მუხლ-მოყრით ტარიას შესახვეწელად,
ფერხთა ეხვევის, აკოცებს, აღარ შეხედავს ზე წელად;
ეტყვის: “კმა, რაცა შევსცოდე როსტანს წლეულად მე წელად,
და კვლა ნუ მიქმ ერთგულობისა გამტეხლად, და-ცა-მლეწელად.”

1471

“რასაცა ლამი, არ მოგცემს მას ღმრთისა სამართალია,
გამზრდელსა ჩემსა ვით ვჰკადრო მე საქმე სამუხთალია!
მე მისთვის ხელი ვით გავძრა, ვინ ჩემთვის ფერ-ნამკრთალია!
და ვით მოიხმაროს მონამან პატრონსა ზედა ხრმალია!”

1472

“ეგე საქმე მე და ჩემსა საყვარელსა შეგვამდურვებს,
ვა თუ გაწყრეს, გაგულისდეს, კუმტი გულსა შეაურვებს,
ამბავსაცა დამიძვირებს, ჰვრეტისათვის მომასურვებს,
და შენდობასა ხორციელი კაცი ვერა დამიურვებს.”

1473

ტარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შუქ-ნაფენამან,
ხელი მოჰკიდა ავთანდილს, აჰმართა, ააყენა მან:
“მიყოო კარგი ყველაი მომართებამან შენამან,
და მაგრა სჯობს, შენცა გალხინოს ჩემმან შენითა ლხენამან.”

1474

“დია მძულს მეტი მოყვრისა შიში, კრძალვა და რიდობა,
მძულს გაუწყვედლად კუმტობა, და სულ-მძიმობა, დიდობა;
თუ მოყვარეა გულისა, ქმნას ჩემკენ მონაზიდობა,
და თვარა მე ჩემდა, იგ მისდა, დია სჯობს კიდის-კიდობა”.

1475

“მე ვიცი გული საშენოდ შენისა საყვარელისა,
არ ეწყინების სტუმრობა შენისა მე შემყრელისა.
რადმცა რა ვჰკადრე მეფესა თხრობა რასაცა ჰრელისა!
და ოდენ ნახვისა მათისა ნატრა მაქვს სანატრელისა”.

1476

“ამას ოდენ მოვახსენებ მუდარით და შეპოვნებით,
რომე მოგცეს ქალი მისი მან მისითა მოგონებით.
რათგან ბოლო შეყრავა, სიშორესა ვით ეთნებით?
და დააშვენეთ ერთმანეთი, თავის-თავის ნუ დასჭნებით”.

1477

რა ავთანდილ ტარისგან ცნა, წასლვასა არ დაშლიდა,
არა ჰკადრა შეცილება, საუბარსა ზედა რთვიდა;
ფრიდონ კაცსა დარჩეულსა სათანაოდ გარდასთვლიდა,
და თანა წაჰყვა, განაღამცა მასთანავე გზასა ვლიდა.

სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა და მუნით არაბეთს წასლვა

ამ საქმესა დაფარულსა ბრძენი დივნოს გააცხადებს:
ღმერთი კარგსა მოავლინებს და ბოროტსა არ დაბადებს,
ავსა წამ-ერთ შეამოკლებს, კარგსა ხან-გრძლად გააკვლადებს,
და თავსა მისსა უკეთესსა უზადო-ჰყოფს, არ აზადებს.

1479

ფრიდონისით გამართნეს იგი ლომნი, იგი მზენი,
თანა მიჰყავს პირი მზისა, ქალი მჭვრეტთა ამაზრზენი,
ჰკიდავს ბროლსა ყორნის ბოლო დაწყობილი, დანათხზენი,
და მუნ ბადახშსა აშვენებდეს სინატიფე-სინაზენი.

1480

იგი მზე უჯდა კუბოსა და აგრე არონინებდეს;
მინადირობდეს, ნადირსა მუნ სისხლსა მიადინებდეს;
სადაცა დახვდის ქვეყანა, მჭვრეტელთა მოალხინებდეს,
და მოეგებნიან, სძღვნობდიან, აქებდეს, არ აგინებდეს.

1481

მას ჰგვანდეს, თუმცა სამყაროს მზე უჯდა შუა მთვარეთა;
იარნეს დღენი მრავალნი ლაღთა, ბრძნად მოუბარეთა;
შიგან მათ დიდთა მინდორთა, ყოვლგნით კაც-მიუმხვდარეთა,
და სად ყოფილიყო ტარიელ, მიხვდეს მის კლდისა არეთა.

1482

ტარიელ ბრძანა: “მე მმართვეს დღეს თქვენი მასპინძელობა;
მუნ მივალ, სადა ყოფილვარ, მჭირდა სადამდის ხელობა;

მუნ გვიმასპინძლოს ასმათმან, მას უც ხორცისა ხმელობა,
და მე რომე გიძღვნი ტურფათა, აქოთ ლარისა ჭრელობა.”

1483

მივიდეს, შიგან გარდახდეს ქვაბსა მას დიდთა კლდეთასა.
ასმათს უც ხორცი ირმისა, იქმს მასპინძლობა-კვეთასა.
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, წასლვასა მათ საქმეთასა;
და ღმერთსა მადლობდეს შეცვლასა ლხინად ჭირისა დღეთასა.

1484

მოიარეს ქვაბოვანი, თამაშობდეს მხიარულნი,
პოვნეს იგი საჭურჭლენი, ტარიასგან დაბეჭდულნი,
ვერცა ვისგან დანათვალნი, ვერცა ვისგან შეგებულნი;
და არ იტყვიან, არა გვაქვსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკლულნი.

1485

უბოძა ტურფა მრავალნი მათ მათი შესადარები.
კვლა ფრიდონისნი აავსნა, სპა ჰყვა თუ სპასალარები.
აივსო კაცი ყველაი მაშინ მათ თანა ნარები,
და მაგრა ძეს რომე საჭურჭლე, ჰგვანდა კაც-დაუკარები.

1486

ფრიდონს უთხრა: “ვალი თქვენი ჩემგან ძნელად გარდიხდების,
მაგრა თქმულა: “კარგის მქმნელი კაცი ბოლოდ არ წახდების”;
აწ საჭურჭლე რაზომიცა აქა ძეს და ან იდების,
და შენი იყოს ყველაკაი, შენ წაილე, ვითა გხვდების.”

1487

ფრიდონ მდაბლად თაყვანი სცა, ჰკადრა მადლი მეტის-მეტი:
“მე, მეფეო, რად გგონივარ უჭკუო და აგრე რეტი?
მტერი ყოვლი ჩალად გიჩანს, ვინმცა იყო ვითა კეტი,
და ჩემი ლხინი მუნამდის-ა, ვირე ვიყო შენი მჭვრეტი!”

1488

ფრიდონ კაცნი დააბრუნნა მოსასხმელად აქლემისად,
სახლსა მისსა მისაღებლად მის ყველასა საჭურჭლისად;
აწ მუნითცა გაემართნეს არაბეთით წავლად გზისად,
და ავთანდილ-ა გალეული შესაყრელად, მთვარე, მზისად.

1489

მიხვდეს არაბთა საზღვარსა, რა ვლეს მრავალნი ხანები.
დახვდა სოფლები, ციხეები, ხშირ-ხშირად თანის-თანები,
მუნ შიგან მყოფსა ემოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები,
და ავთანდილისთვის ყველაი ცრემლითა არს ნაბანები.

1490

ტარიელ კაცი გაგზავნა წინაშე როსტან მეფესა;
შესთვალა: “გკადრებ, მეფეო, სურვილთა სიიეფესა;
მე მოვალ მეფე ინდოთა, დარბაზსა თქვენსა სეფესა,
და გიჩვენებ ვარდსა კოკობსა, უფრჭვენელსა, მოუკრეფესა”.

1491

“მაშინ თქვენ ჩემი გეწყინა ნახვა მიწისა შენისა,
ცდა შეპყრობისა ავი ჰქმენ, შემოტევება ცხენისა;
მე შენთა სპათა ვაჩვენე ნიშანი რამე წყენისა,
და დავხოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა”.

1492

“აწ ამად მოვალ წინაშე, დავყარენ ჩემნი გზანია,
შემინდოთ, რაცა შეგცოდე, ჰქმნნეთ გაწყრომისა კმანია.
ძღვენი არა მაქვს, მმოწმობენ ფრიდონ და მისნი ყმანია,
და ოდენ ძღვნად თქვენი ავთანდილ მე თქვენთვის მომიტანია”.

1493

რა მიუვიდა მეფესა მახარობელი ჟამისა,
ვით გაეხარნეს, ვერ იტყვის ენა ერთისა წამისა;
თინათინს ლაწვთა ემატა ელვა შუქისა სამისა,
და ბროლსა და ლალსა აშვენებს მუნ ჩრდილი წარბ-წამწამისა.

1492

ტაბლავსა ჰკრეს და გაისმა სიცილი თქართქარებისა.
ლაშქარნი რბოდეს მი და მო, ქმნა სწადდა მათკე რებისა.
დაიწყეს მოსხმა ცხენისა, მოღება უნაგრებისა,
და შესხდა სიმრავლე მოყმისა მკლავ-ფიცხელ, გულ-მაგრებისა.

1495

მეფე შეჯდა, გაეგებნეს თავადნი და სრულად სპანი.
ვისცა ესმის, მოვიდიან მას წინაშე სხვაგნით სხვანი.
ყველაკაი ღმერთსა მადლობს, გაამაღლნეს მათნი ხმანი,
და თქვეს: “ბოროტსა უმყოფოო, კეთილნია, შენთვის მზანი!”

1496

რა ერთმანერთი აუჩნდა მიგებულ-მოსაგებავთა,
ავთანდილ ეტყვის ტარიელს სიტყვათა დანაზებავთა:
“აგერა ხედავ მინდორთა, მტვერითა შენაღებავთა,
დაამად მედების, სახმილი გულსა ეცხელა, ებავთა”.

1497

“ისია ჩემი გამზრდელი და თქვენდა მოგებებულა.
იქი ვერ მივალ, მრცხვენიან, გულსა სახმილი დებულა,
ჩემად არაკად სულ-დგმული კაცი არ გაწბილებულა,
და რასაცა მიზამთ, თქვენ იცით, ფრიდონ თქვენდავე ხლებულა”.

1498

ტარიელ უთხრა: “კარგსა იქმ შენ პატრონისა კრძალვასა.
აწ დადეგ, იქი ნუ მოხვალ, იქმცა უჩემოდ ხალვასა.
მე მივალ, ვუთხრობ მეფესა შენგან თავისა მალვასა,
და ვეჭვ, ღმრთითა ადრე შეეყარო მზესა მას, ტანად ალვასა”.

1499

მუნ დადგა ლომი ავთანდილ, დაიდგა მცირე კარავი.
ნესტან-დარეჯან მუნვე დგას, იგია მჭვრეტთა მზარავი,
მისთა წამწამთა ნიავი ქრის, ვისთა ქარი არავი,
და წავიდა მეფე ინდოთა მისრული, მიუპარავი.

1500

ფრიდონ წაჰყვა; განაღამცა გავლეს ველი დიდსა ხანსა;
ცნა მეფემან, ტარიელი მარტო მოვა, მოხრის ტანსა;
გარდახდა და თაყვანი-სცა მას უკადრსა, ლომებრ ჯანსა,
და სდებს პატივსა ინდოთ მეფე, მართ მამისა შესაგვანსა.

1501

ტარიელცა თაყვანი-სცა, მივა კოცნად, სასალამოდ;
მეფე ყელსა აკოცებდა მართ ბაგისა დასალამოდ,
გაკვირვებით ეუბნების, არის მისგან სათამამოდ:
და “შენ მზე ხარო, შენი გაყრა არის დღისა შესალამოდ”.

1502

გაეკვირვა მეფე მისსა თვალადობა-სიტურფესა,

პირსა უჭვრეტს გაკვირვებით, უქებს მკლავთა სიაღფესა;
კვლა ფრიდონცა უსალამა, თაყვანი სცა მან მეფესა,
და მას მეფესა, ავთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა.

1503

მეფე ტარიას ქებასა დაჰკრთების, დაელონების.
ტარიელ ეტყვის: “მეფეო, აწ გული შენ გემონების;
მიკვირს, თუ ეგრე სიკეთე თქვენ ჩემი რად გეგონების!
და რათგან ავთანდილ შენია, სხვა რად ვინ მოგეწონების?”

1504

“ნუ გიკვირს მისი ვერ-ნახვა და დაყოვნება ხანისა!
მოდი და დავსხდეთ, მეფეო, ამოა კორდი მწვანისა,
გკადრო მიზეზი მისისა თქვენს წინა ვერ-მოტანისა,
და ვიაჯი რასამე, აწ მმართვეს მოთხოვა მე ფარმანისა”.

1505

დასხდეს მეფენი, მოადგა გარე სიმრავლე რაზმისა.
ტარიელს პირსა ციმციმი ათქს, უნათლესი ბაზმისა;
ჭვრეტა ახელებს მჭვრეტელთა, ყოფა-ქცევისა და ზმისა,
და დაუწყო თხრობა მეფესა სიტყვისა, ბრძნად ნაკაზმისა:

1506

“მეფეო, თავი მემცრობის მე მისად მოსახსენებლად,
მაგრა მოსული თქვენს წინა ვარ შემომხვეწლად მქენებლად.
თვით იგი იაჯს, რომელი ჩანს მზეებრ შუქთა მფენებლად,
და ვინ არის ჩემად სინათლედ და ჩემად გამათენებლად”.

1507

“აწ ამას გკადრებთ ორნივე ხვეწნით და შემუდარებით,
ავთანდილ დამდვა წამალი მისგან თავისა დარებით,
დაჰვიწყდეს, რომე პატიჟნი სჭირდეს ჩვენთავე დარებით,
და არ გაწყენ, გრძელი ამბავი არს ჩვენგან მიუმხვდარებით”.

1508

“თქვენთა უყვარს ერთმანერთი, ქალი მას და იგი ქალსა,
მით ვიგონებ საბრალოსა, მტირალსა და ფერ-ნამკრთალსა;
მუხლ-მოყრილი გეაჯები, ნუღარ აწვევ იმათ აღსა,
და რომე მისცეთ ქალი თქვენი მკლავ-მაგარსა, გულ-ფიქალსა”.

1509

“ამის მეტსა არას გკადრებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა”.
ამოილო ხელ-მანდილი, მოინასკვა იგი ყელსა,
ადგა, მუხლნი დაუყარნა, ეაჯების ვითა მზრდელსა,
და გაუკვირდა ყოვლსა კაცსა, მის ამბისა მომსმენელსა.

1510

რა ტარიელ მუხლ-მოყრილი ნახა, მეფე შეუზარდა,
შორს უკუდგა, თაყვანის-სცა, ქვე მიწამდის დაუვარდა.
მოახსენა: “ხელმწიფეო, ლხინი ყოვლი გამიქარდა,
და თქვენმან აგრე სიმდაბლემან ნახვა თქვენი ჩამადარდა”.

1511

“ვით ეგების, რაცა გწადდეს, რომე კაცი არ მოგთმინდეს,
ანუ მშურდეს ქალი ჩემი, საკლავად და ტყვედცა გინდეს;
გებრძანამცა სახლით თქვენით, ცრემლი არცა მაშინ მდინდეს;
და სხვა მისებრი ვერა პოვოს, ცათამდისცა გა-ცა-ფრინდეს!

1512

“მე სიძესა ავთანდილის უკეთესსა ვჰპოვებ ვერა;
თვით მეფობა ქალსა ჩემსა მივეც, აქვს და მას ეფერა;
ვარდი ახლად იფურჭვნების, მე ყვავილი დამებერა,
და რადმცა ვჰკადრე შეცილება, რასცა ოდენ იგი ჯერ-ა!”

1513

“თუ შეგერთო ერთი მონა, თქვენთვის არცა მაშინ მშურდა.
ვინმცა გკადრა შეცილება, უშმაგომცა ვით მოგმდურდა!
თუ ავთანდილ არ მიყვარდა, ასრე მისთვის რად მომსურდა?
და დია, ღმერთო,წინაშე ვარ, ესე ჩემგან დადასტურდა”.

1514

რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიტყვა მოისმინა,
დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა, პირსა ზედან დაეფინა.
კვლა მეფემან თაყვანი-სცა, წამო-რე-ვლო, წადგა წინა,
და ერთმანერთი მოიმაღლეს, მართ ერთსაცა არ ეწყინა.

1515

ფრიდონ შეჯდა, ავთანდილის მახარობლად გაექანა,
ესდენ დიდი სიხარული გაეხარნეს მასცა განა,

წავიდა და წამოუძღვა, მოიყვანა, მოჰყვა თანა,
და მაგრა ირცხვის მეფისაგან, შუქი ბნელად მოევანა.

1516

მეფე ადგა, მოეგება; ყმა გარდახდა, რა მივიდა;
ხელთა ჰქონდა ხელ-მანდილი, პირსა მითა იფარვიდა.
მზე ღრუბელსა მოჰფარვოდა, ქუშდებოდა, ვარდსა ზრვიდა.
და მაგრა მისსა შვენებასა რამცა ვითა დაჰფარვიდა!?

1517

მეფე კოცნასა ლამოდა, აღარა ცრემლნი სდენიან;
ავთანდილ ფერხთა ეხვევის, შუქნი ქვე დაუფენიან;
უბრძანა: “ადეგ, ნუ ირცხვი, შენ ზნენი გამოგჩენიან,
და რათგან მერჩიო, ნუ მერცხვი, გაე, რასალა გრცხვენიან!”

1518

მოეხვია, გარდუკოცნა მას პირისა არე-მარე :
“დამივსეო ცეცხლი ცხელი, მაგრა წყალი არ ემარე;
ვინ გიშერი დააჯოგა და წამწამი არემა-რე,
და გვალე, შეგყრი, ლომო, მზესა, თავი მისკე არე მარე”.

1519

მეფე ყელსა ეხვეოდა მას ლომსა და ვითა გმირსა,
ახლოს უზის, ეუბნების, აკოცებს და უჭვრეტს პირსა;
იგი მზე და ხელმწიფობა ასრე მიხვდა, ვითა ღირს-ა,
და მაშინ ლხინი ამო არის, რა გარდიხდის კაცი ჭირსა.

1520

ყმა მეფესა მოახსენებს: “მიკვირს, სხვასა რად რას ჰბრძანებ,
რად არ გინდა ნახვა მზისა, ანუ რად-ლა აგვიანებ?
მიეგებვი მხიარული, სახლსა თქვენსა მოიყვანებ,
და შემოიმოს შუქთა მისთა, ნათლად გარე მოივანებ”.

1521

ტარიელსცა მოახსენა; შესხდეს, ქალსა მიეგებნეს,
მათ სამთავე გოლიათთა მზისა ფერად ღაწვნი ღებნეს,
მიხვდეს მათსა საწადელსა, იგი პოვეს, რაცა ძებნეს,
და ხელი ხადეს ხრმალთა მათთა, არა ცუდად წელთა ებნეს.

1522

მეფემან ქალს უსალამა, მან შორით გარდახდომილმან.
დაუყვნა თვალნი ელვამან, მისთა ღაწვთაგან კრთომილმან;
გამოეგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯდომილმან,
და დაუწყო ქება მეფემან, თვით ვერას ვერ-მიხვდომილმან.

1523

ეტყვის: “მზეო, ვითა გაქო, ნათელო და დარიანო,
შენთვის ხელნი გონებანი არა ცუდად არიანო,
მზიანო და მთვარიანო, ეტლად რაო და რიანო,
და თქვენ საჭვრეტლად აღარ მინდით, არ ვარდნო და არ იანო”.

1524

გაჰკვირდეს ყოვლნი მხედველნი მისთა ელვათა ფენასა;
ვით მზემან, დაყვნა მჭვრეტელთა თვალნი ნათლისა ჩენასა;
მისგან დამწვარნი მისცნიან გულნი ჭვრეტითა ლხენასა.
და სითცა გამოჩნდის, იქმოდეს ჯარნი მუნითვენ რბენასა,

1525

შინა წავიდეს ყოველნი, შესხდეს თავისა დარებად,
ჰქონდეს შვიდნივე მნათობნი მის მზისა დასადარებად,
არ მიიხვდომის სიტურფე, არს მათგან მიუმხვდარებად,
და ადრე მივიდეს მეფისა სახლად სამყოფად, არებად.

1526

შევიდეს, ნახეს თინათინ მჭვრეტთა მიმცემი ჭირისა;
სკიპტროსან-გვირგვინოსანსა შვენოდა ცმა პორფირისა;
მოსრულთა პირსა შეადგა ელვა მისისა პირისა,
და შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მზე, მსგავსი გმირისა.

1527

ტარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მდაბლად უსალამეს,
მოეგებნეს, აკოცეს და საუბარი დააამეს,
იგი სახლი გაანათლეს, არ ნათელი შეადამეს,
და ბროლ-ბალახში გაალაწვეს და გიშერი აწამწამეს.

1528

თინათინ ზედა აწვივნა ტახტსა მეფეთა ზეთასა;
ტარიელ უთხრა: “შენ დაჯე, სწადიან ბრჭესა ბრჭეთასა,
დღეს ტახტი შენი შენ გმართებს მეტად ყოველთა დღეთასა,

და მე ლომი ლომთა დაგისვა გვერდსა შენ, მზესა მზეთასა”.

1529

ორთავე ხელი მოჰკიდეს და დასვეს ტახტსა თავისსა;
გვერდსა დაუსვეს ავთანდილ, სურვილსა მოეკლა ვისსა;
უნახავსა და ნახულსა სჯობს ყოვლსა სანახავისსა,
და ნუ ეჭვ მიჯნურთა მათებრთა, ნუცა თუ რამინს და ვისსა.

1530

ქალსა შესწბა, გაუკვირდა ავთანდილის გვერდსა ჯდომა.
ფერი ჰკრთა და გაუფიცხა შე- და გამო- გულმან კრთომა;
მეფე ეტყვის: “შვილო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ზომა,
და ბრძენთა უთქვამს სიყვარული, ბოლოდ მისი არ-წახდომა.

1531

“აწ, შვილო, ღმერთმან თქვენ მოგცეს ათას წელ დღეთა გრძელობა,
სვე-სვიანობა, დიდობა, კვლა ჭირთა გარდუხდელობა,
ცამცა ნუ შეგცვლის, მოგხვდების თვით მისებრ შეუცვლელობა,
და თქვენით ხელითა მეღირსოს მიწათა შემომყრელობა!”

1532

მართ მეფემან სპათა ბრძანა ავთანდილის თაყვანება:
“ესეაო მეფე თქვენი, ასრე იქმნა ღმრთისა ნება,
დღეს ამას აქვს ტახტი ჩემი, მე — სიბერე, ვითა სნება,
და ჩემად სწორად მსახურებდით, დაიჭირეთ ჩემი მცნება!”

1533

ლაშქარნი და დიდებულნი დადრკეს, მდაბლად ეთაყვანნეს;
მოახსენეს: “მიწად ვექმნეთ, ვინცა მიწად მიგვიყვანნეს,
მორჩილ-ქმნილნი დაგვადიდნეს, ურჩნი მკვდართა დაგვაგვანნეს,
და მტერთა მკლავნი შეამუნტნეს, გულნი ჩვენნი აგულვანნეს.”

1534

ტარიელცა უთხრა ქებით იმედისა გადიდება;
ქალსა ეტყვის: “შემიყრიხართ, აღარა გწვავს ცეცხლთა დება,
ქმარი შენი ძმაა ჩემი, აგრევე მწადს თქვენი დება.
და ორგულთა და შემცილეთა თქვენთა მე ვქმნა გაფლიდება.”

ქორწილი ავთანდილისა და თინათინისა არაბთა მეფისაგან

მას დღე ავთანდილ პატრონად ზის და ხელმწიფე ზენია,
მასთანა მჯდომსა ტარიელს შვენიან სინაზენია;
ნესტანჯარ ახლავს თინათინს, ვინ მჭვრეტელთა ამაზრზენია,
და ჰგავს, თუ ცა მოდრკა ქვეყანად, შეყრილან ოთხნი მზენია.”

1436

დაიწყეს მორთმა პურისა ლაშქართა მის მესავსისა,
ზროხა და ცხვარი დაკლული არს უმრავლესი მზავსისა,
შეიქმნა ძღვნობა ძღვენისა, მათისა შესამსგავსისა,
და მათ ყოვლთა შუქი ანათობს პირისა, მზისა მსგავსისა.

1437

იაგუნდისა ჯამები იყვის, ლალისა ჭიქები,
კვლა უცხო ფერთა ჭურჭელთა სხდის უცხო-უცხო სიქები.
მის ქორწილისა მაქები კაცი ბრძენთაგან იქები,
და მჭვრეტელო, გულსა ეტყოდი: “ნუ აეხსნები, იქ ები!”

1438

მუტრიბნი მოდგეს ყოველგნით, ისმოდის ხმა წინწილისა;
შეყრით ძეს გორი ოქროსა და ბალახშისა თლილისა;
მსმელთათვის წყარო ღვინისა, ასგან დის, მსგავსი მილისა,
და ბინდით ცისკრამდის სმა იყო, გარდახდა ჟამი დილისა.

1439

არა დარჩა უსაბოძერო არ კოჭლი და არ საპყარი;
მოდოდა მარგალიტი მოფანტული, მონაყარი;
გაბედითდა წასაღებლად ატლასი და ოქრო მყარი;
და სამ დღე იყო ინდოთ მეფე ავთანდილის ვით მაყარი.

1440

ხვალაიგან მეფე არაბთა კვლა პურობს, არ ლაფალია;
ტარიელს უთხრა: “შენი მზე საჭვრეტლად სატურფალია.
მეფე ხარ ყოვლთა მეფეთა და ეგე დედოფალია;
და ხამს, ყურსა გვეგდოს საყურად ჩვენ თქვენი ნატურფალია”.

1441

“აწ, მეფეო, არ ეგების ჩვენი სხდომა თქვენად სწორად”.
სახელმწიფო საჯდომი და სხვა დაუდგა ტახტი შორად.
ქვემოთ დასხნა ავთანდილ და ცოლი მისი მათად სწორად.

და პირველ ძღვენი ტარიასთვის მოიღიან, იდვის გორად.

1442

არაბთა მეფე მასპინძლობს, იქმს ოდენ არიფობასა,
ზოგჯერ მათ ახლავს, ზოგჯერ მათ, არ იხმობს ხელმწიფობასა,
გასცემს და უქებს ყველაი უხვობა-იეფობასა,
და ფრიდონ ზის ახლოს ავთანდილს, ჩვეული ვით მეფობასა.

1443

მეფესა ქმრითურთ ატივი ჰქონდა ინდოთა ქალისა,
სიყვარული და ჩუქება, ვით სიძისა და სძალისა;
რომე სძღვნა, არა ეგების თქმა არცა ნაათალისა, —
და თვითო სკიპტრა და პორფირი და გვირგვინები თვალისა.

1444

კვლა უძღვნა ძღვენი ორთავე, მსგავსი მათისა ბედისა,
ათასი თვალი, ნაშობი რომანულისა დედისა,
კვლა მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კვერცხი ტრედისა,
და ათასი ცხენი ტაიჭი, სიდიდით მსგავსი ქედისა.

1445

ფრიდონს უძღვნა ცხრა ტაბაკი მარგალიტი თავ-შედგმული,
ცხრა ტაიჭი, ძვირფასისა უნაგრითა შეკაზმული.
ინდოთ მეფე თაყვანის-სცემს, ლალი, ბრძენი, არ მახმული,
და მადლი ჰკადრა ფხიზელურად, თუცა იყო ღვინო-სმული.

1446

რას ვაგრძელებდე? გარდახდეს დღენი ერთისა თვისანი.
თამაშობდიან, არ იყვნეს ყოლა გაყრანი სმისანი.
ტარიელს სძღვნიან უცხონი თვალნი ლალისა ქვისანი,
და მათ ყოვლთა მათნი ელვანი ჰფარვენ მართ ვითა მზისანი.

1447

ტარიელ ჰგვანდის ვარდსა და იყვის ფიფქისა მთოველად.
ავთანდილ როსტანს წინაშე გაგზავნა დასათხოველად,
შესთვალა: “შენი სიახლე კმა ჩემად ლხინად ყოველად,
და მტერთა აქვს ჩემი სამეფო, ვიცი მუნ შიგან მძოველად”.

1448

“უცებნი მოსრნის მცოდნელთა ცლდნამან, ხელოვნებამან.
ვეჭვ, მოგცეს თქვენცა დაღრეჯა ჩემმან რასაცა ვნებამან;
წავიდე, ავი არ მიყოს მე აქა დაყოვნებამან,
და ადრე კვლა გნახნე მორჭმულნი, ინებოს ღმრთისა ნებამან”.

1449

როსტევან ეთქვა: “მეფეო, რად ხართ რასაცა რიდითა,
რაცა გიჯობდეს, იქმოდით, გასჭვრეტდით, გაიცდიდითა,
ავთანდილ თანა წამოგყვეს, წადით ლაშქრითა დიდითა.
და თქვენთა მტერთა და ორგულთა დაჰფრეწდით, და-ცა-სჭრიდითა “.

1450

ავთანდილ უთხრა ტარიელს ესე სიტყვები ორები.
მან უთხრა: “გაე, ნუ უბნობ, შეცვე ბროლისა ყორები,
ახლად შეყრილსა მთვარესა, მზეო, ვით მოეშორები?”
და ავთანდილ უთხრა: “მაგითა შენგან არ მოვილორები”.

1451

“არ ღია გინდა დამაგდო, წახვიდე ჩემად მზრახავად!
“ცოლი უყვარსო, გამწირა” იყო ამისად მსახავად;
მე დავრჩე შენი გაყრილი თავისა მევაგლახავად?
და კაცსა მოყვრისა გაწირვა, ახ, მოუხდების, ახ ავად!.

1452

ტარიელს უგავს სიცილი ბროლისა ვარდთა ფრქვევასა,
უბრძანა: “ვიტყვი უშენოდ შენისა უფრო მე ვასა;
რათგან გწადიან, წამომყევ, დამწამებ ნურას თნევასა”.
და ავთანდილ ბრძანებს ლაშქართა ყოვლგნით მის თანა წვევსა.

1453

შეყარნა სპანი არაბეთს, აღარა ხანსა ზმულია;
კაცი ოთხმოცი ათასი, ყველაი დაკაზმულია.
კაცსა და ცხენსა ემოსა აბჯარი ხვარაზმულია.
და არაბთა მეფე მათითა გაყრითა ნავდელ-ჭმულია.

1454

ერთმანერთისა გაყრილნი ქალნი ორნივე, დობილნი,
ერთმანერთისა დად-ფიცნი, სიტყვისა გამონდობილნი,
მკერდითა მკერდსა შეკრულნი, ყელითა გარდაჭრდობილნი
და ტიროდეს; მათთა მჭვრეტელთა გულნიცა ესხნეს წდობილნი.

1455

მთვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა-შეესწოროსა,
ორნივე სწორად ნათობენ, მოშორდეს, მოეშოროსა;
არა თუ იგი მოშორდეს, მართ ცამან მოაშოროსა,
და მათად საჭვრეტლად მჭვრეტელმან, ხამს, თავი იქედგოროსა.

1456

მათადვე სახედ, რომელსა ესენი დაუბადიან,
იგივე გაჰყრის, სიშორე არა თუ ნებით სწადიან,
ვარდსა სწებვენ და აპობენ, ტირან და ცრემლნი ჩადიან.
და მათთა გამყრელთა ყოველთა სიცოცხლე არ იქადიან.

1457

ნესტან-დარეჯან თქვა: “ნეტამც ყოლა არ შემოგცნებოდი,
მზისა გამყრელი გაყრითა აწ ასრე არ დავჰნებოდი.
ამბავსა სცნევდი, მაცნევდი, წიგნითა მეუბნებოდი,
და ვითა მე შენთვის დამწვარ ვარ, აგრევე შენ ჩემთვის სდნებოდი”.

1458

თინათინ უთხრა: “ჰე მზეო, შენთა მჭვრეტელთა ლხინებო,
რადმცა გაგწირე, თუ ვითა გაყრასა მოვითმინებო!
ღმრთისაგან დღეთა თხოვისა ნაცვლად სიკვდილი ვინებო,
და აგრემცა მივი, რაზომსა მე ცრემლსა დავიდინებო!”

1459

კვლა აკოცეს ერთმანერთსა, გაიყარნეს იგი ქალნი;
ქვე დამდგომმან წამავალსა ვერ მოსწყვიდნა ყოლა თვალნი.
იგი ჰვრეტს უკუღმავე, ედებოდეს ამით აღნი,
და რომე მწადდეს, ვერ დავწერენ მე სიტყვანი ნაათალნი.

1460

როსტან მათითა გაყრითა ხელთაგან უფრო ხელდების,
ათასჯერ იტყვის ვაგლახსა, არ სულთქმა უერთხელდების,
ცხელი სდის წყარო ცრემლისა, მართ ვითა ქვაბი ცხელდების,
და ტარიელ არის დაღრეჯით, ფიფქი ნასდების, თხელდების.

1461

ტარიელს ვარდსა დაუტყლეს მეფე ხვევნით და კოცებით;

იტყვის, თუ: “თქვენი სიახლე მიჩს აქამდისცა ოცებით;
რათგან მოგმორდი, დავრჩები პატიჟთა გაასოცებით,
და შენგან მოგვეცა სიცოცხლე, შენგანვე დავიხოცებით”.

1462

ტარიელ შეჯდა მეფისა გამყრელი, გამომსალამე;
სრულად ლაშქართა სდიოდა ცრემლი, მინდორთა სალამე:
“მზე შენ გელისო საომრად და თავი შენ მას ალამე”.
და უბრძანა: “თქვენთვის მტირალსა ყოლა რად მიჩნდეს სალა მე!”

1463

გაემართნეს და წავიდეს დია სპითა და ბარგითა,
ტარიელ, ფრიდონ, ავთანდილ თავითა მეტად კარგითა.
კაცი ოთხმოცი ათასი ჰყვა ცხენებითა ვარგითა,
და მივლენ სამნივე გულითა ერთმანერთისა მარგითა.

1464

სამ თვე ვლეს, — ღმერთმან მათებრი სხვა ნურა ნუ დაბადოსა!
მოეგებიან; მტერობა ვერავინ დაიქადოსა!
მინდორსა შიგან სადილად გარდახდეს უდილადოსა,
და ვითა მართებდა, პურობდეს, ღვინოსა სმიდეს, არ დოსა.

ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა

ტარიელს და ცოლსა მისსა მიხვდა მათი საწადელი —
შვიდი ტახტი სახელმწიფო, საშვებელი გაუცდელი.
მათ პატიჟთა დაავიწყებს ლხინი ესე აწინდელი,
და ყოლა ლხინთა ვერ იამებს კაცი ჭირთა გარდუხდელი.

1566

თვით ორნივე ერთგან მსხდომნი ნახნეთ, მზეცა ვერა სჯობდეს;
ბუკსა ჰკრეს და მეფედ დასვეს, ქოსნი ხმასა დაატკობდეს;
მისცე კლიტე საჭურჭლეთა, თავთა მათთა მიანდობდეს;
და “ესეაო მეფე ჩვენი”, — იზახდეს ამას ხმობდეს.

1567

ავთანდილ და ფრიდონისთვის ორნი ტახტნი დაამზადნეს; —
ზედა დასხდეს ხელმწიფურად, — დიდებანი უდიადნეს,
ღმერთმან სხვანი ხორციელნი მათებრნილა რად დაბადნეს!

და ამბობდიან ჭირთა მათთა, ყველაკასა გაუცხადნეს.

1568

სმა, პურობა, გახარება ქმნეს, ჯალაბი გაადიდეს;
ვითარცა ქორწილობა ხამს, ეგეთსა გარდიხდიდეს.
მათ ორთავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მიართმიდეს,
და გლახაკთათვის საბოძვარსა საჭურჭლესა ერთგან ჰყრიდეს.

1569

სრულნი ინდონი ავთანდილს და ფრიდონს მწედ ხადოდიან:
“თქვენგან გვჭირს კარგი ყველაი”, — მართ ამას მოიტყოდნიან;
ვითა პატრონსა სჭვრეტდიან, რაც სწადდის, მას იქმოდნიან,
და სადარბაზობლად ნიადაგ მათ წინა მოვიდოდნიან.

1570

ინდოთ მეფე უბრძანებდა ასმათს, მისსა შეკვდომილსა:
“რაცა შენ ჰქმენ არ უქნია არ გამზრდელსა, არცა ზრდილსა;
აწ ინდოეთს სამეფოსა მეშვიდესა, ერთსა წილსა
და ზედა დაგსვამ, შენი იყოს, გვმსახურებდი ტკბილი ტკბილსა”.

1571

“ვინცა გწადდეს, ქმრად შეირთე, სამეფოსა ეპატრონე;
მუნდალმა გვმსახურებდი, თავი შენი დაგვამონე!”
ასმათ ფერხნი გარდუკოცნა: “შენგან-აო ჩემი ღონე,
და მონობისა უკეთესი რამც ვიშოვე, რამც ვიქონე?”

1572

ერთგან სამთავე მძობილთა დაყვნეს ცოტანი დღენია;
თამაშობდიან, უსახო მოუდიოდეს ძღვენია;
რა მარგალიტი ღარიბი, რა უკეთესი ცხენია,
და მაგრა ავთანდილს სურვილმან დაღრეჯა დააჩენია.

1573

ტარიელ ცნა:” ამა ყმასა ცოლისათვის მოესურვა”.
უბრძანებდა: “გული, შენი, განაღამცა მომემდურვა;
აწ ვაგლახ მე, ჭირი შენი გონებამან შვიდით ურვა,
და მოგშორდები, საწუთრომან ლხინი ასრე დამიშურვა.

1574

კვლა ფრიდონცა დაეთხოვა: “წავიდეო სახლსა ჩემსა,
ზედა-ზედა დავსტკეზნიდე დარბაზსა და ამა თემსა;
სამსახურსა მიბრძანებდი უხუცესი ვითა მრწემსა,
და შენთვის ასრე მომსურდების, წყაროსათვის ვით ირემსა”.

1575

მასცა უბოძა ფარმანი: “წა, სახლი მოიარეო,
მე ნუ გამწირავ, მნახევდი, ადრე მობრუნდი გარეო”;
ავთანდილს უთხრა: “უშენოდ რამცა ვით გავიხარეო?
და რათგან ისწრაფი, ნუ გაგვა, მიგელის ლომსა მთვარეო!

1576

როსტენისთვის წაატანა ძღვნოდ ტურფა ჯუბაჩები,
კვლა ჭურჭელი თვალთა თლილთა, არ კოვზები, არ ჩამჩები.
“ჩემ მაგიერ მიუტანე, წაო, ნურას მეურჩები”.
და ავთანდილ თქვა: “ არა ვიცი, მე უშენოდ ვით დავრჩები!”

1577

ქალსა ქალმან გაუგზავნა ყაბაჩა და ერთი რიდე,
რომე ჩაცმა-დაბურვასა ვინ ღირს იყო მათგან კიდე!
ერთი თვალი, — წამღებელმან ვერა თქვას, თუ «ცუდად ვზიდე», —
და ღამე მზეებრ გაანათლის, ჩნდის, სადაცა შეხედვიდე.

1578

ავთანდილ შეჯდა, წავიდა, ტარიას გაესალამა;
იგი ორნივე გაყრისა დაწვნა ცეხლისა ალამა;
სრულად ინდონი მისტირან, ცრემლმან მინდორი დალამა;
და ავთანდილ იტყვის: “მომკლაო სოფლისა მე სამსალამა”.

1579

ერთგან ფრიდონ და ავთანდილ იარნეს დღენი მცირენი;
გზამან გაყარნა, წავიდეს თავის-თავ ანატირენი;
კარგად მოუხდეს მათ მათნი საქმენი დანაპირენი;
და ავთანდილ მიხდა არაბეთს, ნახნა არ ცუდნი ჭირენი.

1580

გამოეგებნეს არაზნი, სამეფო დააშვენა მან;
ნახა მზე მისი, მირიდა მისთა სურვილთა წყენამან;
მას თანა ტახატსა და-ვე-ჯდა, ალხინა მჭვრეტთა ლხენამან;
და გაახელმწიფა გვირგვინი ზეცით მოსრულმან ზენამან.

1581

მათ სამთავე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სძულდეს,
ერთმანერთსა ნახვიდიან, საწადელნი გაუსრულდეს,
ბრძანებისა შემცილენი მათთა ხრმალთა და-ვე-წყლულდეს,
და მოიმატნეს სამეფონი, გახელმწიფდეს, გამორჭმულდეს.

1582

ყოვლთა სწორად წყალობასა ვითა თოვლსა მოათოვდეს;
ობოლ-ქვრივნი დაამდიდრნეს და გლახაკნი არ ითხოვდეს
ავთა მქმნელნი დააშინნეს, კრავნი ცხვართა ვერ უწოვდეს,
და შიგან მათთა საბრძანისთა თხა და მგელი ერთად სძოვდეს.

დასასრული

გასრულდა მათი ამბავი ვითა სიზმარი ღამისა;
გარდახდეს, გავლეს სოფელი, ნახეთ სიმუხთლე ჟამისა!
ვის გრძლად ჰგონია, მისთვისცა არის ერთისა წამისა,
და ვწერ ვინმე მესხი მელექსე მე რუსთველისა ღამისა.

1584

ქართველთა ღმრთისა დავითის, ვის — მზე — მსახურებს სარებლად,
ესე ამბავი გავლექსე მე მათად საკამათებლად,
ვინ არის აღმოსავლეთით დასავლეთს ზართა მარებლად,
და ორგულთა მათთა დამწველად, ერთგულთა გმახარებლად.

1585

დავითის ქნანი, ვითა ვთქვენე სიჩალხე-სიხაფეთანი!
ესე ამბავნი უცხონი, უცხოთა ხელმწიფეთანი,
პირველ ზნენი და საქმენი, ქეზანი მათ მეფეთანი,
და ვპოვენ და ლექსად გარდავთქვენ, ამითა ვილაყფეთანი.

1586

ესე ასეთი სოფელი არვისგან მისანდობელი,
წამია კაცთა თვალისა და წამწამისა მსწრობელი!
რასა ვინ ეძებთ, რას აქნევთ? ბედია მაყივნებელი,
და ვის არ შეუცვლის, კარგია, ორისავ იყოს მხლებელი.

1587

ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,
აბდულ-მესია — შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა,
დილარგეთ — სარგის თმოგველსა, მას ენა-დაუშრომელსა,
და ტარიელ — მისსა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-შეუშრომელსა.